

Mellom folkelig og juridisk forståelse av ytringsfrihet

Analyse av ytringsfrihetsbegrepet i debatten etter nazimarsjen i Kristiansand, sommeren 2017

Mona Elén Drange

Veileder:
Gro-Renée Rambø

Universitetet i Agder, 2018
Fakultet for humaniora og pedagogikk
Institutt for nordisk og mediefag

Språk og virkelighet er aldri ett i den forstand at språket kunne være kongruent med virkeligheten, en virkelighet som i skrivende stund alltid vil høre fortiden til (først må det ha skjedd, så kan det skrives om) – men det finnes en virkelighet språket er kongruent med, nemlig seg selv, språkets egen virkelighet, som igjen har og ikke har bånd til den «virkelige» virkelighet.

Jan Erik Vold, 1968 (Sisert i Blakar 2006, s. 52)

Forord

Jeg gikk svanger med et masterprosjekt i lang tid før empirien bokstavelig talt kom marsjerende i Kristiansands gater sommeren 2017. En høyreradikal organisasjon demonstrerte i sentrum av byen, midt på dagen – blant forskrekkede innbyggere og turister. Jeg satt hjemme på Kongsberg, og derfra betrakta jeg medieoppstyret og debatten som gikk i kjølvannet av denne hendelsen. Det tok ikke så lang tid før jeg innså at jeg måtte endre litt på planene jeg hadde lagt for masteroppgaven.

Det har vært et ensomt prosjekt å skrive denne oppgaven. Likevel hadde jeg ikke klart dette uten bidraget til de som står rundt meg. Jeg vil først takke min veileder, professor Gro-Renée Rambø. Ditt bidrag har vært uvurderlig. Så blei det en god og kjærkommen bonus at møtene våre også var svært hyggelige. Annette skal ha en hjertelig takk for å ha korrekturlest den engelske oppsummeringa. Magnus skal ha takk for tipset. Jeg vil også takke min kjære Even som nærmest har tatt alt ansvar hjemme i de siste månedene. Dette hadde jo ikke gått uten deg! Til slutt: Takk til super-tvillingene Serine og Nils! Dere har venta tålmodig. Nå kommer jeg hjem.

Kristiansand, 6. mai 2018

Mona Elén Drange

Sammendrag

Den 29. juli 2017 marsjerte og demonstrerte ei nynazistisk gruppe i hovedgata i Kristiansand sentrum. Demonstrasjonen og politiets håndtering av denne avstedkom en voldsom debatt, både i Kristiansand og nasjonalt. Et gjennomgående tema i debatten var ytringsfrihet. På den ene side mente både politiet selv og en del andre som ytra seg at demonstrasjonen var innenfor ytringsfrihetens grenser. På den annen side mente mange at politiet burde ha stoppa demonstrantene fordi ytringene kommer i konflikt med straffelovens bestemmelser.

I oppgaven undersøker jeg hva slags begrepsforståelse og virkelighetsbilder knytta til ytringsfrihet som synliggjøres gjennom denne debatten. Oppgaven har ei pragmatisk tilnærming, og den bygger på begreper og innsikter fra diskursanalyse generelt og kritisk diskursanalyse spesielt. Videre baseres oppgaven på teori knytta til ulike aspekter ved ytringsfrihet.

Gjennom tekstanalyse og argumentasjonsanalyse har jeg forsøkt å presentere og diskutere ulike måter ytringsfrihetsbegrepet brukes på i debatten.

Materialet viser at det hersker en del uenighet rundt begrepet. Uenigheten knytter seg ikke til ytringsfrihetens berettigelse i seg selv eller at den har visse begrensninger, men heller til hvordan begrensningene skal forstås og hvem som skal ha ansvaret for å vurdere ytringenes lovlighet.

Abstract

29 July 2017: A group of neo-Nazi activists marched through the main street of Kristiansand. The rally, and the way the police dealt with it (or rather the police force's reluctancy to deal with the activists), caused massive debate, both locally and nationally. Freedom of speech was the main theme of the discussions in the aftermath of the rally: The police claimed that the march was within the boundaries of freedom of speech – an opinion supported by some. But there were also many who argued that the police should have intercepted the rally as the neo-Nazis' action and statements would be in conflict with the Norwegian law.

In my thesis, I will look into the different perceptions of the concept of freedom of speech and the different interpretations of reality that became evident through the discussions in the wake of the nationalist rally. The thesis will have a pragmatic approach and the theory is based on concepts and insights from general discourse analysis, and particularly critical discourse analysis. Furthermore, the thesis is based on theories focusing on the different aspects of freedom of speech. By analyzing the text itself and the arguments, I will try to present and consider the different ways the concept of freedom of speech was used throughout the debate.

My sources reveal that the public disagrees on how to understand this concept. The controversy is not about the justification of the concept, nor the fact that it has certain limitations, but rather about how the limitations are understood and who is responsible for assessing the legality of the statements.

Innhold

Oversikt over tabeller og figurer.....	10
1 Innledning og forskningsspørsmål	11
1.1 Oversikt over oppgaven	12
2 Bakgrunn.....	14
2.1 Den nordiske motstandsbevegelsen	14
2.2 Hendelsen	15
2.2.1 Opptakten – hva skjedde før 29. juli 2017?.....	15
2.2.2 Nazimarsjen	17
2.2.3 Etter marsjen: Debatt i en opprørt by.....	19
2.3 Generelt om mediebildet på Sørlandet i tida rundt nazimarsjen	21
3 Teori.....	22
3.1 Vitenskapsteoretisk forankring.....	22
3.2 Diskurs og diskursanalyse	23
3.2.1 Kontekst.....	24
3.3 Kritisk diskursanalyse	26
3.3.1 Tekst	27
3.3.2 Diskursiv praksis.....	28
3.3.3 Sosial praksis	28
3.3.4 Teori eller metode?.....	28
3.4 Virkelighetsbilder i tekst.....	29
3.4.1 Proposisjonelt innhold.....	30
3.4.2 Ordvalg og kategoriseringer	30
3.4.3 Prosesser og deltakere	31
3.4.4 Modalitet.....	31
3.4.5 Argumentasjon.....	32

3.5	Makt, ideologi og hegemoni.....	34
3.6	Stemmer i medietekster.....	36
3.7	Ytringsfrihet	37
4	Metode	41
4.1	Empirien.....	41
4.2	Analysegrep.....	42
4.3	Avgrensninger og forbehold i det metodiske opplegget.....	44
4.4	Forskerrollen.....	45
4.5	Validitet og reliabilitet	45
5	Overordna analyse av innsamla materiale	47
5.1	Perioder i debatten	47
5.2	Stemmene i debatten.....	50
5.2.1	Politiet.....	51
5.2.2	Ekspertene.....	53
5.2.3	Vanlige borgere (folkestemmen)	54
6	Dybdeanalyser av utvalgte kommunikative begivenheter	57
6.1	Politistemmen.....	57
6.1.1	Analyse av «Vår oppgave er å verne om ytringsfriheten» (Geir Christian Johannessen, 2017).....	57
6.1.2	Analyse av «Politiet holder nazi-evaluering hemmelig» (Leer-Salvesen & Kristensen, 2017).....	65
6.2	Ekspertstemmen.....	71
6.2.1	Analyse av «Så fikk de det som de ville» (Johnsen, 2017).....	72
6.2.2	Analyse av «Ytringsfrihetens forkjemper» (Vindland, 2017b).....	77
6.3	Folkestemmen.....	85
6.3.1	Analyse av «Agder-politiets unnfalighet» (Aune, 2017).....	85
6.3.2	Analyse av «Ytringsfriheten» (Stålesen, 2017)	91
7	Drøfting – sosial praksis	97

7.1	Sannhetsprinsippet	97
7.2	Autonomiprinsippet	98
7.3	Demokratiprinsippet	99
7.4	Straffeloven	101
7.5	Makt og ideologi.....	103
8	Konklusjon	105
8.1	Ytringsfrihet i dag og framover	107
	Litteratur	109
	Kildemateriale.....	110
	Vedlegg.....	113

Oversikt over tabeller og figurer

Tabell 1: Ytringer fra «Vår oppgave er å verne ytringsfriheten»	59
Tabell 2: Ytringer fra «Politiet holder nazi-evaluering hemmelig».....	66
Tabell 3: Ytringer fra «Så fikk de det som de ville».....	73
Tabell 4: Ytringer fra «Ytringsfrihetens forkjemper».....	80
Tabell 5: Ytringer fra «Agder-politiets unnfallenhet»	87
Tabell 6: Ytringer fra «Ytringsfriheten»	92
Tabell 7: Oversikt over alle tekstene i empirien	114
Figur 1: Strandbergs brev til ordføreren.....	19
Figur 2: Faircloughs tredimensjonale modell.....	27

1 Innledning og forskningsspørsmål

Den 29. juli 2017 marsjerte og demonstrerte ei gruppe som kaller seg «Den nordiske motstandsbevegelsen» i hovedgata i Kristiansand sentrum. Gruppen har en klar nynazistisk profil, og de kaller seg selv nasjonalsosialister (Den nordiske motstandsbevegelsen, 2017).

Det var lørdag og fellesferie, og markeringa vakte stor oppsikt og forargelse.

Demonstrasjonen var verken omsøkt eller meldt, men politiet var kjent med at organisasjonen var på vei for å gjennomføre ei markering. Det blei seinere kjent at polititjenestefolk forsøkte å kontakte gruppa da den var på vei mot sentrum, angivelig for å forsøke å få dem til å avbryte, men politiet blei avfeid av demonstrantene. Politiet lot demonstrasjonen gå, men greip inn overfor to motdemonstranter som konfronterte nasjonalsosialistene. Dette vakte en voldsom debatt, både i Kristiansand og nasjonalt.

Noe som vekka min nysgjerrighet da jeg så debatten som gikk i etterkant, var at den lot til å dreie seg minst like mye om politiets handlinger og vurderinger som at det hadde marsjert nasjonalsosialister i gatene. Når debatten tok denne retninga, hva var da det et uttrykk for?

Politiet selv oppga først at demonstrasjonen var ulovlig fordi den ikke var omsøkt, men at hensynet til sikkerhet gjorde at de mente det var riktig å la demonstrasjonen gå. Strafferettslige skritt ville vurderes i etterkant. Seinere blei det kommunisert at demonstrasjoner *ikke* er søknadspliktige i henhold til politivedtektene, men at det er *meldeplikt* for slike arrangementer.

Mange tok til orde for at demonstrasjonen burde ha vært stoppa, men det var også stemmer som hevda at politiet håndterte saken riktig. Et gjennomgående tema i debatten var ytringsfrihet. Politiet mente at demonstrasjonen måtte tillates fordi den var innenfor ytringsfrihetens grenser. Det blei dessuten lagt til grunn at slike demonstrasjoner ikke er søknadspliktige, og at det kunne ha skapt uro og potensielt farlige situasjoner dersom politiet hadde grepet inn. Det var imidlertid mange som argumenterte for at politiet burde ha stoppa demonstrasjonen fordi den var i konflikt med straffelovens bestemmelser og fordi demonstrantene ikke ville rette seg etter politiets anmodning. Og hva med ytringsfriheten til de to motdemonstrantene som politiet faktisk valgte å gripe inn overfor?

Ytringsfrihet er altså et nøkkelbegrep i debatten, enten det er uttrykt eksplisitt, eller kan forstås implisitt som et tema. Dette føyer seg inn i et større bilde i dagens samfunnsdebatt. Over flere år har vi sett store debatter om ytringsfrihet, der det enten *er* et tema i utgangspunktet, som i forbindelse med Muhammed-karikaturene fra 2005, eller der det *blir* et tema, som i forbindelse med debatten i kjølvannet av 22. juli 2011. Én ting er å diskutere

ytringsfrihet som et juridisk og moralsk begrep, men i forbindelse med slike hendelser settes også våre holdninger på prøve, og vi får noe konkret å ta stilling til: Var nazimarsjen ei ytring som er innenfor ytringsfrihetens rammer? Eller var den krenkende eller uønsket på en annen måte som gjorde at politiet burde ha grepet inn og stoppa markeringa? Skal rett til ytringsfrihet gå foran andre rettigheter dersom disse kommer i konflikt med hverandre? På denne bakgrunnen vil jeg i dette arbeidet fokusere på følgende forskningsspørsmål:

Hvilke virkelighetsbilder og begrepsforståelser knytta til ytringsfrihet kommer til uttrykk i debatten etter nazimarsjen i Kristiansand?

I 1996 blei Ytringsfrihetskommisjonen oppnevnt for å utarbeide forslag til en ny grunnlovsbestemmelse som skulle styrke ytringsfrihetens juridiske vern. Kommisjonens forslag til ny grunnlovsbestemmelse blei framlagt som en NOU i (NOU 1999: 27) og baserte seg på tre hensyn: Ytringsfrihet er nødvendig for menneskers søken etter sannhet, for menneskers autonomi og for demokratiet (jeg kommer tilbake til dette i kapittel 3.7). Derfor vil jeg stille følgende tillegsspørsmål:

På hvilken måte betones de tre hensynene knytta til ytringsfrihet i akkurat denne konteksten?

Materialet jeg skal analysere for å finne svar på disse forskningsspørsmålene finner jeg i avistekster som har stått på trykk i regionavisa Fædrelandsvennen, som utgis i Kristiansand. Fædrelandsvennen er Sørlandets største mediehus, og er dermed en viktig premissleverandør i den offentlige debatten. Fædrelandsvennens slagord er: «Vi skal bevege Sørlandet» og passer således godt i denne sammenhengen.

1.1 Oversikt over oppgaven

I kapittel 2 vil jeg gi en presentasjon av hendelsene før, under og etter nazimarsjen. I kapittel 3 vil jeg gjennomgå den teoretiske tilnærminga til analysen, og jeg vil dessuten presentere noen aspekter tilknytta ytringsfrihet som jeg mener er relevante for oppgaven. I kapittel 4 vil jeg presentere noen metodologiske betraktninger i relasjon til valget av teori. Videre vil jeg gjøre rede for de metodiske valgene jeg har tatt, både for utvalg av empiri og analysen. Jeg vil her vise hvordan jeg bringer begrepene fra teorien inn i analysen. Endelig vil jeg gjøre noen

betraktninger rundt forskerrollen. I kapittel 5 gjør jeg en overordna analyse av hele empirien. I kapittel 6 vil jeg dybdeanalysere noen utvalgte tekster i tråd med oppsettet som er presentert i metodekapittelet. I kapittel 7 vil jeg diskutere resultatene. Konklusjonen kommer i kapittel 8 i form av en oppsummering av hovedfunn og betraktninger knyttet til hvordan analysen svarer på arbeidets forskningsspørsmål.

2 Bakgrunn

Den teoretiske tilnærminga til materialet er pragmatisk: Jeg er interessert i å analysere og forstå tekstene i lys av deres kontekst. Forståelse for kontekstuelle sammenhenger danner selve grunnlaget for tekstanalysen min. Kontekstbegrepet skal jeg komme nærmere inn på i teoridelen, så jeg nøyer meg her med å slå fast at vi i diskursanalyse, som er disiplinen jeg skal begi meg inn på her, studerer tekstene i lys av en tekstuell kontekst, en situasjonskontekst og en kulturkontekst. Vagle, Sandvik og Svennevig gir oss en kort oppsummering av kontekstbegrepet som kan fungere godt i denne delen av oppgaven: Det dreier seg om tid og sted for hendelsen, den sosiale og psykologiske verden som språkbrukerne beveger seg innenfor, og omkringliggende språklige ytringer (Vagle, Sandvik & Svennevig, 1993, s. 33).

2.1 Den nordiske motstandsbevegelsen

Den nordiske motstandsbevegelsen er ifølge organisasjonens egne nettsider «en revolusjonær nasjonalsosialistisk kamporganisasjon aktiv i Norge, Sverige og Finland» (Den nordiske motstandsbevegelsen, 2018). Organisasjonen ønsker blant annet å opprette en felles nordisk stat. Når jeg referer til organisasjonen som nazistisk, er dette altså ikke kontroversielt. De anser seg selv som nazister (som er forkortelse for nasjonalsosialister), og det er en måte å omtale organisasjonen på som går igjen i ulike typer tekster. I denne oppgaven vil jeg referere til organisasjonen ved dens fulle navn, eller forkorte til DNM. Motstandsbevegelses logo er den norrøne Tyr-runen (eller Tiwaz-runen), som identifiseres med den nordiske krigsguden ved samme navn (Nerheim, 2015). Denne runen blei brukt av nazistene under den annen verdenskrig og er seinere benytta av ulike nynazistiske grupperinger.

Høsten 2017 blei organisasjonen forbudt i Finland. Retten la til grunn at organisasjonen «sprer hatretorikk og både godkjenner og oppfordrer til vold» (Krekling, Strand & Nordstrøm, 2017).

Begrepet «nazimarsjen» er den benevnelsen som gikk igjen i debatten i kjølvannet av denne hendelsen. Begrepet kan virke noe verdilada å bringe med inn i analysen. Det er imidlertid førsteleddet «nazi-» som måtte ha vært det kontroversielle ved dette. Når organisasjonen selv erklærer seg som nasjonalsosialister, synes det likevel uproblematisk å bruke denne benevnelsen i oppgaven.

2.2 Hendelsen

En presentasjon av selve nazimarsjen er nødvendig, men også av relevante hendelser og ytringer før og etter denne hendelsen. Dette danner kontekst for materialet som skal analyseres. Organisasjonen som demonstrerte, Den nordiske motstandsbevegelsen, må også vies noe plass. For å kunne forstå reaksjonene er det relevant å vite litt om hva som vakte så stor oppsikt.

Ulike kilder kan ha ulike framstillinger av en hendelse. Det er for eksempel ikke usannsynlig at representanter for Den nordiske motstandsbevegelsen forteller disse historiene på en annen måte enn andre kilder gjør. Når jeg skal forsøke å gjenfortelle det som skjedde gjør jeg noen valg av kilder, og disse valga er ikke tilfeldige. De er heller ikke nødvendigvis nøytrale, for alle framstillinger bærer i seg et perspektiv. Det har imidlertid vært et mål å gjengi forløp og debatt slik jeg antar at det framstår for majoriteten som leser om hendelsen i Fædrelandsvennen (og også i andre medier) – og som således danner grunnlaget for den påfølgende debatten.

2.2.1 Opptakten – hva skjedde før 29. juli 2017?

Den nordiske motstandsbevegelsen har også før 29. juli 2017 gjort seg bemerkta ved flere anledninger. Her finner jeg det relevant å trekke fram to forhold som hver på sin måte bidro til å danne kontekst for nazimarsjen i Kristiansand, og som derfor kan tenkes å påvirke hvordan både politiet og byens befolkning forholdt seg til det som skjedde i Kristiansand i juli 2017.

Lokalt bakteppe: Skeive sørlandsdager 2016

Den nordiske motstandsbevegelsen aksjonerte i Kristiansand også året før nazimarsjen. Skeive sørlandsdager arrangeres årlig av FRI (Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold), og målet er, ifølge organisasjonen selv, «å skape en årlig feiring av det mangfoldet som lhbt- befolkningen på Agder er en del av, sammen med venner og støttespillere» (FRI, 2018). I forbindelse med arrangementet i august 2016 meldte blant andre NRK og Fædrelandsvennen at flere av regnbueflaggene som var hengt opp i byens flaggstenger i forbindelse med Skeive sørlandsdager, hadde blitt kappet ned og brent (Hopland & Tegnander, 2016). Det samme skjedde i forbindelse med arrangementet i 2015. Det blei fort kjent at det var Den nordiske motstandsbevegelsen som sto bak. Ordføreren i Kristiansand svarte med å heise regnbueflagget fra byens rådhus. Samme organisasjon hadde

hengt opp bannere flere steder i byen med teksten «Knus homolobbyen», som er samme parole som blei brukt under organisasjonens marsj gjennom byen i 2017.

Under paraden, som er en del av Skeive sørlandsdager-arrangementet, blei representanter for DNM observert mens de tok bilder og filma deltakerne i paraden. Politiet var kjent med organisasjonens markeringer, men viste til at det ikke er ulovlig å fotografere på offentlig sted (E. W. Andersen, Løchen & Sommerset, 2016).

Opptakt i et annet politidistrikt: Demonstrasjonen som ikke fant sted

I april 2017 blei det kjent at Den nordiske motstandsbevegelsen hadde søkt politiet om å avholde en demonstrasjon i Fredrikstad den 29. juli samme år. Parolen skulle være «Knus homolobbyen» (C. Svendsen, Skille & Hansen, 2017). Den 23. mai kom meldinga om at politiet ville tillate marsjen, og de viste i sin begrunnelse til den grunnlovsfesta ytringsfriheten. Kommunen, med ordføreren i spissen, varsla samtidig motdemonstrasjoner (Nordli, 2017).

Den 16. juni kom imidlertid kontrabeskjeden som førte til hendelsen i Kristiansand, og som er et interessant bakteppe for denne oppgaven: På grunn av stor risiko for voldelige motdemonstranter forbød nå politiet demonstrasjonen de først hadde tillatt. I ei pressemelding forklarte politimester i Øst politidistrikt, Steven Hasseldal, saken slik:

Politiets informasjonsinnhenting viser at det er stor risiko for voldelig motstand og organiserte ordensforstyrrelser fra enkeltgrupperinger av motdemonstranter. Gitt det store antall mennesker som er ventet å oppholde seg i sentrum medfører arrangementet en uakseptabel skaderisiko for publikum, bygninger, kjøretøy og gjenstander.

Han forklarte videre:

Det er ikke frykten for selve marsjen som gjør at vi nå ilegger et forbud, men vi har opplysninger om at det vil bli så store folkemengder i Fredrikstad denne dagen, og at det er for stor risiko for ordensforstyrrelse, spesielt fra enkelte motdemonstranter, at vi nå velger å si nei (Bolstad, 2017a).

Allerede dagen etter forelå det en ny søknad til politiet, denne gang fra ei gruppe som kalte seg Aksjonsgruppe Ytringsfrihet. Disse ønska også å avholde ei markering 29. juli. Søknaden var signert av en av dem som ved flere anledninger hadde deltatt i markeringene til

Den nordiske motstandsbevegelsen (Bolstad, 2017b). Samtidig blei det, i forlengelsen av den planlagte motdemonstrasjonen mot DNMs opprinnelige planlagte markering, planlagt en «folke- og regnbuefest» – blant annet med støtte fra Fredrikstad kommune. Den 28.juni kom imidlertid politiet med ei pressemelding der de forbød *alle* de planlagte arrangementene i byen 29. juli. Politimesteren forklarte at avgjørelsen knytta seg til en «betydelig risiko for organiserte ordensforstyrrelser og voldshandlinger» (Hasseldal, 2017). Denne avgjørelsen høsta kritikk, blant annet fra redaktøren i Fredrikstad Blad. I en kommentar omtalte han situasjonen som politiet hadde skapt for en farse. Han uttrykte: «Det er en dårligere løsning for alle parter, enn om den gråsjatterte nazigjengen hadde fått si sin forkvaklede mening til massiv, muntlig og fargerik motstand 29. juli, og så ferdig med det» (R. Svendsen, 2017). Politiet publiserte et tilsvaret der politimesteren oppsummerer de vurderingene som politiet har gjort underveis og til slutt i saken. Han sier også noe om hvordan politiet vurderer ytringer:

Og det er ikke slik at vi tar alle ytringer like alvorlig. Vi ser nøye på konteksten de er ytret i – og av hvem. Hva har disse personene gjort tidligere? Hvilken intensjon og kapasitet har de til å utføre eventuelle straffbare handlinger? Det er slike vurderinger som ligger til grunn for hvordan vi vektlegger ytringer i sosiale medier (Hasseldal, 2017).

Vi ser altså at det var en innledende prosess mot det som skulle komme til å skje i Kristiansand, men at dette foregikk i en annen by og et annet politidistrikt. Likevel er hendelsene i Fredrikstad relevante for det som skjedde i Kristiansand. Både politiet og mediene var opptatt av saken, og den hadde allerede fått brei omtale og oppmerksomhet.

2.2.2 Nazimarsjen

Lørdag 29. juli, midt på dagen, marsjerte ei gruppe fra Den nordiske motstandsbevegelsen gjennom Kristiansands hovedgate. Etter marsjen tok de oppstilling på Nedre torv. Gruppen besto av omlag 70 personer, hovedsakelig menn med opprinnelse fra Finland, Sverige og Norge. Gruppen bar ikke uniformer, men den fremre delen av opptoget danna ei flaggborg med flagg med organisasjonens logo (jmfør kapittel 2.1). De forøkte å dele ut løpesedler med tekstene: «Knus homolobbyen» og «Ta tilbake makten fra globalistene» (Martinsen, Van der Eynden & Eide, 2017).

Gruppen gikk inn i byen fra Gartnerløkka, som ligger rett utenfor selve bykjernen, og på vei inn forsøkte politiet å ta kontakt med gruppen. I en video, som DNM publiserte på egen

nettside, kan vi se at gruppa marsjerer og at flere polititjenestefolk ber demonstrantene om å stoppe. Representantene for politiet blir imidlertid skjøvet vekk, og demonstrantene går videre. Visepolitimester Arne Sundvoll forklarte seinere at de *ikke* hadde til hensikt å stoppe demonstrasjonen, men å «forsøke å komme i dialog med demonstrantene for å avklare nærmere om hvor de hadde tenkt å demonstrere, hvor lenge de skulle holde på og hva som var deres plan for demonstrasjonen». At gruppa ikke retta seg etter politiets anmodning om å stoppe, og at politiet så ikke stoppa gruppa, blei kritisert fra mange hold, blant annet fra førsteamanuensis Synnøve Ugelvik ved juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo, som mente at det var uheldig for tilliten til politiet at de lot seg «føyse bort» på den måten (Eide, 2017b).

Underveis i forløpet var det to hendelser som skulle få særlig stor betydning for debatten i etterkant. Politiet greip inn da en mann, Ole Tellefsen, ville markere sin motstand ved å stille seg i veien for de marsjerende nazistene. Politiet satte på ham håndjern, og førte ham bort. Selv sa Tellefsen:

«Vi kan ikke la disse nazistene gå ulovlig og uforstyrret i gatene våre. Det er en mislykket strategi når du ser fremveksten av de høyreekstreme kreftene i Europa. Så jeg er svært skeptisk til politiets håndtering av dette. Nazistene hadde ikke tillatelse til å demonstrere. Men fikk altså marsjere. Det gir et helt feil signal. Og blir enda verre når de setter håndjern og bortviser folk som nekter å flytte seg for dem» (Eide, 2017a).

Mot slutten av markeringa kom det til en konfrontasjon mellom Den nordiske motstandsbevegelsen og en annen, Steffan Strandberg, på kirkegården rett utenfor sentrum. Strandberg markerte sin motstand ved å kjefta og viste fingeren til nazistene, som igjen filma ham og sønnen hans. Strandberg skal så ha bedt politiet om å gripe inn og stanse filminga, men fikk til svar fra politiet at han skulle forlate stedet. Han slo til to av kameraene som filma og blei så angrepet av nynazistene, før politiet trakk ham bort og igjen ba ham om å forlate stedet. Strandberg uttrykte en kraftig reaksjon over å bli vist bort fra sitt eget nabolag. Han fortalte at han seinere hadde blitt oppsøkt av to representanter fra DNM som framsatte trusler overfor ham. I et åpent brev til ordføreren, publisert via Facebook, framla han sitt syn på saken:

Steffan Strandberg ▸ Harald Furre

16 t · 🇳🇴

Åpent brev til deg.

Jeg bor på Grim. Idag opplevde jeg noe som gjør at jeg har mistet all tillit til Kristiansand politiets bedømmelsesevne.

Sammen med min sønn gikk jeg fra huset mitt og inn mot byen, gjennom gravlunden. Der kom det marsjerende 70 uniformerte personer fra Nordfront med flagg og full pakke, etterfulgt av noen få politier. Jeg gikk rett mot dem, mens jeg viste dem fingeren, og kalte dem jævla idioter, og at de ikke hadde noe i denne byen å gjøre. Nordfront filmet meg og jeg slo vekk kameraene, deretter angrep de meg og politiet fikk stoppet dem. Ok - så her er kjernen: Hva gjør politiet? Jo de ber meg om legitimasjon, og ber meg forlate området hvis ikke får jeg bot. Så jeg skal forlater mitt eget nabolag, mens Nordfront som gjennomfører en ulovlig demonstrasjon skal få lov til å marsjere videre? Hva slags signaler ønsker ordensmakten å sende ut med dette?

Jeg har ett spørsmål til: Litt senere mens jeg var på vei hjem så jeg to personer fra Nordfront, 50 meter fra mitt hus, hvor politiet også denne gangen stod mellom meg og dem. Jeg kalte dem(som seg hør og bør) jævla idioter og sa at de ikke hadde noe å gjøre i mitt nabolag. Den ene personen fra Nordfront skrek at han skulle spore meg opp, finne ut hvor jeg bodde og komme og ta meg. Ok hva gjør politibetjentene som overhører dette? En person fra Nordfront, en organisasjon med mange voldsdømte medlemmer, kommer med en voldstrussel mot meg, min sønn var også der sammen med meg. Politiet som overhørte dette burde etter min mening arrestert ham - Men nei, de ber meg om å forlate åstedet, hvis ikke får jeg bot, de er tross alt ansvarlig for ro og orden. Hva faen er dette ordfører?

Figur 1: Strandbergs brev til ordføreren

(Guthe & Sterud, 2017)

2.2.3 Etter marsjen: Debatt i en opprørt by

Allerede dagen etter, den 31.juli, mobiliserte Tverrpolitisk Ungdomsnettverk i Vest-Agder til en motdemonstrasjon. Rundt 300 personer deltok i markeringa, og en av appellantene som hadde ordet mente at politiet måtte be om unnskyldning for behandlinga av motdemonstranten Ole Tellefsen (Van der Eynden, 2017).

I etterkant av den 29. juli, og spesielt den første uka, raste debatten. Saken tok mye plass i lokale medier, men også i mediekkanaler med nasjonalt nedslagsfelt. TV2 meldte at politiet i Øst politidistrikt hadde 300 politifolk i beredskap på Rygge i forbindelse med den avlyste Fredrikstad-demonstrasjonen. Med dette utgangspunktet hadde de tilbudt Agder-

politiet bistand, men Agder-politiet hadde takka nei (Zaman, 2017). Dette avstedkom reaksjoner. Fædrelandsvennen arrangerte debattmøte der politikere, redaktøren av avisa og fungerende politimester deltok. Flere medier, men spesielt Fædrelandsvennen, gjorde egne undersøkelser om organisasjonen og demonstrasjonen.

I selve analysen vil jeg komme tilbake til hva som blei sagt av de ulike aktørene, men allerede den 29. juli begynte debatten i nettaviser og på sosiale medier. Politiet fikk mye kritikk for håndteringa av de to motdemonstrantene og for at de i det hele tatt lot nazistene markere seg på denne måten. De begrunna sine avgjørelser på ulike måter. Forklaringene later til å variere noe med hvem det var som uttalte seg på vegne av politiet. Forklaringene endra seg også litt ettersom tida gikk. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 5.1 og 5.2.1. I denne delen av oppgaven vil jeg nøye meg med å påpeke at ytringsfrihet tidlig blei en sentral del av politiets forklaring og et hovedtema i debatten.

3. august arrangerte Fædrelandsvennen et debattmøte der to politikere, Fædrelandsvennens sjefsredaktør og fungerende politimester deltok. Her tok politimesteren noe selvkritikk, og han mente blant annet at politiet burde ha vært bedre forberedt. Han uttalte at han ikke ville gå inn på så mange detaljer fordi det var igangsatt et arbeid med en rapport om hendelsen, men at han ville være tydeligere når rapporten var klar (Fædrelandsvennen, 2017d). Da rapporten forelå, blei det imidlertid kjent at denne *ikke* ville bli offentliggjort. Det blei også kjent at det også bare var et fåtall innad i politiet som ville få se den. Dette vakte igjen reaksjoner (Leer-Salvesen & Kristensen, 2017).

Møte mellom formannskapet og politiet

Den 27. september var politiet til stede i formannskapet i Kristiansand for å diskutere hendelsen. Mediedekninga i etterkant viste at også de fleste medlemmene av formannskapet var kritiske til politiets håndtering. Størst oppmerksomhet fikk uttalelsene fra Trond Henry Blattmann (AP), som tydelig viste sinne overfor politiet. Blattmann knytta Den nordiske motstandsbevegelsen til den samme ideologien som inspirerte han som tok livet av sønnen hans på Utøya (Torjus Blattmann blei drept av Anders Behring Breivik i terroraksjonen den 22. juli 2011) (Damsgaard, 2017). Slik blei nazimarsjen satt i kontekst med terrorangrepene 22. juli 2011, der 77 mennesker mista livet, og der gjerningsmannen var høyreradikal.

Sak i formannskapet om politivedtekter

Den 11. oktober behandla formannskapet i Kristiansand en høringssak om nye nasjonale politivedtekter. Igjen blei sommerens nazimarsj aktualisert. Rådmannen innstilte på at politiet

skulle pålegges en varslingsplikt til kommunen i forbindelse med arrangementer som kunne antas å «forstyrre den alminnelige ro og orden». I saksframlegget gjøres det en interessant vurdering av ytringsfrihet:

Opplevelsene fra i sommer gir imidlertid grunnlag for å stille spørsmål om ikke det er nødvendig å ta en diskusjon om hvor ytringsfrihetens grenser skal gå. Kristiansand kommune tenker at ytringsfriheten må og skal balanseres opp mot andre menneskerettigheter. Ytringsfriheten er etter vårt syn ikke overordnet andre menneskerettigheter (Kristiansand kommune, 2017).

2.3 Generelt om mediebildet på Sørlandet i tida rundt nazimarsjen

I perioden før og etter nazimarsjen var det også andre saker som prega nyhetsbildet. I dagene før 29. juli var både politi og media beskjeftiga med en drapssak. Ei jente på 16 år blei knivstukket og drept på sommerjobb på Sørlandssenteret, og gjerningspersonen var selv et barn på 15 år. Sakens spesielle karakter gjorde at den fikk svært brei dekning (Aronsen, Eggen & Oddestad, 2017).

Det var også valgkamp denne seinsommeren og høsten, og det politiske nyhetsbildet var følgelig prega av dette.

I august hvert år arrangeres Arendalsuka. Dette er en arena for debatt og møter mellom organisasjoner, politikere og næringsliv. Mediedekninga av arrangementet er stor. I 2017 blei Arendalsuka arrangert i tidsrommet 14.-19. august, altså omlag to – tre uker etter nazimarsjen. Tematikken fra hendelsene i Kristiansand blei igjen aktualisert da politiet bortviste medlemmer fra Den nordiske motstandsbevegelsen fordi de delte ut flygeblader i Arendal sentrum. Operasjonslederen i Agder politidistrikt forklarte: «Det var tre personer som ble bortvist fra sentrum. De ble bortvist fordi de delte ut flygeblader». Videre forklarte han: «De kan ikke stå og dele ut flygeblader. Hvis de vil ha en stand må de ta kontakt med Arendalsuka, ellers har de ikke noe der å gjøre» (Larsen, 2017). Både Kristiansand og Arendal hører til Agder politidistrikt.

Disse sakene hadde til felles med debatten rundt nazimarsjen at de opptok stor plass i mediebildet, og de var viktige elementer i den offentlige debatten. Drapssaken hadde naturlig nok også beslaglagt store ressurser hos politiet, som nå også fikk nazimarsjen å hankes med.

3 Teori

Som teoretisk rammeverk for oppgaven vil jeg bruke kritisk diskursanalyse, og jeg vil basere meg på en del sentrale begreper fra Norman Fairclough, som regnes som en av de mest sentrale teoretikerne innenfor denne tradisjonen. Som forkortelse vil jeg bruke CDA, som stammer fra den engelske betegnelsen (critical discourse analysis), og som således er den etablerte internasjonale betegnelsen for dette vitenskapsfeltet.

Innledningsvis i kapitlet vil jeg presentere noen sentrale deler av det vitenskapsteoretiske grunnlaget for kritisk diskursanalyse, og dermed altså plassere oppgaven i sitt faglige landskap. Videre vil jeg gå inn på diskursanalyse generelt og deretter CDA spesielt. Her vil jeg presentere sentrale begreper og perspektiver med vekt på de teoretiske begrepene som er relevante for denne oppgaven. Til slutt vil jeg gjøre rede for forhold knyttet til *ytringsfrihet* som er relevante for oppgaven.

3.1 Vitenskapsteoretisk forankring

Kritisk diskursanalyse trekker på spesielt to vitenskapelige retninger. Den ene dreier seg om lingvistisk tilnærming til *språket i bruk*, og den andre er *kritisk teori* (Grue, 2011).

Strukturalismens grunnlegger, lingvisten Ferdinand de Saussure, skilte mellom språket som system og språket i bruk (henholdsvis *langue og parole*), men han framholdt at det var språkssystemet som var lingvistikkens primære studieobjekt (Fairclough, 2015, s. 54). Han hevda også at forholdet mellom språket og virkeligheten er arbitrært. de Saussure blei motsagt på deler av sitt språksyn av poststrukturalistene, som var mer opptatt av det dynamiske ved språket. Poststrukturalistene løste opp distinksjonen mellom *langue og parole*, men holdt imidlertid fast på at forholdet mellom språk og virkelighet er arbitrært. Det er gjennom å være forskjellige fra hverandre at de enkelte tegn (for eksempel ord) får mening, og språket kontekstualiseres ulikt, avhengig av hvilken sammenheng det brukes i. De fleste diskursanalytiske retninger bærer i seg dette grunnsynet på språk (Skrede, 2017, s. 75).

Kritisk teori forbindes gjerne med Frankfurterskolen, hvis arbeid gikk ut på å kritisere forestillinga om objektiv rasjonalitet. Sentralt lå ideologikritikk, det vil si et samfunnssyn der maktrelasjonene i et samfunn er ledsaga av et hegemonisk språk, og formålet med kritikken var å avdekke virkeligheten som lå bak denne ideologien (Winther Jørgensen & Phillips, 1999, s. 166). Et slikt syn kommer også til uttrykk i språksosiologisk teori, hvor språk og makt anses å være tett forbundet fordi språket avspeiler sosiale forhold.

Når Svennevig presenterer kritisk diskursanalyse, finner vi igjen disse elementene: Det dreier seg «om hvordan etablerte beskrivelses- og argumentasjonsmønstre blir etablert som 'naturlige' og udiskutable, og dermed tilslører sosial ulikhet og interessekonflikter» (Svennevig, 2009, s. 176).

3.2 Diskurs og diskursanalyse

Selve ordet *diskurs* kan ha ulike betydninger, avhengig av kontekst, men også teoretisk ståsted. Bokmålsordboka oppgir, i tillegg til ordets etymologiske opphav, at diskurs betyr

1 samtale, (vidløftig) drøfting

2 i språkvitenskap: språklig enhet som er større enn en setning, tekst

(Bokmålsordboka, 2018)

Når diskurs ganske enkelt kan bety samtale, kan dette knyttes til den franske betydningen av *discours*, altså som til norsk oversettes med tale, foredrag, eller det talte språk (Ordnett, 2018). Dermed kan altså diskursanalyse bety samtaleanalyse. Diskursanalyse er en flerfaglig tradisjon. Den trekker med andre ord til seg forskere fra et bredt spekter innen academia, spesielt innenfor humaniora og samfunnsvitenskap. Iver Neumann gir oss ei samfunnsvitenskapelig tilnærming i sin definisjon: «En diskurs er et system for frembringelse av et sett utsagn og praksiser som, ved å innskrive seg i institusjoner og framstå som mer eller mindre normale, er virkelighetskonstruerende for sine bærere og ha en viss grad av regularitet i et sett sosiale relasjoner» (Neumann, 2001, s. 18). Hitching og Veum forklarer diskurs nokså enkelt som «tekst i kontekst» (Hitching, Nilsen & Veum, 2011, s. 22), en definisjon som altså legger seg over setningsnivået, og som viser til hvordan disse størrelsene påvirker hverandre. Joar Skrede definerer diskurser som «måter å representere på» (Skrede, 2017).

Sentralt for denne oppgaven er også forståelsen av diskurs slik vi kjenner den fra Fairclough. Han legger vekt på det sosiale aspektet i sin definisjon: «Discourse is language viewed in a certain way, as part of the social process (part of social life) which is related to other parts. It is a relational view of language» (Fairclough, 2015, s. 7). Det er i seg selv, som Neumann påpeker, et poeng at definisjonene av diskurs kan være så forskjellige. Man kan si at diskursbegrepet i seg selv rommer et sentralt poeng i diskursanalyse: Begrepets betydning varierer med konteksten (Neumann, 2001, s. 24).

Det er, som jeg har vist gjennom noen eksempler, mange måter å forstå og anvende diskursbegrepet på. For denne oppgaven vil jeg vise til enda en, som bringer inn en svært relevant forståelse. Micaelsen viser at diskurs er en felles forståelse en gruppe mennesker har

om et bestemt saksområde, og at «diskurs viser til hvordan bestemte saksområder snakkes om, forstås som og rammes inn i offentligheten» (Michaelsen, 2007). Denne forståelsen er relevant: Jeg vil nettopp finne ut hvordan ytringsfrihet forstås og snakkes om i den aktuelle debatten.

3.2.1 Kontekst

Forståelsen av selve diskursbegrepet varierer altså med konteksten, men kontekstuelle forhold er også en sentral premiss en diskursanalyse. Svennevig definerer kontekst som den sammenheng en ytring inngår i som er relevant for å produsere eller forstå den (Svennevig, 2009, s. 143). Vi kan skille mellom tre ulike kontekstnivåer: situasjonskonteksten, kulturkonteksten og den tekstuelle konteksten.

Tekstuell kontekst

Den tekstuelle konteksten er de ytringene som kommer før den aktuelle ytringa, eller de tekstene som går forut i en kjede av tekster (Svennevig, 2009, s. 146). Den tekstuelle konteksten er altså en del av produksjonsbetingelsene for en tekst, men den danner også en viktig forståelsesramme og fortolkningsramme.

Ifølge Bakhtin kan man se alle ytringer som en respons på andre ytringer. Dette er også relevant på et overordna nivå, utenfor selve teksten: Det som skjer påvirker det neste som skjer, og danner kontekst (Veum & Raddum, 2006). Jeg mener dette dialogiske synet er et sentralt poeng å ta med seg inn i en analyse av en debatt. Når jeg leser en tekst som inngår i en debatt, for eksempel et leserinnlegg, vil denne være et svar på en eller flere andre tekster eller ytringer.

Innenfor denne ramma vil jeg også presentere to beslekta begreper: intertekstualitet og interdiskursivitet. Intertekstualitet er et begrep som er kjent fra Bakhtin og Kristeva (Irwin, 2004), og Fairclough baserer seg på disse når han forklarer intertekstualitet som en grunnleggende egenskap ved tekster: de er fulle av fragmenter fra andre tekster (Fairclough, 2008, s. 43). Det betyr at deler av en tekst, som ord og uttrykksmåter, men også større deler av en tekst, hentes inn i en annen tekst. I ei CDA-tilnærming til tekst er det relevant å vurdere hvilken effekt de ulike intertekstuelle koblingene kan tenkes å ha, og hva slags ideologiske interesser det kan sies å ville tjene. Fairclough utvider intertekstualitetsbegrepet til å også dreie seg om språklige konvensjoner. Interdiskursivitet betyr at man veksler på sjangre og diskurser (som konstituerer språklige konvensjoner), og slik danner nye måter å bruke språket

på innenfor et sosialt eller institusjonelt felt, uten at disse har et konkret tekstuell opphav (Fairclough, 2008). Dette er en viktig del av Norman Faircloughs prosjekt: Han viser for eksempel hvordan språk som tidligere tilhørte en forretningsdiskurs, nå gjennomsyrrer offentlig sektor – ikke minst universitetene. Dette kaller Fairclough «marketization of public discourse» (Fairclough, 1993) og det er en sentral del av hans kritikk av nyliberalismen. Man snakker da om rekontekstualisering, det vil si at «eksterne» diskurser (som nevnte forretningsdiskurs) og sosiale praksiser blir internalisert i nye sammenhenger (som offentlig sektor) (Skrede, 2017, s. 54).

Situasjonskonteksten

Ifølge Svennevig består situasjonskonteksten av «et sett med deltakere som er engasjert i en kommunikativ oppgave i visse fysiske omgivelser gjennom et visst medium» (Svennevig, 2009, s. 147). Det dreier seg altså om hva som foregår i den konkrete situasjonen.

Lingvisten Michael Halliday deler denne inn i tre lag, eller strata – felt, relasjon og mediering, som hver for seg representerer meningssskapingdimensjoner. Feltet i situasjonskonteksten viser til kjennetegn for den *formen* for sosial praksis man studerer, altså hva som foregår (for eksempel et intervju). Dette knytter seg altså til tekstens sjanger. Relasjonen i situasjonskonteksten tar for seg hvilke egenskaper deltakerne i kommunikasjonen tillegger seg selv og hvilke de blir tillagt. Her er makt et sentralt begrep, og dette kan knyttes til makt og dominans (jamfør kapittel 3.5). Medieringa i situasjonskonteksten viser til om teksten er muntlig eller skriftlig og om språket brukes til å handle, eller å reflektere med (Berge et al., 1998).

Kulturkonteksten

Kulturkontekst er det kulturelle bakteppet for tekstproduksjonen, og for måten teksten blir forstått. En teksts kulturkontekst er de kjennetegna som gjør den til en gjenkjennelig type, basert på allmenne, kulturelle mønstre (Svennevig, 2009, s. 150). Kulturkonteksten kan være knytta til blant annet politiske, økonomiske, historiske og geografiske forhold. Kunnskap om slike forhold er avgjørende for at vi skal kunne forstå hvordan mening blir skapt og fortolka (Skovholt & Veum, 2014, s. 22).

3.3 Kritisk diskursanalyse

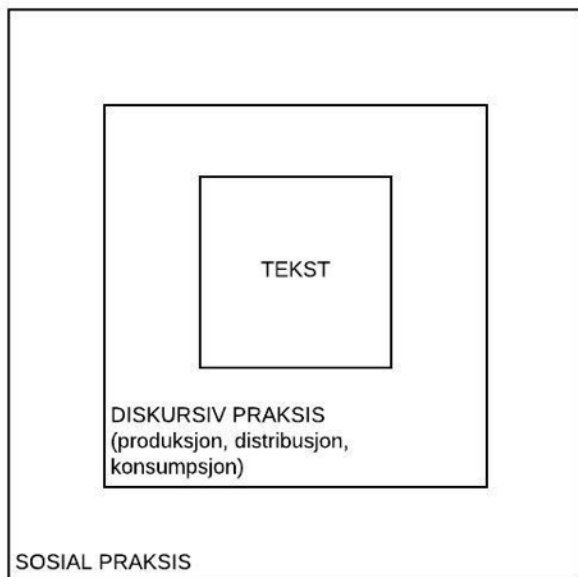
Begrepet kritisk diskursanalyse brukes på to måter, både som en generell betegnelse for en breiere retning innen denne generelle formen for diskursanalyse og som en betegnelse på det rammeverket som Norman Fairclough har utvikla. Jeg vil primært forholde meg til Norman Fairclough, som forener lingvistikk og tekstanalyse med analyser av samfunnsmessige strukturer og makropoliske forhold (Skrede, 2017). Jeg vil dessuten primært fokusere på verbaltekst og dens kontekst og nedtoner følgelig andre, mer multimodale tilnærminger til diskursanalysen. Fairclough selv viser til multimodale analyser som en viktig utvikling i CDA, men framholder at språket er den viktigste semiotiske ressursen (Fairclough, 2015). Når jeg velger ei slik tilnærming, er det på bakgrunn av forskningsspørsmålet mitt og utvalget av materiale. Jeg er opptatt av å identifisere ulike ståsteder, ulike meninger og hvordan de ulike aktørene *ordlegger* seg i materialet mitt. Så er det likevel sånn at både leserinnlegg og redaksjonelle saker får illustrasjoner knyttet til seg, og valget av disse er selvfølgelig ikke tilfeldig (eller nøytralt). Illustrasjonene er likevel ikke plassert der av den primære meningsytteren selv, men av desken i avisa. Hadde formålet mitt vært å analysere *medias dekning* av saken, ville det etter mitt syn ha vært en forsømmelse å se bort ifra andre semiotiske ressurser som for eksempel billedbruk i analysen min. Dette ligger som en grunnforståelse for CDA: Språket (eller andre semiotiske uttrykksformer) er aldri nøytralt fordi vi alltid gjør noen valg – bevisst eller ubevisst – når vi uttrykker oss.

Et hovedskille mellom andre typer tilnærminger til diskurs og CDA er at sistnevnte er problemorientert og ideologisk motivert. Fairclough anser tekstene som ideologiske når de bidrar til å befeste eller endre sosiale maktrelasjoner (Skrede, 2017). Kritisk diskursanalyse kombinerer kritikk av diskurs og forklaring av hvordan diskursen bidrar til den sosiale virkeligheten. Formålet er å danne grunnlag for handlinger som kan forandre denne sosiale virkeligheten. Fairclough er selv opptatt av hvordan *kritisk* skal forstås, og mener at målet med CDA ofte misforstås nettopp på grunn av dette ordet. Å være kritisk innen CDA betyr å identifisere diskurser som kan kritiseres for noe, men enda viktigere er det å spørre *hvorfor* diskursene er slik. Forklaring er altså en del av det kritiske prosjektet (Fairclough, 2015, s. 6).

Grue skriver i en presentasjon av kritisk diskursanalyse at «Språkvitenskap kan også ha en politisk slagside» (Grue, 2011, s. 112). Som vist i kapittel 3.1, bygger diskursanalyse på et vitenskapsteoretisk fundament som i seg selv er ideologisk. Elisabeth Halskov Jensen peker også i denne retninga i sitt forord til boka *Kritisk diskursanalyse*, når hun uttrykker om Fairclough at «hans venstreorienterede og humanistiske standpunkt kan ingen tage fejl af» (Jensen, 2008, s. 8). Denne politiske slagsida kan kritiseres, i alle fall om man har som

utgangspunkt at forskning skal være nøytral og helt uten ideologiske implikasjoner. Basert på den forståelsen som diskursanalyse bygger på er dette en umulighet: Det forutsetter at man som forsker kan stille seg *utenfor* diskursen. Det er dessuten ikke noe ved det rammeverket som Fairclough har utvikla som krever at man deler hans verdensanskuelse (Jensen, 2008; Skrede, 2017).

Norman Fairclough bruker begrepet *kommunikativ begivenhet* (communicative event) om den språkbruken som skal legges fram for analyse, og denne består av tre fasetter: tekst, diskursiv praksis og sosial praksis. Disse representerer hvert sitt nivå i en tredimensjonal modell. Analysen av den kommunikative begivenhet innebærer en analyse av disse tre fasettene (Fairclough, 1995, s. 57).

Figur 2: Faircloughs tredimensjonale modell

(Norman Fairclough, 1992).

3.3.1 Tekst

I modellens kjerne ligger tekstanalysen. Fairclough bygger altså deler av sin teori på lingvistiske innsikter fra Michael Hallidays systemisk-funksjonelle lingvistikk (Halliday, 1985). Også Halliday er mest opptatt av de hverdagsspråklige meningssystemene og ikke så mye av andre semiotiske systemer (Berge et al., 1998).

Hvilke analysekategorier man legger til grunn i en kritisk diskursanalyse, vil imidlertid styres av oppgavens formål. De analysekategoriene som jeg finner relevante for denne oppgaven, vil jeg komme inn på og beskrive i kapittel 3.4

3.3.2 Diskursiv praksis

Dette nivået i modellen handler om forholdene rundt tekstproduksjon, distribusjon og konsumpsjon. Man kan altså trekke en parallell til situasjonskonteksten. Her er det verdt å merke seg at Fairclough problematiserer begrepet «tekstprodusent» fordi den som skriver en tekst ikke nødvendigvis er den samme som kommer til uttrykk i denne teksten. Dette er særlig relevant i nyhetssaker, intervjuer og andre medietekster. Fairclough bruker begrepene *animator* om de som faktisk setter ordene på papiret og *principal* om den hvis posisjon representeres av ordene (Fairclough, 2008).

3.3.3 Sosial praksis

Den sosiale praksis viser til forholdet mellom diskursen og den breiere sosiale praksisen. Her kan man trekke en parallell til kulturkonteksten. Michael Halliday, som Fairclough i stor grad baserer tekstanalysen sin på, inkluderer ikke kulturkonteksten i tekstanalysen. Dette aspektet overlater Halliday til samfunnsforskninga. Dette er et poeng ved CDA: At den kulturelle konteksten er en sentral del av det bildet vi analyserer og forklarer empirien ut fra, og at CDA derfor er en utprega tverrfaglig disiplin (Berge et al., 1998).

Fairclough peker på et dialektisk forhold mellom sosial praksis og sosial struktur. Diskursen blir forma av sosial struktur i vid forstand. Det vil si av sosiale relasjoner, samfunnsinstitusjoner, normer og lover. Sosial struktur kan bestå av både diskursive og ikke-diskursive elementer (ikke-diskursive elementer kan f.eks. være bygging av ei bro eller å framstille en vaskemaskin). Samtidig bidrar diskursen til å forme samfunnets sosiale strukturer. Diskurs er med andre ord både konstituert og konstituerende (Fairclough, 1992, s. 65-69). Analysen av sosial praksis må derfor baseres på flere teoretiske innsikter enn de man får fra CDA-rammeverket alene (Winther Jørgensen & Phillips, 1999).

I analysen av sosial praksis er det sentralt for Fairclough å diskutere diskursen i relasjon til makt og ideologi (Fairclough, 2008). Jeg vil komme inn på sentrale begreper knytta til dette i kapittel 3.5.

3.3.4 Teori eller metode?

Det kan være grunn til å spørre seg om CDA egentlig er teori eller metode. Kanskje kan en si at det på sett og vis er begge deler. CDA betegnes gjerne som en *tradisjon* (Grue, 2011; Svennevig, 2009). Spesielt metodeaspektet kan virke uklart. Fairclough uttrykker selv en

reservasjon mot hele metodebegrepet fordi det kan forstås som en teknikk som er overførbart, eller en verktøykasse man kan hente fram ved behov. Han understøtter at CDA er like mye teori som metode, og at CDA står i et dialektisk forhold til andre sosiale teorier og metoder som analysen må kobles sammen med (Fairclough, 2008). Et gjennomgående trekk i litteraturen om CDA og om diskursanalyse generelt er at metodebeskrivelsene er vage. Ikke sjelden tematiseres fraværet av en metodologi konkret. Hitching og Veum foreslår at dette kan ha sammenheng med at diskursanalyse anses både som teori og metode, og at begrepet uansett er et paraplybegrep som favner ulike metodiske tilnærminger. De oppsummerer det slik: «Den enkelte diskursanalytikerens mulighet – og utfordring – er å finne sin egen plass i dette noe brokete feltet» (Hitching et al., 2011, s. 146). Iver B. Neumann peker på en mulig årsak til det han omtaler som «motviljen mot å utvikle en metodelitteratur»: at dette kan knyttes til et ønske om å bryte ned skillet mellom metode og teori for å vise at enhver teori har metodiske implikasjoner. Han viser til et sentralt poeng ved diskursanalyse generelt, men som i høyeste grad må sies å være relevant også for CDA spesielt: Med metode mener vi ofte en framgangsmåte for å representere noe fra et eksternt ståsted, men for diskursanalysen finnes det jo ikke noe ståsted utenfor det sosiale, som forskeren selv er en del av (Neumann, 2001).

3.4 Virkelighetsbilder i tekst

Ulike måter å omtale saker på skaper ulike virkelighetsbilder. I CDA legges det til grunn at våre språklige valg aldri er nøytrale, og at det slett ikke finnes noe nøytralt ståsted eller perspektiv som man kan måle utsagn opp imot. Diskurser kan altså forstås som måter å representere på, og ulike uttrykksmåter vil altså reflektere ulike ideologier og verdier. Svennevig formulerer det slik: «Valget av ord er aldri naturgitt» (Svennevig, 2009, s. 176). Denne innsikten kjenner vi fra sosialkonstruktivismen og påstanden om at virkeligheten er en sosial konstruksjon. Her legges ei relativistisk tilnærming til grunn; påstander kan bare vurderes i relasjon til hverandre, ikke til en vedtatt sannhet (Skrede, 2017). Gjennom språklige valg vil altså den som former en tekst bidra til å skape forskjellige virkelighetsbilder. Ei systematisk tilnærming til tekstene kan gi oss informasjon om det verdensbildet som forsøkes etablert eller bekrefta. Skovholt og Veum og Svennevig foreslår ulike tilnærminger og analysekategorier som kan brukes for å finne virkelighetsbilder

(Skovholt & Veum, 2014; Svennevig, 2009). I det følgende vil jeg presentere de analysekategoriene jeg vil bruke i analysen i mitt eget arbeid.

3.4.1 Proposisjonelt innhold

Tekstens tema synliggjøres gjerne gjennom ulike proposisjoner, det vil si innholdet i en påstand. Temaet viser til hva teksten handler om, og proposisjonene inneholder gjerne påstander om dette temaet (Skovholt & Veum, 2014, s. 53). Det proposisjonelle innholdet i ei ytring er summen av de eksplisitt framsatte påstandene (proposisjonene), pluss presupposisjonene. Presupposisjoner kan forstås som forhåndsantakelser, (Svennevig, 2009, s. 56), eller det man kan ta for gitt, basert på «common sense» for deltakerne i kommunikasjonen. Disse kan være oppriktige eller manipulerende (Fairclough, 2015, s. 164-165), og i CDA kan det være interessant å se etter slike. Vi møter for eksempel ofte på presupposisjoner i spørsmål som journalister stiller, og en erfaren medieaktør, for eksempel en politiker, som klarer å avdekke denne presupposisjonen, vil ofte svare med noe sånt som at «jeg aksepterer ikke premisene i spørsmålet ditt». I tillegg til det proposisjonelle innholdet kommuniseres det ofte noe mer enn det som er sagt eksplisitt i teksten: noe som «underforstås», «ligger mellom linjene» eller som antydes. Slike implisitte budskap kalles implikaturer (Svennevig, 2009, s. 72). Det proposisjonelle innholdet viser altså hva slags påstander som framsettes om et emne. Hva slags ord som velges for å framsette disse påstandene, kan også si mye om det virkelighetsbildet som formidles.

3.4.2 Ordvalg og kategoriseringer

Valg av ord og måten vi kategoriserer verden på, gjenspeiler vår kulturs interesser og perspektiver. Et barn som lærer sitt morsmål, adopterer gjennom språket også en kulturs inndeling av verden, og den forståelseshorizonten den fører med seg. Svennevig viser til autentiske eksempler på hvordan krigen i Irak blei omtalt i media, og jeg synes disse eksemplene på en god måte beskriver hvordan språklige valg bidrar til å formidle et virkelighetsbilde i nyhetsmedier. Blant eksemplene på benevnelser er blant annet «angrep på en selvstendig stat», «krig mot terrorisme», «midlertidig militær intervensjon» og «folkemord på det irakiske folk». Slik viser Svennevig at det ikke finnes noe nøytralt perspektiv, men at ulike måter å ordlegge seg på bærer i seg et perspektiv på og en forståelse av verden (Svennevig, 2009, s. 176). Et eksempel på hvordan valg av ord også sier noe om perspektiv, er hvordan politiet kan benevnes i ulike sammenhenger. Begreper som «snuten», «purken»,

«klassepurk», «ordensmakta», «lovens lange arm» og «onkel politi» kan alle brukes for å vise til politiet, men de ulike begrepene bærer i seg nokså ulike holdninger.

3.4.3 Prosesser og deltakere

Også grammatiske konstruksjoner bidrar til å danne et virkelighetsbilde. Måten en prosess beskrives på, kan være motivert av ulike interesser. Svennevig skiller mellom tre typer prosesser: tilstander, hendelser og handlinger. Tilstander viser til at noe eksisterer, eller at noe har en egenskap. Disse er relativt statiske. En prosess beskrevet som en hendelse, viser ingen utøver eller årsak, bare virkning. En prosess beskrevet som ei handling har en utøver eller årsak. Da er det interessant om utøveren eller årsaken er framstilt i teksten (Svennevig, 2009, s. 190 og 191). Framstillingsmåter som utelater agens kan bidra til å tilsløre ansvarsforhold i forbindelse med den handlinga som beskrives. Fairclough forklarer at utelatelse av agens kan skape forvirring rundt årsakssammenhenger og ansvarsforhold. Fairclough viser videre at språklige valg som framhever eller skjuler agens kan være automatiske og basert på «common sense», og at de derfor er ideologiske (jeg kommer tilbake til begrepene common sense og ideologi i kapittel 3.5) (Fairclough, 2015, s. 137-141).

3.4.4 Modalitet

I ei kritisk tilnærming til tekst er det nyttig å undersøke hvilken *holdning* språkbrukeren har til innholdet i de påstandene som framsettes. Dette kan dreie seg om i hvilken grad språkbrukeren forplikter seg til hvor mulig, sikkert eller sannsynlig innholdet i en påstand er. Det kan også dreie seg om hvor ønskelig eller nødvendig budskapet i en påstand er for språkbrukeren. Slike holdninger kan undersøkes ved å analysere modalitet. Modalitet kommer til uttrykk via ulike språklige ressurser. Modale hjelpeverb kan fungere modifierende på påstandene, men også ytringer uten modalt hjelpeverb uttrykker modalitet. Da framsettes ytringene som sanne. Man kan altså se etter valget av finitt verbal for å finne informasjon om språkbrukerens holdning til ytringene. Også andre språklige komponenter kan uttrykke modalitet, for eksempel adverb, partikler og modifierende setninger. Vi kan skille mellom to typer modalitet. *Epistemisk* modalitet uttrykker grad av mulighet, sikkerhet og sannsynlighet. *Deontisk* modalitet uttrykker grad av ønskelighet og nødvendighet (Skovholt & Veum, 2014; Svennevig, 2009).

Fairclough peker på modalitet som en sentral dimensjon ved diskurs og viser at ulike diskurser bruker ulike former for modalitet. Han peker blant annet på mediediskursen ofte

bruker *kategoriske modaliteter*, altså at proposisjonene framsettes på en måte som ikke åpner for kamp om forståelsen av meningsinnholdet (Fairclough, 1992). Fairclough argumenterer dessuten for at modalitet har med autoritet og makt å gjøre. Denne makta er ikke eksplisitt uttrykt gjennom ytringa. Det handler om implisitte maktforhold som foreligger i relasjonen mellom sender og mottaker av ei verbal ytring. Dette gjør modalitet ideologisk interessant (Fairclough, 2015, s. 142-143).

3.4.5 Argumentasjon

En avisdebatt handler i utprega grad om mer eller mindre eksplisitt argumentasjon. Svennevig argumenterer for at det å presentere et virkelighetsbilde også kan være å forsøke å overbevise tilhøreren eller leseren om at dette virkelighetsbildet er verdt å dele (Svennevig, 2009, s. 246). Når man gjennom tekstanalyse har undersøkt hva slags virkelighetsbilde en tekst kommuniserer, kan det altså være nyttig å undersøke hvordan tekstskaperen forsøker å overbevise leseren om sitt synspunkt. En argumenterende tekst inneholder et standpunkt og et forsvar for eller angrep på dette standpunktet. Argumentasjon er en sosial og intellektuell aktivitet for å forsvare eller angripe en språklig formulert oppfatning (Svennevig, Sandvik & Vagle, 1995, s. 239). Logiske resonnementer, syllogismer, består av to premisser (en oversetning og en undersetning) og en konklusjon. For at konklusjonen skal være riktig, må konklusjonen følge av premissene. Et kjent eksempel fra logikken er slik:

Premiss 1: Alle mennesker er dødelige (oversetning)

Premiss 2: Sokrates er et menneske (undersetning)

Konklusjon: Derfor er Sokrates dødelig

I dagliglivet er argumentasjonen sjelden så eksplisitt og fullstendig som eksempelet over. Syllogismer opptrer ifølge Sandvik hovedsakelig i lærebøker om logikk og argumentasjon (Svennevig et al., 1995). I analysen av autentisk argumentasjon er entymemer mer relevante. Entymemer defineres slik:

Entymem; en retorisk syllogisme, det vil si en påstand med en etterfølgende begrunnelse, signalisert ved for, fordi, eller siden, eller en hvis ... så-setning. I motsetning til en logisk syllogisme er premissen og konklusjonen vanligvis sannsynlig, ikke nødvendigvis logisk valid. En premiss kan utelates hvis den lett kan tilføyes av mottakeren (Svennevig et al., 1995).

Enthymemer baserer seg på sannsynlighet. Både premissene og konklusjonene kan være implisitte fordi det tas for gitt at leseren eller tilhøreren regner premissene som innlysende. Derfor må enthymemet rekonstrueres som en fullstendig syllogisme for at vi skal kunne vurdere argumentasjonens holdbarhet. Det som ligger implisitt må med andre ord uttrykkes eksplisitt. Denne rekonstruksjonen må gjøres på basis av konteksten, og vil uansett være en subjektiv operasjon som hviler på tekstforskerens individuelle tolkninger (Svennevig et al., 1995). Denne pragmatiske forståelsen passer godt inn i diskursanalyse fordi den rommer det ideologiske i diskursen.

Argumentasjonen kan beskrives med utgangspunkt i de aristoteliske begrepene logos, patos og etos. De logiske argumentene dreier seg om saken selv, de etiske om hvorvidt talerens karakter er tillitsvekkende eller ei og de patetiske argumentene appellerer til tilhørerens følelser. Logos-argumenter er basert på fornuft og rasjonalitet, mens etos- og patos-argumenter baserer seg på følelser (Svennevig et al., 1995, s. 244).

En annen måte å beskrive argumentasjon på, er å undersøke hva slags argumentasjonsskjema som er anvendt for ytringa. Sandvik definerer argumentasjonsskjema som «en mer eller mindre fastlagt måte å argumentere på, mer nøyaktig kan vi si at det er en konvensjonalisert måte for å forbinde det som er sagt i standpunktet, med det som er sagt i argumentet; hvert skjema har altså sine typiske relasjoner mellom standpunkt og argument» (Svennevig et al., 1995, s. 275). Det kausale argumentasjonsskjemaet kjennetegnes ved at konklusjonen følger av premissene. Sanne premisser vil gi en sann konklusjon. Videre kan argumentasjonen være basert på likhet. Da er det en likhet mellom det som er framført i argumentet, og det som ligger i konklusjonen. Til slutt kan man basere slutninga på nærhet. Da er det en assosiativ forbindelse mellom premissene og konklusjonen, det er en ledsagende egenskap-relasjon mellom det som er sagt i argumentet, og det som sies i konklusjonen (Svennevig, 2009, s. 203 og 204; Svennevig et al., 1995).

Når man har rekonstruert argumentasjonsskjeden er det også relevant å undersøke argumentasjonens holdbarhet. Svennevig foreslår at man i en slik undersøkelse stiller krav til premissenes akseptabilitet, relevans for konklusjonen, og tilstrekkelighet og vesentlighet i forhold til motargumenter.

I tillegg til å vurdere argumentasjonens holdbarhet kan man se etter argumentasjonsfeil. Slike feil kan for eksempel handle om at argumentasjonen er et personangrep i stedet for å være orientert rundt den aktuelle saken. En annen type argumentasjonsfeil er såkalt stråmannargumentasjon. Da tillegger man motstanderen

meninger eller motiver som motstanderen ikke selv står for. Videre kan vi snakke om argumentasjon som unnviker eller skifter bevisbyrden, altså argumentasjon om bare slår noe fast, uten å begrunne det, eller argumentasjon som pålegger motstanderen bevisbyrden. Endelig kan man snakke om feilslutninger, der man slutter fra virkning til årsak, og ikke omvendt (Svennevig, 2009, s. 206).

3.5 Makt, ideologi og hegemoni

Makt er sentralt i CDA. Når språket bidrar til å konstruere virkeligheten, medfører det naturlig nok at språkbruk kan ha maktsimplikasjoner. Selve maktbegrepet kan brukes på flere måter. I utgangspunktet kan makt tenkes å dreie seg om noe relasjonelt, som at en bestemmer noe over en annen. I CDA er det i større grad definisjonsmakt som er viktig (Grue, 2011). Forskningsspørsmålet i denne oppgaven knytter seg til forståelser av ytringsfrihetsbegrepet. Et aspekt ved dette er nettopp kampen om makta til å definere dette begrepet.

I 1973 kom psykologen Rolv Mikkell Blakar ut med boka *Språk er makt* (Blakar, 2006). Bokas tittel har, interessant nok, nærmest etablert seg som et konvensjonalisert uttrykk, noe vi sier uten å reflektere så mye over innholdet i denne aforismen. I boka viste Blakar hvordan språket ikke er nøytralt, blant annet fordi det ikke er mulig å finne nøytrale språklige merkelapper som fanger inn alle sidene av virkeligheten (Blakar, 2006, s. 56). Blakar forklarer makt som det å kunne strukturere og påvirke andres opplevelse av noe.

Svennevig viser hvordan makt i samfunnet og makt i den konkrete kommunikative situasjonen henger sammen, og til det dynamiske i dette: Kulturen definerer visse maktforhold mellom ulike roller, men måten man inntar og tolker rollen, kan være situasjonsavhengig. For å kunne dominere diskursen er det å i det hele tatt komme til orde helt sentralt. Når man ytrer seg, vil også kjennskap til sjangerkonvensjoner være viktige. Man må rett og slett kjenne premissene for den (offentlige) dialogen eller debatten man skal delta i. Denne tilnærminga til makt dreier seg vel så mye om *dominans*; det er stor forskjell på å ta initiativ i en debatt og å bare respondere. Den som tar initiativ har muligheten til å dominere, mens den som bare gir respons ikke kan styre samtalen på samme måte (Svennevig, 2009).

Hos Norman Fairclough er maktbegrepet knytta til ideologi og hegemoni. Fairclough utga i 1989 ei bok med en tittel som likner Blakars bok: *Language and Power*. Denne har, i likhet med *Språk er makt*, utkommet i flere og reviderte utgaver siden, den siste i 2015. I boka vektlegger Fairclough den makta som ligger i diskursen selv, men enda mer: makta som ligger *bak* diskursen. Med dette viser Fairclough til hvordan maktmennesker også har makt

gjennom at de former *diskursordenen* (*order of discourse*) (Fairclough, 2015). Begrepet diskursorden viser til et nettverk av diskursive praksiser som brukes innenfor et sosialt system, deres normale måte å bruke språket på. Diskursordenen består av de ulike diskurstypene som brukes innenfor dette sosiale systemet. Disse dannes ved å koble visse sjangre, diskurser og stiler (Fairclough, 2008). Skrede forklarer at diskursordener kontrollerer "lingvistisk variasjon i partikulære sosiale institusjoner" (Skrede, 2017).

I diskursteori er *diskursiv kamp* et nøkkelbegrep (Winther Jørgensen & Phillips, 1999, s. 15). Ideologi og hegemoni er sentrale begreper her. Diskurstypene innenfor en diskursorden, som kan ses på som språk i bruk for å representere et visst perspektiv på den sosiale verden, kan kjempe om hegemoni (Fairclough, 1995, s. 56). Fairclough trekker på Louis Althussers marxistiske tilnærming til ideologibegrepet, og han framhever særlig Althussers begrep om «ideologiske statsapparater» (som medier og utdanningsinstitusjoner). Ideologiske statsapparater har en interesse i klassekampen og er samtidig arena for klassekampen. Dette fører til en diskursiv kamp. Fairclough definerer ideologi som konstruksjoner av virkeligheten som er bygget inn i ulike dimensjoner av diskursive praksisers form, og som bidrar til produksjon, reproduksjon og transformasjon av maktrelasjoner (Fairclough, 2008, s. 46). De mest effektive ideologiene er de som får status som «common sense». Common sense forklarer hvordan dominerende grupper i samfunnet har makt: Deres diskurs vinner hegemoni i den diskursive kampen, og det virkelighetsbildet som denne diskursen rommer, blir det dominerende. Faircloughs forståelse av hegemonibegrepet bygger også på en marxistisk teoretiker: Antonio Gramsci. Fairclough argumenterer for at hegemoni er makt innenfor økonomiske, kulturelle og ideologiske domener, men at denne makta aldri kan oppnås mer enn delvis og midlertidig. Derfor handler hegemoni om å skape allianser og å integrere underordnede klasser gjennom ideologiske midler, for å vinne deres samtykke (Fairclough, 2008, s. 52).

I tilnærminga til en debatt er det interessant å se på forbindelsen mellom ideologi og overtalelse. Fairclough viser at så lenge det hersker enighet om noe (altså at det framstår som common sense), trenger det ingen forklaring, men når det inntreffer en eller annen form for sosial endring, er overtalelse nødvendig for å opprettholde denne ideologien. Fairclough viser for eksempel til finanskrisa i 2007- 2008 som et slikt tilfelle av sosial endring. Før krisa inntraff, hadde ideologien og diskurstypen knytta til økonomisk vekst hegemonisk makt. Det blei generelt oppfatta som sunn fornuft at økonomisk vekst tjente alle. Derfor var det akseptert at de som skapte denne økonomiske veksten, altså finansfolka, skulle få godt betalt

– selv om dette skapte forskjeller i samfunnet. Det som blei akseptert som common sense før finanskrisa blei nå til gjenstand for diskursiv kamp (Fairclough, 2015).

Fairclough peker på flere former for sosial forandring i samtida som fører med seg diskursive forandringer. Jeg har tidligere nevnt *marketization* (i kapittel 3.2.1). Andre slike tendenser er for eksempel tingliggjøring av sosiale domener som normalt ikke har til oppgave å produsere ting, for eksempel teater og undervisning. Disse blir gjerne omtalt som «industrier». En sosial og diskursiv forandring som er relevant å løfte fram i denne oppgaven er *demokratisering*. Med dette mener Fairclough at ulikheter i språklige og diskursive rettigheter mellom grupper av mennesker, er i ferd med å fjernes. Fairclough viser for eksempel til sosiolingvistiske forhold knytta til talemål i Storbritannia, og at andre sosiolekter enn standardengelsk vinner innpass i stadig nye samfunnsområder. I denne sammenhengen er det relevant nevne det Fairclough kaller eliminering av åpenlyse markører for hierarki og asymmetriske maktforhold, som asymmetri i retten til å komme med visse typer bidrag, og bruk av fagterminologi som er utilgjengelige for de som står utenfor den aktuelle diskursen. Denne utviklinga knyttes til en økende tendens til uformalitet, og Fairclough hevder at diskursen utvikler seg i en *konverserende* retning. Han påpeker imidlertid at denne demokratiseringa ikke medfører at de asymmetriske maktforholda forsvinner, men at de blir mer subtile og vanskeligere å få øye på (Fairclough, 2008).

3.6 Stemmer i medietekster

Raddum og Veum skiller i artikkelen *Avistekstens mange stemmer* mellom den tradisjonelle forståelse av *stemme*, der stemmebegrepet knyttes til eksplisitt refererte ytringer, og den bakhtinske tilnærminga, der stemmebegrepet også omfatter mer indirekte henvisninger til ulike sosiale grupper og ideologier som veves sammen med eksplisitte stemmer og den autorale stemmen (Veum & Raddum, 2006). Fairclough baserer seg på den bakhtinske forståelsen og ser på stemmer som *social agents*. Han deler diskursive stemmer inn i kategorier som politikere, eksperter, produsenter, journalister og vanlige borgere (Fairclough, 1995).

Jeg vil i oppgaven forholde meg til begrepene *empirisk deltaker*, som refererer til den autentiske personen som står bak ei ytring, og *diskursive stemmer*, eller bare stemmer, som altså viser til den kategorien de empiriske deltakerne er «social agents» for.

Fairclough skiller, som tidligere nevnt, mellom den som faktisk skriver teksten (*animator*) og den som står bak ytringa som representeres gjennom ordene (*principal*) (Fairclough, 2008). I dette ligger et viktig poeng i møte med avistekster. Enhver ytring som formidles gjennom et redigert medium, vil bære med seg mer eller mindre av det jeg vil kalle mediestemmen i seg. Dette gjelder i særdeleshet saker som er skrevet av journalister, som nyheter og intervjuer. Det er medieprodusenten som velger ut hvem som i det hele tatt kommer til orde og hva slags vinkling en sak får. Et intervju er ingen transkripsjon, og når journalister skriver intervjuer som skal publiseres, må de komprimere og reformulere synspunktene slik at de passer inn i teksten. Følgelig blir sitatene farga av journalistens tolkning. Det er likevel ikke slik at journalisten kan skrive hva som helst, og det er et grunnleggende krav at meningsinnholdet i sitatet skal være det samme som originalutsagnet (Hågvar, 2007, s. 88). I tillegg til den skrivende journalisten får fotografene og desken også en del av mediestemmen når de velger overskrifter, billedillustrasjoner og hvilken plass de ulike sakene får i avisa.

3.7 Ytringsfrihet

I dagligspråket knyttes gjerne ytringsbegrepet til verbale utsagn. Fra et juridisk ståsted forklares det å ytre seg som å kommunisere et budskap i form av ord, markering eller handling (Elden, 2017). I grammatisk forstand er ei ytring det som står mellom to punktum, utropstegn eller spørsmålstegn (Kulbrandstad, 1998). For denne oppgaven, legges den juridiske definisjonen til grunn for tilnærminga til ytringsbegrepet. I analysen vil altså ytring vise til en meningsenhet.

Ytringsfrihet som grunnleggende rettighet har sitt opphav i opplysningstidas idealer. Ifølge Store norske leksikon er ytringsfrihet «den friheten alle mennesker har til å ytre seg ved å gi uttrykk for det de mener og ønsker å si noe om» (Kierulf, 2017). En del av denne friheten er også retten til å motta andres ytringer. Ytringsfrihet har beskyttelse i nasjonalt og overnasjonalt lovverk. I Norge ligger det juridiske utgangspunktet for ytringsfrihet i Grunnloven fra 1814. Paragraf 100 sier:

Ytringsfrihet bør finne sted.

Ingen kan holdes rettslig ansvarlig for å ha meddelt eller mottatt opplysninger, ideer og budskap med mindre det lar seg forsvare holdt opp imot ytringsfrihetens

begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse. Det rettslige ansvar bør være foreskrevet i lov.

Frimodige ytringer om statsstyret og hvilken som helst annen gjenstand er tillatt for enhver. Det kan bare settes klart definerte grenser for denne rett der særlig tungtveiende hensyn gjør det forsvarlig holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelser. Forhåndssensur og andre forebyggende forholdsregler kan ikke benyttes med mindre det er nødvendig for å beskytte barn og unge mot skadelig påvirkning fra levende bilder. Brevsensur kan ikke settes i verk utenfor anstalter.

Enhver har rett til innsyn i statens og kommunenes dokumenter og til å følge forhandlingene i rettsmøter og folkevalgte organer. Det kan i lov fastsettes begrensninger i denne rett ut fra hensyn til personvern og av andre tungtveiende grunner.

Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale (Grunnloven, 2016).

Med forankring i Grunnloven er ytringsfriheten med på å danne et viktig fundament i demokratiet vårt. Den er likevel ikke hogd i stein, og strømninger i samfunnsutviklinga er med på å påvirke dens utforming. I 1996 utnevnte regjeringa *Ytringsfrihetskommisjonen* som nettopp skulle gjennomgå ytringsfrihetens stilling på bakgrunn av samfunnsutviklinga, og spesielt vurdere Grunnlovens paragraf 100. Bakgrunnen var at paragrafen hadde stått uendra siden 1814, og mange mente at ytringsfriheten ikke hadde et tilstrekkelig vern, og at lovteksten måtte revideres for å møte en mer globalisert verden med et mye mer komplekst mediebilde. Kommisjonen leverte i 1999 rapporten *Ytringsfrihed bør finde Sted* (NOU 1999: 27, 1999). Denne avstedkom ei stortingsmelding, som igjen la grunnlaget for en debatt som førte til at Stortinget våren 2004 vedtok vesentlige endringer av Grunnlovens paragraf 100. Målet med endringene var å styrke ytringsvernet. Ytringsfriheten begrunnes normalt med tre prinsipper som også ytringsfrihetskommisjonen la til grunn for sitt arbeid og sine konklusjoner. Disse er *sannhetsprinsippet*, *autonomiprinsippet* og *demokratiprinsippet*.

Sannhetsprinsippet er basert på en forestilling om personlig begrensning: mennesker er feilbarlige, men ved å undersøke sakene og ved å høre på hverandre kan vi lære mer og se tingene på andre måter. Det innebærer at sannheten nås gjennom meningsutveksling der framsatte påstander kan korrigeres i konfrontasjon med andre meninger. Det betyr at ytringsfrihet er nødvendig for at motargumentene skal kunne komme til orde, slik at vi kan

prøve dem mot våre egne argumenter, og slik komme fram til hva som er sant (NOU 1999: 27, 1999, s. 19-20).

Autonomiprinsippet knyttes til vår rett til å fritt dele våre tanker og ideer og å fritt kunne motta andres. Ytringsfriheten er et grunnlag for vår ukrenkelige og førepolitiske personlige autonomi. Denne posisjonen har imidlertid blitt kritisert for sin antikke tilnærming til individbegrepet. Kritikken fronter et syn der individets autonomi knyttes til en sosialiseringssprosess som samfunnet har ansvar for. Kritikerne mener at staten ikke kan være nøytral i spørsmålet om det gode liv, og at staten derfor må vurdere innholdet i ytringene. Denne tilnærminga har stått sterkere i Europa enn andre steder i Vesten. Autonomiprinsippet bærer også i seg et element av personlig utvikling der man legger til grunn at det å kunne sette seg inn i andres perspektiver vil utvikle det synet man har på seg selv og andre (NOU 1999: 27, 1999, s. 20-22).

Demokratiprinsippet har tre aspekter: informasjonsfrihet, den offentlige meningsutveksling og offentlighet som kontroll. Prinsippet knyttes til at åpenhet og kritikk er noe av det viktigste ved demokratiet. Informasjonsfrihet medfører at informasjon rundt viktige samfunnsprosesser skal være offentlig tilgjengelig. I dette ligger også retten til å la seg informere om andres tanker og ideer. Informasjonsfriheten er beskytta av den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, og i Norge skal offentlighetsloven ivareta dette prinsippet (NOU 1999: 27, 1999, s. 22-25). Offentlighetsloven innebærer at saksdokumenter fra offentlige myndigheter som hovedregel skal være fritt tilgjengelig (Frihagen, 2016).

Også i 2014 behandla Stortinget et forslag om endring i Grunnloven. Denne gangen handla det om at ordet *religion* skulle inkluderes i paragrafen, slik at ytringsfrihet om religion skulle uttrykkes eksplisitt. Dette forslaget fikk imidlertid ikke to tredjedels flertall, slik grunnlovsendringer krever (Kierulf, 2017). Disse sakene viser at heller ikke ytringsfrihetens juridiske aspekt er avklart én gang for alle, og at debatten i kjølvannet av nazimarsjen i aller høyeste grad er et viktig samfunnsspørsmål.

Nært beslekta med ytringsfriheten er det som kalles forsamlings- og foreningsfriheten. Denne har sitt vern i Grunnlovens § 101 og medfører at alle har rett til å danne og å være med i foreninger. Den gir også rett til at folk fritt kan møtes i fredelige forsamlinger og demonstrasjoner (Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter, 2018).

Ytringsfriheten har også en juridisk *begrensning*. Oppfordringer til vold er for eksempel ikke beskytta. Begrensningene er blant annet formulert i den norske straffeloven:

§ 185. *Hatefulle ytringer*

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring. Som ytring regnes også bruk av symboler. Den som i andres nærvær forsettlig eller grovt uaktsomt fremsetter en slik ytring overfor en som rammes av denne, jf. annet ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion eller livssyn
- c) homofile orientering, eller
- d) nedsatte funksjonsevne (Straffeloven, 2009).

Også her ser vi at utviklinga i samfunnet påvirker lovgivninga: I 2015 blei forbudet mot blasfemi oppheva. Lovgiverne mente altså at religion ikke kan beskyttes særskilt, og at blasfemi kan bringe med seg viktig debatt (Kierulf, 2017). Dette blei svært relevant i forbindelse med den såkalte «karikaturstriden», som utgjorde en annen viktig ytringsfrihetsdebatt i Norge. Men i denne lå også et annet aspekt som kan begrense ytringsfriheten, nemlig *moral*: en ting er at noe er *lov* til å si, reint juridisk, men er det *riktig* – sett fra et moralsk ståsted? Dette befinner seg utenfor jussens sfære, men er i aller høyeste grad med på å påvirke de som skal utforme lovene. Som vi ser i debatten, danner ikke lovteksten grunnlag for enighet om hvordan denne loven skal forstås i praksis.

4 Metode

Den diskursanalytiske tilnærminga er hermeneutisk, da den forstår delene i lys av helheten og helheten i lys av delene, eller sagt slik: Den ser konteksten i lys av teksten og teksten i lys av konteksten. Analysen er også kvalitativt orientert, den søker altså ikke å finne allmenngyldige svar i positivistisk forstand, men snarere å peke på ulike sammenhenger som kan ha betydning for forskningsspørsmålet.

4.1 Empirien

Utgangspunktet for analysen er altså en hendelse, slik den står beskrevet i kapittel 2.2.2. Denne hendelsen, nazimarsjen i Kristiansands gater, avstedkom en omfattende pressedekning og debatt. Jeg har valgt å undersøke avistekster fra Fædrelandsvennen i tidsrommet etter denne hendelsen 29.07.2017 og ut året. Antall tekster som blei produsert og publisert i ulike kanaler i kjølvannet av hendelsen er omfattende, og det er derfor nødvendig å gjøre noen valg av reint praktiske årsaker. Når jeg begrenser meg til Fædrelandsvennen, er det fordi Fædrelandsvennen er den største avisa i regionen. Avisa utgis dessuten i samme by som marsjen fant sted. Mange vil hevde at det er her de viktigste debattene i regionen foregår. Stemmene til dem som faktisk bor i byen får stort spillerom, og det blir gjort plass til mange tekster. Når jeg holder meg til papirutgaven av avisa, er dette nokså enkelt et metodisk og avgrensende grep. Nettutgavene av nyhetssakene er mer flyktige, de redigeres, endres, og deler av tekster rekontekstualiseres. Ettersom jeg forholder meg til en tidsperiode på noen måneder, har jeg rett og slett gått igjennom alle avisene, riktignok i elektronisk format (e-avis), men slik de har vært publisert på trykk. Skulle jeg ha gått igjennom en større tidsepoke, for eksempel på flere år, ville det ha vært mer naturlig å finne tekster gjennom søk via f.eks. databasen A-tekst. Fordelen med å gå igjennom alle avisene på den måten jeg har gjort er at jeg ikke risikerer å gå glipp av viktige tekster på grunn av feil søkeord. Jeg har videre avgrensa materialet i form av at jeg har valgt ut de sakene og innleggene som jeg mener er relevante for å belyse forskningsspørsmålet, altså saker der ytringsfrihet på en eller annen måte er tema. Oversikt over alle tekstene som inngår i materialet mitt finnes i vedlegg 1. Alle tekstene som blir analysert eller direkte referert til ligger også vedlagt.

Jeg vil ta utgangspunkt i Faircloughs tredelte modell (jamfør kapittel 3.3) i den videre analysen, men med en tilpassing: Fairclough skiller mellom beskrivelse, tolkning og forklaring av teksten, jamfør den tredelte modellen. Hågvar viser at beskrivelse og fortolkning i praksis ofte henger sammen, fordi nye aspekter dukker opp fortløpende i analyseprosessen. Han viser

også til praktiske hensyn: teksten kan bli lang og prega av gjentakelser dersom en konsekvent skal analysere i tre nivåer (Hågvar, 2007, s. 36). Hos Fairclough er altså analysen tre separate nivåer, mens jeg – med utgangspunkt i Hågvars beskrivelse – har redusert til to analysenivåer: diskursiv praksis blir ikke analysert som et eget nivå. De forholdene knytta til diskursiv praksis som jeg finner det relevant å belyse, vil bli behandla i en innledende overordna analyse og seinere i mer detaljerte tekstanalyser. Dette valget baserer jeg på forskningsspørsmålet og den tilnærminga jeg ellers har valgt.

4.2 Analysegrep

I kapittel 5 vil jeg periodisere debatten og beskrive hva som kjennetegner de ulike periodene. Videre vil jeg kategorisere empirien i diskursive stemmer. På et overordna nivå vil jeg vise hvordan disse figurete i debatten og hva slags meninger de målbar.

Kapittel 6 består av dybdeanalyser av enkelttekster (kommunikative begivenheter) i tråd med den innerste delen i den tredelte modellen (jamfør kapittel 3.3.1). For hver av de diskursive stemmene jeg har identifisert og kategorisert vil jeg velge ut to tekster som jeg analyserer hver for seg. Analysen har to deler: en tekstanalyse og en argumentasjonsanalyse. Målet med tekstanalysen er å identifisere virkelighetsbilder knytta til ytringsfrihet og hvordan det argumenteres for disse.

For oversiktens skyld vil jeg dele teksten inn i segmenter som jeg presenterer i et skjema i analysen. Siden formålet med analysen såpass spesifikt knytter seg til ytringsfrihet, vil jeg bare gjengi de ytringene jeg mener er relevante for å belyse dette. Dette er selvfølgelig et analytisk grep som bærer i seg en fortolkning. Grensene for hva man knytter til ytringsfrihet, og hva ved den kommunikative begivenheten som ikke har med dette aspektet å gjøre, kan diskuteres. Målet er uansett ikke å analysere alt en empirisk deltaker sier, men å løfte fram det jeg anser som relevant for forskningsspørsmålet og som er representativt for den diskursive stemmen. Tabellen vil gjengi ytringa ordrett slik den står på trykk i avisa. Jeg vil knytte et tall til ytringa, som vil bli brukt som referanse i den påfølgende analysen. I utgangspunktet er materialet allerede sortert etter stemmer, men i noen tilfeller vil det være flere empiriske deltakere fra samme diskursive stemme som kommer til orde. I intervjuer vil journalistens stemme, altså «animator», av og til målbære noen av intervjuobjektets, altså «principals», ytringer gjennom referat. Andre ganger er journalistens spørsmål sentralt for den påfølgende ytringas betydning, og gjengis derfor. I de tekstene der dette er aktuelt vil jeg presisere hvilken stemme som står bak ytringa gjennom en kolonne i tabellen. I andre tilfeller

vil jeg skrive inn en liten kommentar for å forklare hva ytringa dreier seg om. I tabellen vil jeg også vise til en kolonne, og dette er en referanse til hvor jeg har funnet ytringa i den autentiske avisteksten, som følger som nummerert vedlegg.

I tekstanalysen vil de utvalgte ytringene analyseres etter analysekategoriene «proposisjonelt innhold», «ordvalg og kategorisering», «prosesser og deltakere» og «modalitet». Å analysere proposisjonelt innhold (jamfør kapittel 3.4.1) kan gjøres meget detaljert ved at man ikke tar noen ting for gitt, og dermed kan identifisere svært mange presupposisjoner. For denne analysen er det ikke formålstjenlig å gå så detaljert til verks. Formålet med å sette opp tekstens proposisjonelle innhold i denne oppgaven er å løfte fram hovedinnholdet og hovedpåstandene i tekstene, og eventuelt identifisere presupposisjoner som kan ha ideologisk betydning. Å analysere ei ytring i proposisjoner inneholder også et fortolkende element. Gjennom *disambiguering*, velger man å framstille en av flere mulige betydninger av et ord eller uttrykk. Man reduserer altså tekstens mulige flertydighet. Gjennom kontekstuell utfylling konkretiseres ord og uttrykk som bare gir mening når de forstås i lys av den konteksten de står i (Svennevig, 2009, s. 53). I analysen av ordvalg og kategorisering (jamfør kapittel 3.4.2) vil jeg undersøke hvordan valg av ord kan vise hva slags holdning den empiriske deltakeren har til temaet. Hva slags benevnelser som settes på ting, hvordan de kategoriseres og hva slags verdier og holdninger ordvalgene kan bære i seg, vil være aktuelle analyseområder i denne delen. I analysen av prosesser og deltakere (jamfør kapittel 3.4.3) vil jeg se på hvordan prosesser framstilles, og om agens uttrykkes i beskrivelse av handlinger. Til slutt vil jeg gjennom å studere ytringenes modalitet (jamfør kapittel 3.4.4) undersøke hvordan den som ytrer seg forplikter seg til det proposisjonelle innholdet og hvor ønskelig eller nødvendig stemmen formidler at dette er.

I argumentasjonsanalysen (jamfør kapittel 3.4.5) vil jeg undersøke hvordan de ulike empiriske deltakerne forsøker å overbevise leseren om sitt virkelighetsbilde, altså hvordan de argumenterer for sitt syn på ytringsfrihet. En argumentasjonsanalyse kan være svært omfattende og romme ei avhandling i seg selv. Her er formålet å finne den argumentasjonen som knytter seg spesifikt til ytringsfrihet. Dette kan for eksempel knytte seg til argumenter for hvorfor ytringsfriheten er viktig, eller forhold der ytringsfriheten er et argument i seg selv. Argumentasjonen jeg vil løfte fram og rekonstruere er altså den som jeg mener representerer dette aspektet i teksten.

Argumentasjonen består altså av et standpunkt og argumenter for eller imot dette. Svennevig viser et oppsett som jeg vil basere meg på (Svennevig, 2009, s. 205). Jeg vil presentere argumentasjonen gjennom å presentere premiss 1 (*oversetting*), som inneholder en

påstand knytta til saken, og et premiss 2, som viser til en mer generell regel (*undersetning*), og til slutt en konklusjon. Etter at jeg har rekonstruert argumentasjonen, vil jeg vurdere den. Der jeg finner det relevant, vil jeg i vurderinga trekke på kategoriene for å beskrive og vurdere argumentasjon som jeg beskrev i kapittel 3.4.5. Med bakgrunn i forskningsspørsmålet vil jeg imidlertid også vurdere om debattantene legger til grunn ett eller flere av de tre hensynene ytringsfriheten vanligvis begrunnes med (jamfør kapittel 3.7).

Kapittel 7 handler om sosial praksis, som er det ytterste nivået av Faircloughs modell. Her vil jeg forsøke å *forklare* virkelighetsbildene og fortolkninga av disse i lys av den breiere kulturkonteksten som ytringene inngår i, altså sette dette inn i sammenheng med større sosiale strukturer i samfunnet. En sentral del av dette kapitlet blir å knytte analysen til de tre hensynene bak ytringsfrihet: sannhet, frihet og demokrati, og til straffelovens paragraf 185 (jamfør kapittel 3.7). Jeg vil også diskutere sider ved debatten med bakgrunn i Faircloughs tilnærming til makt og ideologi.

4.3 Avgrensninger og forbehold i det metodiske opplegget

I analyser av medietekster er det ikke uvanlig å begi seg inn i en grundig analyse av mediets rolle i det som presenteres. Jeg kunne ha studert *hvordan* Fædrelandsvennen orkestrerte debatten i form av hvem de lot komme til orde, hva slags plass disse fikk i avisa, og hva slags tilnærming og problemstilling avisa selv la opp til. Formålet med denne analysen er imidlertid ikke å undersøke Fædrelandsvennens dekning av denne saken, men å studere de ytringene som kom fram *gjennom* avisa. Fædrelandsvennens rolle og stemme blir altså ikke gjenstand for analysen, men en underliggende premiss for hele oppgaven. Som vist i kapittel 3.6 vil det aktuelle mediets framstilling farge tekstene, spesielt de tekstene som er skrevet av journalister. Så kan en nyttig presisering være at det er virkelighetsbildene slik de står på trykk i avisa jeg skal analysere, ikke nødvendigvis slik de ordrett blei uttrykt i en intervjusituasjon. I dette ligger det også en styrke: Det er jo akkurat slik ytringene blei presentert for Fædrelandsvennens lesere, og dette var igjen med på å danne grunnlaget for nye ytringer i debatten.

I et arbeid av større omfang enn denne oppgaven ville det ha vært interessant å utvide tekstanalysen for å få en breiere representasjon i utvalget. Videre ville det ha vært svært nyttig å supplere analysene med forskningsintervjuer, både av de empiriske deltakerne i debatten og av avisleserne. En resepsjonsanalyse kunne ha bidratt til å korrigere det helhetlige bildet. I

denne oppgaven formidles bare mine egne tekstfortolkninger, og en studie som inkluderte flere metodiske tilnærminger, ville ha gitt et breiere bilde av ulike forståelser av ytringsfrihet.

4.4 Forskerrollen

Hitching og Veum viser også til at forskeren bør være i stand til å forstå det feltet man skal studere på to ulike måter. På den ene siden bør forskeren ha det de kaller deltakerkompetanse, det vil si innsikt i de normene som gjelder innenfor den kulturen man skal studere. På den annen side kan et for nært forhold til kulturen også medføre at man mangler den nødvendige distansen til det man skal studere, slik at man selv er integrert i den diskursen man forsøker å utfordre, og slik «vil oppfatte sosialt konstituerte normsystemer som allmenngyldige». Fra et metodisk perspektiv er det vesentlig at man som forsker i størst mulig grad er eksplisitt, bevisst og tydelig på hvilken bakgrunnskunnskap, hvilket verdisyn og hvilke holdninger man har til det eller de fenomenene man vil studere. (Hitching et al., 2011, s. 21).

Jeg tar med meg erfaringer fra både politikk og byråkrati inn i dette arbeidet. Gjennom flere år som folkevalgt i Kristiansand har jeg fått erfaring med å delta i det offentlige ordskiftet. Jeg har ikke erfaring fra politiet, men jeg har flere ganger, både i rollen som folkevalgt og byråkrat, måttet håndtere saker der jeg fra et etisk ståsted har ønska å benytte prinsipper om offentlighet, men måttet veie dette opp mot behovet for å holde noe *unntatt* offentlighet, av personvern hensyn, etterforskningshensyn og av forretningshensyn. Jeg kjenner en del til de normene man forholder seg til, både fra et folkevalgt – og offentlig ansatt-perspektiv. Det er imidlertid mange år siden jeg deltok i både politikk og byråkrati i Kristiansand og på Sørlandet, og jeg har ikke bodd i Kristiansand på flere år. Det er ikke mitt daglige miljø som danner kontekst for materialet mitt, og denne avstanden i tid og rom kan formodentlig skape den nødvendige personlige distansen til materialet.

4.5 Validitet og reliabilitet

Å bruke avisartikler som empiri kan føre til validitetsutfordringer fordi avisartikkelen i noen grad avviker fra det som faktisk blei sagt i intervjusituasjonen (jamfør kapittel 4.3).

Leserinnlegg er en noe tryggere kilde fordi disse gjerne er trykka omtrent slik de blei skrevet av innsenderen, men leserinnlegg er heller ikke uten validitetsutfordringer, spesielt knytta til representasjon (Skrede, 2017, s. 158 og 159). Avisene trykker ikke alt de får inn, men gjør et utvalg som naturlig nok ikke er tilfeldig. I mitt arbeid har det vært nødvendig å bruke tekster fra flere avissjangre for å kunne representere de stemmene jeg mener det er relevant å

undersøke. Derfor er presiseringa i kapittel 4.3 viktig: Analysen baserer seg på ytringene *slik de sto på trykk* i avisa. Når det gjelder reliabilitet viser Skrede at dette aspektet ikke alltid er like relevant i kvantitative studier fordi det i så stor grad dreier seg om *fortolkning* av sosiale fenomener. Disse fenomenene inngår dessuten i en sosial virkelighet som forskeren selv en del av. Reliabiliteten i kvalitativ forskning kan imidlertid økes ved at datamaterialet presenteres relativt detaljert, ved hjelp av sitater og parafraaser. I denne oppgaven er sentrale deler av materialet sitert gjennom skjemaer med tekstsegmenter. De mest sentrale delene av materialet følger også som vedlegg. Videre styrker det oppgavens reliabilitet at alle kildene er åpne og lett tilgjengelige. Ifølge Skrede er kritisk diskursanalyse «presis og etterprøvbar i den grad leseren kan se hvilke begreper og verktøy som er brukt i analysen» (Skrede, 2017, s. 160). For denne oppgavens del er disse presentert i kapittel 3 om teori og inneværende kapittel om metode.

5 Overordna analyse av innsamla materiale

Det som til slutt danner grunnlag for denne analysen er avistekster som sto på trykk mellom 31.juli og 19. oktober. Etter en gjennomgang av alle Fædrelandsvennens papiraviser fra 31. juli og ut 2017 fant jeg det rimelig å gjøre denne avgrensninga. Av dette kan vi lese at debatten stilna noe etter dette. Det betyr ikke at nazimarsjen overhodet ikke blei omtalt etter 19. oktober, men at sakene som er skrevet etter denne datoen ikke er like relevante for denne oppgaves forskningsspørsmål.

5.1 Perioder i debatten

Jeg har delt materialet inn i tre perioder som jeg knytter til ulike hendelser (datoene tar utgangspunkt i når disse hendelsene er formidla i avisa).

Første periode

Den første perioden av debatten knytter jeg til den første uka etter marsjen, fra 31. juli til 4. august. Disse første dagene var prega av debatt og mange medieoppslag med ulik vinkling på saken.

I den første avisa som kom ut etter nazimarsjen, har saken brei redaksjonell dekning. I lederartikkelen, som er fast plassert på side 2 i Fædrelandsvennen, omtales nazimarsjen som et «uhyggelig opptog». Lederartikkelen antyder en kritikk mot politiets håndtering, men fremmer også ytringsfrihetsaspektet ved å presisere at «til og med slike ekstreme grupperinger har rett til frie ytringer» (Fædrelandsvennen, 2017e). I et helsides intervju forklarer politiet sine vurderinger ut ifra hensynet til sikkerhet. Ytringsfrihet blir ikke nevnt. Et annet helsides intervju vies forfatter og redaktør av Hate Speech International, Øyvind Strømmen. Intervjuet dreier seg om Den nordiske motstandsbevegelsen, og Strømmen uttaler seg om organisasjonens ideologi og organisering. Han hevder at organisasjonen har en voldsideologi og at det bare er et tidsspørsmål før det dukker opp voldshandlinger dersom organisasjonen får vokse. Ytringsfrihetstemaet berøres når Strømmen forklarer at Finland vurderer å forby hele organisasjonen (noe som faktisk blei tilfelle, jamfør kapittel 2.1). Han mener finenes tilnærming er interessant, men er ikke sikker på om forbud er den mest effektive måten å bekjempe en slik organisasjon på (Leer-Salvesen, 2017). Denne første avisutgaven etter nazimarsjen inneholder også flere andre saker om denne hendelsen, blant annet en omtale av motdemonstrasjonen som blei avholdt dagen etter nazimarsjen (jamfør kapittel 2.2.3). Her er det flere som uttaler seg om ytringsfrihet: «Jeg er ikke for absolutt ytringsfrihet. Grensa går

ved hatretorikk og ting som kan oppleves som direkte trusler», uttaler én av deltakerne, Leo Lohne, med referanse til DNMs markering dagen i forveien. Anja Abusland, som taler på vegne av Senterungdommen i Vest-Agder, sier: «Det er et problem at de trækker på andre og sier at de ikke er verdt noe. Det er ikke slik ytringsfriheten fungerer» (Van der Eynden, 2017).

I den andre avisa som kom ut etter nazimarsjen, presenteres et nytt intervju med en ny representant for politiet. Dette vil jeg komme nærmere inn på i kapittel 5.2.1 og 6.1.1, så i denne sammenhengen vil jeg nøye meg med å vise til at ytringsfrihet her blir brakt på banen som hovedforklaring på politiets vurderinger før og under marsjen. I samme avis står det å lese at advokat Elden roser politiet, og at SOS rasisme i Stavanger krever stabssjef Bård Austads avgang fordi politiet tillot nazistene å ytre seg.

Ytringsfrihetsdebatten er altså godt i gang, bare få dager etter nazimarsjen. Dette merkes også på debattsidene i avisa, der kritikken hagler mot politiets håndtering. Helge Andresen skriver i et innlegg at «politiet eskorterer ulovlige demonstranter» (Andresen, 2017, s. 19), mens Alf Holmelid peker direkte på forståelse av ytringsfrihet: «Vi har ytringsfridom her i landet, og den skal vi ta godt vare på. Men den ulovlege marsjen gjennom Markens var for å skremme og markere revir» (Holmelid, 2017). Disse sitatene er representative for meningene som dominerte avisa i denne første perioden. Noen ganske få ytra støtte til politiets vurderinger, blant andre Sveinung Søndervik Johnsen. Johnsens debattinnlegg kommer jeg tilbake til i kapittel 6.2.1. Det redaksjonelle stoffet i resten av denne perioden dreide seg i stor grad om bakgrunnsstoff knytta til DNM.

Den 2. august blei statsminister Erna Solberg intervjuet i forbindelse med at hun var på valgkampturné i Lyngdal. I intervjuet uttaler hun seg om ytringsfrihet i forbindelse med nazimarsjen: «Dette er vanskelig for oss. De alle fleste nordmenn – inklusive meg tar avstand for budskapet deres og holdningene deres, og det er viktig å bekjempe organisasjonene og nettverkene deres. På den andre siden, hvor skal du sette grensen for hva som er lov å ytre i det offentlige rom? [sic]» (Johannessen & Vindstrand, 2017). I siste avis innenfor denne første perioden meldes det om at Landsforeningen mot rasisme og Antirasistisk Senter anmelder Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM) for rasistisk symbolbruk under marsjen i Kristiansand. Symbolet det dreide seg om er Tyr-runen (jamfør kapittel 2.1) på flaggene DNM bar under demonstrasjonen (NTB, 2017). I samme avis er det et stort intervju med juristen Anine Kierulf som i sin helhet dreier seg om ytringsfrihet. Dette vil jeg komme tilbake til i kapittel 5.2.2 og 6.2.2.

Andre periode

Den andre perioden av debatten har jeg definert til å omfatte 5. -29. august. Perioden innledes med at Fædrelandsvennen arrangerte et debattmøte som er gjengitt i avisa 5.august. Her tok politiet for første gang noe selvkritikk og pekte fram mot en evalueringsrapport som skulle gi mer informasjon om politiets vurderinger. På dette tidspunktet hadde det altså gått ei uke siden nazimarsjen, og saken hadde i stor grad prega Fædrelandsvennen. På lederplass omtalte Fædrelandsvennen politiets innrømmelser som «Klok selvkritikk» og tok til orde for at nazimarsjen burde ha vært stoppa. Fædrelandsvennen påpekte igjen at også nazister skal ha ytringsfrihet, men måten demonstrasjonen forløp på, gjorde at det blei skapt et inntrykk av at en potensielt voldelig gruppering fikk særbehandling på bekostning av motdemonstrantene (Fædrelandsvennen, 2017c).

Den andre perioden førte med seg en viss dreining av debatten. Fortsatt ytra mange seg svært kritisk til politiets håndtering, både i leserinnlegg og gjennom redaksjonelt stoff. Organisasjonen SOS rasisme anmeldte Agder politidistrikt for håndteringa av nazimarsjen (Prestvold, 2017). I denne perioden var det imidlertid også flere som tok politiet i forsvar. Disse viste gjerne både til ytringsfriheten og til at politiet hadde sikra offentlig ro og orden, og slik sørga for at ingen kom til skade. I denne perioden retta dessuten mer av debatten seg mot hvordan nazisme spesielt og ekstremisme og radikalisering generelt, best kan bekjempes. Noen retta kritikken mot debatten i seg selv, og mente at all oppmerksomheten bare tjente nazistenes interesse. Fædrelandsvennen skrev i lederartikkelen 17.august om «Verktøy mot ekstremisme». Her peker Fædrelandsvennen igjen på den åpne og frie debatten som det viktigste verktøyet i arbeidet med å bekjempe ekstremisme (Fædrelandsvennen, 2017f).

Tredje periode

Den tredje perioden begynner 30.august og strekker seg fram til 19.oktober. Perioden innledes med at det blir kjent at politiet likevel ikke vil offentligjøre evalueringsrapporten, slik de hadde gitt uttrykk for at de ville i begynnelsen av den andre perioden. Politiets forklaring, som jeg vil komme inn nærmere inn på i kapittel 6.1.2, dreide seg om at evalueringsrapporten inneholdt informasjon som ikke måtte bli offentlig kjent. Storingsrepresentant og medlem av justiskomiteen Kari Henriksen kritiserte denne beslutninga og viste til at hemmeligholdet ikke var i tråd med politisk vedtatte målsettinger. Henriksen framholdt at politiet kunne ha skilt mellom det som av polititaktiske grunner måtte holdes hemmelig, og andre vurderinger som kunne ha vært offentliggjort (Leer-Salvesen & Kristensen, 2017). Fædrelandsvennen målbar

en likelydende kritikk i lederartikkelen dagen etter, og karakteriserte beslutninga om hemmelighold som «betenkelig og beklagelig» (Fædrelandsvennen, 2017b).

Så seint som 26. september, altså nesten to måneder etter nazimarsjen, kom det ny informasjon om hendelsene den 29. juli. En video fra DNM viste at politiet hadde forsøkt å komme i kontakt med demonstrantene, blei fysisk skjøvet vekk (jamfør kapittel 2.2.2). Dette avstedkom ny kritikk, og Fædrelandsvennens leder dagen etter satte denne hendelsen inn i en ytringsfrihetskontekst:

«Det er skremmende med nazimarsjer, men det er også skremmende å se at ordensmakten blir skjøvet unna av demonstranter. Må vi venne oss til ekstremytringer i vårt frie samfunn, må det være fordi vi har hatt en stor og bred diskusjon om det. Og fordi politi og politikere har trukket grensen. Ikke nynazister (Fædrelandsvennen, 2017a)»

Den tredje perioden var ellers prega av at debatten fortsatte, men med et utgangspunkt fra omtale av saker fra Kristiansand kommune. Som beskrevet i kapittel 2.2.3 blei det avholdt et møte i mellom formannskapet i Kristiansand og politiet 27. september der saken var tema. Debattinnleggene i etterkant, som fremdeles målbar mye kritikk, men også noe støtte, knytta seg i stor grad til avisreferatet fra dette møtet.

Den siste saken som ligger i empirien, er omtalen av møtet der formannskapet i Kristiansand skulle debattere politivedtekter (jamfør kapittel 2.2.3). Høyre, Kristelig folkeparti og Fremskrittspartiet uttrykte skepsis til forhold som kan innskrenke ytringsfriheten, mens Arbeiderpartiets representanter argumenterte med at ytringsfriheten ikke gjelder hatefulle ytringer, og at ytringa måtte forstås i lys av konteksten og hvem som sto bak ytringa (Reite, 2017).

5.2 Stemmene i debatten

I den videre analysen vil jeg fokusere på tre diskursive stemmer som jeg har kalt politistemmen, ekspertstemmen og folkestemmen. Innledningsvis vil jeg kort begrunne dette valget og kategoriseringa.

Politiets stemme er sentral i debatten. Deres handlemåte blei kommentert i svært mange innlegg og kommentarer i etterkant av demonstrasjonen, noe som bidro til at politiet

kom i en situasjon hvor forklaringer og forsvar av egne handlinger og vurderinger var påkrevd.

Ytringsfrihet er et juridisk begrep, og rollen som eksperter i denne debatten har jeg tildelt juristene. Ekspertstemmen har ikke noen egeninteresse i saken (slik politiet har) og kan målbære en juridisk-faglig forståelse av nøkkelbegrepet her. Det dreier seg da om de som ytrer seg i debatten i *rollen* som jurist. Politiet har for eksempel jurister blant sine ansatte, og det er rimelig å anta at disse er med på å forme det som blir ytra fra politiets side. Og siden jeg ikke kjenner utdanningsbakgrunnen til alle som deltar i debatten, kan jeg heller ikke utelukke at det finnes flere i debatten som innehar denne kompetansen.

Vanlige borgere, eller «folkestemmen», er de som bare representerer seg selv i debatten, og ikke en institusjon eller organisasjon. Deres stemme er interessant og relevant nettopp fordi denne saken skapte et så omfattende folkelig engasjement, ikke minst knytta til de to motdemonstrantene. Motdemonstrantenes markering kan sies å representere vanligere borgeres stemme under den aktuelle hendelsen, og politiets håndtering av disse provoserte mange. Det har dessuten vært betegnende for ytringsfrihetsdebatter generelt de siste åra at de vekker et breitt folkelig engasjement, for eksempel under «karikaturstriden», og empirien fra denne debatten bekrefter dette inntrykket. Det ligger et demokratisk aspekt i å legge vekt på folkestemmen; det er vanlige folks meninger som til slutt skal danne et grunnlag for hele den norske forfatninga. Og ytringsfrihet er ikke bare et juridisk begrep, det bærer også i seg en forståelse av moral, hva som er rett og galt. Er det da slik at det er sprik mellom den folkelige og den juridiske forståelsen av ytringsfrihet?

I debatten figurerte flere stemmer enn disse tre. Man kan for eksempel snakke om en politikerstemme og en avisstemme. Som jeg har vist, var både politikere og redaktøren i Fædrelandsvennen representert i debatten. Jeg velger disse tre stemmene fordi de representerer et spenn i debatten, og fordi de på en god måte kan representere og illustrere de ulike virkelighetsbildene og forståelsene av ytringsfrihet.

I de tre kommende underkapitlene vil jeg gi en presentasjon av et utvalg saker som gir en oversikt over sentrale uttalelser tilhørende de diskursive stemmene. Dette er også med på å danne et helhetsinntrykk av debatten, og dessuten kontekst for de tekstene som på det neste trinnet i oppgaven blir gjenstand for en mer grundig analyse.

5.2.1 Politiet

I materialet, som altså dekker tida fra nazimarsjen 29.juli 2017 og omlag tre måneder fram, er det ei viss utvikling i politiets framstilling. I den første perioden etter marsjen er det forklaring

og forsvar som står i sentrum. Debatten rundt nazimarsjen dreide seg i stor grad om politiets håndtering av motdemonstrantene, og hvorvidt marsjen burde ha vært stoppa. De intervjuene politiet ga dreide seg i stor grad om dette aspektet. De begrunner sine vurderinger og handlinger ut ifra to hensyn. Det ene er hensynet til sikkerhet, ro og orden. Det andre er hensynet til ytringsfriheten. Det førstnevnte kommer fram i et intervju med stabssjef Bård Austad. Han vektlegger hensynet til sikkerhet, ro og orden og nevner ikke ytringsfriheten. Overskrifta, som er framstilt som et sitat fra Austad, lyder «Austad: – Vi ville stanse dem» Dette er den første papirutgaven av Fædrelandsvennen som kommer ut etter nazimarsjen, og er følgelig den første forklaringa fra politiet som står på trykk i Fædrelandsvennen. Debatten hadde likevel gått i sosiale medier og på nettavisene, og overskrifta kan leses som et tilsvarende svar på kritikken og som et svar til dem som mente at marsjen burde ha vært stoppa (Martinsen, Eide, Van der Eynden, Skarsholt & Udjus, 2017).

Dagen etter har Fædrelandsvennen på trykk et intervju med fungerende politimester Arne Sundvoll. Her er overskrifta «–Vår oppgave er å verne om ytringsfriheten», og her bringes altså dette temaet på banen (Geir Christian Johannessen, 2017).

Ei uke etter nazimarsjen, og i etterkant av et debattmøte (jamfør kapittel 2.2.3 og 5.1) i regi av Fædrelandsvennen om temaet, kan vi lese at politiet tar noe selvkritikk i en sak med overskrifta: «Politiet tar selvkritikk etter nazimarsjen: – Vi ble tatt på senga». Da hadde debatten rast i både aviser, etermedier og sosiale medier, på både nasjonalt og lokalt plan – i ei uke. Det er igjen Arne Sundvoll som uttaler seg, og han viser til noen «læringspunkter», men vil ikke gå nærmere inn på disse fordi politiet hadde igangsatt en evaluering. Han uttrykker imidlertid at han vil være tydeligere på hva politiet kunne ha gjort annerledes når evalueringsrapporten er ferdig (Vindsland, 2017a).

I samme avis uttaler lederen for Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Benedicte Bjørnland, seg om saken i et intervju under overskrifta: «Venter flere nazidemonstrasjoner» Bjørnland uttaler seg fra et nasjonalt ståsted, og saken handler om ulike vurderinger rundt ekstremisme og terrortrusler, men hun går også inn på en vurdering av Agder-politiets håndtering av den konkrete saken. Bjørnland støtter de vurderingene som blei gjort, ut fra hensyn til sikkerhet og ytringsfrihet (Kristensen, 2017).

Omlag en måned etter nazimarsjen blir det kjent at offentligheten likevel ikke får tilgang til evalueringsrapporten. Saken har overskrifta «Politiet holder nazi-evaluering hemmelig» og Fædrelandsvennen intervjuer flere i politiet om saken. Visepolitimester Arne Sundvoll (som altså var fungerende politimester da nazimarsjen fant sted, på grunn av ferieavvikling), som i tidligere nevnte sak hadde gitt uttrykk for at han ville si mer om

politiets vurdering av situasjonen, forklarer nå at dokumentet er internt, av polititaktiske grunner. I saken får vi også vite at evalueringsrapporten er presentert for Nasjonal ledergruppe i politiet, men at det ellers er få i politiet som har fått se rapporten. Lederen for Kristiansand politistasjon, Ole Hortemo, vil i intervjuet ikke svare på om han har fått sett den. Det samme gjelder ordenssjef Dag Tallaksen og radikaliseringskoordinator Rose Olsen. Bård Austad, som tidligere er omtalt som stabssjef, nå som leder av felles enhet for operativ tjeneste, sier han har lest rapporten (Leer-Salvesen & Kristensen, 2017). Argumentet om «polititaktiske grunner», eller «politifaglige vurderinger» går igjen i mye av materialet. Vi ser det igjen i Fædrelandsvennens omtale av et møte mellom representanter fra Kristiansand kommune og politiet. Saken har overskrifta «Vil endre regler etter marsj», og her forklarer både visepolitimester Arne Sundvoll og politimester Kirsten Lindeberg den manglende offentliggjøringa av evalueringsrapporten med slike vurderinger (Skarsholt, 2017).

5.2.2 Ekspertene

De empiriske deltakerne jeg har identifisert i debatten og som jeg knytter til den diskursive ekspertstemmen, er John Christian Elden, Sveinung Søndervik Johnsen og Anine Kierulf. Alle tekstene der de er representert stammer fra den første uka etter nazimarsjen, og knytter seg altså til den innledende delen av debatten.

Saken der John Christian Elden er referert står på trykk 1. august. Det er en nyhetssak der journalist Geir Christian Johannessen refererer til en debatt på mikrobloggnettstedet Twitter som Elden har deltatt i. Saken har overskrifta «Advokat Elden roser politiet», og den er plassert på side 7, helt oppe til høyre. Hovedoppslaget på denne dobbeltsida er intervjuet med Arne Sundvoll, som er nevnt i kapittel 5.2.1 om politistemmen. Saken med Elden står altså i en konkret og fysisk tekstuell kontekst med saken der politiet fronter ytringsfrihet, og intervjuet med Sundvoll danner også situasjonskontekst for Eldens ytringer. Det dreier seg med andre ord om hvorvidt politiet vurderte situasjonen korrekt eller ikke. De gjengitte sitatene viser at Elden støtter politiet både i vurderingene knytta til den offentlige ro og orden og til ytringsfriheten. Han peker blant annet på at ytringsfriheten står sterkt i menneskerettighetene, og at også motdemonstrantene hadde krav på beskyttelse (Geir Christian Johannessen, 2017). Hans rolle som advokat og jurist framgår av overskrifta, og Elden er dessuten en kjent stemme for mange som følger med i offentlig debatt.

Sveinung Søndervik Johnsen har et leserinnlegg på trykk to dager seinere (3. august). Han tilføyer sin yrkesbakgrunn under signaturen på innlegget, og legger med det et element av etos til innleggets innhold: Han har kompetanse til å vurdere de juridiske aspektene ved

politiets handlemåte. Overskrifta lyder: «Så fikk de det som de ville». Denne viser til at Johnsen mener nazistene oppnådde mye bare ved all oppmerksomheten og debatten saken brakte med seg. Men i innlegget gjør han også en del vurderinger som knytter seg til ytringsfriheten, og hva som kunne ha vært resultatet dersom man ikke hadde latt nazistene ytre seg (Johnsen, 2017).

Anine Kierulf kommer til orde gjennom et portrettintervju som står på trykk i avisa fredag 4. august. Kierulf presenteres i intervjuet som ekspert på menneskerettigheter og ytringsfrihet. Intervjuet har overskrifta «Ytringsfrihetens forkjemper» (Vindland, 2017b), og situasjonskonteksten er åpenbar: Ytringsfrihetsaspektet ved nazimarsjen, som altså tidlig blei en helt sentral del av debatten. Dette kan igjen sees i en videre kulturkontekst: Ytringsfrihet har vært på den offentlige agendaen over en tid, og Kierulf har vært en sentral stemme i denne debatten. Den tekstuelle konteksten ligger i den pågående debatten i Kristiansand. Politiet har fått massiv kritikk, og mange tar eksplisitt eller implisitt til orde for at demonstrasjonen burde ha vært stoppa, fordi nazistenes ytring var krenkende. Intervjuet med Kierulf står i et dialogisk forhold til disse ytringene.

5.2.3 Vanlige borgere (folkestemmen)

Vanlige borgere får også en nokså tydelig posisjon i debatten. En så breitt sammensatt diskursiv stemme representerer naturlig nok mange ulike syn på saken. Man kan likevel legge til grunn at svært mange hadde kritiske kommentarer knytta til politiets håndtering av saken. Et særtrekk ved denne diskursive stemmen er at det i all hovedsak er gjennom leserinnlegg og kronikker at de kommer til uttrykk, altså under avisas «Mening»-seksjon. Sammenlikna med politiet, eksperter og politikere blir vanlige borgere i liten grad intervjuet og representert i nyhetssaker. «Mening»-seksjonen er gjerne plassert nokså langt bak i avisa, og innleggene som står på trykk der er sjelden presentert på avisas forside, slik framskutte nyhetssaker er. Man kan likevel ane en gjenklang av folkestemmen i avisas framstilling, både gjennom temaene som løftes fram i avisa, og gjennom journalistenes spørsmål og vinklinger.

I den første perioden etter debatten, som inkluderer de fem første avisene som utkom etter nazimarsjen, handler svært mange leserinnlegg om kritikk knytta til at politiet ikke stoppa nazimarsjen. I denne perioden sto det på trykk 32 innlegg knytta til saken, og en stor andel av disse av skrevet av vanlige borgere. En grovsortering av disse, viser at 23 innlegg bar i seg en kritikk av politiets håndtering av saken og en mening om at politiet burde ha stoppa demonstrasjonen eller ivaretatt ytringsfriheten til motdemonstrantene. Fire innlegg støtter politiets vurdering i den konkrete situasjonen (noen problematiserer imidlertid politiets

forberedelser). De som støtter politiet, gjør det både ut ifra ytringsfrihetsperspektivet, men også fordi de mener at politiet med sine handlinger hindra voldsutøvelse. Tre innlegg dreier seg om andre aspekter i debatten enn det som er gjenstand for denne oppgaven, som for eksempel det problematiske ved at det finnes nazister. To innlegg dreier seg om et syn på at ytringsfrihet skal gjelde alle, men at politiet er inkonsekvente i sin håndtering av dette. Dette dreier seg om en konkret sak som først blei omtalt i et intervju den 31.juli, og som dagen etter er tema for en kronikk skrevet av Christoforos Schuff. Schuff er kjent for Fædrelandsvennens lesere som en markant samfunnsdebattant, men representerer ikke noen spesiell organisasjon eller et politisk parti. I kronikken viser Schuff til en situasjon fra april 2016 der han sammen med seks andre gjennomførte ei markering utenfor Stortinget for å sette søkelys på Norges rolle i flyktningkrisa. Markeringa varte, ifølge Schuff, mindre enn en halvtime og besto i at de satt på plenen med symboler knytta til flyktningkrisa: redningsvester, telt og noen håndlagede skilt. Schuff hadde i likhet med Den nordiske motstandsbevegelsen ikke søkt om løyve til å demonstrere. Som en konsekvens av dette, blei han kasta på glattcelle og endte opp med en dom på 22 dager i fengsel (sistnevnte fordi han ikke ville vedta ei bot på 10 000 kr.). Schuff framholder i innlegget at han mener at også DNM skal ha ytringsfrihet, men peker på det han mener er ei inkonsekvent håndtering fra politimyndigheten.

I den andre perioden er folkestemmen mindre representert, men fremdeles er det en del som kritiserer politiet og noen som forvarer dem. Som vist i kapittel 5.1 er det en viss dreining i debatten i denne perioden, og dette gjelder også i noen grad folkestemmen. Flere innlegg dreier seg om håndtering av marginalisering og ekstremisme, og om nazisme i seg selv. Likevel: Ytringsfrihet og hvordan denne rettigheten skal forstås er fremdeles en rød tråd i debatten. I et leserinnlegg 7. august under overskrifta «Syk ideologi» ytrer Alf Andersen: «Skal store grupper få demonstrere landet rundt og fritt spre et sykt budskap?». Og: «Er ytringsfriheten så suveren, mener jeg at oppførselen til demonstranten bør tilsi observasjon over lang tid» (A. Andersen, 2017).

Den tredje perioden preges mer av debatt på den politiske arenaen, og i mindre grad blant vanligere borgere. Den 17.oktober står det på trykk en kronikk under tittelen «Når hordene marsjerer i byens gater – en historie om menn og mus?» Kronikken er signert Dag Hovden, uten noen tilføyelse om stilling eller sted. Hovden legger imidlertid ikke skjul på at han jobber i politiet («I og med at jeg sjøl jobber i politiet»), men det framgår ikke at Hovden på det aktuelle tidspunktet var fungerende lensmann i Valle og Bykle (som også inngår i Agder politidistrikt). Slik sett er dette en empirisk deltaker som innehar en lederrolle i politiet, men som tar en rolle i debatten som privatperson. Kronikken problematiserer den store

pressedeckninga saken og kritiserer Fædrelandsvennens vinkling. Den forsvarer også polititjenestemennene som bare fulgte ordre, og som ifølge kronikkforfatteren blir hengt ut som «feige, pinglete, puddingpoliti». Videre kritiseres et syn på at det er politiet som skal bestemme hvilke ytringer som er akseptable i det offentlige rom (Hovden, 2017).

6 Dybdeanalyser av utvalgte kommunikative begivenheter

I det følgende vil jeg bringe inn tekster fra politistemmen, ekspertstemmen og folkestemmen i en mer grundig språk- og argumentasjonsanalyse. Henvisinga til kolonner, både i løpende tekst og i tabellene (jamfør kapittel 4.2), er henvisninger til hvor den aktuelle ytringa er å finne i den originale avisteksten. I tabellene nummereres ytringene, og dette tallet brukes som referanse gjennom analysene.

6.1 Politistemmen

I tekstanalysen vil jeg bringe inn teksten «Vår oppgave er å verne om ytringsfriheten» fra 01.08.2017 fordi den i så stor grad omhandler nettopp ytringsfrihet som politiets begrunnelse for å ikke gripe inn og stanse demonstrasjonen. Jeg vil ta med «Politiet holder nazi-evaluering hemmelig» fra 30.08.2017 fordi denne også berører et av de prinsippene Ytringsfrihetskommisjonen la vekt på i sin begrunnelse for ytringsfriheten, nemlig demokrati. Som beskrevet i kapittel 3.7 la kommisjonen vekt på at åpenhet og kritikk rundt beslutningsprosesser er nødvendig for å opprettholde et velfungerende demokrati. Her er det altså et aspekt ved ytringsfriheten som ikke er så eksplisitt uttrykt, men som kan være interessant å undersøke nærmere.

6.1.1 Analyse av «Vår oppgave er å verne om ytringsfriheten» (Geir Christian Johannessen, 2017)

Teksten er et intervju med fungerende politimester Arne Sundvoll. Det sto på trykk i avisa tre dager etter nazimarsjen, og det er plassert på side 6 i avisa. Intervjuet dekker ei helside, og det har en stor bildeillustrasjon knytta til seg: Et fotografi fra marsjen, tatt forfra, slik at vi ser en del av demonstrantene og flaggene. Det er i tillegg et lite fotografi av Sundvoll.

Fædrelandsvennen formulerer situasjonskonteksten for intervjuet: «Etter lørdagens nazidemonstrasjon i Markens, har debatten herjet på sosiale medier og i kommentarfeltene, og mange har vært kritisk til politiets håndtering av saken. Det reageres på at en gruppe med hatefulle ytringer fikk demonstrere og at de fikk demonstrere på tross av manglende melding til politiet» (1. kolonne).

Det er bare Sundvoll som blir intervjuet i teksten, og andre kilder blir referert mer indirekte av journalisten, som når det vises til «mange *har* vært kritiske» (1. kolonne), og «Mange har reagert på hvordan Ole Tellefsen og Steffan Strandberg ble behandlet av politiet» (3.kolonne).

Intervjuet målbærer den fungerende politimesterens forklaring på hvorfor politiet gjorde som de gjorde før og under nazimarsjen, både fra et juridisk og polititaktisk ståsted. Han forklarer de juridiske aspektene rundt det å avholde en demonstrasjon, både med henblikk på politivedtektene (at det bare er meldeplikt, ikke søknadsplikt, for å avholde en demonstrasjon) og på folkeretten og Grunnloven.

Teksten står i en interessant tekstuell kontekst med det ovennevnte intervjuet med stabssjef Bård Austad som sto på trykk dagen før. Der var ikke ytringsfrihet nevnt, og det er altså først gjennom intervjuet med Sundvoll at politiet bringer dette aspektet inn i debatten i Fædrelandsvennens papiravis.

Tekstanalyse

Fædrelandsvennens journalist impliserer selv ytringsfrihet som tema i innledinga av teksten. Dette kommer jeg tilbake til i analysen av Fædrelandsvennens stemme. I skjemaet under presenterer jeg de ytringene i teksten jeg mener er relevante for å analysere *politiets* virkelighetsbilde knytta til ytringsfrihet.

	Ytring	Stemme	Kommentar	Kolonne i avisteksten (vedlegg 6)
1	Vår oppgave er å verne ytringsfriheten	Sundvoll		Overskrift
2	Folkeretten legger føringer for ytringsfriheten, og ytringsfriheten har sterkt vern gjennom grunnloven i Norge.	Sundvoll	Om ytringsfrihet og politiets håndtering	2
3	Selv om vi kan mislike ytringene, er utgangspunktet vårt å verne ytringsfriheten.	Sundvoll		2
4	Det er ikke vår jobb å vurdere innholdet i demonstrasjonen	Sundvoll		2
5	De ble ikke pågrepet eller innbrakt.	Sundvoll	Om politiets inngripen overfor motdemonstrantene	3
6	En er blitt anholdt.	Sundvoll		3
7	Det er det laveste trinnet på politiets maktstige etter verbale pålegg.	Sundvoll		3
8	De måtte holde seg i ro til ting roet seg ned.	Sundvoll		3

9	Han mener motdemonstranter kan framprovosere vold, og at de derfor prøvde å hindre at situasjonen eskalerte.	Fædrelands- vennen, refererende		3
10	Dette er det vanskeligste som skjer når politiet håndterer demonstrasjoner, å gripe inn hos folk som blir provoserte.	Sundvoll		3 og 4
11	Det er vanskelig å kommunisere til omverdenen når politiet stopper en motdemonstrant.	Sundvoll		4
12	Men det er en politifaglig løsning, fordi det er det som gjør at det blir minst forstyrrelser.	Sundvoll		4
13	Det er vurderinger vi gjorde for å hindre at situasjonen kunne eskalere til vold	Sundvoll		4
14	Jeg synes det er bra hvis dette kan skape en debatt rundt folks holdninger til andre mennesker.	Sundvoll	Om kritikken mot politiet	4
15	Folk må gjerne være kritiske til politiet, men vi skal forvalte prinsippene for ytringsfriheten som står sterkt i samfunnet.	Sundvoll		4
16	En slik demonstrasjon vekker følelser, og vi må forholde oss til at folk kommer med en reaksjon på hvordan vi håndterte det.	Sundvoll		5

Tabell 1: Ytringer fra «Vår oppgave er å verne ytringsfriheten»

Proposisjonelt innhold

Fra de valgte tekstdelene kan jeg utlede følgende proposisjonelle innhold (tallet i parentes referer til tallet knytta til den aktuelle ytringa i tabellen):

- Politiet skal verne om ytringsfriheten (1).
- Ytringsfriheten har juridisk vern (2).
- Politiet skal verne ytringsfriheten uavhengig av hvordan de stiller seg til ytringene (3).
- Politiet skal ikke vurdere nazistenes budskap (4).
- Å vurdere nazistenes budskap er noen andres jobb (presupposisjon) (4).
- En motdemonstrant blei anholdt (6).
- Å anholde noen står lavt på politiets maktstige (7).
- Motdemonstrantene måtte holdes i ro for å forhindre at situasjonen eskalerte (9).
- Motdemonstranter kan framprovosere vold (9).
- Det er problematisk for politiet å gripe inn overfor provoserte motdemonstranter (10).

- Å gripe inn overfor er en politifaglig løsning (12).
- Den politifaglige løsningen hindret at situasjonen kunne eskalere til vold (13).
- Kritikkk mot politiet kan føre til en debatt som har med hvordan folk forholder seg til andre mennesker å gjøre (presupposisjon) (14).
- En slik debatt gjør at kritikken kan føre noe bra med seg (14).
- Selv om folk er kritiske, er det politiets jobb å forvalte prinsippene for ytringsfrihet (15).
- Demonstrasjonen vekker følelser hos folk (16).
- Politiet må forholde seg til at folks reaksjon er basert på følelser (presupposisjon) (16).

Det proposisjonelle innholdet gir en beskrivelse av hvordan politiet mener at ytringsfrihet skal forstås, og hvilken rolle politiet har i å forvalte denne. Det gir også en vurdering av politiets inngripen overfor motdemonstrantene, og politiet viser at av maktmidlene de har tilgjengelig, var maktbruken overfor motdemonstrantene liten. Det proposisjonelle innholdet viser også noen tanker omkring den pågående debatten.

Ordvalg og kategorisering

Aktørene i saken omtales som demonstranter, motdemonstranter og politi. Det brukes altså nokså nøkterne begreper for å beskrive de ulike rollene. Det går igjen en del begreper som jeg vil kategorisere som politidiskurs, og blant disse er det et begrep som går igjen i mye av empirien i litt ulike varianter: «politifaglig løsning» (12). Han uttrykker også at det er ønskelig å unngå «forstyrrelser» (12). Denne eufemistiske bruken av «forstyrrelse» er neppe i tråd med ordets bruk i dagligtale. Svennevig viser at en del slike formildende uttrykk, eufemismer, noen ganger blir så vanlige og innarbeida i språket at de kan miste noe av sin formildende effekt (Svennevig, 2009, s. 186). Jeg vil ta til orde for at denne bruken av «forstyrrelse» er innarbeida i politiet, og at bruken således er en del av politidiskursen. Like fullt har slik begrepsbruk betydning, og ved å bruke et så nøytralt begrep som «forstyrrelser» i stedet for «voldelige opptøyer» eller «masseslagsmål», formidler politiet det som kan oppfattes som en faglig distanse til hendelsene. Slik formidlende ordbruk kan også tenkes å skulle bidra til å «dempe gemyttene» ved å avdramatisere situasjonen. En slik vurdering kan også gjøres rundt beskrivelsen av situasjonen med motdemonstrantene. Her viser Sundvoll til «politiets maktstige» og at deres inngripen var på «det laveste trinnet» (7) på denne. Dette kan leses som et forsøk på å dempe inntrykket av denne hendelsens alvorlighetsgrad.

Prosesser og deltakere

Hendelsene der politiet grep inn overfor de to motdemonstrantene framstilles som handlinger (5 og 6), men den står uten agens. Passivkonstruksjonen kan vekke mistanke om at politiet ønsker å tilsløre ansvarsforholdet i situasjonen. Motdemonstrantene gjøres imidlertid til agens for en potensiell handling (9), de «kan framprovosere vold» og politiet er i samme setning agens – den parten som sørger for at motdemonstrantene ikke får anledning til å framprovosere vold. Med Faircloughs tilnærming kan slike passivkonstruksjoner leses ideologisk. I den hegemoniske kampen om virkelighetsbildet framstilles motdemonstrantene som de ansvarlige, de som utløser reaksjoner. Politiets handlinger nedtones og framstår som en helt nødvendig reaksjon på motdemonstrantenes valg og vurderinger.

Modalitet

Overskrifta (1) i teksten formidler en konstatering: Sundvoll slår med kategorisk modalitet fast hva som er politiets oppgave, altså å verne om ytringsfriheten. Det samme gjelder ytring 2. Sundvoll slår fast hva slags juridisk grunnlag politiet opererer på. Men i neste setning (3) er den epistemiske modaliteten lav i første ledd. Sundvoll åpner for en *mulighet* for at «vi kan mislike ytringene». I setningens andre ledd er den høye epistemiske modaliteten tilbake, og Sundvoll slår fast at politiet skal verne om ytringsfriheten. Det samme gjelder neste setning (4): Sundvoll framfører at det ikke er politiets oppgave å vurdere innholdet i demonstrasjonen. Også forklaringa (5-8) på politiets inngripen overfor motdemonstranter bærer preg av høy epistemisk modalitet. Demonstrantene *måtte* holde seg i ro. I setninga som er journalistens refererende stemme (9), ligger det imidlertid en lav epistemisk modalitet: det er *mulig* at motdemonstranter framprovoserer vold. Resten av teksten som knytter seg til motdemonstrantene, bærer preg av kategorisk modalitet. Denne høye epistemiske og kategoriske modaliteten er karakteristisk for denne typen tekster (jamfør kapittel 3.4.4). Ved å framsette påstander uten modalitetsmarkører, åpner ikke Sundvoll for diskusjon, og det virkelighetsbildet han gir av ytringsfrihet og motdemonstrantene forsøkes etablert som common sense. Det er et skifte i modalitet ved avslutninga av intervjuet (14-15). Her uttrykker Sundvoll et ønske i relasjon til leseren av avisa: Det er positivt om dette *kan* skape en debatt, og folk *må* få lov til å være kritiske til politiet. Her får vi et innslag av lav deontisk modalitet: det uttrykkes et *ønske*, eller en *forventning* om debatt, og en *tillatelse* til kritikk. En slik formuleringsmåte kan tenkes å formidle ei demokratisk innstilling som passer godt for en offentlig tjenestemann.

Argumentasjonsanalyse

I Sundvolls argumentasjon er ytringsfriheten et argument i seg selv: Den forsvarer politiets handlinger, men han argumenterer også for sitt syn på hvordan ytringsfriheten skal forstås. Han argumenter i tillegg for politiets behandling av motdemonstrantene, og for at kritikken mot politiet kan føre noe godt med seg.

Ytringsfriheten som argument i seg selv

Rekonstruert argumentasjon (ytring 2):

Premiss 1: Politiet skal verne om rettigheter som er forankra i lover

Premiss 2: Ytringsfriheten er forankra i folkeretten og Grunnloven

Konklusjon: Det er politiets jobb å verne om ytringsfriheten

Argumentasjonen her er *kausal*, konklusjonen følger av premissene. Den bærer i seg et sterkt logospreg fordi den viser til forhold rundt saken, men argumentasjonen har også et etos-aspekt: Taleren, som taler på vegne av politiet, viser til hvordan politiet forholder seg profesjonelt til den oppgaven de er satt til å utføre, og til hvordan de forholder seg til den maktposisjonen politiet har. Det er rimelig å anta at premissene har stor tilslutning og aksept, og argumentet framstår derfor som holdbart.

Om hvordan ytringsfriheten skal forstås

Rekonstruert argumentasjon (ytring 3 og 4):

Premiss 1: Politiet skal verne om ytringsfriheten uavhengig av innholdet i demonstrasjonen

Premiss 2: Å vurdere ytringene er ikke politiets ansvar

Konklusjon: Politiet gjorde rett i å tillate demonstrasjonen

Premissene, og følgelig konklusjonen, er prega av logos. Sundvoll framsetter premissene på en måte som får de til å framstå som regler, og troverdigheten hans gis styrke av rollen som fungerende politimester. Premissene er relevante for konklusjonen, og dette taler for argumentasjonens holdbarhet, men premiss 2 er ikke umiddelbart akseptabelt. Denne framstår som en *regel*, og da kan man stille spørsmål ved om denne regelen er korrekt, og om den er absolutt (Svennevig, 2009, s. 206). Når det er politiet som er de eneste som har legitim mulighet til å gå inn og stoppe en demonstrasjon, og, for å ta Sundvoll på ordet, det er

politiets oppgave å *forvalte* ytringsfriheten, må ikke da politiet ta stilling til innholdet? Det framgår heller ikke av intervjuet hvem som skal gjøre en slik vurdering. Sundvoll viser altså til at politiet forholder seg til de rettighetene som ligger i ytringsfriheten, men ikke begrensningene som ligger i straffeloven. Denne typen argumentasjon kan knyttes til ytringsfrihetens autonomiprinsipp som legger til grunn at individer har en medfødt rett til å ytre seg slik de vil.

Om ytringsfriheten til motdemonstrantene

Rekonstruert argumentasjon (ytring 9 og 12):

Premiss 1: Å gripe inn mot motdemonstranter er en politifaglig løsning for å unngå vold

Premiss 2: Motdemonstranter kan framprovosere vold, og situasjonen kunne ha eskalert.

Konklusjon: Politiet håndterte motdemonstrantene korrekt

Argumentasjonen her er også kausal, fordi premissene leder til konklusjonen. Men det ligger også et element av analogi her: Politiet vet at motdemonstranter i noen tilfeller kan framprovosere vold, og det kunne ha skjedd også i dette tilfellet. Igjen er det retoriske aspektet preget av logos og etos: Det er de konkrete forholdene i saken, kombinert med politiets kunnskap (som gir troverdighet og autoritet), som gjorde at de agerte slik de gjorde.

Den første premissen er sterkt knytta til etos og logos. Begrepet «politifaglig løsning» viser i seg selv ikke til noe annet enn at det er noe man kan gjøre hvis man kan politifaget. Uttrykket er sterkt diskursivt, og kan framstå som et faguttrykk, eller en form for «stammespråk», som ikke er tilgjengelig for dem som ikke vet hva som ligger bak. Hvorvidt premissen er akseptabel, er avhengig av om leseren har tillit til politiets vurdering. Man kan dessuten spørre om ikke politiet unnviker bevisbyrden ved å bare fastslå at dette var en politifaglig løsning. Det kan i alle fall diskuteres om premissen innfrir kravet om tilstrekkelighet og vesentlighet. Den andre premissen er hypotetisk. Man må anta at politiet har empirisk kunnskap som tilsier at dette er en sannsynlig hypotese, og politiets etos bidrar følgelig til å styrke argumentasjonens holdbarhet.

Om debatten rundt nazimarsjen

Rekonstruert argumentasjon (ytring 14):

Premiss 1: Det er ønskelig med en debatt om holdninger til andre mennesker fordi de holdningene nazistene målbærer er uheldige.

Premiss 2: Kritikkk mot politiet kan føre til en slik debatt.

Konklusjon: Kritikken mot politiet kan føre med seg noe bra.

Argumentasjonen er kausal, og har et sterkt etospreg. Politiets troverdighet økes gjennom at Sundvoll viser at politiet ønsker debatten velkommen. Den første premissen framstår som svært akseptabel, man kan anta at dette er noe store deler av befolkninga vil slutte seg til. Den andre premissen, derimot, er mer tvilsom. Saken dreier seg om kritikk retta mot politiet, og ved å uttrykke dette, kan det virke som om kritikken forsøkes vendt bort fra politiet. Er det nødvendigvis sant, eller sannsynlig, at kritikken mot politiet fører til en debatt om holdninger til andre mennesker? Argumentasjonen knytter seg ikke direkte til et forsvar for, eller en forklaring av ytringsfriheten, men den griper rett inn i demokratihensynet, som er en av de tre begrunnelsene for ytringsfrihet.

Rekonstruert argumentasjon (ytring 15 og 16):

Premiss 1: Politiet skal forvalte prinsippene for ytringsfriheten, selv om folk er kritiske.

Premiss 2: Folk er kritiske fordi demonstrasjonen vekker følelser.

Konklusjon: Kritikken mot politiet kommer fordi folks følelser er sterkere enn deres forståelse av ytringsfriheten.

Argumentasjonen er kausal, men her knyttes deler av argumentasjonen til folks følelser. Man kan få et inntrykk av at politiets begrunnelse er knytta til logos, altså til forholdene rundt saken, mens «folk» som er kritiske lar seg styre av følelsene, patos. Den første premissen innfrir kravet om akseptabilitet. Premissen framstår som velfundert, og forsterker politiets etos: Politiet gjør jobben sin selv om de får kritikk. Men i møte med kravet om tilstrekkelighet og vesentlighet, kommer argumentasjonen til kort. Politiet skal ifølge Sundvoll forvalte prinsippene om ytringsfrihet. Her er det nærliggende å spørre hva som ligger i slik forvaltning? Er forvaltning det samme som å tillate alle typer ytringer? Mye av kritikken som Sundvoll svarer på, knytter seg jo nettopp til de moralske og juridiske begrensningene som ligger i ytringsfrihet, og til de to motdemonstrantene som ikke fikk sin ytringsfrihet ivaretatt. Den andre premissen tyder på at Sundvoll mener at det er folks følelser, patos, som er grunnen til at politiet får kritikk. Samtidig impliseres det at folk mangler nødvendig kunnskap (slik politiet har) om blant annet ytringsfrihet. Dette kan minne om stråmannsargumentasjon fordi denne måten å argumentere på reduserer de momentene som ligger i kritikken mot politiet til å dreie seg om følelser og ikke fakta.

6.1.2 Analyse av «Politiet holder nazi-evaluering hemmelig» (Leer-Salvesen & Kristensen, 2017)

Teksten er en nyhetssak som sto på trykk 30.august 2017, omlag en måned etter nazimarsjen, skrevet av journalistene Tarjei Leer-Salvesen og Eivind Kristensen. Den er plassert på side 8 og 9, og dekker mesteparten av disse avissidene (det er også to mindre saker og en reklameannonse plassert på disse sidene). Teksten er illustrert med et stort bilde av de marsjerende nazistene, og et mindre foto av stortingsrepresentant Kari Henriksen. Hennes rolle i teksten antydes allerede i ei tekstlinje som står som en salgs innledning til overskrifta: «Kari Henriksen kritisk til hemmelighold av rapport». Nyhetssaken står i en intertekstuell kontekst til en sak fra 5. august, der fungerende politimester Sundvoll uttrykker noe selvkritikk og peker mot evalueringsrapporten som vil kunne gi flere svar (jamfør kapittel 5.2.1). I denne saken forklarer politiet hvorfor de likevel ikke vil offentliggjøre rapporten.

Som nevnt i innledinga til dette kapittelet og beskrevet i kapittel 3.7 la Ytringsfrihetskommisjonen vekt på at åpenhet og kritikk rundt beslutningsprosesser er nødvendig for å opprettholde et velfungerende demokrati. Offentlighetsloven legger føringer for at den offentlige forvaltninga skal gjøre dokumentene sine tilgjengelige. Det ligger derfor en dobbel forventning til at offentligheten skal få se evalueringa: Sundvolls utsagn fra 5. august og kravene i offentlighetsloven. Når jeg undersøker politiets virkelighetsbilde knytta til ytringsfrihet, er det derfor interessant å se hva slags virkelighetsbeskrivelse og argumentasjon politiet bruker her.

Tekstanalyse

I skjemaet under presenterer jeg de delene av teksten jeg mener er relevante for å analysere *politiets* virkelighetsbilde knytta til dette aspektet ved ytringsfrihet.

	Ytring	Stemme	Kommentar	Kolonne i avisteksten (vedlegg 21)
1	Det er et internt dokument med polititaktiske vurderinger som er unntatt offentlighet.	Sundvoll		1
2	Han har avvist Fædrelandsvennens forespørsel om innsyn.	Fædrelandsvennen	Forklarende, Fædrelandsvennen har altså bedt om innsyn.	1

3	Men dette også [sic] et utrolig viktig instrument for å lære noe av en sak som var omstridt og som mange har sterke meninger om.	Sundvoll	Om evalueringsrapporten	1 og 2
4	Den er presentert for Nasjonal ledergruppe i politiet og med særorgan som har nytte av det. Vi bruker den internt for å se på våre rutiner og lære hva vi bør gjøre annerledes neste gang.	Sundvoll	På spørsmål om hvem som har fått de rapporten.	2
5	Sundvoll har tidligere uttalt at det var forhold som politiet i ettertid ser man kunne ha gjort annerledes. Han vil nå ikke si hva som burde ha vært håndtert annerledes.	Fædrelandsvennen	Referanse til tidligere uttalelse	2
6	Det vil jeg ikke si noe om. Dette er politifaglige vurderinger vi ikke offentliggjør.	Sundvoll	Om at de ikke vil offentliggjøre rapporten	2
7	Fædrelandsvennen kjenner til at evalueringen i skriftlig form kun har blitt delt med et fåtall ledere internt i politiet.	Fædrelandsvennen		2
8	Vi har hatt en gjennomgang av evalueringen i politidistriktets ledergruppe. De som nå arbeider med planverket vårt for å håndtere framtidige demonstrasjoner har fått denne til bruk i det arbeidet som pågår fortsatt. Evalueringen og videre arbeid med denne er åpent for alle som har behov i politidistriktet	Sundvoll	Om hvem som har fått se rapporten internt i politiet.	2
9	Sundvoll sier at det blant annet er opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST) i evalueringsdokumentet som gjør at dokumentet ikke blir delt bredt, heller ikke internt.	Fædrelandsvennen, refererende	Forklaring på hemmelighold.	3
10	Jeg har vært med på å utarbeide elementer av den, og kan bekrefte at rapporten ikke deles internt eller eksternt. Den inneholder gradert materiale	Bård Austad	Fædrelandsvennen spør flere ledere i politidistriktet om de har fått se evalueringa, og får svar fra Austad.	3

Tabell 2: Ytringer fra «Politiet holder nazi-evaluering hemmelig»

Proposisjonelt innhold

I de utvalgte tekstdelene i tabellen, finner jeg følgende proposisjonelle innhold (tallet i parentes referer til tallet knytta til den aktuelle ytringa i tabellen):

- Evalueringsrapporten er intern (1).
- Evalueringsrapporten er unntatt offentlighet (1).
- Den inneholder polititaktiske vurderinger (1).
- Folk utenfor politiet kan ikke få innblikk i polititaktiske vurderinger (presupposisjon) (1).
- Dersom folk utenfor politiet ser rapporten, får de se polititaktiske vurderinger (presupposisjon) (1).
- Grunnen til at rapporten er unntatt offentlighet er polititaktiske vurderinger (1).
- Rapporten er viktig på grunn av dens læringspotensial for politiet (3).
- Politiets vurderinger rundt nazimarsjen var omstridte (3).
- Mange hadde sterke meninger om politiets vurderinger (3).
- Rapporten er presentert for de i politiet som har nytte av å se den (4).
- Det finnes folk i politiet som ikke har nytte av å se rapporten (presupposisjon) (4).
- Neste gang politiet står i en liknende situasjon, bør noe gjøres annerledes (4)
- Rapporten skal brukes til å lære hva som bør gjøres neste gang (4)
- Politiet vil ikke håndtere en liknende situasjon på samme måte igjen (4)
- Nazimarsjen burde ha vært håndtert annerledes.
- Hva som kunne ha vært gjort annerledes, er politifaglige vurderinger (5 og 6)
- Politifaglige vurderinger offentliggjøres ikke (6).
- Politifaglige vurderinger har innhold som folk utenfor politiet ikke må få kjennskap til (presupposisjon) (6).
- Det er opplysninger fra PST i dokumentet (9).
- Opplysninger fra PST er av en slik karakter at de ikke kan deles offentlig (presupposisjon) (9).
- Dokumentet blir heller ikke delt breitt innad i politiet (9).
- Opplysninger fra PST er årsaken at dokumentet heller ikke deles internt (9)
- Evalueringa inneholder gradert materiale (10).
- Evalueringa deles ikke internt eller eksternt (10).

- At rapporten inneholder gradert materiale er årsaken til at rapporten ikke deles (10).

Her er det altså Arne Sundvoll og Bård Austad som kommer til orde, og begge sier på litt ulike måter at rapporten holdes unntatt offentlighet på grunn av at den inneholder «polititaktiske vurderinger» eller «gradert materiale». Det uttrykkes ikke eksplisitt, men presupponeres at det vil være uheldig på et eller annet vis dersom «folk» får se polititaktiske vurderinger. Det er også et begrensa utvalg av folk *innad* i politiet som få se rapporten. Det vises ikke til hva slags type informasjon dette dreier seg om, bortsett fra at PST har bidratt med opplysninger til rapporten.

Ordvalg og kategorisering

Gjennom de siterte ytringene forekommer det en del begreper som nærmest framtrer som kategorier med et ukjent innhold. Det snakkes om «polititaktiske vurderinger» (1), «politifaglige vurderinger» (6) og «gradert materiale» (10). Hva som skjuler seg bak disse kategoriene, framgår imidlertid ikke av teksten. Ett unntak er at PST nevnes. En slik kategorisering kan gjenspeile interesser og perspektiver (Svennevig, 2009, s. 177). «Politifaglig»-begrepet er neppe egnet til å verken beskrive eller forklare noe, ut over at det har med politifaget å gjøre. Denne begrepsbruken synes å være en del av et etablert argumentasjons- og beskrivelsesmønster hos politiet, det er med andre ord en del av politidiskursen. Denne diskursive språkbruken har blitt common sense i offentligheten; den framstår som naturlig og udiskutabel (jmfør kapittel 3.1). I en kritisk diskursanalyse må man da spørre om slik språk- og begrepsbruk kan bidra til å tilsløre interessekonflikter? Kan det ligge andre motiver bak denne forklaringa?

Prosesser og deltakere

At rapporten holdes hemmelig, framstilles som litt ulike prosessstyper gjennom avisteksten. I den første henvisninga til hemmeligholdelsen (1) framstilles denne bare som en tilstand, uten agens: Dokumentet «er unntatt offentlighet». Når Sundvoll videre forklarer hvem som faktisk *har* fått se rapporten (4), vises det som en handling, men med en passivkonstruksjon. Vi får ikke vite hvem som har presentert den for de innvidde. Men når han videre forklarer (4) hvordan rapporten brukes av dem som har tilgang til den, blir det også formidla som en handling, denne gang med agens: «Vi bruker den internt (...) hva vi bør gjøre annerledes neste gang». Når Sundvoll sier at han ikke vil si noe om hva som kan gjøres annerledes (6), tar han

selv agens: «Dette vil jeg ikke si noe om», men i forklaringa som følger (6) vises det igjen til en tilstand: «Dette er politifaglige vurderinger». Det samme gjelder Austads ytring om det samme (10): Austad er selv agens i den første delen av ytringa. Han har hatt en rolle i utarbeidelsen, og sier selv at denne rapporten ikke skal deles. Men forklaringa viser igjen til en tilstand: «Den inneholder gradert materiale».

Det mest påfallende trekket i dette, er at det ikke er noen som har agens i det at rapporten holdes hemmelig, internt og eksternt. Det er ingen som viser til hvem som har bestemt, eller at det i det hele tatt ligger til grunn en bestemmelse, om at rapporten ikke kan offentliggjøres. Jeg legge til grunn en antakelse om at dette er en *beslutning* noen må ha tatt, rapporten er ikke unntatt offentlighet i utgangspunktet. Da er det interessant å merke seg at dette ikke framgår av ytringene. Hemmeligstemplinga vises til som et udiskutabelt faktum: Det er en tilstand. Men jeg som leser vet at det ligger en handling til grunn: Noen har fatta denne beslutninga. Da er det naturlig, innenfor CDA, å spørre hva slags interesser som ligger til grunn, når politistemmen ordlegger seg slik? Kan det være slik at hemmeligstemplinga slett ikke er udiskutabel, men at dette er en diskusjon politiet ikke ønsker?

Modalitet

Ytringene i teksten har i stor grad kategorisk modalitet. Det meste uttrykkes uten modale hjelpeverb, og der vi finner slike, er de ikke av typen som åpner for veldig mye tvil, som i ytring 4, «hva vi bør gjøre neste gang». Sundvoll avslår å si noe om rapportens innhold om forbedringspotensial med et hjelpeverb som indikerer middels høy epistemisk modalitet: «Det vil jeg ikke si noe om» (6). Som leser sitter jeg imidlertid ikke igjen med så stor grad av tvil.

Modaliteten sier noe om hvordan de empiriske stemmene forholder seg til det proposisjonelle innholdet. Her sitter jeg som leser igjen med et inntrykk av et budskap som formidles med liten grad av tvil. Det vises til en del forhold som folk ikke må få vite om, og det skapes ikke noe rom for å diskutere dette. Som leser blir jeg imidlertid litt mistenksom: Er det så sikkert som de gir uttrykk for?

Argumentasjonsanalyse

Om hemmelighold av rapporten

Gjennom intervjuet argumenteres det for hemmeligholdet flere ganger, på litt ulike måter. Jeg rekonstruerer disse hver for seg, men analyserer tre av argumentasjonene sammen, fordi argumentasjonskjedene er så like. Den siste argumentasjonen skiller seg litt fra de andre, og

analyseres for seg. Merk at den rekonstruerte argumentasjonen da ikke presenteres i den rekkefølgen de framkommer i originalteksten.

Rekonstruert argumentasjon (ytring 1):

Premiss 1: Dokumentet inneholder polititaktiske vurderinger

Premiss 2: Polititaktiske vurderinger er av en slik art at det er uheldig om allmennheten får innsyn i dem

Konklusjon: Dokumentet holdes internt

Rekonstruert argumentasjon (ytring 6):

Premiss 1: Hva som kunne ha vært gjort annerledes, er politifaglige vurderinger

Premiss 2: Politifaglige vurderinger offentliggjøres ikke

Konklusjon: Hva som kunne ha vært gjort annerledes, offentliggjøres ikke

Rekonstruert argumentasjon (ytring 10):

Premiss 1: Rapporten inneholder gradert materiale

Premiss 2: Gradert materiale kan ikke deles, verken internt eller eksternt.

Konklusjon: Rapporten kan ikke deles internt eller eksternt.

Argumentasjonen er kausal, og prega av logos. I vurdering av argumentasjonens holdbarhet, må jeg legge til grunn at premissen om polititaktiske vurderinger er sann. Jeg har jo ingen mulighet til å undersøke dette siden evalueringsrapporten er unntatt offentlighet. Implisitt virker det som om Sundvoll viser til en regel: at man ikke kan offentliggjøre noe som inneholder polititaktiske og politifaglige vurderinger. Da er det naturlig å stille spørsmål til denne regelen: Er denne absolutt? Er den riktig? Og hovedspørsmålet som er relevant å stille til mye av politiets argumentasjon, er: Hva *er* politifaglige og polititaktiske vurderinger? Er det sant at befolkninga ikke kan vite noe om disse?

Mangelen på tilstrekkelighet gjør seg spesielt gjeldende når Sundvoll ikke vil si noe om hva politiet burde ha gjort annerledes (6). Her dreier det seg ikke om innsyn i rapporten som helhet, men en *vurdering* av hva politiet kunne ha gjort annerledes den 29. juli 2017. Da er det også vanskeligere å se hva slags relevans det har for konklusjonen at det dreier seg om en politifaglig vurdering, fordi premissen også bryter med kravet til akseptabilitet: Det er vanskelig, selv om vi ikke vet hva som gjemmer seg bak «politifaglige vurderinger», å akseptere denne premissen: Sundvoll sto jo fritt til å trekke fram og presentere opplysninger

som *ikke* var graderte. Eller har *alt* som står i rapporten et skadepotensial, dersom det kommer ut?

Til slutt er det naturlig å spørre om forhold som kan tjene som motargumenter mot standpunktet om å hemmeligholde rapporten, er tatt i betraktning, altså hvordan argumentasjonen står seg i møte med kravet om tilstrekkelighet og vesentlighet. Det problematiske med denne typen argumentasjon er nettopp at den ikke i særlig grad bidrar til å opplyse om noe. Som leser må jeg gjette hva som skjuler seg bak premissen. Jeg kan ane at premissen er vesentlig for konklusjonen, men tilstrekkelig er den neppe.

Rekonstruert argumentasjon (ytring 9):

Premiss 1: Evalueringsdokumentet inneholder opplysninger fra PST

Premiss 2: Opplysninger fra PST kan ikke deles åpent, verken internt i politiet eller eksternt.

Konklusjon: Evalueringsdokumentet kan ikke deles åpent, verken internt eller eksternt.

Også her er argumentasjonen logos-prega. Skillet mellom de få som kan se denne rapporten og alle andre, har også en etos-dimensjon: Det er bare noen ganske få som har autoritet til å få tilgang til denne informasjonen. Relasjonen mellom premisser og konklusjon har et element av analogi. Vi kan anta at det foreligger en regel om at dokumenter som inneholder opplysninger fra PST, er unntatt offentlighet. Dette er imidlertid bare en antakelse, og fordrer dessuten at leseren av avisa sitter med noe bakgrunnskunnskap som gir dette mening. Med min encyklopediske bakgrunnskunnskap, altså det jeg fra før vet om PST, antar jeg at dokumentet inneholder opplysninger som knytter seg til rikets sikkerhet, og hvis vi gjør en kontekstuell utfylling i argumentasjonen, altså legger inn som premiss at opplysninger fra PST ikke må komme ut fordi det kan være til fare for rikets sikkerhet, kan vi også legge til grunn at argumentasjonen er kausal; hvis det er sant at evalueringa inneholder opplysninger fra PST, og at det å offentliggjøre disse opplysningene kan være til rikets sikkerhet, kan ikke dokumentet offentliggjøres.

6.2 Ekspertstemmen

I en mer grundig tekstanalyse av ekspertstemmen vil jeg trekke inn Sveinung Søndervik Johnsens leserinnlegg «Så fikk de det som de ville» fra 03.08.2017 og portrettintervjuet med

Anine Kierulf, «Ytringsfrihetens forkjemper» fra 04.08.2017. I motsetning til politistemmen, som bare kommer til uttrykk gjennom saker skrevet av journalister, er ekspertstemmen mediert gjennom flere avissjangre. Ved å bringe inn et intervju med en nasjonalt kjent jurist og et leserinnlegg skrevet av en advokat med lokal forankring, forsterkes bredden i stemmens representasjon. Begge tekstene betoner ytringsfrihetsaspektet sterkt, og er derfor interessante i forsøket på å finne ut hva slags virkelighetsbilde av ytringsfriheten ekspertstemmen bærer i seg.

6.2.1 Analyse av «Så fikk de det som de ville» (Johnsen, 2017)

Johnsen begynner innlegget med å vise hvordan han mener at nazistene har oppnådd det de ville gjennom den store oppmerksomheten saken har fått. Situasjonskonteksten er overordna sett nazimarsjen og debatten rundt denne. Innlegget står i tekstuell kontekst til de mange ytringene som har kommet i løpet av de dagene som har gått siden marsjen (innlegget står altså *på trykk* 3. august, og må være skrevet noe før), og som dreier seg om kritikken retta mot politiet.

Tekstanalyse

Jeg leser spesielt to tema ut av teksten. Det ene er hva som er lurt å gjøre dersom man ikke vil at nazistene skal nå fram med sitt budskap. Det dreier seg altså om hans syn på kommunikasjon i den aktuelle situasjonen. Det andre er ytringsfrihet, som er det jeg vil forfølge videre her.

I skjemaet under presenterer jeg de ytringene i teksten som jeg mener er relevante for å analysere ekspertstemmens virkelighetsbilde knytta til ytringsfrihet. Siden teksten er et leserinnlegg, stammer alle ytringene fra Johnsen.

	Ytring	Kommentar	Kolonne i avisteksten (vedlegg 11)
1	Hvorfor da en slik oppstandelse denne gangen, jo fordi de sprer et budskap de fleste av oss er uenig i.	Om hvorfor reaksjonene er sterkere i denne situasjonen enn liknende situasjoner der andre typer organisasjoner er involvert.	3

2	Men er det nok til å kreve at politiet bruker makt for å stoppe dem?		
3	Nei, ikke så lenge det er en organisasjon som er lovlig.		
4	Så må vi spørre oss selv om vi skal gjøre forskjell på demonstrasjoner alt etter hvilket budskap de vil spre.		
5	Dersom organisasjonen er lovlig, må de ha samme rett som alle andre til å demonstrere.		
6	Nekter vi dem å demonstrere eller forskjellsbehandler dem i forhold til andre, vil det kunne føre til at de får mer oppmerksomhet og det er det de ønsker.		
7	I en opphetet situasjon så er det lurt av og til å stoppe opp litt før en går videre.		
8	Hvilket samfunn vil vi ha? Et samfunn hvor alle skal få si og vise sine politiske meninger, eller et samfunn som gjør forskjell på hvilke politiske meninger som skal få lov til å uttrykkes?		
9	Det siste vil få slike organisasjoner til å gå under jorden, og det er ingen tjent med		
10	Få meningene frem, bekjemp dem med ord og la politiet ta seg av dem dersom de gjør noe straffbart, slik som vi gjør med alle andre organisasjoner.		

Tabell 3: Ytringer fra «Så fikk de det som de ville»

Proposisjonelt innhold

I de utvalgte ytringene, finner jeg følgende proposisjonelle innhold (tallet i parentes referer til tallet knytta til den aktuelle ytringa i tabellen):

- Nazimarsjen skapte oppstandelse (1).
- Demonstrantene spredde et budskap mange av oss er uenige i (1).
- Nazimarsjen som ytring er *ikke* slik at politiet burde ha stoppa den (2-3).
- Det er noen som krever at demonstrasjonen burde ha vært stoppa (presupposisjon) (2).
- Grunnen til at politiet ikke burde ha stoppa marsjen er at organisasjonen er lovlig (1-3).
- Det finnes organisasjoner som ikke er lovlige (presupposisjon) (4).
- Vi kan ikke gjøre forskjell på demonstrasjoner ut fra hvilket budskap de vil spre (4).
- Lovlige organisasjoner har rett til å demonstrere (5).

- Å nekte noen ytringsfrihet, kan gi dem det de ønsker: økt oppmerksomhet (6).
- Vi vil ha et samfunn der alle kan si sin politiske mening (8).
- Å nekte noen ytringsfrihet, kan føre til at organisasjonen går under jorden (9).
- At en organisasjon går under jorda er uønska (9).
- Meningene bør fram for å underlegges debatt (10).
- Politiet skal bare ha noe med dette å gjøre dersom noen gjør noe straffbart (10).
- Politiet hadde ikke noen rolle i å stoppe nazimarsjen fordi den ikke var ulovlig (presupposisjon) (10).

Johnsen påpeker at organisasjonen er lovlig, og at demonstrasjonen følgelig også var det. Han spør, retorisk, om det at mange er uenige skal føre til at politiet skal gripe inn? Funksjonelt sett stiller han altså ikke et spørsmål, men framsetter en påstand, om at det ikke er tilstrekkelig for at politiet skal gripe inn, så lenge organisasjonen er lovlig. Han framholder også at det å nekte noen ytringsfrihet kan virke mot sin hensikt fordi den som nektes å ytre seg, da gis økt oppmerksomhet. Han mener dessuten at det kan føre til at slike organisasjoner går «under jorda». Johnsen tar til orde for at nazistene bør bekjempes med debatt, og at politiets oppgave bare er å gripe inn dersom noen gjør noe straffbart. Og et hovedpoeng her må være at Johnsen, som advokat, ikke mener at demonstrasjonen i selv var straffbar, altså at den kom i konflikt med straffeloven.

Ordvalg og kategorisering

Når Johnsen velger å signere leserinnlegget sitt som advokat, viser han at han besitter fagkompetanse som er relevant for det han skriver om. Språket er likevel ikke utprega juridisk-diskursivt. Ordvalgene synes å reflektere avisas lesere: ei sammensatt gruppe som har det til felles at de (i all hovedsak) bor på Sørlandet. Johnsen viser til at nazimarsjen har skapt «oppstandelse» (1) og at situasjonen har blitt «opphetet» (7), og maner til refleksjon: vi må «spørre oss selv» (4) og «stoppe litt opp». Et sentralt poeng her er bruken av pronomenet «vi». På den ene sida kan innlegget leses som et korrektiv til debatten og all kritikken som rettes mot politiet. På den annen side bruker han et «vi» som virker alliansedannende med de samme som han går i rette med.

Prosesser og deltakere

Johnsen viser til den aktuelle hendelsen, nazimarsjen, som prosessstypen *handling*: demonstrantene spredde et budskap (1). Her er det demonstrantene som gjøres til agens. Så beskrives en tilstand: at organisasjonen er lovlig (3). Videre nærmest oppfordrer han til en handling, der «vi» er agens, og handlinga er å spørre oss selv om vi egentlig vil gjøre forskjell på hvilke ytringer vi tillater, basert på hva slags budskap de vil spre? Det er rimelig å forstå «vi» som en appell til de ulike debatt deltakerne, ham selv inkludert. Dette samme «vi» spørres også om hva slags samfunn vi vil ha?

Når «vi» gjøres til agens, kan det ses på som en måte for Johnsen å forene de ulike sidene av debatten (unntatt nazistene) i et annet prosjekt enn å vende kritikken mot politiet. Han maner til refleksjon rundt debatten. I selve nazimarsjen var det nazistene som var agens, men i debatten er det «vi», og dette «vi» gjøres ansvarlig ved at han viser hva slags konsekvenser han mener at det å stoppe nazimarsjen kunne hatt.

Modalitet

Når Johnsen slår fast at organisasjonen og demonstrasjonen var lovlig (2 og 3), gjøres det med kategorisk modalitet; dette er sannheter Johnsen forplikter seg til. Dette kan han gjøre det med autoritet gjennom sin rolle som ekspert. Leserinnlegget er også signert med «advokat» som en tilføyelse under navnet, og dette er det naturlig å knytte nettopp til dette. Han har juridisk kompetanse, og kan si dette med sikkerhet. Videre uttrykkes nokså høy deontisk modalitet når «vi» (relasjon til leseren) manes til refleksjon rundt ytringsfrihet (4 og 8). Konsekvensene av å nekte nazistene å ytre seg (6 og 9) uttrykkes med nokså lav epistemisk modalitet: det er en viss mulighet for at det kan føre til at de får økt oppmerksomhet, og det kan sannsynligvis føre med seg at organisasjonen går under jorda. I den siste gjengitte ytringa, som også er den siste i leserinnlegget (10), formidles et budskap med nokså høy deontisk modalitet. «Vi» nærmest pålegges å kjempe mot nazistene med ord, og til å la politiet ta seg av sine oppgaver (som altså ikke er å stoppe lovlige demonstrasjoner).

Innlegget avsluttes med imperativer og høy deontisk modalitet: «Få meningene frem, bekjemp dem med ord» (10). Dette tydeliggjør det som synes å være Johnsens formål med innlegget: å snu debatten fra å dreie deg om kritikk av politiet til å dreie seg om hvordan man best bekjemper nazistene.

Argumentasjonsanalyse

Johnsen benytter ytringsfriheten som argument i seg selv når han forsvarer politiet. Denne argumentasjonen formidler også en bestemt forståelse av ytringsfrihetsbegrepet. Innlegget inneholder også argumentasjon for hvorfor ytringsfriheten er viktig, altså for ytringsfrihetens berettigelse.

Om forståelse av ytringsfrihet

Rekonstruert argumentasjon (ytring 1-3):

Premiss 1: En lovlig organisasjon har lov til å spre sitt budskap, selv om vi ikke er enige med organisasjonen

Premiss 2: Den nordiske motstandsbevegelsen er en lovlig organisasjon

Konklusjon: Det var ikke grunnlag for å stoppe organisasjon på bakgrunn av det budskapet de framførte

Argumentasjonen her er kausal, og den er logosorientert. Det viser til saken selv. Johnsen har som advokat troverdighet, etos, når han framfører dette budskapet. Her tjener ytringsfriheten i seg selv som en begrunnelse for at han ikke mener det er noen grunn til å kritisere politiet. Johnsen knytter deler av sin begrunnelse til selve organisasjonens lovlighet, og vurderer altså nazimarsjens lovlighet ut ifra dette. Premissene er relevante for konklusjonen, men den konklusjonen er ikke udiskutabel når vi ser til debatten som helhet. Premiss 1 framstilles som en regel. Spørsmålet er antakelig ikke hvorvidt denne regelen er sann eller usann, men om den er absolutt? Man kan også spørre i hvor stor grad vurderinga av ei ytrings lovlighet skal knyttes til om organisasjonen som står bak er lovlig? I Norge har vi forsamlings- og foreningsfrihet (jamfør kapittel 3.7), og det sant at DNM er en lovlig organisasjon. Det at en organisasjon er lovlig, er i seg selv neppe tilstrekkelig til å hevde at ytringene organisasjonens medlemmer framsetter er det. Ei mer relevant tilnærming i denne sammenhengen må være at vurdering av lovlighet knyttes til selve ytringa og dens kontekst – ikke bare hvem som framsetter den.

Rekonstruert argumentasjon (ytring 8):

Premiss 1: I et godt samfunn skal alle ha ytringsfrihet

Premiss 2: Ytringsfrihet medfører at det ikke kan gjøres forskjell på hva slags politiske meninger som skal få lov til å uttrykkes

Konklusjon: Vi kan ikke skille mellom ulike typer meninger i et godt samfunn

I rekonstruksjonen av argumentasjonskjeden har jeg omgjort det jeg oppfatter som retoriske spørsmål til påstander. Der tapes imidlertid et poeng av syne som jeg likevel vil løfte fram her: Gjennom å formulere dette som (retoriske) spørsmål, henvender Johnsen seg til leseren og leserens følelser: Hva slags samfunn vi vil ha? Denne patos-argumentasjonen hevder at hvis vil vi ha et godt samfunn, så kan vi ikke nekte noen ytringsfrihet bare fordi vi ikke liker budskapet deres. Argumentasjonen har et element av analogi ved at man kan se for seg en sammenlikning med andre gode samfunn, eller et idealsamfunn: Det er slik vi vil ha det. Premissene og konklusjonen virker i all hovedsak akseptable og holdbare. Selv om mye av debatten knytter seg til det som framføres i premiss 2, er påstandene her såpass generelle at de ikke framstår som kontroversielle. Likevel kan man innvende at de begrensningene som ligger i straffeloven nettopp gjør en viss forskjell på hva som er lov og hva som ikke er lov å uttrykke offentlig. Premiss 2 kan være akseptabel som et *ideal*, men basert på inntrykkene fra debatten som helhet, vil den neppe få tilslutning som en absolutt *regel*.

Om ytringsfrihetens berettigelse

Rekonstruert argumentasjon (ytring 9 og 10):

Premiss 1: Dersom vi nekter nazistene ytringsfrihet, får vi ikke vite at slike meninger finnes

Premiss 2: Dersom vi skal bekjempe nazistenes meninger, må vi vite om dem

Konklusjon: Nazistenes ytringsfrihet gir oss mulighet til å bekjempe dem

Argumentasjonen baserer seg på kausalitet, og har et sterkt logospreg. Argumentasjonen framstår både som relevant og holdbar. Denne typen argumentasjon knytter seg til demokratihensynet bak ytringsfrihet og skifter fokuset fra DNMs rettighet til å ytre seg over til vår rett til å få vite om at disse meningene finnes. Når Johnsen skriver «Få meningene frem» (10) viser han altså at det er uhensiktsmessig å nekte nazistene ytringsfrihet, fordi vi da ikke har anledning til å bekjempe dem gjennom en offentlig meningsutveksling.

6.2.2 Analyse av «Ytringsfrihetens forkjemper» (Vindslund, 2017b)

Teksten står på trykk fredag 4. august, altså seks dager etter at marsjen fant sted, og står på side 28 og 29 i avisa. Hele den høyre sida i dobbelsideopplaget er dekket av et portrettfoto av

Kierulf. Det er bare Kierulf som uttaler seg i teksten, og andre stemmer antydes hovedsakelig gjennom journalist Steinar Vindslands spørsmål, som rommer hans egen stemme, men som også refererer til forhold og ytringer som ligger utenfor intervjusituasjonen.

Teksten er et portrettintervju med juristen Anine Kierulf. Situasjonskonteksten for intervjuet er nazimarsjen i Kristiansand, og den pågående debatten om ytringsfrihet. Bakgrunnen for at akkurat Kierulf intervjues i denne sammenhengen presenteres i en «faktaboks» (2.kolonne) som forklarer Kierulfs faglige og yrkesmessige bakgrunn. Hun omtales også som en «ekspert på menneskerettigheter og ytringsfrihet» (ingressen). I intervjuet uttaler Kierulf seg om sine vurderinger rundt hendelsen i Kristiansand. Videre knyttes nazimarsjen i Kristiansand til situasjonen i Fredrikstad fra tidligere samme sommer der DNM blei nektet å demonstrere (jamfør kapittel 2.2.1) og til den enda mer overordna samfunnsdebatten knytta til ytringsfrihet. Den tekstuelle konteksten ligger altså i den pågående debatten i Kristiansand, men med referanser til andre hendelser og andre debatter med samme tema.

Tekstanalyse

Temaet for intervjuet slås tydelig an i overskrifta. Intervjuet handler om ytringsfrihet. Kierulf uttaler seg imidlertid også om andre juridiske aspekter ved saken som knytter seg til politivedtekter (hvorvidt en demonstrasjon er søknads- eller meldepliktig).

I skjemaet under presenterer jeg de ytringene jeg mener er relevante for å analysere ekspertstemmen, her representert ved Kierulf, sitt virkelighetsbilde knytta til ytringsfrihet.

	Ytring	Stemme	Kommentar	Kolonne i avisteksten (vedlegg 13)
1	Alle har i utgangspunktet ytringsfrihet uavhengig av form og innhold	Kierulf		1
2	Demonstrasjonen, altså ytringen, blir bare ulovlig dersom det ytres eller handles ulovlig, som oppfordring til vold eller hatefulle ytringer, eller at det faktisk blir voldelig.	Kierulf		1

3	Hvilken lærdom bør Norge trekke av denne saken? Må det presiserings i loven eller regelverk til?	Fædrelands- vennen		1
4	Men jeg tenker at man trenger bedre informasjon om hvordan reglene er å forstå. Utgangspunktet i grunnloven om ytringsfrihet er uklart for mange, og man kan bli nedslått av hvor lite kunnskap det er om ytringsfrihet og hvorfor vi har den.	Kierulf	Svar på Fædrelandsvennens spørsmål i ytring 3	1
5	Det er ikke første gang det har vært en uanmeldt demonstrasjon, noen oppløses, noen oppløses ikke, det er gjenstand for politifaglige vurderinger som ikke skal ha med innholdet i ytringene å gjøre.	Kierulf		1 og 3
6	Med fare for å bli misforstått: Det er i hvert fall veldig positivt for oss som jobber med ytringsfrihet. Det gir oss en mulighet til å forklare hva ytringsfrihet er og hvorfor vi må beskytte den.	Kierulf	Svar på spørsmål fra Fædrelandsvennens journalist om hvordan Kierulf reagerer på oppstyret rundt nazimarsjen.	3
7	Jeg har grublet litt på hva grunnen kan være til vår lave kunnskap om dette, og om Norge skiller seg fra andre.	Kierulf		3
8	Det som ofte må forklares er at vi beskytter ytringsfriheten ikke bare er av hensyn til ytreren [sic], men at vi som borgere har rett til å få vite – og bli sjokkert over – at slike grupperinger og holdninger fins, og ta avstand fra det.	Kierulf		3
9	Kampen for ytringsfrihet og demokrati er ikke vunnet en gang for alle, den må vi sammen kjempe hver eneste dag.	Kierulf		3
10	Men vi må tåle å bli krenket, hvis ikke er ytringsfriheten en illusjon.	Kierulf		4
11	Kan slike holdninger og grupperinger bli styrket med forbudslinje ved at de går under jorden og får en felles identitet med en felles fiende i storsamfunnet?	Fædrelands- vennen		4
12	Ja, det er en bærende teori at det er bedre å ha dem i lyset. Ikke fordi trollet sprekker,	Kierulf		4

	men fordi vi da blir oppmerksomme på at de fins, og kan aksjonere ut fra det.			
13	Kanskje kan også politiet gjøre seg andre refleksjoner om hvordan de håndterer slike situasjoner. Da tenker jeg særlig på måten de to motdemonstrantene ble behandlet. Hvordan skal politiet sikre deres rett til å ytre seg?	Kierulf	Svar på Fædrelandsvennens spørsmål om hva slags konsekvenser denne saken kan få	4
14	Kanskje kunne heller tre-fire politifolk stilt seg rundt dem for å beskytte deres rett til å ytre sin mening slik de gjorde, og hindre at de ble voldelig angrepet av demonstrantene, i stedet for å fjerne dem?	Kierulf		4

Tabell 4: Ytringer fra «Ytringsfrihetens forkjemper»

Proposisjonelt innhold

I de utvalgte tekstdelene i tabellen finner jeg følgende proposisjonelle innhold (tallet i parentes referer til tallet knytta til den aktuelle ytringa i tabellen):

- Alle har i utgangspunktet ytringsfrihet (1).
- Ytringsfriheten gjelder uavhengig av form og innhold på budskapet (1).
- Demonstrasjonen er ulovlig hvis det som ytres er ulovlig, som oppfordring til vold eller hatefulle ytringer (2).
- Demonstrasjonen i Kristiansand var ikke en ulovlig ytring (presupposisjon) (2).
- Det er behov for mer informasjon knytta til reglene ytringsfrihet (4).
- Folk vet lite om utgangspunktet i Grunnloven om ytringsfrihet (4).
- Om en demonstrasjon skal oppløses eller ikke er en politifaglig vurdering som ikke har noe med innholdet i ytringene å gjøre (5).
- Debatten gir oss som jobber med ytringsfrihet en mulighet til å forklare hva ytringsfrihet er og hvorfor vi har den (6).
- Det er lav kunnskap om ytringsfrihet i Norge (presupposisjon) (7).
- Det er en mulighet at det er mindre kunnskap om ytringsfrihet i Norge enn i andre land (7).
- Ytringsfriheten skal beskytte den som vil ytre seg (8).
- Ytringsfriheten skal beskytte vår rett som borgere til å få vite at slike holdninger finnes (8).

- At vi får vite at slike holdninger finnes gir oss mulighet til å ta avstand fra disse holdningene (8).
- Kampen for ytringsfrihet og demokrati må kjempes hver dag (9).
- Det finnes krefter som er imot ytringsfrihet og demokrati (presupposisjon) (9).
- Ytringsfrihet betyr at vi må tåle å bli krenka (10).
- Situasjonen kan føre med seg at politiet gjør seg andre refleksjoner om hvordan de håndterer slike situasjoner (13).
- Situasjonen kunne ha vært håndtert annerledes (13).
- Motdemonstrantene fikk ikke sin ytringsfrihet ivaretatt (13).
- Tre-fire politifolk kunne ha stilt seg rundt motdemonstrantene for å beskytte deres rett til å ytre sin mening (14).
- At politifolk hadde stilt seg rundt motdemonstrantene kunne ha forhindra at de blei utsatt for vold av demonstrantene (14).
- Demonstrantene var potensielt voldelige (presupposisjon) (14).

I intervjuet forklarer altså Kierulf ytringsfrihet ut ifra litt forskjellige perspektiver. Hun slår fast at nazimarsjen var en ytring som er innenfor lovens grenser, med andre ord at den ikke kunne anses som en oppfordring til vold eller som en hatefull ytring. Hun fremmer også en forståelse av at det er lite kunnskap om ytringsfrihet i befolkninga, og at det er behov for mer informasjon. Et sentralt punkt er at Kierulf løfter fram et aspekt ved ytringsfriheten som ikke ser saken ut fra den som ytrer seg sitt perspektiv, men omverdenen sitt: Ytringsfrihet er viktig for at vi skal få vite at disse holdningene finnes. Kierulf støtter altså i all hovedsak politiets vurderinger, men på ett punkt antydes det en form for kritikk: De to motdemonstrantene fikk ikke sin ytringsfrihet ivaretatt. Her har hun et konkret forslag til hvordan dette kunne ha vært løst: Politifolk kunne fysisk ha beskytta motdemonstrantene i stedet for å fjerne dem.

Ordvalg og kategorisering

Kierulfs valg av ord kan antyde at hun er en fagperson, men det dreier seg i liten grad om bruk av fremmedord. Slik sett er intervjuet godt egna til å kommunisere med «den jevne leser». Måten hun knytter en synonymisk relasjon mellom «demonstrasjonen» og «ytringen» peker også i retning av hennes rolle som fagperson; hun kategoriserer demonstrasjonen som ei ytring. I tillegg til å fastslå de faktiske forhold rundt ytringsfrihet, påtar Kierulf seg en

opplyserrolle: Det er hennes og andres eksperters jobb å gi «informasjon» (4) og å forklare dette for folk som har «lite kunnskap» (4). Vi får vite noe om hva slags følelser og verdier hun knytter til dette: Hun er «nedslått» (4) av det lave kunnskapsnivået, men synes det er «veldig positivt» (6) at hun nå gis anledning til å drive dette opplysningsarbeidet. Kierulf viser til seg selv i første person gjennom bruk av «jeg», men viser også at hun snakker på vegne av flere når hun referer til «oss som jobber med ytringsfrihet» (6). Denne bruken av flertallspronomen er ekskluderende (Svennevig et al., 1995, s. 180 og 181), mens «vi» fungerer inkluderende når Kierulf sier at kampen for ytringsfrihet «må vi sammen kjempe» (9) og «vi må tåle å bli krenket» (10). Med bruken av ubestemt pronomen, som «man kan bli nedslått av hvor lite kunnskap det er om ytringsfrihet» (4), gis utsagnet et allmenngyldig preg, som om dette ikke bare er noe som representerer Kierulf, men som generelt vil gjelde for de fleste. Kierulf framstår samtidig som reflektert i sitt budskap; det hun framfører, har hun «tenkt» og «grubla» på (4 og 7). Ettersom ytringsfrihet er temaet for intervjuet, forekommer begrepet naturlig nok mange ganger, men Kierulf bringer også inn faneordet «demokrati» (9). Et begrep som er gjenkjennelig fra politidiskursen er også verdt å trekke fram: «politifaglige vurderinger» (5). Dette kan sees på som et element av interdiskursivitet (jmfør kapittel 3.2.1). Kanskje har politiets diskurs og virkelighetsbilde vunnet hegemoni, når også eksperten bruker dette begrepet? Begrepets ideologiske makt, dets berettigelse som common sense, reproduseres i alle fall når det blir gjentatt av ekspertstemmen.

Prosesser og deltakere

Gjennom intervjuet framstilles mange av forholdene som tilstander mer enn hendelser og handlinger. Det slås fast, som et ubestridelig faktum, at alle i utgangspunktet har ytringsfrihet, og at denne gjelder uavhengig av hva som ytres. Dette er noe som bare *er*, ikke beslutninger noen har fatta i denne sammenhengen. I ytring 2 formidles budskapet i presens, som får det til å virke som en generell regel, men som leser antar jeg likevel at det refereres til den konkrete hendelsen som debatten dreier seg om. Og som retorisk grep favner kanskje uttrykksmåten om begge disse forståelsene: Kierulf formidler at denne hendelsen, nazimarsjen, ikke inneholdt oppfordringer til vold eller hatefulle ytringer, og at dette igjen kan vise til en mer generell regel som gjelder alle slike hendelser. Kierulf viser til hvordan hun har tenkt om dette, altså tankeprosesser der hun selv er agens: «Jeg tenker (...)» (4) og «Jeg har grublet (...)». Flere steder gjøres et «vi» til agens i kampen for demokratiet og ytringsfriheten (f.eks. 9).

Når Kierulf mot slutten av intervjuet kommer inn på behandlinga av de to motdemonstrantene, foreslår hun en form for handling, og politiet blir agens: De skal reflektere over håndteringa av slike situasjoner, og må finne ut hvordan de skal ivareta ytringsfriheten til motdemonstrantene. Her er også en interessant forskjell i perspektiv sammenlikna med det virkelighetsbildet politiet ga knytta til motdemonstrantene. Mens politistemmen viste til at motdemonstranter kan *framprovosere* vold (jamfør kapittel 6.1.1), er det nazistenes potensiale for å *utøve* vold som betones i Kierulfs framstilling. Hun foreslår hvordan politiet kunne ha ivaretatt motdemonstrantenes ytringsfrihet og samtidig hindret «at de ble voldelig angrepet av demonstrantene» (14). Her er det altså Den nordiske motstandsbevegelsen som er agens.

Dette viser noe av Kierulfs perspektiv på saken. Hun er ikke så opptatt av politiet, bortsett fra at de burde ha ivaretatt motdemonstrantenes ytringsfrihet. I stedet tar hun selv en rolle som en som kan opplyse folk om hvordan ytringsfriheten faktisk fungerer, og legger ansvar på debattantene (referert gjennom et «vi»): Vi må sette oss inn i hva ytringsfrihet betyr, og vi må bidra til å kjempe for ytringsfrihet og demokrati.

Modalitet

Den epistemiske modaliteten i ytringene er gjennomgående høy. Kierulf forplikter seg til sannheten i påstandene sine og kan med kategorisk modalitet fortelle hvordan ytringsfriheten skal forstås. Når Kierulf oppfordrer til kamp for demokratiet og ytringsfriheten («den må vi sammen kjempe» (9)) er den deontiske modaliteten høy. Det samme gjelder påbudet «vi må tåle å bli krenket» (10). Ifølge Fairclough kan slik modalitet uttrykke implisitte maktforhold (jamfør kapittel 3.4.4). Som ekspert har Kierulf autoritet til å hevde et slikt påbud. Når Kierulf foreslår hvordan politiet bedre kunne ha håndtert situasjonen med motdemonstrantene er den deontiske modaliteten lavere. Forslagene begynner med «Kanskje kan» (13) og «Kanskje kunne» (14), og uttrykker ved hjelp av de modale hjelpeverbene at dette er en av flere muligheter. Modaliteten forsterkes gjennom adverbet «kanskje», og man kan få et inntrykk av at akkurat *hva* politiet bør gjøre, er noe Kierulf vil overlate til etaten selv.

Argumentasjonsanalyse

Kierulf knytter argumentasjon både til hvordan ytringsfriheten er å forstå, og hva slags hensyn som ligger bak.

Om hvordan ytringsfriheten skal forstås

Rekonstruert argumentasjon (ytring 2):

Premiss 1: Demonstrasjonen inneholdt ingen ulovlige ytringer

Premiss 2: Demonstrasjoner er bare ulovlige dersom om det ytres noe ulovlig (som oppfordring til vold eller hatefulle ytringer)

Konklusjon: Demonstrasjonen var lovlig

Argumentasjonen er kausal og logosprega. Kierulf blir intervjuet i kraft av å være jurist, og hennes etos styrker kraften og troverdigheten til premissene. Vurderinga av argumentasjonens holdbarhet beror på om man aksepterer den første premissen. Debatten viser med all tydelighet at dette synet ikke har full tilslutning. Det er det relative ved dette: Hva *er* en hatefull ytring?

Rekonstruert argumentasjon (ytring 5):

Premiss 1: Politiet kan stanse en demonstrasjon på bakgrunn av en politifaglig vurdering

Premiss 2: Politifaglige vurderinger skal ikke inkludere vurdering av innhold i ytringer i demonstrasjoner

Konklusjon: Vurdering av innholdet i ytringer skal ikke inngå i den politifaglige vurderinga som eventuelt fører til at politiet stopper en demonstrasjon.

Her er argumentasjonen nokså lik eksempelet over, men her er det premiss 2 som kan trekkes i tvil. Er det riktig at det ikke inngår i en politifaglig vurdering å vurdere innholdet i ytringer? For det første, må begrepet politifaglig vurdering avklares. Er dette et entydig begrep, som angir et helt avgrensa ansvarsområde og som dermed ekskluderer vurdering av ytringers innhold? For det andre kan man spørre om dette er en regel som er absolutt? Hvorvidt argumentasjonen er holdbar, avhenger følgelig om man aksepterer den andre premissen. Den første synes i seg selv å være ukontroversiell.

Om hva slags hensyn som ligger bak ytringsfriheten

Rekonstruert argumentasjon (ytring 8):

Premiss 1: For å bekjempe uønskede holdninger må vi ha tilgang til informasjon om at disse holdningene finnes.

Premiss 2: Ytringsfriheten gir oss rett til å vite om at det finnes uønskede grupperinger og holdninger.

Konklusjon: Ytringsfrihet er nødvendig for at vi skal få informasjon om forhold og holdninger som vi ikke liker, slik at vi kan bekjempe dem.

Premissene framstår som rimelige og denne logosargumentasjonen framstår som akseptabel og holdbar. I denne sammenhengen er det relevant å påpeke at argumentasjonen synliggjør et av hensynene som ytringsfriheten er tufta på, nemlig demokrati, og nærmere bestemt informasjonsfrihet (jamfør kapittel 3.7). Kierulf peker altså på at ytringsfrihetsaspektet i forbindelse med nazimarsjen ikke bare dreier seg om nazistenes rett til å ytre seg, men også til folks rett til å få vite om nazistene og deres budskap.

6.3 Folkestemmen

I tekstanalysen vil jeg bringe inn to leserinnlegg: «Agder-politiets unnfallenhet» og «Ytringsfriheten». Begge står på trykk i den første delen av debatten, og de har til felles at de både kritiserer politiet og tematiserer ytringsfrihet. Når jeg velger ut to tekster som representerer et såpass likt ståsted, er det ikke fordi det ikke forekom andre meninger blant vanlige borgere, men deres standpunkt er svært representative for folkestemmen. De andre to stemmene som analyseres i denne delen har dessuten det til felles at de representerer ei faglig tilnærming, og at de i hovedsak taler *for* den måten politiet håndterte situasjonen på. Ved å trekke fram disse to innleggene fra folkestemmen, vil det tilføre tekstutvalget bedre balanse.

6.3.1 Analyse av «Agder-politiets unnfallenhet» (Aune, 2017)

Leserinnlegget er skrevet av Sverre J. Aune, og er trykka på side 24 i avisa, i «Meningsseksjonen». Samtlige av innleggene i denne seksjonen denne dagen omhandlet på et eller annet vis nazimarsjen. I innlegget går Aune i rette med politiets fortolkning av lovverket knytta til ytringsfrihet, og knytter sine lovfortolkninger til den ideologien som blei fremma under nazimarsjen. I innlegget er det intertekstuelle referanser til et intervju fra TV2 og til ulike lovtekster.

Tekstanalyse

I skjemaet under presenterer jeg de ytringene i teksten jeg mener er relevante for å analysere Aunes virkelighetsbilde knytta til ytringsfrihet. Siden teksten er et leserinnlegg, stammer alle ytringene fra Aune.

	Ytring	Kommentar	Kolonne i avisteksten (vedlegg 10)
1	Fungerende politimester ved Agder Politikammer ga politiets syn på paragraf 100 i norsk Grunnlov som hjemler ytringsfrihet i Norge.	Viser til intervju med TV2	3
2	Paragrafen gir alle muligheter for å ytre opplyst og åpne synspunkter og informasjon.		3
3	Politimesteren hevder videre i TV2 sin nyhetssending 31/7-17 at paragraf 100 gir rett for den høyre ekstreme [sic] gruppa "Den Nordiske Motstandsbevegelse" å demonstrere og spre flygeblader i Kristiansand sentrum lørdag 29/7-17.		3 og 4
4	Høyre-radikal ideologi er fundert i tysk nasjonalsosialisme fra mellomkrigstiden. Den består av aggressiv, rasebasert nasjonalisme og uttrykker misnøye med den demokratiske styreform som den norske konstitusjon er grunnlagt på. Høyre-radikalismen retter sine angrep mot liberalisme, konservatisme og marxisme, og dyrker og fremmer "fører-prinsippet" som sitt eneste alternativ.		4
5	"Den Nordiske Motstandsbevegelse" synes å være av samme kaliber som Hvit Valgallianse og Stopp innvandringen som hadde sitt utspring fra det nasjonalsosialistiske Fedrelandspartiet (1990), og de fremstiller seg som normale, nasjonalistiske og rasistiske aktivister med fortidig historikk som fremmer hvite menneskers overlegenhet.		4
6	I demonstrasjonen i Kristiansand retter de skytset på diskriminerende måte, mot homobevegelsens opplysningsarbeid.	Om DNM	4
7	"Den nordiske Motstandsbevegelse" mener at seksualitet kun handler om at kvinner skal føde, og de fremmer intolerante homopolitiske synspunkter om å forby homoseksualitet og kriminalisere homofilt opplysningsarbeid.		4
8	Flygebladet som ytrer kamp mot homobevegelsen, "Knus homolobbyen", virker truende og støtende og villedende		4
9	Den fremstiller homofili som unormalt, folkefiendtlig og kulturmarxistisk ved at det er perverst. Denne fremstilling er		4 og 5

	i seg selv diskriminerende, og rammes av Straffelovens 13. kapittel paragraf 135a. Loven sier eksplisitt; ”Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt på grunn av; a) Hudfarge eller nasjonal eller etnisk opprinnelse, b) Religion eller livssyn, eller c) Homofil legning, leveform eller orientering.»		
10	Agder Politikammer hadde kunnet stanset demonstrasjonen til ”Den Nordiske Motstandsbevegelse” i Kristiansand med hjemmel i lov. Det burde de gjort.		5
11	I stedet har politiet gitt sitt [sic]tydelige aksept av høyre radikalisme i Kristiansand, og i tillegg forsvarer sin unnlathet ved å henvise til paragraf 100 om ytringsfrihet.		5

Tabell 5: Ytringer fra «Agder-politiets umfallenhet»

Proposisjonelt innhold

Fra de valgte tekstdelene kan jeg utlede følgende proposisjonelle innhold (tallet i parentes referer til tallet knytta til den aktuelle ytringa i tabellen):

- Politiet oppgir at Grunnlovens § 100 gir alle mulighet til å ytre seg og å motta informasjon (1 og 2).
- Politiet sier at Grunnlovens § 100 gir DNM rett til å demonstrere og å spre flygeblader (3).
- DNM er en høyreradikal organisasjon (presupposisjon) (3).
- Høyreradikal ideologi er autoritær, aggressiv, rasistisk og nasjonalistisk (4).
- DNM har likheter med andre høyreradikale organisasjoner som fremmer hvite menneskers overlegenhet (4).
- I demonstrasjonen diskriminerte DNM homobevegelsen (6).
- Flygebladet med teksten «Knus homolobbyen» er truende og støtende fordi den framstiller homofili som noe unormalt og perverst (8 og 9).
- Flygebladets ytring rammes av straffeloven fordi den er diskriminerende mot en gruppe som har beskyttelse av loven (9).
- Politiet kunne stansa demonstrasjonen med hjemmel i lov (10).
- Politiet burde ha stansa demonstrasjonen (10).

- I stedet for å stanse demonstrasjonen har politiet gitt tydelig aksept av høyre-radikalisme (11).
- Politiet bruker ytringsfrihet som forsvar for sin aksept av høyre-radikalisme (11).

Aune legger altså til grunn at politiet burde ha stoppa demonstrasjonen. Ytringa i seg selv og kulturkonteksten han vurderer DNM ut ifra, tilsier at ytringa var diskriminerende og truende. Følgelig skulle den ikke hatt vern av ytringsfriheten, men blitt stoppa med hjemmel i straffeloven.

Ordvalg og kategorisering

Utgangspunktet for leserinnlegget er et intervju med fungerende politimester Arne Sundvoll på TV2. Aune formidler at Sundvoll «hevder» (3) at DNM har rett til å ytre seg. Med en slik framstilling kan jeg som leser mistenke at Aune slett ikke aksepterer denne framstillinga som riktig, altså at det er en vurdering som politiet må stå for mer enn en allmenngyldig sannhet.

Aune benytter en del juridiske begreper i innlegget. I tillegg til de intertekstuelle innslagene av lovttekster, viser han hvordan han mener at noe «rammes av» straffeloven (9), og at politiet kunne ha grepet inn med «hjemmel i lov» (10). Han knytter med andre ord sitt innlegg til den samme diskursen som politiet og ekspertene gjør, men vurderingene er annerledes. Når han omtaler DNM, går han ideologisk til verks og bruker verdiladde begreper, som at DNMs flygeblader virker «truende», «støtende» og «villedende» (8), og han bruker krigsmetaforer når han forklarer hva DNM gjorde: De retta «skytset» (6) og de «ytrer kamp» (8) mot homobevegelsen. I sin tolkning av ytringa trekker Aune åpenbart på intertekstuelle referanser fra andre kilder enn DNMs ytring den 29. juli alene. Han viser til DNMs verdenssyn, og trekker paralleller til andre høyre-radikale grupperinger. Til disse knytter han begreper som «aggressiv» (4), «rasebasert» (4) og «hvite menneskers overlegenhet» (5). Med slike verdiladde begreper tydeliggjør Aune den konteksten han mener at DNMs ytring skal leses ut ifra.

Prosesser og deltakere

Intervjuet Aune viser til framstilles som en handling der Sundvoll er agens (1). Politiet er også agens når de «har gitt sitt [sic] tydelige aksept av høyre radikalisme [sic]» (11). Denne måten å framstille saken på kan tyde på et ønske om å ansvarliggjøre politiet, også når det gjelder ideologiske forhold. DNM er agens i beskrivelse av demonstrasjonen (6), mens Aunes

lovfortolkninger og beskrivelser av DNMs ideologi i større grad framstilles som tilstander (4, 5, 9 og 10). Dette kan ses på som et forsøk på å etablere hans forståelse som common sense.

Modalitet

Avisinnlegget inneholder relativt få modalitetsmarkører, noe som gir inntrykk av at Aune er villig til å forplikte seg til sannheten av det han fremmer. I ytring 10 er det to modale hjelpeverb, men disse bidrar i større grad til å forsterke budskapet enn å modifisere det. Aune sier at politiet «hadde kunnet stanset» demonstrasjonen. Reint grammatisk kan dette forstås som deontisk modalitet, som at det hadde være ønskelig eller tilrådelig at politiet grep inn. Ut fra konteksten leser jeg det imidlertid som epistemisk modalitet, som med sikkerhet slår fast at politiet med hjemmel i lov hadde mulighet til å stanse demonstrasjonen. Og i neste setning: «Det burde de gjort» vises det deontiske aspektet modaliteten gjennom «burde», som sterkt markerer hva Aune mener hadde vært ei riktig håndtering av politiet.

Argumentasjonsanalyse

I innlegget baseres argumentasjonen på forståelse av DNMs ideologi. Dette knyttes igjen til ytringsfrihetens juridiske begrensning, og at politiet burde ha stoppa demonstrasjonen fordi den som ytring rammes av straffeloven.

Argumentasjon knytta til ideologi

Rekonstruert argumentasjon: (ytring 4):

Premiss 1: DNM synes å være av samme kaliber som Hvit valgallianse og Stopp innvandringen.

Premiss 2: Hvit valgallianse og Stopp innvandringen er organisasjoner er basert på en nasjonalsosialistisk ideologi som fremmer hvite menneskers overlegenhet.

Konklusjon: DNM kan knyttes til en ideologi som fremmer hvite menneskers overlegenhet.

Her er argumentasjonen basert på likhet (analogi). Ved å vise til at DNM later til å likne på andre høyre-radikale organisasjoner, knyttes det samme tankegodset til disse organisasjonene til DNM. Dette er logos-argumentasjon, men den innehar også et patetisk element. Begreper som «hvite menneskers overlegenhet» vil være egna til å vekke ideologisk

avsky hos den som leser innlegget, og slik maler Aune bilde av en organisasjon som er svært ytterliggående. Påstandene som ligger i premissene synes noe løst fundert, og hvorvidt de framstår som akseptable vil henge sammen med leserens encyklopediske kunnskap.

Argumentasjon rundt ytringsfrihetens begrensning

Rekonstruert argumentasjonskjede (ytring 7 og 8):

Premiss 1: «Knus homolobbyen» er en truende, støtende og villedende ytring.

Premiss 2: Ifølge straffeloven er det diskriminerende å true eller forhåne noen fordi de er homofile.

Konklusjon: DNMs løpeseddel er diskriminerende i henhold til straffeloven.

Argumentasjonen er kausal, og viser til forhold rundt ytringene og loven. Også her er det et element av patos, når han definerer ytringene som krenkende og truende. Selv om Aune setter dette inn i en juridisk sammenheng er det ingen tvil om at en vurdering av krenkelser også bærer i seg et følelsesaspekt. Vurderinga av denne argumentasjonen vil følge av Aunes etos: Med hva slags overbevisning kan han gjøre denne vurderinga? Konklusjonen er relevant, men det springende punktet er premiss 1. Er det riktig at ytringa framsatt under nazimarsjen er av en slik karakter at den rammes av straffeloven? Konkret viser Aune til begrepet «Knus», og at dette er en trussel. Reint bokstavelig kan det jo tolkes slik, men da kommer man ikke forbi at «Knus» inngår i det jeg vil kalle en demonstrasjonsdiskurs. Jeg vil komme tilbake til dette i diskusjonen i kapittel 6. Aune bringer imidlertid kulturkontekstuelle forhold inn i sin forståelse av begrepet når han viser til DNMs ideologi og knytter dem til en autoritær og aggressiv ideologi. Dette styrker argumentasjonen.

Aunes posisjon utfordrer ytringsfrihetens autonomiprinsipp. Argumentasjonen hans innebærer at individets autonomi må veies mot andre verdier, og at den grunnlovfestede ytringsfriheten må veies mot hensynene som ligger i straffeloven. Aunes standpunkt fører også med seg en konflikt med informasjonsfrihetsprinsippet. Ved å ikke tillate DNMs ytringer fratras vi retten til å vite om dem.

Argumentasjon knytta til politiets håndtering

Rekonstruert argumentasjonskjede:

Premiss 1: Demonstrasjonen var ulovlig fordi den inneholdt hatefulle ytringer.

Premiss 2: Politiet bør stoppe ulovlige demonstrasjoner.

Konklusjon: Politiet burde ha stoppa demonstrasjonen.

Denne kausale og logosorienterte argumentasjonskjeden viser hva Aune mener bør være konsekvensen av hans lovfortolkning, og oppsummerer et standpunkt som er representativt for mange ytringer i debatten. I denne ligger det også en implisitt konsekvens, som også skiller seg tydelig fra politiets og ekspertens argumentasjon: Aune tar implisitt til orde for at det er politiet som skal vurdere ytringenes innhold mot straffelovens bestemmelser. Hvis man aksepterer premissen, altså at det dreide seg om hatefulle ytringer, framstår argumentet som holdbart og konklusjonen som logisk, relevant og riktig.

6.3.2 Analyse av «Ytringsfriheten» (Stålesen, 2017)

Leserinnlegget er skrevet av Tor Ståle Stålesen, og er trykka på side 35 som ett av ti leserinnlegg om nazimarsjen i Mening-seksjonen i denne avisutgaven. Innlegget omhandler ytringsfriheten og dens begrensninger, Den nordiske motstandsbevegelsen og politiets vurderinger.

Tekstanalyse

I skjemaet under presenterer jeg de ytringene i teksten jeg mener er relevante for å analysere Stålesens virkelighetsbilde knytta til ytringsfrihet. Siden teksten er et leserinnlegg, stammer alle ytringene fra Stålesen.

	Ytring	Kommentar	Kolonne i avisteksten (vedlegg 14)
1	Nynazister, som den nordiske motstandsbevegelsen tydeligvis er, har en ideologi som går ut på å spre frykt. De bruker både verbale og fysiske trusler som virkemiddel for å oppnå frykt i befolkningen.		4
2	Dersom jeg ikke tar helt feil så har vi en straffelov som inneholder lovbestemmelser om nettopp det med trusler og frykt.		4
3	Etter straffeloven § 390a kan man straffes med bøter eller fengsel i inntil 2 år dersom man ved skremmende eller plagsom opptreden krenker en annens fred. I tillegg har vi Straffelovens § 185 som setter forbud mot å sette frem diskriminerende eller hatefulle ytringer overfor andre		4

	mennesker på grunn av deres hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse. Symboler regnes også som en ytring.		
4	Ut fra dette perspektivet gjør jeg mine refleksjoner om hva som bør være en alminnelig oppfatning av ytringsfrihet og håndhevelse av loven.		4
5	Avslaget skal som utgangspunkt begrunnes og jeg ser ikke bort fra at kanskje politiet har nektet organisasjonen siden de helt klart signaliserer en holdning som åpenbart er med på å skape frykt og ikke minst, er skremmende og plagsom i forhold til alminnelig ro og orden.	Om at DNM fikk avslag fra politiet i Fredrikstad.	4 og 5
6	Med andre ord har politiet fattet en beslutning som, etter min mening, er av forebyggende art i forhold til ro og orden.	Om Øst politidistrikts beslutning	5
7	Hva er det så som gjør oss alminnelige borgere så opprørte over hendelsen og politiets handlemåte i Kristiansand?		5
8	Det som jeg tror er tilfelle og gjengs oppfatning i befolkningen er at vi alle er for en ytringsfrihet, men det er vanskelig å godta at trusler om vold, skremmende og plagsom opptreden skal kunne godtas som ytring.		5
9	Jeg tror dette er en oppfatning som hele Norge kan slutte seg til og da forventes det en lik håndtering av alle politidistrikt	Refererer i avslaget i Fredrikstad	5
10	Det mest oppsiktsvekkende er at politimesteren i Agder, som kanskje har et politikorps som er mest oppe å går [sic] på forebyggende tiltak i forhold til rasisme og radikalisering, ikke har sett dette perspektivet og takket ja til ressurser for å stoppe en slik demonstrasjon.	Viser til tilbud fra Øst politidistrikt om bistand til Agder-politiet.	5

Tabell 6: Ytringer fra «Ytringsfriheten»

Proposisjonelt innhold

Fra de valgte tekstdelene kan jeg utlede følgende proposisjonelle innhold (tallet i parentes referer til tallet knytta til den aktuelle ytringa i tabellen):

- DNM består av nynazister (1).
- Nynazister har en ideologi som går ut på å spre frykt gjennom verbale og fysiske trusler (1).
- DNM sprer frykt gjennom verbale og fysiske trusler (presupposisjon) (1).
- Straffeloven inneholde bestemmelser som har med trusler og frykt å gjøre (2).

- Straffeloven gir skremmende eller plagsom opptreden mot en annens fred en strafferamme på to år (3).
- Straffeloven gjør det forbudt å sette fram diskriminerende eller hatefulle ytringer overfor andre mennesker på grunn av deres hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse (3).
- Det er en mulighet for at politiets begrunnelse for at DNM blei nekta å demonstrere i Fredrikstad er at organisasjonen signaliserer en holdning som skaper frykt og er skremmende og plagsom i forhold til alminnelig ro og orden (5).
- Beslutninga til politiet i Fredrikstad om å ikke la DNM få demonstrere virka forebyggende for å opprettholde ro og orden.
- Alminnelige borgere er svært opprørte over hendelsen og politiets handlemåte i Kristiansand (presupposisjon) (7).
- Det er en stor oppslutning om ytringsfriheten (8).
- Det er en alminnelig oppfatning at trusler om vold, skremmende og plagsomopptreden ikke skal kunne godtas som ytringer med beskyttelse av ytringsfriheten (8).
- Det må forventes at ytringsfrihet håndteres likt av alle politidistrikt (9).
- Agder-politiet har et politikorps som er blant landets fremste på forebyggende tiltak mot rasisme og radikaliserings (presupposisjon) (10).
- Med all den kunnskapen Agder-politiet har om rasisme og radikaliserings burde politimesteren i Agder ha takka ja til politiresurser fra Øst politidistrikt (10).
- De ekstra politiresursene burde ha vært brukt til å stoppe demonstrasjonen (10).

I innlegget legger altså Stålesen vekt på DNMs ideologiske grunnlag. Han hevder at de bruker frykt og trusler for å spre sin ideologi, og mener at dette kommer i konflikt med straffeloven. Han framsetter også en hypotese om at årsaken til at DNM blei nekta å demonstrere i Fredrikstad var knytta til deres evne til å skape frykt. Stålesen argumenterer for at en allmenn forståelse av ytringsfrihet ikke inkluderer aksept for slike ytringer som DNM kom med. Endelig kritiserer han Agder politidistrikt for å ikke ha gjort de samme vurderingene som Øst politidistrikt.

Ordvalg

Stålesen etablerer raskt sitt ståsted når han kategoriserer DNM som nynazister (1). Som forklart i kapittel 2.1 er ikke denne måten å omtale organisasjonen på kontroversiell, men med referanse til den rådende common sense er det å være nazist i seg selv kontroversielt. Når Stålesen gir DNM denne merkelappen, kan det tyde på at dette er noe Stålesen mener er relevant i forståelsen av situasjonen. Dette poenget understrekes når Stålesen forklarer det ideologiske knytta til DNM: de vil «spre frykt» (1) og de kommer med «verbale og fysiske trusler» (1). Når Stålesen viser til lovtekster, er språket formelt og prega av intertekstualitet, med referanse til den originale lovteksten. Gjennom bruk av pronomer og referanser til det Stålesen kaller «alminnelig oppfatning» (4) hos «oss alminnelige borgere» (7), oppfatninger som «hele Norge kan slutte seg til» (9), danner Stålesen et inkluderende «vi», noe som kan gi styrke til argumentene: Han taler ikke bare på vegne av seg selv, men hele (den alminnelige delen av) nasjonen! Stålesen markerer et sterkt engasjement når han viser at «vi» blir meget «opprørte» (7). Når han framstiller politiets vurdering som «oppsiktsvekkende», markerer det en styrke i hans mening om politiet i denne saken. Det er ikke bare en dårlig vurdering, den er så dårlig at den er egna til å vekke oppsikt.

Prosesser og deltakere

I leserinnlegget framstilles DNM som agens når de «bruker verbale og fysiske trusler» (1), og når de «signaliserer en holdning som er åpenbart er med på å skape frykt» (5). Framstillinga av lovforståelsen refereres som en *tilstand*, dette er faktisk slik loven er å forstå, ikke bare slik Stålesen leser den. I tankeprosessen rundt ytringsfrihet er Stålesen selv agens: «(...) gjør jeg meg mine refleksjoner (...)» (4). Politimesteren gjøres til agens i avslutninga av innlegget, når Stålesen beskriver hva som *burde* ha skjedd. Det er altså en hypotetisk framstilling som hevder at politimesteren skulle ha sett saken i et forebyggingsperspektiv og skaffet seg de nødvendige ressursene for å stoppe demonstrasjonen (10). På denne måten plasseres ansvaret på politimesteren som ikke benytta seg av de tilgjengelige ressursene.

Modalitet

Måten Stålesen bringer inn straffeloven på viser en form for modalitet: «Dersom jeg ikke tar helt feil så har vi en straffelov (...)» (2). Denne måten å formulere seg på kan virke dempende, at man ikke er for påståelig. I denne sammenhengen oppfatter jeg modalitetsmarkøren som et retorisk grep for nettopp å fastslå dette med stor sikkerhet. I omtalen av at DNM fikk avslag

på søknaden om å avholde ei markering i Fredrikstad, fremsetter Stålesen en hypotese om bakgrunnen for dette avslaget, men dette framføres med forbehold: «(...) og jeg ser ikke bort fra at kanskje politiet har nektet organisasjonen siden de helt klart signaliserer en holdning som åpenbart er med på å skape frykt og ikke minst, er skremmende og plagsom i forhold til alminnelig ro og orden.» (5). Her kan man lese modaliteten mer bokstavelig: Stålesen har ikke undersøkt hvorfor politiet avslo søknaden, men han har en hypotese som han også begrunner. Flere steder der Stålesen viser til seg selv i teksten, presenteres meningene ofte med en form for dempere, som «etter min mening» (6). Dette kan virke som en slags høflighetsstrategi, eller ei demokratisk tilnærming som sier at «dette er min mening, men jeg er åpen for at det finnes andre meninger». Det kan også forstås som en måte å ta en posisjon i debatten på: «Dette er ikke en reproduksjon av andres meninger, men meninger som jeg har gjort meg opp selv».

Argumentasjonsanalyse

Stålesen knytter sin argumentasjon til hvordan ytringsfrihet skal veies mot straffeloven, hva ytringsfrihetsdebatten dreier seg om, og hvordan politiet burde agert.

Om forståelsen av DNM og straffeloven

Rekonstruert argumentasjon (ytring 1-3):

Premiss 1: DNM er nynazister

Premiss 2: Nynazister bruker trusler som virkemiddel for å oppnå frykt i befolkninga

Konklusjon: DNM bruker trusler som virkemiddel for å oppnå frykt i befolkninga

Denne argumentasjonen er analog. Stålesen viser hva han mener kjennetegner nynazister og tillegger slik DNM de samme karakteristikkene. Argumentasjonen inngår i en flerledda argumentasjonskjede:

Premiss 1: DNM bruker trusler som virkemiddel for å oppnå frykt i befolkninga

Premiss 2: Å spre trusler og frykt er straffbart i henhold til straffeloven

Konklusjon: DNMs ytring er straffbar i henhold til straffeloven

Argumentasjonen er logosorientert og kausal: Premissene er relevante for konklusjonen, som sier at ytringa er straffbar. Igjen hviler argumentasjonens holdbarhet på

premissenes akseptabilitet. Å kategorisere DNM som (ny-)nazister er som tidligere nevnt ikke særlig kontroversielt. Påstanden om at nynazister bruker trusler virker også lite kontroversiell. Her baserer Stålesen seg på encyklopedisk kunnskap, men påstandene kan fint tolkes innenfor ramma av *common sense*. Spørsmålet man må stille, er om kunnskapen om at grupper som DNM kan opptre truende, er nok til å dømme en ytring som nazimarsjen, før den er igangsatt?

Om politiets avslag på DNMs søknad om å avholde markering i Fredrikstad

Rekonstruert argumentasjon (ytring 5, 6 og 12):

Premiss 1: Hele Norge forventer at ytringsfrihet blir behandla likt i alle politidistrikt

Premiss 2: Øst politidistrikt gjorde en riktig vurdering knytta til ytringsfrihet i Fredrikstad

Konklusjon: Agder-politiet burde ha gjort samme vurdering knytta til ytringsfrihet i Kristiansand

Argumentasjonen er basert på analogi. Stålesen viser at dette var et spørsmål om ytringsfrihet som blei vurdert ulikt i to politidistrikt, og at Agder-politiet burde ha fulgt Øst politidistrikts eksempel. I første premiss blir Stålesens etos forsterka når viser at det ikke bare er han, men hele Norge som står bak en slik vurdering. Denne premissen framstår også som velfundert, det er ikke urimelig å tenke seg at dette er en alminnelig forventning til en statlig myndighet. Det er imidlertid større grunn til å stoppe opp ved den andre premissen. Som jeg har vist, baserer Stålesen seg på en antakelse når han fremmer en forklaring på hvorfor DNM ikke fikk demonstrere i Fredrikstad. Som vist i kapittel 2.2.1 knytta politiets begrunnelse for å ikke tillate demonstrasjonen seg til faren for ordensforstyrrelser fra motdemonstranter, og ikke direkte til DNMs planlagte markering i seg selv. Slik sett er premissen ugyldig. Mot en slik posisjon kan man imidlertid innvende at politiets framstilling heller ikke nødvendigvis er den fullstendige gjengivelsen av sannheten.

7 Drøfting – sosial praksis

Fairclough knytter analysen av sosial praksis til sosiale strukturer (jamfør kapittel 3.3.3). I denne sammenhengen utgjøres de sosiale strukturene av lovverk, normer og tradisjoner tilknyttet ytringsfrihet. I det følgende vil jeg diskutere de ulike virkelighetsbildene med utgangspunkt i de tre prinsippene som ytringsfriheten begrunnes med, sannhet, autonomi og demokrati, og med utgangspunkt i straffelovens paragraf 185 (jamfør kapittel 3.7).

I kritisk diskursanalyse er makt et svært viktig perspektiv i sosial praksis (jamfør kapittel 3.5). I denne debatten kan dette aspektet blant annet knyttes til definisjonsmakt: Hvem har makta til å definere ytringsfrihet? Følgelig vil jeg også diskutere hvordan vi kan forstå makt og ideologi i debatten, og mulige konsekvenser av dette.

7.1 Sannhetsprinsippet

Sannhetsprinsippet, eller «forestillingen om den feilbarlige fornuft», baserer seg på et dialektisk syn på sannhet, som betyr at vi kommer nærmere sannheten når framsatte påstander kan korrigeres i møte med andre påstander. Gjennom empirien er det ikke så mange direkte spor av dette prinsippet. Dette kan trolig forklares ut fra ideologi og common sense. Selv om det hersker uenighet blant debattantene om hvordan ytringsfrihet skal forstås, er det ingen som tar til orde for at nazistene budskap har noe å tilføre sannheten eller verdensbildet vårt. Dessuten kan det dreie seg om perspektiv. Svært mange (men ikke alle) knytter ytringsfriheten til det å kunne si hva man vil, men nevner ikke at det også dreier seg om retten til å motta andres ytringer (informasjonsfrihet). Blant de som støtter politiets vurderinger knytta til ytringsfrihet synes imidlertid dette perspektivet å stå sterkere. Flere tar til orde for at nazistene må bekjempes med ord, og i den andre perioden av debatten (jamfør kapittel 5.1) handler mange av debattinnleggene seg om bekjempelse av ekstremisme, mer enn om akkurat hva som skjedde under nazimarsjen. Da kan vi snakke om en annen *sannhet* enn den verdensanskuelsen nazistene ønsker å spre, nemlig en sannhet som innebærer at disse nazistene og holdningene finnes og er en del av vårt samfunn. Ytringsfrihetskommisjonen vektla dette aspektet i sin innstilling og pekte på at det i moderne samfunn forventes at vi som samfunnsborgere tar stilling til kompliserte spørsmål, og at det da må prøve å luke ut de mindre gode oppfatninger gjennom offentlig debatt – der vi prøver å skille de mindre godt belagte oppfatninger fra de oppfatninger som er bedre belagt (NOU 1999: 27, 1999, s. 20). Denne posisjonens relevans kan sies å være enda sterkere i dag enn da ytringsfrihetskommisjonen leverte sin innstilling for nesten tjue år side. Dagens digitale

medievirkelighet har gitt oss tilgang til helt andre kilder til informasjon enn før, også kilder som er uredigerte og ikke underlagt noen redaktørplakat. Både de valgene vi selv tar og teknologien som ligger under (algoritmene) kan styre informasjonstilgangen på en måte som gjør at vi ikke blir utfordra på standpunktene våre, men stadig får dem bekrefta gjennom et «ekkokammer». I dette perspektivet vil det å tillate slike markeringer som nazimarsjen kunne bidra til å fremme en sannhet som kanskje ellers ikke ville ha vært tilgjengelig for folk.

7.2 Autonomiprinsippet

Autonomiprinsippet, eller «individets frie meningsdannelse», er et sentralt aspekt i debatten. På mange måter framstår det som det fremste og mest tydelige argumentet for ytringsfrihet, og ikke minst forståelsen av denne, men det er også denne posisjonen som angripes fra mange av dem som mener at politiet burde ha stoppa demonstrasjonen. I europeisk tradisjon er individbegrepet knyttet til "det myndige menneske" som er sosialisert av et samfunn med en form for felles fornuft. Innenfor en slik forståelsesramme vil man kunne legge mer vekt på *innholdet* i ytringene (NOU 1999: 27, 1999). I politi- og ekspertstemmen ser vi autonomiprinsippet løfta fram, for eksempel i ytringa gjengitt i kapittel 6.1.1: «Selv om vi kan mislike ytringene, er utgangspunktet vårt å verne ytringsfriheten». Ytringsfrihetskommisjonen løfter også fram et annet aspekt i tilknytning til forståelsen av individ som er relevant i denne sammenhengen: at mangfoldigheten i et moderne samfunn gjør det spesielt viktig å utvikle evnen til å sette seg inn i andres situasjon (NOU 1999: 27, 1999, s. 21). Dette anses som et kjernepunkt *for det moderne myndige menneske*. I empirien finnes det mange spor av dette, når tema som utenforskap og radikaliserings knyttes til nazimarsjen.

Autonomiprinsippet berører også et av de temaene som blei mest debattert, nemlig politiets håndtering av motdemonstrantene. Basert på den tradisjonen som ovennevnte forståelse av autonomi bygger på, kan begrensningene i frihet til å ytre seg bare begrunnes med andre individers rett til tilsvarende frihet (NOU 1999: 27, 1999, s. 20). Med dette utgangspunktet kan man si at man kunne ha nektet DNMs ytring fordi den gikk ut over motdemonstrantenes rett til å ytre seg. Dette er imidlertid et prinsipielt og teoretisk ståsted. Det er lett å akseptere at situasjonen ikke fortøna seg fullt så teoretisk for polititjenestefolka som sto i den aktuelle situasjonen. Ei kritisk tilnærming må da se til vurderinga som lå *bak* dette. Stabssjef Bård Austad forklarte i intervjuet som sto på trykk to dager etter demonstrasjonen (jamfør kapittel 5.2.1) at de vurderte det slik at det ikke ville komme noen motdemonstrasjon fordi ingen visste at nynazistene var på vei. «Vi mobiliserte et 20-talls

politifolk. Skulle vi hatt flere, måtte vi innkalt folk fra ferie. Det fant vi ikke hensiktsmessig» (Martinsen, Eide, et al., 2017). Med bakgrunn i kontekstuelle forhold som var kjent for politiet, altså hvilken gruppering og hva slags demonstrasjon som var på vei, er det grunnlag for å spørre om ikke politiet burde ha forutsett at det kunne bli situasjoner med motdemonstranter, selv om ikke folk hadde tid til å organisere noen helhetlig motdemonstrasjon.

Her er det også interessant å merke seg Agder-politiets framstilling av motdemonstranter. Som vist i kapittel 6.1.1, framstilles motdemonstranter som den handlende part (agens) i å framprovosere vold, ikke DNM. Denne forståelsen går igjen i Øst politidistrikts begrunnelse for å avslå søknaden fra DNM om å demonstrere i Fredrikstad (jamfør kapittel 2.2.1). Her snakkes det om «stor risiko for voldelig motstand og organiserte ordensforstyrrelser fra enkeltgrupperinger av motdemonstranter» og «det er for stor risiko for ordensforstyrrelse, spesielt fra enkelte motdemonstranter» (Bolstad, 2017a). Slik kan det virke som om politiet plasserer ansvaret for at motdemonstrantene blei fratatt sin ytringsfrihet på motdemonstrantene selv. Måten politifolk grep inn overfor motdemonstrantene på, vitner imidlertid om at dette blei gjort med en forståelse av demonstrantenes, og ikke motdemonstrantenes, voldspotensial, og at det var DNMs overtallighet som gjorde at det var motdemonstrantene som måtte fjernes. Skal autonomiprinsippet legges til grunn, kunne altså politiet ha stoppa DNM fordi deres måte å opptre på virka begrensende på motdemonstrantenes rett til å ytre seg. En praktisk konsekvens av dette, sett i retroperspektiv, måtte ha vært at politiet kalte inn flere folk på jobb, slik at de kunne ha håndtert situasjonen i henhold til dette, slik mange tok til orde for i debatten. Dette kunne også ha muliggjort å ivareta ytringsfriheten til *begge* parter, slik ekspertstemmen ved Kierulf tar til orde for (jamfør kapittel 6.2.2).

7.3 Demokratiprinsippet

I debatten går en forbindelse mellom ytringsfrihet og demokrati på et overordna nivå ved at ytringsfrihet kategoriseres som en (viktig) del av demokratiet. Demokratiprinsippet som begrunner og legitimerer ytringsfriheten, dreier seg om tre aspekter, som på hvert sitt vis er relevant i denne sammenhengen: den offentlige meningsutveksling, informasjonsfriheten og offentlighet som kontroll (NOU 1999: 27, 1999, s. 22-25). Informasjonsfrihetsprinsippet framheves spesielt av ekspertstemmen. Kierulf tar til orde for at retten til å få vite om – og la seg sjokkere av – at ekstreme holdninger finnes, også er en del av ytringsfriheten, og et aspekt

det er lite kunnskap om blant folk. Flere tar til orde for at det å nekte ekstreme ytringer, vil føre til at eksponenter for slike går under jorda, og at man på den måten ikke får mulighet til å bekjempe disse meningene. Når politiet ikke vil offentliggjøre evalueringsrapporten etter nazimarsjen, kan dette være i konflikt med informasjonsfrihetsaspektet. At en slik rapport inneholder noe informasjon som ikke skal være tilgjengelig for allmennheten, framstår som akseptabelt, men at *alt* som står i rapporten må være unntatt offentlighet virker lite troverdig. Politiet hadde jo selv kunnet skille mellom informasjon som kan deles offentlig, og informasjon som må være gradert. I analysen av teksten som omhandler dette (i kapittel 6.1.2), ser vi at den eneste konkrete forklaringa dreier seg om opplysninger fra PST. Det framstår imidlertid nokså usannsynlig at hele evalueringsrapporten består av PST-informasjon. I så fall kan man jo spørre *hva* politiet har evaluert, og om rapporten i det hele tatt berører det opinionen var opptatt av. Men det får vi ikke vite, og dette virker hemmende på de to andre aspektene ved demokratiprinsippet: den offentlige debatt og offentlighet som kontroll. For øvrig begrunnes hemmeligstemplinga med diskursive begreper som for eksempel «politifaglig vurdering», og slike begreper går for øvrig igjen flere steder der politiet skal forklare seg i debatten. Bruk av slike begreper kan skape mistanke om at det det er i noens interesse å unndra opplysninger, for eksempel for å slippe å få kritikk. Dette kan også knyttes til det aspektet som dreier seg om offentlighet som kontroll.

Ytringsfrihetskommisjonen argumenterer for at det er her enkeltindividets viktigste vern mot maktovergrep ligger. Når offentligheten nektes innsyn i alle deler av evalueringsrapporten, og de ellers ikke deler noen substansiell informasjon om de vurderingene de gjorde, kan man argumentere for at dette bryter med prinsippet om informasjonsfrihet og offentlighet som kontroll. Dermed bidrar Agder politidistrikt negativt til et av de aspektene som rommer årsaken til at vi har ytringsfrihet: Demokrati.

Et påfallende trekk i materialet mitt er hvor svakt informasjonsfrihetsprinsippet tematiseres i debatten. Særlig påfallende finner jeg det at politiets hemmelighold skaper såpass lite debatt. I saken fra 30.august der hemmeligholdet gjøres kjent, får avgjørelsen kritikk fra stortingsrepresentant Kari Henriksen. Dagen etter blir avgjørelsen kritisert på lederplass i Fædrelandsvennen (jamfør omtalen av debatten tredje periode i kapittel 5.1). Bortsett fra dette var det lite oppmerksomhet og debatt knytta til hemmeligholdet. Det er naturlig nok vanskelig å fastslå hva *fraværet* av en debatt skyldes. Forklaringa kan selvsagt være så enkel at det dreier seg om at folk deler politiets oppfatning av at hele rapporten må være hemmelig. I en kritisk diskursanalyse kan det imidlertid være interessant å vurdere om

fraværet av debatt skyldes at politiets diskurs har vunnet hegemoni, slik at det de fremfører som argumenter framstår som udiskutable sannheter – som common sense.

7.4 Straffeloven

Et framtreddende standpunkt i debatten er at nazimarsjen burde ha vært stoppa fordi den som ytring i sin helhet, eller gjennom de konkrete budskapene den målbar (som «Knus homolobbyen»), var i strid med straffelovens §185. Dette ser vi eksempler på i analysen av folkestemmen i kapittel 6.3. Dette standpunktet fører med seg en praktisk konsekvens i form av at politiet måtte ha gjort en forhåndskontroll av budskapet. Ytringsfrihetskommisjonen påpekte i si innstilling at «Spørsmålet om *når* en ytring skal vurderes opp mot ytringsfrihetens grenser – før eller etter avgivelse/offentliggjøring – må holdes adskilt fra spørsmålet om *hvor* grensene går» (NOU 1999: 27, 1999). I innstillinga problematiseres forhåndskontroll av ytringer. Å forhåndsvurdere ytringer strider mot det liberale grunnprinsipp om frihet under ansvar (dette kan altså knyttes til autonomiargumentet), og det kommer i konflikt med demokratiargumentet fordi forhåndskontroll nødvendigvis må skje i et lukka rom mellom den aktuelle yrer og kontrollørene. For å kunne holde en løpende debatt om hvor grensene skal trekkes, må ytringa som eventuelt skal bli erklært ulovlig, bli gjort kjent slik at folk kan gjøre seg opp en mening om hvorvidt man er enig eller uenig i forbudet. I sammenheng med nazimarsjen møter vi på noen praktiske utfordringer i tilknytning til dette. Politiet i Kristiansand var kjent med at nazistene var på vei, og med bakgrunn i den avlyste debatten i Fredrikstad og kommunikasjonen Agder politidistrikt hadde med Øst politidistrikt, kan politiet ha visst noe om hva slags budskap demonstrantene kom med. Spørsmålet blir da om en *forhåndsantakelse* om ei ytring, kan være nok til å stoppe denne? Alternativet er å vente til demonstrasjonen er i gang, og så gjøre en vurdering da, og fortløpende gjennom demonstrasjonens forløp. Dette ville selvsagt ha vært nokså krevende.

Muligheten til å vurdere ei ytring opp mot straffeloven vil variere med ytringas mediering. Et leserinnlegg som står på trykk i ei avis går igjennom flere ledd før den kommer på trykk, og underlegges i så måte en forhåndskontroll. Med nye, digitale plattformer, finnes mange muligheter for å ytre seg offentlig uten noen form for forhåndskontroll, slik at meningsytreren selv får mer frihet. Denne friheten er imidlertid ikke uten konsekvens. Et eksempel på dette utspant seg i Sør-Østerdal tingrett i februar 2017, i etterkant av en sak i Kristiansand i 2016 der et barn og ei kvinne blei drept. En mann blei da dømt for hatefulle ytringer etter å ha skrevet på sin Facebook-profil: «Gjør vel ikke noe at Hassan ble tatt av

dage. Han var sikkert en fremtidig terrorist. Men urettferdig kvinnen, Tone Ilebekk, ble en tilfeldig offer [sic]» (Vespestad, 2017). På samme måte som andre uredigerte ytringer, bærer også demonstrasjoner i seg noe spontant og uforutsigbart som gjør det vanskelig å forhåndsvurdere ytringa.

Ei ytring, slik som nazimarsjen, består av flere ulike meningsbærende uttrykk, som hver på sin måte kan representere en måte å ytre seg på. Hvordan demonstrantene går kledd, hvilke symboler de bærer, hva slags bakgrunn den enkelte demonstrant har, og hva slags historie organisasjonen de representerer har, kan tolkes som konkrete uttrykk, i tillegg til det verbale. Flere steder i empirien reageres det på DNMs symbolbruk. I marsjen bar flere av dem faner med den norrøne Tyr-runen (jamfør kapittel 2.1), som også blei brukt av nazistene under andre verdenskrig. Like fullt: Dette er norrøne symboler, men det foreligger en assosiativ forbindelse med nazismen. Spørsmålet er om denne assosiasjonen er tilstrekkelig til å vurdere symbolet som ei hatefull ytring? Videre er det kjent at flere av demonstrantene i demonstrasjonen er voldsdømte, og at Den nordiske motstandsbevegelsen har blitt knytta til lovbrudd ved flere andre anledninger. Spørsmålet er hvor langt i en fortolkende prosess den som vurderer ytringa skal gå, og i hvilken grad slike kontekstuelle forhold skal bringes inn i vurderinga. Med den forståelsen av språk, makt og ideologi som kritisk diskursanalyse legger til grunn, er det vanskelig å mene noe annet enn at alle ytringer må forstås ut fra sin kontekst. Denne forståelsen later til å ligge til grunn også for politiet, i alle fall i deler av etaten. Som beskrevet i kapittel 2.2.1 opplyser politimesteren i Øst politidistrikt at politiet ser nøye på konteksten for ytringer, som hva personene som ytrer seg har gjort tidligere, deres antatte intensjon og kapasitet har til å utføre eventuelle straffbare handlinger. Hva slags konklusjon denne kontekstuelle forståelsen skal føre til, er imidlertid ikke like opplagt. I debatten mener mange at den verbale ytringa «Knus homolobbyen» kan virke som en trussel om vold. Dette ser vi et eksempel på fra folkestemmen i kapittel 6.3.1. Dette viser hvor intrikat en vurdering av ytringer kan være. Reint bokstavelig er det jo ingen ting i veien for å se det som en voldstrussel. Og tar man med kontekstuelle forhold som sier noe om nazistenes ideologi og historie, er det heller ikke unaturlig å lese budskapet på denne måten. Å bruke «knus» som metafor i demonstrasjonssammenheng er imidlertid vanlig, og man kan si at begrepet inngår i en politisk demonstrasjonsdiskurs: «Knus fascismen!», «Knus patriarkatet!». Så blir spørsmålet om representanter fra DNM ikke skal kunne benytte denne diskursen, gitt organisasjonens historie og ideologi.

Både politistemmen og ekspertstemmen i analysen gir uttrykk for at det ikke er politiets jobb å vurdere innholdet i ytringene. Dette er interessant når det ses i relasjon til det

som skjedde i Fredrikstad. Da det blei kjent at politiet ville forby alle planlagte markeringer i Fredrikstad 29. juli, forklarte politimesteren i Øst politidistrikt via ei pressemelding bakgrunnen for beslutninga slik:

Det er politiets oppgave å legge til rette for lovlige markeringer, uten å ta stilling til paroles innhold – vel og merke om disse er innenfor lovens begrensning for hva man kan ytre seg om. Vi foretok en grundig juridisk vurdering på om parolen "Knus homolobbyen" er en straffbar, hatefull ytring. Konklusjonen er at den ikke er straffbar slik den er fremsatt» (Hasseldal, 2017).

Her ser vi altså at politiet i Øst politidistrikt nettopp gjorde en slik vurdering, og at denne blei gjort i forkant av den omsøkte vurderinga. Det kan forstås slik at politimesteren tar til orde for at det ikke skal gjøres noen *moralsk*, men ei *juridisk* vurdering av innholdet.

Fra analysen av folkestemmen kunne man lese et krav om at ytringsfrihetsspørsmålet blir behandla likt av de ulike politidistriktene. Med bakgrunn i ovennevnte ytring fra Øst politidistrikt, framstår dette kravet som betimelig. Her er det også relevant å peke på situasjonen til Christoforos Schuff (jamfør kapittel 5.2.3). Schuff tar riktignok til orde for at også DNM skal ha ytringsfrihet, men anklager politiet for å være inkonsekvente i si håndtering.

7.5 Makt og ideologi

I diskusjonen rundt nazimarsjen i Kristiansand er makt– i tillegg til ytringsfrihet – et viktig, men ikke fullt så uttalt aspekt. For hvem har makt til å definere ytringsfriheten? Det er på mange måter dette som er hovedspørsmålet i den diskursive kampen i debatten. Visse maktforhold er gitt av kulturelle forhold. Politiet har institusjonell makt, og monopol på bruk av vold. Men for å kunne dominere diskursen, er det å i det hele tatt komme til orde helt sentralt (jamfør kapittel 3.5). De ulike diskursive stemmene har derfor ulike maktforutsetninger. Ekspertene oppnår makt gjennom at de gis plass i offentligheten, og de framstår dessuten som nøytrale parter som ikke representerer andre interesser enn faget selv. Vanlige borgere må i større grad ta plassen selv og være aktive for at deres mening i det hele tatt skal bli hørt. Deres makt kan knyttes til den rollen hver enkelt har i demokratiet, og den påvirkninga *folkestemmen* kan ha på lovgiverne. Politiet står på mange måter i en forsvarssituasjon i debatten som ikke utfordrer den institusjonelle makta, men politiets makt

til å definere virkeligheten. I tråd med Faircloughs tilnærming til makt kan det være interessant å undersøke om det er sider ved politiets diskurs og praksis som bidrar til å opprettholde maktreasjoner. I tråd med demokratiseringa av samfunnet har også politiets diskurs endra seg i konverserende retning, og måten representantene for politiet ordlegger seg på, skiller seg ikke ut som spesielt vanskelig tilgjengelig. Unntaket er når politiet tyr til begreper som «politifaglig vurdering». Ikke fordi begrepet er vanskelig å forstå i seg selv, men fordi det er en kategorisering som ikke gir annen informasjon enn at det har med politifaget å gjøre. Begrepet oppgis både som grunn for politiets handlinger under nazimarsjen, og som grunn for hemmelighold av evalueringsrapporten. Ved å bruke slike «sekkebetegnelser» i stedet for å bruke konkrete uttrykk, kan man mistenke at de forsøker å unnvike bevisbyrden. Når politiet unngår en realitetsdebatt om politiets tilnærming til nazimarsjen, beholder de definisjonsmakta selv. Så lenge vi ikke får vite hva slags vurderinger de har gjort for seinere anledninger, kan vi heller ikke kritisere disse vurderingene, eller gjøre dem til gjenstand for debatt. Da flytter politiet makt fra den politiske banehalvdelen – over til sin egen banehalvdel.

8 Konklusjon

I kapittel 1 stilte jeg følgende forskningsspørsmål: Hvilke virkelighetsbilder og begrepsforståelser knytta til ytringsfrihet kommer til uttrykk i debatten etter nazimarsjen i Kristiansand? Og: På hvilken måte betones de tre hensynene knytta til ytringsfrihet i akkurat denne konteksten?

Basert på analysene synes det klart at det ikke hersker uenighet om ytringsfrihetens berettigelse i seg selv, ei heller om at det finnes noen begrensninger for denne rettigheten. Det som synes å være kjernen i debatten, er hvordan ytringsfrihetens *begrensning* skal forstås, *hvem* som har ansvaret for å vurdere ytringene og *når* en vurdering opp imot straffeloven skal skje: før eller etter en ytring er framsatt? Her er virkelighetsbildene og begrepsforståelsene nokså ulike. Videre er det klart at de ulike hensynene bak ytringsfriheten vektlegges ulikt, og det synes å være påfallende lite oppmerksomhet knytta til informasjonsfrihetsprinsippet. En mulig forklaring på dette kan være uvitenhet, slik Kierulf tar til orde for (jamfør kapittel 6.2.2).

Politistemmen i materialet viser til ytringsfriheten som en begrunnelse i seg selv for sine vurderinger under nazimarsjen. I dette ligger en forståelse av at ytringsfriheten veier så tungt at den skal gjelde foran andre hensyn som kunne ha gjort seg gjeldende denne dagen. Ett hensyn veide imidlertid åpenbart tyngre, nemlig hensynet til offentlig ro og orden. Politiet brukte dette som forklaring på sin inngripen overfor motdemonstrantene. Avveiinga mellom nazidemonstrantenes og motdemonstrantenes ytringsfrihet går ikke politiet inn på i sin forklaring. Som jeg viser i kapittel 7.2 kunne nettopp det at motdemonstrantene blei fratatt sin ytringsfrihet ha gitt politiet legitim grunn, med støtte i prinsippene for ytringsfrihet, til å stoppe nazimarsjen. Politistemmen fremmer også et budskap om at alle har ytringsfrihet uavhengig av hva slags budskap man vil fremme, og at det ikke er politiets jobb å vurdere innholdet i ytringene. Vi ser likevel fra bakgrunns materialet at politiet gjør nettopp slike vurderinger (jamfør kapittel 7.4). Her skilles det riktignok mellom moralske og juridiske vurderinger. Det kan virke som om det hovedsakelig er autonomiprinsippet politiet legger til grunn i sin forståelse av ytringsfrihet, og den forståelsen at alle i utgangspunktet kan si hva de vil. Politiet argumenterer *for* ytringsfriheten, men bidrar ikke til å belyse debatten når de hemmeligstempler alt som står i evalueringsrapporten. Det kan altså virke som om at demokratihensynet og særlig informasjonsfrihetsprinsippet ikke står like sterkt i Agder politidistrikt.

Ekspertstemmen i materialet påstår at ytringa til den Nordiske motstandsbevegelsen var innenfor ramma av ytringsfriheten. Ekspertene deler mange av politiets standpunkter når det gjelder håndteringa av nazimarsjen, men deres innlegg og argumenter virker i større grad å dreie seg om ytringsfrihetens *idealer*. Slik klarer de å vise at ytringsfrihet i denne sammenhengen ikke bare dreier seg om nazistenes autonomi, men også om folks rett til å få vite om at Den nordiske motstandsbevegelsen – og holdningene de har – finnes. Denne sida ved ytringsfriheten gir oss igjen mulighet til å bekjempe disse holdningene på demokratisk vis, noe ekspertene formaner oss til å gjøre.

Folkestemmen i materialet peker på både verbalytringa «Knus homolobbyen» og marsjen som ytring, når de hevder at nazimarsjen burde ha vært stoppa fordi den var å anse som en hatefull ytring. Det er på sin plass å gjenta at det naturlig nok ikke bare forekom én type mening i debatten, men dette ståstedet var representativt for svært mange av dem som kritiserte politiet, både blant vanlige borgere og andre (for eksempel politikere). Dette dreier seg om forståelsen av hva som er en hatefull ytring. Det virker som om de som innehar dette standpunktet i større grad vektlegger kontekstuelle forhold enn de som mener DNMs ytring ikke var å anse som en hatefull ytring etter loven.

Innledningsvis i oppgaven forklarte jeg at det som vekka min særlige interesse i denne saken, var at debatten etter at nazister hadde markert seg i byen lot til å handle like mye om politiet som om nazistene. Jeg undra meg over hva dette er et uttrykk for. Etter å ha satt meg inn i et omfattende materiale tilknytta saken, mener jeg at dette er et uttrykk for at politiet ikke lykkes i å overbevise folk om sine valg. Dette kan kanskje dreie seg om at folk er uopplyste, slik ekspertene tar til orde for, men det kan også dreie seg om at politiet er, eller framstår som, inkonsekvente i sin tilnærming til ytringsfrihet, og at folk derfor ikke aksepterer politiets argumentasjon. Det kan også dreie seg om at det skapes et inntrykk av at politiet ivaretar de aspektene ved ytringsfrihet som tjener politiets narrative framstilling best. Jeg ser ikke bort ifra at det dreier seg om en kombinasjon av alle disse faktorene.

Kierulf hevder at det er lite kunnskap om ytringsfrihet i befolkninga og at det er behov for mer informasjon om hvordan reglene rundt dette skal forstås (jamfør kapittel 6.2.2). Basert på empirien for denne undersøkelsen virker det som om det spesielt er ett aspekt som med fordel kunne belyses bedre, nemlig at denne rettigheten ikke bare dreier seg om å kunne si hva man vil, men også om retten til å motta informasjon. Jeg tror at debatten kunne ha sett noe annerledes ut dersom dette aspektet hadde vært tydeligere for folk.

I forståelse av ytringsfrihetsbegrepet er det lett å henfalle til et standpunkt der man lener seg på ekspertenes etos. I et demokrati er det imidlertid helt sentralt med en åpen debatt

om hvordan ytringsfrihet skal forstås. Viktigere enn hva som skjedde den 29. juli 2017 i Kristiansand, er hva som bør skje neste gang noe liknende skjer. Skal ytterliggående demonstranter igjen få fremme sitt budskap? Skal budskapet vurderes juridisk *før* man tillater demonstrasjonen? Skal motdemonstranter også få sin ytringsfrihet ivaretatt? Det er lett å se at politiet innimellom står i svært krevende og kompliserte situasjoner, der beslutningene må fattes fort. Desto viktigere er det med en opplyst debatt. Når politiet hemmeligholder evalueringsrapporten de utarbeida etter 29. juli, hindrer de også demokratiets mulighet til å påvirke etatens forståelse av ytringsfrihet. Ved å synliggjøre prinsipielle sider ved rapporten ville offentligheten ha fått innsyn i hva slags vurderinger politiet gjorde seg i etterkant. Dette kunne i sin tur ha danna grunnlag for en debatt som kunne ha klarlagt om politiets vurderinger er i tråd med opinionen og politiske føringer. Å opplyse debatten på denne måten hadde med andre ord vært en fremragende måte for politiet å *praktisere* ytringsfrihet.

8.1 Ytringsfrihet i dag og framover

Da jeg starta opp dette arbeidet var det med en generell forståelse av at ytringsfrihet som tema stadig er aktuelt. Vi har i den seinere tid hatt flere store slike debatter, som for eksempel under karikaturstriden fra 2005 og debatten i kjølvannet av 22. juli 2011. Siden oppstarten av arbeidet med denne oppgaven høsten 2017 har temaet blitt stadig *mer* aktuelt, og jeg fornemmer en slags dreining av den offentlige debatten. Det kan virke som om ytringsfrihet ligger langt framme i folks bevissthet, og at det nesten har blitt slik at om ikke debatten i utgangspunktet dreide seg om ytringsfrihet, så ender det likevel opp med å gjøre det.

I løpet av det siste året har det vært mye debatt rundt Sylvi Listhaug, særlig knytta til hennes ytringer i sosiale medier. Listhaug er stortingspolitiker for Fremskrittspartiet. Hun har tidligere hatt ulike statsrådposter i regjeringa Solberg fra 2013, og hun trådte inn som justisminister i januar 2018. I mars 2018 gikk hun av som følge et mistillitsforslag som blei framsatt på grunn av en av hennes ytringer på Facebook. Dette førte til at hun gikk av. Listhaug hevda da at hun hadde blitt fratatt sin ytringsfrihet (Malm, Setten, Suvatne & Støbakk, 2018). Her handla altså saken om hva man kan ytre i rollen som statsråd, uten at det får konsekvenser. Mange vil hevde at dette ikke dreier seg om ytringsfrihet, men om rolleforståelse. Likevel blei ytringsfrihet et tema i debatten som fulgte.

Lektor Simon Malkenes deltok i debattprogrammet Dagsnytt 18 på NRK P2 5. mars 2018. Saken dreide seg om fritt skolevalg, og Malkenes kritiserte denne ordninga. I sin argumentasjon delte han erfaringer fra egen klasse ved å gjengi ei oppsummering av en

skoletime. I etterkant av dette sendte rektoren ved skolen Malkenes jobber på inn varsel til Oslo kommune om mistanke om brudd på opplæringsloven. Det blei altså igangsatt en prosess som kunne ha medført at Malkenes mista jobben (Sørgjerd, 2018). På den ene side mente enkelte at Malkenes' uttalelser var krenkende mot elevene og i strid med opplæringsloven. På den annen side talte mange for at læreres ytringsfrihet er særlig viktig.

Organisasjonen som danner utgangspunktet for denne avhandlinga, Den nordiske motstandsbevegelsen, har gjort seg bemerkta flere ganger siden juli 2017. Seinest den 9. april 2018 kunne Fædrelandsvennen melde at det hang bannere med høyreekstreme ytringer rundt i Kristiansand, blant annet et flagg med hakekors. Operasjonslederen i politiet gjorde rede for at tre personer hadde blitt anmeldt etter straffelovens bestemmelser om hatefulle ytringer. Akkurat hva ytringene som politiet vurderte som hatefulle besto i, ville ikke politiet oppgi, angivelig for å unngå å gi nazistene økt publisitet (Østtveit & Witzøe, 2018). Vi kan likevel slå fast at politiet denne gangen la til grunn at ytringene *ikke* var innenfor ytringsfrihetens grenser.

Det er god grunn til å tro at det vil foregå en diskursiv kamp om ytringsfrihet i all overskuelig framtid. Og det er nok en god ting.

Litteratur

- Berge, K. L., Maagerø, E., Coppock, P. J., Halliday, M. A. K., Martin, J. R. & Hasan, R. (1998). *Å skape mening med språk : en samling artikler* (Vol. nr 112). Oslo: Landslaget for norskundervisning Cappelen akademisk forl.
- Blakar, R. M. (2006). *Språk er makt* (7. rev. og utv. utg. utg.). Oslo: Pax.
- Bokmålsordboka. (2018). Bokmålsordboka. I T. Svardal (Red.), *Bokmålsordboka*: Universitetet i Bergen og Språkrådet. Hentet fra https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=diskurs&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal=+&ordbok=bokmaal
- Elden, J. C. (2017). Ytring. I J. C. Elden (Red.), *Store norske leksikon*. Hentet fra https://snl.no/ytring_-_juss
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1993). Critical Discourse Analysis and the Marketization of Public Discourse: The Universities. <http://journals.sagepub.com/home/das>, 4(2), 133-168.
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London: Edvard Arnold.
- Fairclough, N. (2008). *Kritisk diskursanalyse : en tekstsamling* (E. Halskov Jensen, Overs.). København: Hans Reitzels Forlag.
- Fairclough, N. (2015). *Language and Power*. Routledge.
- Frihagen, A. (2016). offentlighetsloven. I J. F. Bernt (Red.), *Store norske leksikon* (11.mai 2016 utg.). Hentet fra <https://snl.no/offentlighetsloven>
- Grue, J. (2011). Diskursanalyse i praksis : metode og analyse. I T. R. Hitching, A. B. Nilsen & A. Veum (Red.). Kristiansand: Høyskoleforl.
- Grunnloven. (2016). *Grunnloven LOV-1814-05-17 fra 24.05.2016*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>.
- Halliday, M. A. K. (1985). *An introduction to functional grammar*. London: Arnold.
- Hitching, T. R., Nilsen, A. B. & Veum, A. (2011). *Diskursanalyse i praksis : metode og analyse*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Hågvar, Y. B. (2007). *Å forstå avisa : innføring i praktisk presseanalyse* (Vol. nr. 167). Bergen: Fagbokforl.
- Irwin, W. (2004). Against Intertextuality. *Philosophy and Literature*, 28(2), 227 - 242. Hentet fra <http://muse.jhu.edu/article/175070>. doi: <http://muse.jhu.edu/article/175070>
- Jensen, E. H. (2008). Forord. I E. H. Jensen (Red.), *Kritisk diskursanalyse. En tekstsamling* (s. 7-14). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kierulf, A. (2017). Ytringsfrihet. I E. Bolstad (Red.), *Store norske leksikon* (14.januar 2018 utg.). Hentet fra <https://snl.no/ytringsfrihet>
- Kulbrandstad, L. A. (1998). *Språkets mønstre : grammatiske begreper og metoder* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Michaelsen, E. (2007). Snøhvit: et subsidiert distriktstiltak eller økonomisk eventyr? – En studie av tre avisers innramming av Snøhvitdebatten. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 23(04), 371-393.
- Nerheim, E. E. (2015). *Nordfront og nettekstremisme. Den nordiske motstandsbevegelsens fiendebilder*. (Master). Universitetet i Agder, Kristiansand.
- Neumann, I. B. (2001). *Mening, materialitet, makt : en innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforl.
- Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter. (2018). *Ytring og forsamling*. Hentet fra <https://www.nhri.no/temaer/ytring/>
- NOU 1999: 27. (1999). *Ytringsfrihet bør finde Sted*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1999-27/id142119/>.

- Ordnett. (2018). Discours. I I. Bieltvedt, Ø. Eek & V. Haslerud (Red.), *Discours*. Hentet fra <https://www.ordnett.no/search?language=fr&phrase=discours>
- Skovholt, K. & Veum, A. (2014). *Tekstanalyse : ei innføring*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Straffeloven. (2009). *Lov om straff (Straffeloven) av 19.juni 2009 nr. 74*. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-5.
- Svennevig, J. (2009). *Språklig samhandling : innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse* (2. utg. utg.). Oslo: Landslaget for norskundervisning Cappelen akademisk forl.
- Svennevig, J., Sandvik, M. & Vagle, W. (1995). *Tilnærminger til tekst : modeller for språklig tekstanalyse* (Vol. nr 89). Oslo: Landslaget for norskundervisning Cappelen akademisk forl.
- Vagle, W., Sandvik, M. & Svennevig, J. (1993). *Tekst og kontekst : en innføring i tekstlingvistikk og pragmatikk* (Vol. nr 73). Oslo: Landslaget for norskundervisning Cappelen.
- Veum, T. & Raddum, A. (2006). Avistekstens mange stemmer. *Norsk medietidsskrift*, 13(02), 135-158.
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforl. Samfundslitteratur.

Kildemateriale

- Andersen, A. (2017, 07.08.2017). Syk ideologi. *Fædrelandsvennen*, s. 19.
- Andersen, E. W., Løchen, L. E. W. & Sommerset, T. (2016, 29.08.2016). Homomotstandere tok bilder av folk i parade. *NRK Sørlandet*. Hentet fra <https://www.nrk.no/sorlandet/motstandsgruppe-fulgte-homoparade-1.13108785>
- Andresen, H. (2017, 01.08.2017). Nynazister i byen. *Fædrelandsvennen*, s. 19.
- Aronsen, A., Eggen, S. & Oddestad, G. (2017, 26.07.2017). Jente (17) døde etter knivstikking i Kristiansand – jente (15) drapssiktet. *VG*. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/kristiansand/jente-17-doede-etter-knivstikking-i-kristiansand-jente-15-drapssiktet/a/24104926/>
- Aune, S. (2017, 02.08.2017). Agder-politiets unnfalldenhet. *Fædrelandsvennen*, s. 24.
- Bolstad, K. (2017a, 16.06.2017). Politiet frykter voldelige motdemonstranter – forbyr nazimarsjen i Fredrikstad. *Fredrikstad blad*. Hentet fra https://www.f-b.no/nyheter/politiet/demonstrasjoner-og-opptoyer/politiet-frykter-voldelige-motdemonstranter-forbyr-nazimarsjen-i-fredrikstad/s/5-59-785261?_ga=2.239594246.402612491.1518085915-200491133.1518085915
- Bolstad, K. (2017b, 19.06.2017). Ønsker å flytte nazimarsjen til Gamlebyen. *Fredrikstad blad*. Hentet fra <https://www.f-b.no/nyheter/den-nordiske-motstandsbevegelse/fredrikstad/onsker-a-flytte-nazimarsjen-til-gamlebyen/s/5-59-787223>
- Damsgaard, V. (2017, 28.09.2017). – Dette finner vi oss faen ikke i. *Fædrelandsvennen*, s. 12 og 13.
- Den nordiske motstandsbevegelsen. (2017). Hentet fra <https://www.frihetskamp.net>

- Eide, J. O. (2017a, 30.07.2017). Flyttet seg ikke for marsjerende nazister – ble påsatt håndjern og bortvist fra byen. Hentet fra <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/aVQP7/Flyttet-seg-ikke-for-marsjerende-nazister--ble-pasatt-handjern-og-bortvist-fra-byen>
- Eide, J. O. (2017b, 26.09.2017). Nazistene skjøv bort politiet. *Fædrelandsvennen*, s. 8.
- FRI. (2018). *Facebook-profil*. Hentet 08.02.2018 fra https://www.facebook.com/pg/Skeivisor/about/?ref=page_internal
- Fædrelandsvennen. (2017a, 27.09.2017). Alvorlig for politiet *Fædrelandsvennen*, s. 2.
- Fædrelandsvennen. (2017b, 31.08.2018). Etterlyst: Politimesteren. *Fædrelandsvennen*, s. 2.
- Fædrelandsvennen. (2017c, 05.08.2017). Klok selvkritikk. *Fædrelandsvennen*, s. 2.
- Fædrelandsvennen. (2017d). Se debatt om nazimarsjen i opptak Hentet fra <http://www.fvn.no/fvntv/#!/video/1002326/se-debatten-om-nazimarsjen-i-opptak>
- Fædrelandsvennen. (2017e, 31.07.2017). Uhyggelig opptog. *Fædrelandsvennen*, s. 2.
- Fædrelandsvennen. (2017f, 17.08.2017). Verktøy mot ekstremisme. *Fædrelandsvennen*, s. 2.
- Guthe, A. B. & Sterud, K. (2017, 30.07.2017). – Han skrek at han skulle spore meg opp og ta meg. Hentet fra https://www.nrk.no/sorlandet/_han-skrek-at-han-skulle-spore-meg-opp-og-ta-meg-1.13622280
- Hasseldal, S. (2017). *Tilsvaret til Fredriksstad Blads kommentar om 29/7-demonstrasjon*. Hentet fra <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2017/06/30/tilsvaret-til-fredriksstad-blad/>
- Holmelid, A. (2017, 01.08.2017). Kampen om Markens og verdiane våre. *Fædrelandsvennen*, s. 19.
- Hopland, S. & Tegnander, P. (2016, 25.08.2016). Høyreekstrem gruppe aksjonerte mot homofile. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/sorlandet/har-hengt-opp-bannere-mot-homofile-1.13106162>
- Hovden, D. (2017, 17.10.2017). Når hordene marsjerer i byens gater - en historie om menn og mus? *Fædrelandsvennen*, s. 24.
- Johannessen, G. C. (2017, 01.08.2017). Advokat Elden roser politiet. *Fædrelandsvennen*, s. 7.
- Johannessen, G. C. (2017, 01.08.2017). – Vår oppgave er å verne ytringsfriheten. *Fædrelandsvennen*, s. 6.
- Johannessen, G. C. & Vindland, S. (2017, 02.08.2017). Trist at de har vært til stede på denne måten. *Fædrelandsvennen*, s. 8.
- Johnsen, S. S. (2017, 03.08.2018). Så fikk de det som de ville. *Fædrelandsvennen*, s. 21.
- Krekling, D., Strand, T. & Nordstrøm, J. (2017, 01.12.2017). Nynazistisk organisasjon forbys i Finland. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/urix/nynazistisk-organisasjon-forbys-i-finland-1.13803270>
- Kristensen, E. (2017, 05.08.2017). Venter flere nazidemonstrasjoner. *Fædrelandsvennen*, s. 8.
- Kristiansand kommune. (2017). *Forslag til ny normalpolitivedtekt - hørings sak*. Kristiansand: Kristiansand kommune Hentet fra <http://opengov.cloudapp.net/Meetings/krs/Meetings/Details/16173739?agendaItemId=15007099>.
- Larsen, A. (2017, 16.08.2017). Høyreekstremister bortvist fra Arendalsuka. *Fædrelandsvennen*. Hentet fra <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/k5qOa/Hoyreekstremister-bortvist-fra-Arendalsuka>
- Leer-Salvesen, T. (2017, 31.07.2017). – De har en voldsideologi. *Fædrelandsvennen*, s. 4.
- Leer-Salvesen, T. & Kristensen, E. (2017, 30.08.2017). Ap-politiker kritisk: Politiet holder nazi-evaluering hemmelig. *Fædrelandsvennen*, s. 8 og 9
- Malm, M. S., Setten, K., Suvatne, S. S. & Støbakk, T. (2018, 20.03.2018). Sylvi Listhaug: - Jeg vil fortsette kampen på Stortinget. *Dagbladet*. Hentet fra

- <https://www.dagbladet.no/nyheter/sylvi-listhaug---jeg-vil-fortsette-kampen-pa-stortinget/69630673>
- Martinsen, J. R., Eide, J. O., Van der Eynden, E., Skarsholt, E. I. & Udjus, V. (2017, 31.07.2017). Austad: – Vi ville stanse dem. *Fædrelandsvennen*, s. 3.
- Martinsen, J. R., Van der Eynden, E. & Eide, J. O. (2017, 29.07.2017). Høyreekstrem demonstrasjon i Markens. *Fædrelandsvennen*. Hentet fra <https://www.fvn.no/nyheter/i/LVOvp/Hoyreekstrem-demonstrasjon-i-Markens>
- Nordli, S. (2017, 23.05.2017). Politiet tillater nazimarsj i Fredrikstad. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/ostfold/politiet-tillater-nazimarsj-i-fredrikstad-1.13529098>
- NTB. (2017, 04.08.2017). Anmelder nynazister for symbolbruk. *Fædrelandsvennen*, s. 5.
- Ordnnett. (2018). Discours. I I. Bieltvedt, Ø. Eek & V. Haslerud (Red.), *Discours*. Hentet fra <https://www.ordnett.no/search?language=fr&phrase=discours>
- Prestvold, J. B. (2017, 10.08.2017). Anmelder Agder-politiet etter nazimarsj. *Fædrelandsvennen*, s. 10.
- Reite, K. (2017, 19.10.2017). Advarer mot politivedtekter som hindrer ytringsfrihet. *Fædrelandsvennen*. Hentet fra <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/x1xzn/Advarer-mot-politivedtekter-som-hindrer-ytringsfrihet>
- Skarsholt, E. I. (2017, 09.09.2017). Vil endre regler etter marsj. *Fædrelandsvennen*, s. 4.
- Stålesen, T. S. (2017, 04.08.2017). Ytringsfriheten. *Fædrelandsvennen*, s. 35.
- Svendsen, C., Skille, Ø. B. & Hansen, S. (2017, 29.04.2017). Varsler nazimarsj i Fredrikstad. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/dokumentar/varsler-nazimarsj-i-fredrikstad-1.13490160>
- Svendsen, R. (2017, 28.06.2017). Kommentar: Absurd situasjon etter politiets krumspring i «nazi-saken». *Fredrikstad blad*. Hentet fra <https://www.f-b.no/fredrikstad/den-nordiske-motstandsbevegelse/nyheter/kommentar-absurd-situasjon-etter-politiets-krumspring-i-nazi-saken/o/5-59-795284>
- Sørgjerd, C. (2018, 22.04.2018). Kaller inn til høring om ytringsfrihet i Oslo-skolen. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/osloby/i/kaGGqA/Kaller-inn-til-horing-om-ytringsfrihet-i-Oslo-skolen>
- Van der Eynden, E. (2017, 31.07.2017). – Vi aksepterer ikke nazister i våre gater. *Fædrelandsvennen*, s. 5.
- Vespestad, L. (2017, 08.02.2017). Dømt for hatefulle ytringer etter Kristiansand-drapene. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/ho/domt-for-hatefulle-ytringer-etter-kristiansand-drapene-1.13367563>
- Vindslund, S. (2017a, 05.08.2017). Politiet tar selvkritikk etter nazimarsjen: - Vi ble tatt på senga. *Fædrelandsvennen*, s. 8.
- Vindslund, S. (2017b, 04.08.2017). Ytringsfrihetens forkjemper. *Fædrelandsvennen*, s. 28 og 29.
- Zaman, K. (2017, 31.07.2017). 300 politifolk var i beredskap på Rygge. Hvorfor ble ikke de brukt til å stanse nynazistene? *TV2*. Hentet fra <https://www.tv2.no/a/9271671/>
- Østtveit, C. & Witzøe, T. (2018, 09.04.2018). Nazi-bannere og hakekorsflagg hengt opp i Kristiansand - tre personer er anmeldt. *Fædrelandsvennen*. Hentet fra <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/G1qOn4/Nazi-bannere-og-hakekorsflagg-hengt-opp-i-Kristiansand---tre-personer-er-anmeldt>

Vedlegg

Vedlegg 1

Tabell 7: Oversikt over alle tekstene i empirien

Avisdato	Tittel	Skrevet av	Sjanger	Vedlegg
31.07.17	Uhyggelig opptog	Fædrelandsvennen	Leder	2
31.07.17	Austad: - Vi ville stanse dem	Vidar Udjus	Nyhets sak	3
31.07.17	- De har en voldsideologi	Tarjei Leer-Salvesen	Nyhets sak	4
31.07.17	- Vi aksepterer ikke nazister i våre gater	Eli Van Der Eynden	Nyhets sak	5
31.07.17	Reagerer på forskjellsbehandling	Erlend Iversen Skarsholt	Nyhets sak	5
31.07.17	Startet krone-rulling til Skeiv Ungdom	Erlend Iversen Skarsholt	Nyhets sak	-
31.07.17	Byen vår	Nora Å. Chayed	Leserinnlegg	-
01.08.17	- Vår oppgave er å verne ytringsfriheten	Geir Christian Johannessen	Nyhets sak	6
01.08.17	Advokat Elden roser politiet	Geir Christian Johannessen	Nyhets sak	6
01.08.17	Krever stabssjefens avgang på Facebook	Geir Christian Johannessen	Nyhets sak	6
01.08.17	Ordføreren innkaller til møte i politirådet	Erlend Iversen Skarsholt og Jan Oddvar Eide	Nyhets sak	-
01.08.17	Om menneskerettar, ytringsfridom og likehandsaming for lova	Christoforos Schuff	Kronikk	7
01.08.17	Nynazister i byen vår	Helge Andresen	Leserinnlegg	8
01.08.17	"Politijuristen skal se på det"	Bernt Utne	Leserinnlegg	-
01.08.17	Kampen om markens og verdiane våre	Alf Holmelid	Leserinnlegg	8
01.08.17	Olsok på Markens	Tore Heidenreich	Leserinnlegg	-
01.08.17	Et tafatt og maktesløst politi	Oddmund Harsvik	Leserinnlegg	-
01.08.17	Austad må gå	Nina Navelsrud og Kjæran Dahle	Leserinnlegg	-
02.08.17	Trist at de har vært til stede på denne måten	Geir Christian Johannessen og Steinar Vindsland	Nyhets sak	9
02.08.17	Ber folk anmelde straffbare forhold under demonstrasjonen	Christina Østtveit	Nyhets sak	-
02.08.17	Er Kristiansand en friby for nazister?	Joakim Hauge	Kronikk	-
02.08.17	Politiet bør be om unnskyldning	Amalie Nilsen	Leserinnlegg	-
02.08.17	Et angrep mot Norge og nordmenn	Frederick Nilsen	Leserinnlegg	-
02.08.17	Nazi-marsjen	Kai M. Utsogn	Leserinnlegg	-

02.08.17	Nazi-demonstrasjon i Kristiansand	Ole R. Berge	Leserinnlegg	-
02.08.17	En demonstrasjon i Markens	Gunnar M Bjerkestrand	Leserinnlegg	-
02.08.17	Advokat Eldens naivitet	Ole Langeland	Leserinnlegg	-
02.08.17	Mot-demonstrasjonen	Isabelle- Louise Aabel	Leserinnlegg	-
02.08.17	Ubudne gjester i Kristiansand	Yngve Kronstad- Johansen	Leserinnlegg	-
02.08.17	Agder-politiets unnfalpenhet	Sverre Aune	Leserinnlegg	10
02.08.17	Er vårt lokale politi et støttepoliti for en nazistisk bevegelse?	Jostein Kurdøl	Leserinnlegg	-
03.08.17	Debatt i Byhallen	Geir Christian Johannessen	Nyhets sak	-
03.08.17	Planla marsjen i lokalene til kristen forening	Roald Ankersen og Eivind Kristensen	Nyhets sak	-
03.08.17	Venddøler i front for de høyreekstreme	Eivind Kristensen	Nyhets sak	-
03.08.17	Frykten er mitt budskap	Terje Næss	Leserinnlegg	-
03.08.17	Dette var flaut!	Bjørn Aas	Leserinnlegg	-
03.08.17	Så fikk de det som de ville	Sveinung Søndervik Johnsen	Leserinnlegg	11
04.08.17	Vil ansette nynazister	Margrethe Saga	Nyhets sak	-
04.08.17	Anmelder nynazister for symbolbruk	NTB	Nyhets sak	12
04.08.17	Ytringsfrihetens forkjemper	Steinar Vindsland	Portrettintervju	13
04.08.17	Politifaglig undervurdering	Melissa Jocelyn Lesamana	Spaltist	-
04.08.17	"Først kom de for at"	Karen Gausland	Leserinnlegg	-
04.08.17	Det tause svaret	Ståle Sigersvold	Leserinnlegg	-
04.08.17	Kaldt gufs	Trygve Blørstad	Leserinnlegg	-
04.08.17	Litt av hvert	Kjell Pedersen	Leserinnlegg	-
04.08.17	Okkupasjon av Torvet i Kristiansand	Mira Svartnes Thorsen	Leserinnlegg	-
04.08.17	Likhet for loven?	Leif Aage Tønnessen	Leserinnlegg	-
04.08.17	Usann argumentasjon fra politiet	Oddmund Harsvik	Leserinnlegg	-
04.08.17	Ytringsfriheten	Tor Ståle Stålesen	Leserinnlegg	14
04.08.17	Ingen nynazister i Kristiansands gater	Vidar Kleppe	Leserinnlegg	-
05.08.17	Klok selvkritikk	Fædrelandsvennen	Leder	15
05.08.17	Venter flere nazidemonstrasjoner	Eivind Kristensen	Nyhets sak	16
05.08.17	Politiet tar selvkritikk etter nazimarsjen: – Vi ble tatt på senga	Steinar Vindsland	Nyhets sak	16

05.08.17	Inkludering eller ekskludering av nynazister	Morten Tønnessen	Leserinnlegg	-
05.08.17	Vend dem ryggen!	Paul T. Anderson	Leserinnlegg	-
05.08.17	Det går en sint mann nedover gata	Vilde Sagstad Imeland	Spaltist	-
07.08.17	Det får frem medmenneskelighet. Men det kan også gjøre folk mer redde	Roald Ankersen	Portrettintervju	-
07.08.17	Hatets talsmenn	Tor Aurebekk	Leserinnlegg	-
07.08.17	Syk ideologi	Alf Andersen	Leserinnlegg	17
07.08.17	Nei til nazismen	Runa Evensen og Stig Ødegård	Leserinnlegg	-
08.08.17	Tanker etter en nazi-demonstrasjon	Einar Sverdrup	Leserinnlegg	-
08.08.17	Støtt politiet	Astri Udø Nilsen	Leserinnlegg	-
09.08.17	De ekstreme	Bernt. H. Utne	Kronikk	-
10.08.17	Anmelder politiet etter nazimarsj	Janne Birgitte Prestvold	Nyhets sak	18
10.08.17	Vi anmelder Agder politidistrikt	Nina Narvestad og Kjæran Dahle	Leserinnlegg	19
11.08.17	Nynazister og jødehat	Olav Nilsen	Leserinnlegg	-
12.08.17	Våpenbeslag hos nazi-demonstranter	Erlend Iversen Skarsholt	Nyhets sak	-
14.08.17	Kristiansand mot ekstremisme og radikaliserings	Jørgen Kristiansen	Kronikk	-
15.08.17	Når menneskeforakten marsjerer	Audun Myhre	Kronikk	-
16.08.17	Nazimarsjen	Kirsten Hillesund	Leserinnlegg	-
17.08.17	Verktøy mot ekstremisme	Fædrelandsvennen	Leder	20
18.08.17	Høyreekstreme bortvist	Fædrelandsvennen	Nyhetsnotis	-
21.08.17	Ingen rasister i våre gater	Norman Knaus	Leserinnlegg	-
23.08.17	Ytringsfrihet – hva er nå det	Sigmund Kroslid	Leserinnlegg	-
30.08.17	Politiet holder nazi-evaluering hemmelig	Tarjei Leer-Salvesen og Eivind Kristensen	Nyhets sak	21
31.08.17	Etterlyst: Politimesteren	Fædrelandsvennen	Leder	22
07.09.17	Ikke gi nazistene mediedekning	Runa Evensen og Kristoffer Andersen	Leserinnlegg	-
09.09.17	Vil endre regler etter marsj	Erlend Iversen Skarsholt	Nyhets sak	23
09.09.17	Arbeidsuhell at kommunen ikke ble varslet	Erlend Iversen Skarsholt	Nyhets sak	-
23.09.17	Hvitskjortene marsjerer	Sven Egil Omdal	Spaltist	-

26.09.17	Nazistene skjøv bort politiet	Jan Oddvar Eide	Nyhetssak	24
27.09.17	Alvorlig for politiet	Fædrelandsvennen	Leder	25
28.09.17	– Dette finner vi oss faen ikke i	Vegard Damsgaard	Nyhetssak	26
28.09.17	– Griseflaks at det ikke endte i masseslagsmål	Jan Oddvar Eide	Nyhetssak	-
28.09.17	Justisministeren vil ikke svare på svekket tillit	Jan Oddvar Eide	Nyhetssak	-
30.09.17	Hurra for Blattmann	Harald Smith	Leserinnlegg	-
03.10.17	Takk til politiet	Mathias Bernander	Leserinnlegg	-
04.10.17	Nynazisme og ytringsfrihet	Odd Nordmo og Jan Eide	Kronikk	-
04.10.17	Heia Blattmann	Rolf Wilhelmsen	Leserinnlegg	-
09.10.17	Knus Homolobbyen?	Tor Jones	Kronikk	-
11.10.17	Politiet mister troverdighet	Kristoffer Andersen	Leserinnlegg	-
17.10.17	Ønsker å kunne bortvise demonstranter	Kjetil Reite	Nyhetssak	-
17.10.17	Når hordene marsjerer i byens gater – en historie om menn og mus?	Dag Hovden	Kronikk	27
19.10.17	– Kan hindre ytringer man ikke liker	Kjetil Reite	Nyhetssak	28

MANDAG 31. juli

Fædrelandsvennen

Grunnlagt 1875
– en liberal partipolitisk
uavhengig avis

Sjefredaktør/ administrerende direktør

Eivind Ljøstad

Nyhetsredaktør:

Jonas Mjaaland

Politisk redaktør:

Vidar Udjus

Kulturredaktør:

Karen Kristine Blågestad

Redaktører:

Monika B. Birkeland

Jostein Ravnåsen

Birgitte Klækken

SENTRALBORD

03811

ANNONSE: TAST 1

- Forretningsannonser
- Annonser for foreninger, lag og kunngjøringer

E-post: marked@fvn.no

ABONNEMENT: TAST 2

- Bestilling av abonnement
- Uteblitt avis
- Adresseendring

Web: fvn.no/minside

TIPS: TAST 3

- Tips til redaksjonen

SMS og MMS: 03811

E-post: tips@fvn.no

Postadresse:

Postboks 369
4664 Kristiansand

Besøksadresse:

Henrik Wergelands gt. 16
3. etasje

LOKALKONTOR

TIPS VÅRE JOURNALISTER

MANDAL

JARLE R. MARTINSEN

jarle.martinsen@fvn.no 918 85 107

LILLESAND

ERLEND OLSBU

erlend.olsbu@fvn.no 950 40 926

VENNESLA

ODD-INGE

RØNNING ULEBERG

odd.inge.uleberg@fvn.no 909 17 477

LEDER

Uhyggelig opptog

Nazistenes demonstrasjon i Kristiansand lørdag bør tjene som en påminnelse om at kampen mot slike forkvaklede ideer aldri må hvile. Og politiet bør i ettertid vurdere hvorvidt det var riktig å la markeringen finne sted.

De som trodde nazistenes ideer var beseiret en gang for alle, fikk seg en uhyggelig overraskelse lørdag formiddag. Midt i den travle lørdagshandelen marsjerte 60–70 mørkkledde menn, de fleste bærende på flagg, gjennom Kristiansands hovedgate.

Opprinnelig var den store demonstrasjonen tillyst i Fredrikstad. Men der sa politiet nei til å gi tillatelse. Dermed dro demonstrantene, som åpenbart var svært godt organisert, i stedet til Kristiansand.

Heller ikke her hadde de fått tillatelse. Men politiet valgte likevel å ikke avbryte demonstrasjonen. Det er en vurdering som har skapt sterke reaksjoner og som i ettertid bør evalueres. Det er åpenbart et viktig poeng at en inngripen fra politiets side kunne medført en risiko for bråk, kanskje til og med voldsbruk. I Sverige, der de fleste demonstrantene kom fra, er det flere eksempler på at markeringer fra denne gruppa har eskalert. Det er også viktig at til og med slike ekstreme grupperinger har rett til frie ytringer.

Men som alle andre grupper må også disse

Det strider mot de flestes rettsoppfatning når folk som står i veien for en ulovlig demonstrasjon blir fjernet, mens demonstrantene får fortsette.

FOTO: JARLE MARTINSEN

60–70 nazister marsjerte lørdag formiddag gjennom Markens gate i Kristiansand.

søke om tillatelse på forhånd. Og alle som vurderer å dra til Kristiansand sentrum en lørdag formiddag har rett til å vite om at en slik demonstrasjon eventuelt skal finne sted. Slik at man ikke uforvarende havner midt i et opptog av personer som forfekter de mest destruktive ideer menneskeheten har sett. Det strider også mot manges rettsoppfatning når folk som står i veien for en ulovlig demonstrasjon blir fjernet, mens demonstrantene får fortsette.

Lørdagens demonstrasjon bør tjene som en vekker. Kampen mot nazismen – og beslektede typer ekstremisme – må føres kontinuerlig. Det hatet slike tankesett bygger på, må ikke få fotfeste i vårt samfunn. Dessverre har vi de siste årene sett at slike ideer har fått et visst oppsving i Sverige og andre land. Men ikke minst siden lørdagens demonstranter hevder å føre sin kamp på nordisk basis, ser vi at dette ikke bare er et svensk problem. Det er et problem som må bekjempes i alle land – og i alle byer.

Dette skjer på fvn.no i dag

Omstridt støtte øker

● I morgen øker kontantstøtten, fra 6000 til 7500 kroner i måneden. Krf jubler, andre fortviler. I ettermiddag kan du lese mer på fvn.no om hvordan dette vil prege høstens valgkamp.

Følg oss på sosiale medier

På Twitter:

twitter.com/fvn_no
Nyhetsmeldinger og debatt

På Facebook:

facebook.com/fvn.no
Nyheter fra fvn.no

På Instagram:

instagram.com/fedrelandsvennen

■ **Presseskikk:** Fædrelandsvennen arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å ta kontakt med oss.

■ **Klager:** Pressens Faglige Utvalg **PFU** er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. Adresse: Prinsensgt. 1, postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. Telefon 22 41 56 80, faks 22 41 19 80.

■ **Publisering:** Fædrelandsvennen forbeholder seg retten til å publisere alt redaksjonelt materiale i alle mediehushets kanaler, og å lagre materialet i elektroniske arkiv og databaser som mediehuset har avtale med. Stoffet kan også publiseres i alle kanaler i mediehuset i samarbeid med. Publiseringsvilkårene gjelder uavhengig av om det betales honorar eller ikke.

■ **Personvernpolicy:** Våre brukeres tillit er av største viktighet for oss, og Fædrelandsvennen er derfor opptatt av å ivareta ditt personvern. I det vi har kalt vår personvernpolicy forklarer vi hvordan vi tar hensyn til personvernet. Les mer på fvn.no

NAZI-MARSJ. Sterke reaksjoner mot politiet

– De har en voldsideologi →

Den såkalte nordiske motstandsbevegelsens marsj gjennom Kristiansand lørdag formiddag opprørte mange. FOTO: JARLE R. MARTINSEN

Austad: – Vi ville stanse dem

Både privatpersoner og politikere kritiserer politiet fordi nazi-marsjen i Kristiansand ikke ble stanset. Stabs-sjef Bård Austad avviser kritikken og sier det viktigste for politiet var å hindre vold.

KRISTIANSAND

Den såkalte nordiske motstandsbevegelsens marsj gjennom Kristiansand lørdag formiddag opprørte mange. Det gjorde også politiets handlemåte. Ordensmakten valgte å la nazistene gå, selv om de ikke hadde søkt om tillatelse.

Ole Tellefsen sto i Markens og nektet å flytte seg da nazistene ulovlig kom marsjerende opp gågata. Da grep politiet inn. Og fjernet Tellefsen med håndjern.

– Jeg sto midt i Markens der jeg pleier å stå, sier Tellefsen, forfatter og skuespiller fra Kristiansand.

– De kom marsjerende med flaggene mot meg. Så jeg ble stående. Og de måtte gå rundt meg. Det haglet med skjellsord, slag og

sånn. Det var ikke så overraskende. Men så kom politiet og satte på meg håndjern og tok meg til siden, forteller Tellefsen.

– Jeg er svært skeptisk til politiets håndtering av dette. Nazistene hadde ikke tillatelse til å demonstrere. Men fikk altså marsjere. Det gir et helt feil signal. Og blir enda verre når de setter håndjern og bortviser folk som nekker å flytte seg for dem, sier Tellefsen.

– KJEMPEPARADOKS

Også Steffan Strandberg konfronterte nynazistene, på gravlunden ved Gartnerløkka. Da ble han truet med vold. Deretter ba politiet ham om å forsvinne.

– Det er et kjempeparadoks at jeg ble truet med juling og deretter med bot når nynazistene får demonstrere ulovlig med politieskorte, sier Strandberg – kjent filmregissør i Kristiansand.

– Politiet burde gjort mye mer for å stanse en ulovlig demonstrasjon som dette var, om nødvendig med å kalle inn mer mannskap, sier Strandberg.

Også flere politikere er kritiske. Leder av kulturstyret i Kristiansand, Terje Næss (Ap), kom tilfeldigvis forbi demonstrasjonen.

– Jeg oppfatter det som en garde av svenske nazister som blokkerer hovedgata midt i turistseongen, og politiet viser ingen vilje til å stoppe dem. Forbipasserende måtte bøye hodene under naziflag for å komme forbi, og jeg nekker å bøye hodet for nazister.

Bård Austad, stabs-sjef.

ARKIVFOTO: CONNIE BENTZRUD

●● Dersom vi hadde forsøkt å stanse dem, kunne det oppstått håndgemeng i en proppfull Markens gate. Da kunne det meget lett blitt en situasjonen vi ikke hadde hatt kontroll over.

– Det var en uhyggelig opplevelse, og jeg er ikke enig i at politiet bare skal stå og se på, sier han.

Stortingskandidat Petter Toldnæs (V) ønsker svar fra justisministeren på hvordan politiet kunne tillate demonstrasjonen.

Fungerende ordfører Jørgen Kristiansand (KrF) ville på sin side lørdag ikke kritisere politiet.

– Det høres fornuftig ut å heller la de avslutte på egenhånd.

– FOLKS SIKKERHET VIKTIGST

Bård Austad viste søndag til at demonstrantene egentlig var på vei til Fredrikstad, men at politiet der fryktet vold mellom dem og motdemonstranter. Derfor ble det ikke gitt tillatelse til den demonstrasjonen.

– Ved 07-tiden lørdag morgen fikk vi rede på fra våre kolleger i Fredrikstad at de trolig var på vei til Kristiansand. Vurderingen var da hva som kunne skje her opp mot våre ressurser, sier han.

Han sier at de vurderte det slik at det ikke ville komme noen motdemonstrasjon, rett og slett fordi ingen visste at nynazistene var på vei.

– Vi mobiliserte et 20-talls politifolk. Skulle vi hatt flere, måtte vi innkalt folk fra ferie. Det fant vi ikke hensiktsmessig, sier Austad.

Han sier at tanken var å stanse nynazistene.

– Men da vi støtte på dem første gang ved bryggeriet, var de spredt over et større område. De samlet seg først rett før de kom inn i

Markens og laget et tog, sier han.

Da vurderte politiet det slik at sikkerheten til publikum var viktigst.

– Dersom vi hadde forsøkt å stanse dem, kunne det oppstått håndgemeng i en proppfull Markens gate. Da kunne det meget lett blitt en situasjonen vi ikke hadde hatt kontroll over, sier Austad.

Han påpeker dessuten at avgjørelsen rundt dette måtte fattes på sekunder.

– Sett i ettertid har våre handlinger vist seg å være riktige. Ingen ble skadet, påpeker han.

Når det gjelder de to personene som stilte seg opp foran toget, sier Austad dette:

– Disse ble fjernet av politiet av hensyn til egen sikkerhet. På begge steder kunne det meget lett blitt håndgemeng og vold, men det hindret politiet.

Austad sier det er å snu alt på hodet å si at politiet var til stede for å beskytte og nærmest eskortere demonstrasjonstoget.

– Vi var der for å sikre ro, orden og sikkerhet for alle som var til stede. Det klarte vi. Så kan man kanskje si at vi kunne innkalt mer mannskap for å stanse toget helt, men vi vurderte det altså ikke som nødvendig, sier stabs-sjef Bård Austad.

JARLE R. MARTINSEN, JAN ODD-VAR EIDE, ELI VAN DER ENDEN, ERLEND IVERSEN SKARSHOLT OG VIDAR UDJUS

DEMONSTRASJON. Lørdag marsjerte «Den nordiske motstandsbevegelsen» i Kristiansand

«Den nordiske motstandsbevegelsen» i Kristiansand er åpne tilhengere av Adolf Hitler og kaller seg nasjonalsosialister. FOTO: JARLE MARTINSEN

– De har en voldsideologi

«Den nordiske motstandsbevegelsen» har vært involvert i en rekke alvorlige voldsepisoder i Sverige og Finland. – De har en voldsideologi, advarer forfatter og redaktør Øyvind Strømmen.

KRISTIANSAND

– Dette er en nynazistisk organisasjon, det må være det riktige begrepet å bruke, sier Øyvind Strømmen om Den nordiske motstandsbevegelsen. Han er redaktør for nettstedet Hatespeech International, og forfatter av flere bøker om høyreekstremisme.

Lørdag ble organisasjonen nektet å demonstrere i Fredrikstad, og gjennomførte i stedet en marsj på organisasjonen gjennom flere år.

– Hva står de egentlig for?

– De kaller seg selv nasjonalsosialister. På sine nettsider har de tydelige referanser til nazistisk tankegodts. De har en åpent nasjonalsosialistisk ideologi. De hyller Adolf Hitler og Corneliu Codreanu, som var leder for den rumenske «Jerngarden».

I Kristiansand er organisasjonen antagelig mest kjent for å ha skåret ned homoflagget på Lundsbroa før Gay Pride i fjor, en handling som førte til at regnbueflagget i stedet ble heist på Rådhuset.

NORDISK FENOMEN

På torget i Kristiansand lørdag møtte Fædrelandsvennen noen få østlendinger, men flest svensker og noen finske medlemmer av organisasjonen.

Organisasjonen har noen få medlemmer i Venneola, men disse har foreløpig ikke ønsket å gi noe intervju til avisen.

– Hvordan er de organisert? Er de sterke noen andre steder enn i Sverige?

– De har en nordisk overbygning og sier de jobber for nordisk samling. Per i dag har de aktive grupper i tre land; Norge, Sverige og Finland. Men det er bare i Sverige de har en viss størrelse, med flere hundre medlemmer som kan regnes som aktive, sier

De har en åpent nasjonalsosialistisk ideologi. De hyller Adolf Hitler og Corneliu Codreanu, som var leder for den rumenske «Jerngarden».

Forfatter og redaktør av Hatespeech International Øyvind Strømmen advarer mot Den nordiske motstandsbevegelsen og sier organisasjonen har en voldsideologi. FOTO: NTB SCANPIX

Strømmen.

Han forteller at organisasjonen har gjort et mislykket forsøk på å etablere seg på Island, og heller ikke lyktes særlig godt i Danmark.

– Men de har vel om lag 70 aktive medlemmer i Finland og noen titalls her i Norge.

– Er det grunn til å frykte vold fra en slik gruppe?

– Ja, dessverre. De har en voldsideologi. Det vil resultere i vold. Det er en sammenheng mellom ideologi og voldsbruk her. Slik jeg ser det: Hvis denne organisasjonen vokser som den gjør i Norge nå, er det bare et spørsmål om tid før det dukker opp voldshandlinger knyttet til dem.

MYE VOLD I NABOLANDENE

Strømmen minner om at det har vært en rekke episoder med voldsbruk i Sverige og Finland.

– Finland vurderer å forbyr hele organisasjonen. Det kom en dom før jul, i en sak der en person døde etter å ha blitt sparket ned av finske medlemmer av «Motstandsbevegelsen».

– Hvem retter volden seg mot?
– I Sverige har det vært en rekke episoder, mest profilert nylig er arrestasjonene av tre personer som er mistenkt for bombeangrep mot en venstredemokrat kafe

og to flyktningmottak. Volden er rettet mot innvandrere og mot politiske meningsmotstandere, spesielt mot ytre venstre.

Det svenske magasinet Expo gjorde en større gjennomgang av rullebladet til medlemmene av «Motstandsbevegelsen» i Sverige i fjor. En svært stor andel av dem er straffedømt. En betydelig andel av medlemmene i Sverige er dømt for voldskriminalitet.

– Er vold en del av denne organisasjonens virksomhet?

– De sier de bare bruker vold i selvforsvar, men har en litt utvidet forståelse av selvforsvar, sier Strømmen.

FORBUD?

– Mener du organisasjonen bør forbys?

– Det er ikke sikkert forbud er den mest effektive måten å bekjempe en slik organisasjon på. Men det finnene snakker om nå, er interessant. Selv tror jeg ikke det er den beste løsningen. Men vi bør se over grensen til Sverige og lære. Man har vurdert å bruke terrorlovverket på disse bombehendelsene. Dette gir rom til ettertanke. Dette er et grenseoverskridende fenomen, sier han.

TEKST: TARJEI LEER-SALVESEN
tarjei.leer-salvesen@fvn.no

Christoforos Schuff havnet på glattcelle etter å ha spilt gitar foran Stortinget. FOTO: ERLEND IVERSEN SKARSHOLT

Reagerer på forskjellsbehandling

70 nazister fikk lørdag politieskorte da de demonstrerte ulovlig gjennom Markens. Presten Christoforos Schuff ble kastet på glattcelle og skal sone 22 dager i fengsel fordi han satt i gresset og demonstrerte ulovlig foran Stortinget mot flyktningepolitikken.

KRISTIANSAND

– Jeg synes det er rart når du har en gruppering som er kjent for å vise voldelige tendenser, at da politiet ikke griper inn og bøtelegger dem på lik linje med meg, hvis først reglene er slik, sier Christoforos Schuff.

– I mitt tilfelle satt jeg fredelig sammen med fem andre på gresset foran Stortinget. Vi ble arrestert og sendt på glattcelle, og jeg fikk bot på 11.000 eller eventuelt 22 dager i fengsel.

Lørdag lot politiet vær å bryte inn da den høyreekstreme bevegelsen «Den nordiske motstandsbevegelsen» ulovlig demonstrerte i Markens, etter at de ikke fikk lov i Østfold.

Søndag 10. april i fjor ble den ortodokse presten Schuff pågrepet etter å ha demonstrert mot regjeringens innstramming i asylpolitikken.

Da han og de fem andre demonstrantene ble pågrepet kom det minst åtte politibetjenter. – Forskjellsbehandlingene er klar, mener Schuff.

Han mener at det i mange samfunn er slik at dersom man er stor, sterk og skummel, så kan du gjøre som du vil.

– Dessverre er det slik. Politiet gjorde kanskje en vurdering av at det var stor sannsynlighet for vold dersom de grep inn. Det kan jo være forståelig, men det er en klar forskjellsbehandling, påpeker han.

Schuff mener det er viktig at folk kan ytre seg om ting en selv ikke er enig i.

– Det er viktig at alle har ytringsfrihet, og det mener jeg gjelder dem som demonstrerte lørdag også, mener han. **ERLEND IVERSEN SKARSHOLT**

«Tverrpolitisk Ungdomsnettverk i Vest-Agder» kastet seg rundt og organiserte motdemonstrasjonen på under 24 timer. ALLE FOTO: ELI VAN DER EYNDEN

– Vi aksepterer ikke nazister i våre gater

Rundt 300 mennesker deltok på en tverrpolitisk motreaksjon på gårdsdagens nazidemonstrasjon.

KRISTIANSAND

Søndag formiddag gikk rundt 300 mennesker i tog i Markens for å ta avstand til lørdagens høyreekstreme demonstrasjon på Torvet i Kristiansand.

«Tverrpolitisk Ungdomsnettverk i Vest-Agder» sto som arrangør for demonstrasjonen. Nettverket er en samling av de politiske ungdomspartiene i fylket.

Representanter fra blant annet Unge Venstre, Senterungdommen, Sosialistisk Venstreparti og AUF holdt appeller, og i flokken med folk som samlet seg rundt Slottet, kunne man se logoen fra både Høyre og FrP, i tillegg til flagg fra SV og NKP.

LITE POLITI

I motsetning til lørdagens demonstrasjon, begrenset politio-pbudet seg til en enkelt bil på god avstand. Søndagens demonstrasjonen var det også søkt tillatelse til på forhånd.

– Vi tok kontakt med de andre ungdomspartiene, og fant ut av vi var nødt til å gjøre noe. Vi hev oss rundt, og på under 24 timer fikk vi samlet nesten 300 folk, sier Dennis Bjørtvedt Torkildsen.

Han er leder for AUF i Vest-Agder og svært fornøyd med markeringen.

– Jeg blir veldig rørt av kjærlighetsstemningen. Man føler seg nesten uovervinnelig.

IKKE VELKOMNE

To av dem som møtte opp, var

Dennis Bjørtvedt Torkildsen fra AUF er svært fornøyd med oppmøtet.

Lisa Kittelsen Sordal (til venstre) og Mina Strand Fjeldheim var blant de framføtte på søndag.

For Leo Lohne var det en selvfølge å bli med på demonstrasjonen.

Lisa Kittelsen Sordal og Mina Strand Fjeldheim.

– Vi vil vise full solidaritet og støtte med de med alle folk uavhengig av rase, religion, hvem

de er glade i og hvor de kommer fra, og si at de er veldig velkomne i byen vår, sier Kittelsen Sordal.

– Men at nazistene ikke er det, skyter Strand Fjeldheim inn.

Leo Lohne har også tatt turen ned til sentrum og har for anledningen dekorert skjegget med blomster. Han mener det er en selvfølge å være her for å markere avstand til demonstrasjonen dagen i forveien. Han mener også ytringsfriheten har en grense, og at «Den nordiske motstandsbevegelsen» krysser denne.

– Jeg er ikke for en absolutt ytringsfrihet. Grensa går ved hatretorikk og ting som kan oppleves som direkte trusler.

Anja Abusland er leder i Senterungdommen i Vest-Agder og holdt appell ved Slottet.

– Det er et problem at de trårker på andre og sier at de ikke er verdt noe. Det er ikke slik ytringsfriheten fungerer, sier hun.

– MÅ BE OM UNNSKYLDNING

En av dem som holdt appell ved Slottet, var Mali Steiro Tronsmoen fra SV. Hun snakket blant annet om Ole Tellefsen som lørdag nektet å flytte seg for de marsjerende nazistene. Han ble lagt i håndjern og bortvist fra sentrum av politiet.

– Politiet må be han om unnskyldning, sier hun.

Tronsmoen er glad for at det dukket opp så mange på søndagens motdemonstrasjon.

– Det er utrolig viktig at så mange er med og viser at vi ikke aksepterer nazister i våre gater, sier hun.

TEKST: ELI VAN DER EYNDEN
eli.van.der.eynden@fvn.no

Jannike Arnesen la ut et Facebook-innlegg hvor hun oppfordrer folk til å vise sin støtte med å gi penger til Skeiv Ungdom. ARKIVFOTO

Startet kronerulling til Skeiv Ungdom

Etter at «Den nordiske motstandsbevegelsen» demonstrerte ulovlig mot «homolobbyen» i Markens lørdag, er det startet kronerulling for Skeiv Ungdom.

KRISTIANSAND

– Vi fikk inspirasjon fra Fredrikstad. Det var flere personer som gjorde det samme da de søkte om demonstrasjon der nede, sier Jannike Arnesen (AP).

Hun og blant annet Søgne-ordfører Astrid Hilde har etter den høyreekstreme demonstrasjonen gitt penger til organisasjonen Skeiv Ungdom, som står for mangfold og jobber mot diskriminering av homofile ungdom.

Arnesen la ut et innlegg på Facebook hvor hun oppfordrer andre til å gjøre det samme.

– Alle monner drar, selv om det er snakk om en liten sum.

– Hvorfor har dere valgt å starte en kronerulling?

– For å vise at dette er holdninger vi ikke ønsker å identifisere oss med i det hele tatt her i Kristiansand.

Rundt 70 demonstranter i den høyreekstreme bevegelsen gikk i Markens med flagg, og delte ut to forskjellige flyveblader.

På den ene sto det «Knus homolobbyen».

Søgne-ordfører Astrid Hilde mener dette er den beste måten å vise at demonstrantene tar feil.

– Vi må styrke homolobbyen, og å vise støtte er den beste måten å gjøre det på, sier Hilde.

Hun synes ideen til Arnesen var så god at hun slang seg på.

– Jeg har delt dette på Facebook også, og det har blitt likt og delt mange ganger. Det går til et veldig godt formål, mener Hilde.

ERLEND IVERSEN SKARSHOLT

NAZITOGET I KRISTIANSAND. Fungerende politimester Arne Sundvoll:

– Vår oppgave er å verne ytrings-friheten

Fungerende politimester Arne Sundvoll forsvarer politiets vurderinger og mener politiet handlet faglig korrekt for å hindre vold, men han forstår at det kan være vanskelig for folk å akseptere.

KRISTIANSAND

– Vi står på det grunnlaget vi fatter for å håndtere demonstrasjonen. Vi vil evaluere vår håndtering i saken for å lære, uten at jeg nå kan si hva vi eventuelt ville gjort annerledes, sier fungerende politimester **Arne Sundvoll** i Agder politidistrikt.

Etter lørdagens nazidemonstrasjon i Markens, har debatten herjet på sosiale medier og i kommentarfeltene, og mange har vært kritisk til politiets håndtering av saken. Det reageres på at en gruppe med hatefulle ytringer fikk demonstrere og at de fikk demonstrere på tross av manglende melding til politiet. Ikke minst reagerer mange på at to personer ble anholdt for motstand mot demonstrasjonen, mens nasjonalistene fikk «politiskorte».

Nå forklarer fungerende politimester Sundvoll hvilke vurderinger som lå bak politiets håndtering.

MELDEPLIKTEN

– Når det er en demonstrasjon, er det meldeplikt, ikke søkeplikt. Regelverket sier at du skal melde det til politiet i god tid. Når man beskriver dette som en ulovlig demonstrasjon, er det et definisjonsspørsmål.

Han forklarer at meldeplikten henger sammen med at politiet skal få tid til å forberede de ordensmessige utfordringene knyttet til demonstrasjonen.

– Når demonstrasjoner ikke er meldt, tar vi tak i saken fra vi blir

kjent med dem. Ofte er det folk som ikke kjenner regelverket som ikke melder. Så lenge det ikke er ordensforstyrrelser knyttet til demonstrasjonen, griper vi ikke inn. Vårt utgangspunkt er at når demonstrasjonen ikke er meldt, vurderer vi hva det vil medføre ved å stoppe den eller ikke, sier Sundvoll.

SØKTE DIALOG

Politiet hadde blitt kjent med at demonstrantene var på vei fra Fredrikstad og til Sørlandet, og at det var sannsynlig at det ble en demonstrasjon i Kristiansand.

– Hvis det var mulig å stoppe demonstrasjonen uten makt og med dialog, var det ønskelig. Så lenge de ønsket å demonstrere og det gikk fredelig for seg, ville vi ikke bruke makt, sier Sundvoll.

Han poengterer at mangelen på beskjed på forhånd ikke var grunn nok til å stoppe demonstrasjonen.

– Vi skal ikke bruke en slik formalovertrødelse som meldeplikten som grunn til å stoppe en demonstrasjon, sier Sundvoll.

Det ble avklart gjennom dialog at demonstrasjonen skulle vare i cirka en time.

YTRINGSFRIHETEN

Når det gjelder innholdet i ytringene, sier Sundvoll at det ikke er opp til politiet å vurdere dem.

– Folkeretten legger føringer for ytringsfriheten, og ytringsfriheten har sterkt vern gjennom grunnloven i Norge. Selv om vi kan mislike ytringene, er utgangspunktet vårt å verne ytringsfriheten. Det er ikke vår jobb å vurdere innholdet i demonstrasjonen, sier Sundvoll.

MOTDEMONSTRANTER

Mange har reagert på hvordan Ole Tellefsen og Steffan Strandberg ble behandlet av politiet. Politisjefen opplyser at han ikke kjenner til at det er opprettet noen sak mot noen av disse.

– De ble ikke pågrepet eller innbrakt. En er blitt anholdt. Det er det laveste trinnet på politiets maktstige etter verbale pålegg. De måtte holde seg i ro til ting roet seg ned, sier Sundvoll.

Han mener motdemonstranter kan framprovosere vold, og at de derfor prøvde å hindre at situasjonen eskalerte.

– Dette er det vanskeligste som skjer når politiet håndterer de-

monstrasjoner, å gripe inn hos folk som blir provoserte. Det er vanskelig å kommunisere til omverdenen når politiet stopper en motdemonstrant. Men det er en politifaglig løsning, fordi det er det som gjør at det blir minst forstyrrelser. Det er vurderinger vi gjorde for å hindre at situasjonen kunne eskalere til vold, sier Sundvoll.

På dette tidspunktet gjør politiet en juridisk vurdering om det er gjort noe straffbart fra demonstrantenes side.

VIKTIG MED DEBATT

Politiets håndtering har som sagt skapt debatt, og på spørsmål om

hvordan politiet håndterer kritikken, sier Sundvoll.

– Jeg synes det er bra hvis dette kan skape en debatt rundt folks holdninger til andre mennesker. Folk må også gjerne være kritiske mot politiet, men vi skal forvalte prinsippene for ytringsfriheten som står sterkt i samfunnet. En slik demonstrasjon vekker følelser, og vi må forholde oss til at folk kommer med en reaksjon på hvordan vi håndterte det.

TEKST:

GEIR CHRISTIAN JOHANNESSEN
christian.johannessen@fvn.no

Les også debatt side 18-19 →

Advokat Elden roser politiet

Advokat John Christian Elden mener politiet handlet godt og klokt i forbindelse med helgens opptog av nynazister i Kristiansand.

KRISTIANSAND

«Godt og klokt håndtert av @politiagder!», skrev advokat John Christian Elden på Twitter lørdag.

Lørdag formiddag trakk det rundt 70 taktfaste nynazister gjennom Markens gate i Kristiansand. Gruppen «Den nordiske motstandsbevegelsen» skulle opprinnelig demonstrere i Fredrikstad, men da de ikke fikk lov til det, troppet de opp i Kristiansand for en uanmeldt demonstrasjon i feriebyen.

I etterkant har mange kritisert politiets håndtering av demonstrasjonen, da de tillot marsjen og samtidig pågrev folk som hindret den. Stabssjef Bård Austad i Agder politidistrikt forsvarte politiets vurderinger med at de veide sikkerheten til publikum som viktigst.

Advokat John Christian Elden mener demonstrasjonen ikke var ulovlig, og at politiet håndterte situasjonen på en god og klok måte. FOTO: NTB SCANPIX

Advokat Elden hev seg ut i debatten på sosiale medier og forsvarene på Twitter politiets håndtering av saken.

Han framholder han at mediene misforstått har betegnet demonstrasjonen som «ulovlig». «Den var lovlig og ble aldri avbrutt/forbudt, jf. politilov prg II», skriver han.

I debattene argumenterer han for at demonstrasjoner ikke kan nektes på bakgrunn av sitt politiske budskap. Han sier politiet kunne bare stanse de-

monstrasjonen «DERSOM de-moen i seg selv var til alvorlig fare for den offentlige ro og orden. Men ikke pga. hva de demonstrerte for/mot».

Han framholder at man må ha en begrunnelse for å løse opp en demonstrasjon: «Pålegg om oppløsning må ha konkret politifaglig begrunnelse. Retten til å demonstrere står svært sterkt i menneskerettighetene».

Han påpeker også at motdemonstrantene har krav på beskyttelse.

«Så lenge motdemo går rolig for seg og ikke tyr til vold eller ulovligheter, har den også krav på politiets beskyttelse.»

Om Elden uttalte seg støtten til politiet, får likevel demonstrantene passet påskrevet.

«Demonstrantene håpet nok å bli stoppet, slik at de kunne bli martyrer og kneblet for sine meninger. Nå ble det heller marsj til spott og spe!».

Fædrelandsvennen lyktes ikke å komme i kontakt med Elden mandag. **GEIR CHRISTIAN JOHANNESSEN**

Krever stabssjefens avgang på Facebook

Søndag opprettet Nye SOS Rasisme i Stavanger en Facebook-gruppe som krever stabssjef Bård Austads avgang. Mandag ettermiddag hadde de over 400 medlemmer.

KRISTIANSAND

Med tittelen «Vi som krever politisjefen i Kristiansand sin avgang», har Nye SOS Rasisme i Stavanger samlet over 400 personer på Facebook.

– Nazismen representerer en trussel. Vi mener at når man tar en vurdering og lar 70 nazister, noen voldsdomte, marsjere, vet man ikke hva som er best for lokalbefolkningen. Da er feilvurderingen så stor at Bård Austad ikke har tatt trusselen alvorlig nok, sier Nina Narvestad.

Sammen med Kjæran Dale, står hun i bresjen for Facebook-gruppa. Hun mener politiets grunnelse om å hindre voldsbruk ikke holder.

– Den argumentasjonen er bare tull. Vi mener det er en unnskyldning for ikke å gripe

Mandag ettermiddag hadde over 440 likt Facebook-gruppa «Vi som krever politisjefen i Kristiansand sin avgang». FOTO: FACEBOOK

inn. Når politiet lar dem marsjere, legitimerer de budskapet. Det er derfor folk er forferdet, sier Narvestad.

På bakgrunn av håndteringen frykter hun at slike demonstrasjoner vil spre seg i Norge.

– Hvis ikke stabssjefen kommer med en beklagelse, kan vi se at dette sprer seg over hele Norge. Det kan bli en standard når de ikke griper inn, og vi frykter at det blir starten på noe verre, sier Narvestad.

Nå mener hun Austad må gå.

– Vi mener en politisjef ikke skal ta en slik avgjørelse. Da beskytter han ikke lokalbefolkningen, sier Narvestad.

Da Fædrelandsvennen fortalte Bård Austad om Facebook-gruppa mandag, kjente han allerede til den. Men han tok ikke saken så tungt.

– Jeg tar det som et positivt komplement og blir ikke lei meg av den grunn. Jeg føler meg trygg på hvordan vi håndterte det faglig, sier Austad.

GEIR CHRISTIAN JOHANNESSEN

Her har nynazistene startet sin opptog på Markens lørdag formiddag med politibil foran og bak. Politiet aviser kritikk de har fått over at demonstrasjonen ikke ble stanset. FOTO: JARLE R. MARTINSEN

Ordføreren innkaller til møte i politirådet

Ordfører i Kristiansand, Harald Furre (H) reagerer på politiets behandling av Ole Tellefsen og Steffan Strandberg under nazi-markeringen lørdag.

KRISTIANSAND

– Veldig mange har stilt spørsmål til politiets prioriteringer når de ikke valgte å gripe inn. Men kan-

skje mest alvorlig er det at to personer har blitt pågrepet og at folk har blitt bedt om å trekke vekk, sier Furre.

Både Steffan Strandberg og Ole Bernt Tellefsen ble ført vekk av politiet da de motsatte seg demonstrasjonen. I Tellefsens tilfelle ble han påført håndjern og bortvist fra sentrum, mens Strandberg ble truet med bot dersom han ikke fjernet seg.

Strandberg skrev i et åpent brev til ordføreren om hvor dårlig han opplevde politiets håndtering, og utfordret Furre til å svare.

Nå tar ordføreren opp saken i politirådet.

– Jeg synes det er naturlig og ta en gjennomgang med politiet etter ferien om deres tanker og handlemåte. Også for å høre nærmere hva politiet har gjort konkret i denne demonstrasjonen,

sier Furre.

– Kommune og ordfører har ingen instruksjonsmyndighet over politiet, men Stortinget og statsrådet har, forklarer Furre.

I 2016 ble Furre kåret til årets ordfører blant annet fordi han heiste flagget på rådhuset etter at den samme gruppa som demonstrerte i Markens lørdag, kappet ned og brant flere regnbueflagg i byen i forbindelse med Skeive

Sørlandsdager.

– Selvfølgelig er det kjedelig at de overhode demonstrerer mot dette. Vi vil ikke legge for stor vekt på at det skjer i Kristiansand. Det er ikke et aktivt nazimiljø i byen, men det er en gjeng som kom reisende fordi de ikke fikk lov et annet sted, mener Furre.

**ERLEND IVERSEN SKARSHOLT
JAN ODDVAR EIDE**

SYNSPUNKT

Om menneskerettar, ytringsfri- dom og likehandsaming for lova

Dette er ikkje eit forsvar for lova som sådan, men ein tankekross om korleis lova frå tid til anna vert iverksett – eller ikkje.

Menneskerettskonvensjonen er ein del av norsk lov, og for min del skal han ha ei overordna stilling i høve til resten av lovverket. Kall dette ei dumsnill tru på overordna prinsipp, om du vil, men for meg trumfar artikkane der lokale, regionale og nasjonale lover – slike skal først og framst utarbeidast i tråd med konvensjonen.

Eit av desse overordna prinsippa er ytringsfridommen, der det vert fastslått i artikkel 19 og 20 at: «Alle skal ha meinings- og ytringsfri. Denne retten gjeld fridom til å ha meiningar utan innblanding, til å søkje, ta imot og gjere kjent opplysningar og idear gjennom alle dei informasjonskanalar som finst, og på tvers av alle grenser.» og vidare at: «Alle har rett til fritt å vere med på møte og i organisasjonar med fredelige formål.» I den engelske utgåva står det om: «the right to freedom of peaceful assembly», noko som sett i samanheng med artikkel 19 gjeld òg fredelige demonstrasjonar, slik eg tolkar desse.

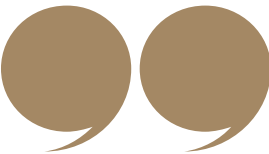
I Noreg skal ein søkja om løyve for å halda ein demonstrasjon eller marsj i det offentlege rom. Når eg og eit handfull andre menneskjer valte å ikkje søkja løyve for å sitja på grasnet utanfor Stortinget i April 2016, i protest mot regjeringas brott på menneskerettar, barnekonvensjonen og asylretten, var dette eit medviten val. For min del vil eg argumentera at det å måte søkja løyve frå myndigheita for å protestera mot myndigheita er eit brott på ytringsfridommen i seg sjølv. Men, greitt, eg forstår at ikkje alle vil sjå på det på same måte. Samstundes forstår eg at det kan vera sikkerheitsmessige grunnar for at politiet vil vera synlege ved enkelte markeringar for å hindra utbrott av vald, osv.

I vårt tilfelle var det neppe grunnlag for mistanke om ufredelige formål eller utartingar. Me var totalt syv menneskjer som satt på grasnet med symbol som gjaldt flyktningkrisa – redningsvest, handlagde skilt, eit lite telt som symbol for dei tusenvis av menneskjer og born som levde då og til den dag i dag i små kampingtelt rundt omkring i flyktningleir i Sør-Europa fordi

I utgangspunkt har eg respekt for enkelte i politiet på Sørlandet og eg har hatt eit godt samarbeid med dei dei siste åra, tross min motstand mot ein del instruksar frå Justisdepartementet, men det som hendte i Kristiansand 29. juli var at politiet gav etter for frykt, skriver artikkelforfatteren.

FOTO: JARLE MARTINSEN

Det som hendte i Kristiansand 29. juli var at politiet gav etter for frykt.

velstående land som Noreg ikkje vil ta imot fleire. I staden lev desse menneskja under elendige forhold medan me ser den andre vegen.

For den markeringa, som varte i mindre enn ein halvtime, vart eg og seks andre arrestert og satt inn på glattcella. Eg valte å ikkje vedta bota av prinsipp og dermed måtte i retten der eg vart dømd til ei bot på kr. 10.000 eller 22 dagar i fengsel. Heilt sidan då har eg i motsett meg dommen og bota både skriftleg og munnleg, først gjennom å anka dommen til lagmannsretten, viss anke vart avvist, og deretter gjennom å påklaga bota til

Statens innkrevingsentral.

Som ein del av min ytringsfridommen har eg heller ynskja å gå i fengsel enn å betala bota. Nyleg, når eg nett var komen attende frå Hellas, venta det meg eit brev der det sto at det hadde vorte tvangsinnkrevd litt over kr. 13.000, dvs. bota pluss gebyr og rente for å ha nekta å betala bota. Eg får sjå kva eg skal gjera vidare med den saka, men dette ser eg òg på som eit brott på ytringsfri- dom, ettersom eg ser på det å nekta å vedta ei bot som ei ytring i seg sjølv og ein protest mot myndigheita – ei myndigheit og regjering som har ein del fleire alvorlege lovbrøtt på samvitte, ikkje berre i høve til asylantar og asylborna, men like alvorleg i høve til norsk våpeneksport... Men, men... tydeligvis er ikkje overordna prinsipp noko alle er like opptekne av...

I høve til ytringsfri dom gene- relt vil eg forsvara at òg mine meningsmotstandarar skal kunna halda demonstrasjonar ang. ting som eg er i usemje med dei om sjølv... så lenge dette har «fredelige formål» og utartar seg på fredelige vis. Og eg og deira motstandarar lyt ha same høve til

på fredelige vis visa vår motstand mot deira haldningar og handlingar – eller heller for det me står for: likeverd og inkludering av alle, uansett opphav, kjønn, religion, politisk ståstad, hudfarge eller seksualitet.

I utgangspunkt har eg respekt for enkelte i politiet på Sørlandet og eg har hatt eit godt samarbeid med dei dei siste åra, tross min motstand mot ein del instruksar frå Justisdepartementet, men det som hendte i Kristiansand 29. juli var at politiet gav etter for frykt. Frykten hadde overtaka. Og då fekk me sjå tydelig ulikheit i handsaming av to svært forskjellige demonstrasjonsformar – ein basert på frykt og hat. Frykt, undertrykking og maktspel skal med ikkje gjeva etter for!

Tilsynelatande har politiet etterkomme fleire instruksar frå Justisdepartementet i høve til utsending av asylborn, noko som har vore eit klårt brott på menneskerettar og barnekonvensjonen, utan at det har vorte visst noko særleg motstand frå politiet si side i praksis. Politiet henta borna. Dei vart sendt

ut av landet. Punktum. Eit handfull menneskjer stilte seg fredelige opp utanfor Stortinget og vart arrestert og i bøtelagd. Javel... Men så kjem vel over seksti menneskjer og overtek gågata i ein norsk by, utan løyve og med eit bodskap av hat og undertrykking, og tilsynelatande har dei fleste gått fri, utan at dei fleste nærmast blei stansa i det heile.

Kvar er rettferda? Kva om politiet var like klare for å stoppa dei høgrestremte i Kristiansand og i bøtelaggja dei som dei var når skulle henta asylborna dei siste åra? Kvar har det vorte av likehandsaming for lova? Men ikkje minst, kvar har det vorte av verdigheita og samvitte?

CHRISTOFOROS SCHUFF, menneske, prest enn så lenge, teolog, musikal, lovbrutar

SEND INN

KRONIKKER må være på maks 5000 tegn med mellomrom. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte. Manuskripter og bilder returneres bare etter avtale. Oppgi fullt navn, adresse og telefon. Adresse: debatt@fvn.no
Kun forhåndsbestilte kronikker honoreres.

DEBATTINNLÉGG må være på maks 2500 tegn med mellomrom. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte. Manuskripter og bilder returneres bare etter avtale. Oppgi fullt navn, adresse og telefon. Fædrelandsvennen betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form. Adresse: debatt@fvn.no

MENING

DEBATT. Nazisme

Nynazister i byen

Bildene som viste nynazistenes inntok i Kristiansand gir kuldegysninger langs ryggraden.

● At politiet eskorterer ulovlige demonstranter gjennom byens paradegate en fredelig lørdags ettermiddag, er utrolig, for ikke si totalt utålelig! Hva har vi politi for? Det hele er så pinlig at det er nærmest uvirkelig. Politiet måtte vel være orientert om bortvisningen av nynazistenes fra Fredrikstad. Hvorfor i all verden var ikke nødvendige tiltak satt inn for vise at slike demonstrasjoner skal vi ikke ha.

Politiets «innsats» lørdag minner stygt om Oslopolitiets eskortering av tyske tropper inn til Oslo 9. april 1940. Bildene den gang gikk verden rundt og viste nasjonens naivitet.

Vi må ikke være naive. Det er farlig. Veldig farlig. Slik vil vi ikke ha det.

HELGE ANDRESEN,
Høllen

«Politi-juristen skal se på det»

Ansvarlig politileder Bård Austad uttaler til media at han vil la politijuristen se på politiets håndtering av helgens ulovlige demonstrasjon i Kristiansand sentrum.

● Uttalelsen er oppsiktsvekkende, og vitner om at den stedlige ledelse ikke der og da evnet å håndtere en situasjon som utfordret politiets myndighetsutøvelse.

I myndighetsutøvelse er ikke å reagere i realiteten også en beslutning. Ved ikke straks å forby den ulovlige demonstrasjonen og bortvise demonstrantene fra sentrum tillot politiet de facto demonstrasjonen. Ved å marsjere foran og ved siden av demonstrantene fremsto politiet for omverdenen som demonstrasjonens beskytter, og ved å bortvise/på-gripe tilskuere som nektet å flytte seg for demonstrantene underbygget politiet ytterligere denne oppfatningen.

Denne gang dreiet det seg om en høyreekstrem demonstrasjon med deltakere hovedsakelig fra andre nordiske land. Politiet unnlattelse mot å gripe inn kan selvsagt danne presedens og stimulere andre ekstreme, politiske grupperinger til ulovlige aksjoner i sentrum av Kristiansand. Enkelte av disse grupperingene har i vårt nære utland et voldspotensial som er ukjent i Norge. Skulle noen av disse plutselig dukke opp i byen medbringende balltre og Molotov-cocktails nytter det

lite å vente på en vurdering fra en politijurist!

Noen må åpenbart «se på denne saken»! Og det bør ikke være en tilfeldig politijuristisk ferieviskar. Politiets øverste ledelse, lokalt som sentralt, må nå avklare for publikum hvordan etaten vil forholde seg til slike hendelser i fremtiden. Og skulle etatsledelsen komme til at politiet i denne saken har opptrådt korrekt, er det åpenbart nødvendig for landets politiske ledelse å engasjere seg i saken.

BERNT H. UTNE

Kampen om Markens og verdiane våre

Laurdag markerte valdelege nynazistarr revir i Markens.

● Sytti høyreekstreme frå heile Norden inntok gågata vår og skremte og trakasserte folk. Dei fekk hjelp av politiet som viste bort og sette handjarn på folk som kom i veggen for dei. Nazistane fekk dominere Markens med sin skremmande framtoning og sin menneskefiendtelege og voldlege ideologi.

Søndag tok ei fredeleg og raskt samankalla menneskemengde Markens tilbake. Dei gjekk fredeleg gjennom gata med krav om respekt for grunnleggande verdiar som mangfald og menneskeverd. Bodskapen var klar. Kristiansand er ikkje ein by for nazistar og nazistisk ideologi. Vi vil ikkje ha hat og ekskludering. Vi vil ha mangfald og inkludering

Politiet har uttalt at dei er nøgd med sin strategi fordi ingen blei skada. Men er det tilfelle? Kva med alle som fekk fysisk vondt av å oppleve ein massiv nazimarsj gjennom vår travlaste handlegate. Kva med alle som fekk ei påminning om at dei ikkje må stå

fram med sin bakgrunn eller sin legning. Kva med at byen var i ferd med å få eit rykte som den staden der vi tar godt i mot nynazistar. Er ikkje det skade?

Vi har yringsfridom her i landet, og den skal vi ta godt vare på. Men den ulovlege marsjen gjennom Markens var for å skremme og markere revir. Denne gangen var det folket som redda Markens og våre verdiar, ikkje politiet.

ALF HOLMELID

Olsok på Markens

Lørdag feiret vi Olsok til minne om Hellige Olav som falt i slaget på Stiklestad på denne dato i 1030. Dette er en offisiell flaggdag hos oss.

● Men hvilke flagg opplevde vi på Markens denne lørdagsformiddagen? Jo, vi opplevde å måtte gå gjennom en flaggborg av høyreekstremister. Disse hadde ikke søkt om tillatelse til sin aksjon, ifølge politiet. De var fornuftig nok blitt nektet i Fredrikstad, men altså ikke hos oss.

Her kunne de i fred og ro få dele ut flygeblad med sin propaganda! Jeg har selv hatt en far som var aktiv i motstandskampen under 2. verdenskrig, så det var svært enkelt å oppleve dette avskyelige.

Og alt uten at politiet grep inn. Tvert om, her så jeg rundt 10 uniformerte nærmest skjermte aksjonistene for å unngå bråk! Det har altså politiet ressurser til. Men å hjelpe den vanlige og lovlidige borger i å opplære eksempelvis enkle tyverier er det verre med, da klages det over manglende kapasitet og ressurser!

Og byens øverste politiske leder, fungerende ordfører Jørgen Kristiansen, skygger unna og vil ikke kritisere politiet. Snakk om feighet!

TORRE HEIDENREICH, Kristiansand

Et tafatt og maktesløst politi

Da jeg ankom arenaen for nazistenes demonstrasjon i lørdag, ble jeg i det jeg gikk mellom 30-40 nazister tilbudt propaganda.

● De ble provoserte da jeg tørrspyttet mot arkene de rakte mot meg, og de igjen kom med grove ord mot meg, som jeg møtte med: Har dere søkt om tillatelse? Hvor på en av naziene frekt uttalte: Nei, vi trenger ikke gjøre det. Før jeg fikk spurt ham om hvorfor de var fritatt, kom tre politimenn og geleidet med vekk fra gjengen, for at jeg ikke skulle provosere dem mer.

Jeg ble altså vist bort. Det skulle vært motsatt. Nå beviste politiet av nazien hadde rett. De trengte ikke be om tillatelse.

Verre var det for damen som bor på Grim. Da hun, sammen med sin sønn kom ut fra gravlund, ved kapellet, kom hun midt inn i gjengen med 70-80 nazister som hadde følge av politiet. Hun slengte noe dritt til dem og slo vekk et kamera de forsøkte å filme henne med. Resultatet var at hun måtte vise legitimasjon og deretter ble bedt om å forlate området. Hvis ikke ville hun få bot. Hun forlot sitt boområde for ikke å bli bøtelagt av politiet for å oppholde seg der. På vei hjem var to personer fra Nordfront, de samme som demonstrerte, like i nærheten av huset hennes. Også denne gangen sto politiet mellom henne og dem. Hun kalte dem noen «jævla idioter» og ga beskjed om at de ikke hadde noe i hennes nabolag å gjøre. Hvor på den ene personen fra Nordfront skrek at han skulle spore henne opp, finne ut hvor hun bodde og komme å ta henne. Hva gjorde så politiet da de overhørte trus-

lene? De ba henne atter en gang om å forlate området, hvis ikke ble det bot.

Politiet hadde tidligere forklart meg hvor viktig det var å ikke provosere til konflikter med dem. Vedkommende politimann brukte lang tid på å skulle overbevise meg om at all forskning viste at de handlet rett. Han viste videre til at den samme forskningen viste at rekrutteringen til organisasjon ville stige hvis media viste dem i konflikt med politiet. Hvor på jeg svarte: Er det bedre at media slik som nå viser frem et tafatt, maktesløst politi?

Hvorfor politiet ikke jaget de bort, ikke nødvendigvis fra Markens, men før eller etter at de kom ut fra sentrum? Politiet måtte ha fått beskjed fra PST om at de var på vei, hvis ikke de var for opptatte med å følge muslimere. Så helt uforberedt kunne det ikke være.

ODDMUND HARSVIK,
Kristiansand

Austad må gå

Stabssjef Bård Austad i Agder-politiet må gå av.

● Etter at den nazistiske terrororganisasjonen Nordfront fikk lov til å marsjere i Kristiansand lørdag, er folk i sjokk og kan ikke tro det er mulig.

Fungerende stabssjef hos politiet forsvarer beslutningen med at man ville unngå konfrontasjoner.

På lørdag fikk over 50 folk fra Nordfront marsjere fritt, folk som sverger til Adolf Hitler og hvor medlemmer er dømt for vold og drap. Aksjonen var ulovlig og ingen tillatelse var gitt.

Bård Austad viser her at han ikke evner å beskytte lokalbefolkningen mot trusselen nazismen representerer. Når politiet tar slike avgjørelser, er det et signal om historieløshet og en hån mot alle nazismens ofre både under andre verdenskrig og i 2017.

Vi laget en Facebook-side søndag hvor vi krevder hans avgang, og den har allerede fått nesten 400 «likes» (mandag).

For at homofile, jøder, flyktninger, meningsmotstandere og alle andre som nazismen utpeker som fiender skal få være trygge i gatene og slippe nazistisk terror, krevder vi Bård Austad sin avgang. Bare slik kan man unngå en slik sjokkerende hendelse i Norges gater igjen.

**NINA NARVESTAD
OG KJÆRAN DAHLE,**
Nye SOS Rasisme, Stavanger

NAZI-DEMONSTRASJONEN. Politiet ba ikke om ekstra ressurser

Erna Solberg er bekymret for det hun mener har vært et oppsving av høyreekstremer i Norge den siste tiden. FOTO: NTB SCANPIX

Trist at de har vært til stede på denne måten.

Statsminister Erna Solberg reagerer på lørdagens nazidemonstrasjon i Kristiansand.

LYNGDAL / KRISTIANSAND

– Jeg synes det er trist at de har demonstrert og at de har vært til stede i bybildet på denne måten. De gjør det for å provosere, sier Erna Solberg til Fædrelandsvennen – på valgturne i Lyngdal.

– NEDSLÅENDE

– Jeg tenker at det var veldig nedslående å se at vi har en økt nynazistisk aktivitet i landet. Nå er det heldigvis slik at mesteparten av de som kom til Kristiansand så ut til å være importert fra Sverige. Men disse type hendelser har vi vært bekymret for og jobbet mot en god stund. Derfor har PST fått flere midler og følger det høyreekstremer miljøet i Norden tett, sier Erna Solberg.

Hun sier at samtidig som den

største faren vi ser er fra muslimsk ekstremisme, så er det også en økning av høyreekstremer som bruker vold.

– Vi vet at en type ekstremisme gir næring til en annen type ekstremisme. Derfor viktig at vi tar avstand for holdningene og jobber for at ungdom ikke blir befestet av ekstreme holdninger, sier statsministeren.

Hun påpeker at det er bevilget 50 millioner kroner til et eget forskningssenter hvor man skal se på høyreekstremer og se etter sammenhenger og rekruttering og jobbe med disse spørsmålene.

FORBEREDT I ØSTFOLD

Etter lørdagens nazidemonstrasjon i Markens, har debatten rast også om politiets håndtering av demonstrasjonen som ikke var meldt inn. Fungerende politimester Arne Sundvoll sa dette til Fædrelandsvennen mandag kveld:

– Fredag, før det var klart at «Den nordiske motstandsbevegelsen» skulle komme til Kristiansand i stedet for Fredrikstad, ble vi opplyst om at det var ek-

stramannskaper i Øst politidistrikt som var utkalt dersom det skulle oppstå problemer i Fredrikstad. Vi valgte å ikke be om assistanse, sier Sundvoll.

I Fredrikstad var tillyst både en demonstrasjon fra den såkalte motstandsbevegelsen og en motdemonstrasjon.

– Lørdag morgen fikk vi beskjed om at demonstrantene var på vei til Kristiansand, mens motdemonstrantene ikke skulle komme. Da gjorde vi en vurdering om at vi hadde tilstrekkelig ressurser til å håndtere situasjonen og unngå gatevold og skadeverk. Sett i ettertid mener vi at vi løste det oppdraget, sier Sundvoll.

– POLITIETS ANSVAR

Erna Solberg sier dette:

– Politiets ansvar er å holde ro og orden og hindre voldsepisoder. Det var gjort et grundig arbeid i Fredrikstad i forkant. I Kristiansand var det ikke varslet motdemonstrasjoner og det var lite sannsynlig med gateslagsmål. Politiet må stå for vurderingene rundt dette, sier hun og legger til dette om ytringsfriheten:

– Dette er vanskelig for oss. De alle fleste nordmenn – inklusive meg – tar avstand for budskapet deres og holdningene deres, og det er viktig å bekjempe organisasjonene og nettverkene deres. På andre siden, hvor skal du sette grensen for hva som er lov å ytre i det offentlige rom? Dette reiser store dilemmaer i et hvert land. Vi har ikke forbud mot nazismepolisorganisasjoner i Norge. Noen land har det, men vi har organisasjonsfrihet.

GEIR CHRISTIAN JOHANNESSEN, STEINAR VINDSLAND

Politiet undersøker om det er begått straffbare forhold i forbindelse med helgens nazidemonstrasjon i Kristiansand. Flere personer skal ha blitt utsatt for legemskrenkelser under demonstrasjonen.

FOTO: JARLE MARTINSEN

– Ber folk anmelde straffbare forhold under demonstrasjonen

Flere personer, som var vitne til helgen nazidemonstrasjon i Kristiansand, skal ha blitt utsatt for legemskrenkelser. Politiet undersøker om det har blitt begått straffbare forhold.

– Det har kommet fram i media og i debatter at mennesker har blitt spyttet på, dyttet på og utsatt for legemskrenkelser, sier fungerende politimester Arne Sundvoll i Agder politidistrikt. Han ber folk ta kontakt med politiet.

– Vi ønsker at de som har blitt

utsatt for et straffbart forhold, anmelder dette. Per nå vet vi ikke hvor mange dette dreier seg om, og jeg er heller ikke informert om at det er kommet inn noen anmeldelser, sier Sundvoll og legger til at politiet vil etterforske sakene.

– Det er viktig at de tar kontakt med politiet, slik at de får gitt en forklaring på hva de har opplevd. Dersom det kommer en melding til oss om en demonstrasjon i framtida, må vi få kartlagt mest mulig av det som har skjedd, for å vite om det skal settes betingelser, sier Sundvoll, som ikke vil si om det dermed kan bli aktuelt å nekte demonstrantene ved en senere anledning. CHRISTINA ØSTTVEIT

DEBATT. Nazisme

stoppet, slik at de kunne bli martyrer og kneblet for sine meninger. Nå ble det heller marsj til spott og spe».

Nazisme kan jo saktens sies å være noe i seg selv som står til «spott og spe». Men denne demonstrasjonen var vellykket ut fra deres eget ståsted. De fikk så å si åpnet døra til Kristiansand og fikk politiet til å dilte etter dem som et haleheng. De opptrådte taktisk og disiplinert og viste for all verden at en liten klikk kan ta innersvingen på oss andre på denne måten.

Advokaten blir her en talsmann for det jeg med et langt ord kaller «ytringsfrihetsfundamentalisme», en illusorisk forestilling om at alle skal ha helt lik mulighet til å ytre seg. I virkelighetens verden er det slik at dersom nazister får dominere gata, så blir det til fortrensning for andre. Slik må vi se det fordi nazisme ikke er en hvilken som helst politisk retning, men en retning som gjør vold til det mest sentrale.

Politiets opptreden fører til tap av respekt. Bruk av håndjern mot en som fredelig stilte seg i veien for nazistene er spesielt utilgivelig. De vil gjerne trekke lærdommer og synes å ha lært mest av sine vanlige gamle kjenninger som ofte kan endre forklaring: Vi ville egentlig stoppe demonstrasjonen... ville bare verne ytringsfriheten...

OLE LANGELAND

Mot-demonstrasjonen

Jeg er uenig i hva du sier, men jeg vil med mitt liv forsvere din rett til å si det. Voltaire, (1694-1778) fransk forfatter.

● Jeg vil beskytte ytringsfriheten, jeg støtte den og jobbe med den. Likevel sliter jeg når man velger å bruke ytringsfriheten for å krenke andre mennesker. Lage skiller og grenser mellom folk. Fremme en tanke om at noen er bedre enn andre. At legning, religion, farge og bosted har en innvirkning på hva vi fortjener. Vi fortjener alle å bli behandlet med respekt og likeverd. Vi er medmennesker og likemenn og må behandle andre slik vi vil bli behandlet selv.

Ytringsfriheten er ikke laget for å rokke ved menneskerettighetene!

Jeg er stolt over min by sin motaksjon i går, søndag 30.7.17! Takk.

ISABELLE-LOUISE AABEL,
leder Kristiansand AP

Ubudne gjester i Kristiansand

Rødt tar sterk avstand fra at aksjonister fikk ta seg til rette og fullføre en uanmeldt

aksjon, med spredning av forvirrede meninger om homofile og rasediskriminerende propaganda.

● Lørdag fikk altså fastboende og turister i Kristiansand brutt sommeridyllen. 70 nynazister fikk marsjere gjennom gatene og dele ut løpesedler for sine vridde tanker om homofili! Men i bunnen ligger rasehatet. Dette kom tydelig frem i intervju på sosiale media. Når selv filippinske kvinner gift med norske menn skal ut av Norge, skjønner man egentlig hvor sykt dette er.

Alle spør seg, hvorfor tillot politiet disse høyreekstreme aksjonistene å fullføre denne uanmeldte demonstrasjonen. Var det mangelfull beredskap? Kan vi føle oss sikker på at dette ikke gjentar seg? Var dette et eksempel på mangelfull beredskap som regjeringen har vært kritisert for? Det er mange som stiller ulike spørsmål om saken, og dette er naturlig. Kristiansands innbyggerne føler seg trampet på og mangelfullt ivaretatt av politiet. Folk som tok til motmæle mot ekstremistene ble raskt ført vekk av politiet. Dette har selvfølgelig skapt sterke reaksjoner.

Det er åpenbart at reisen til Sørlandet må ha føles som en triumf. Og med gode opplevelser fra denne gjengen, er det ikke umulig at den største nordiske høyreekstreme gruppen vender tilbake, da trenger det ikke gå fullt så fredelig for seg.

Jeg så nylig en britisk dokumentar fra Russland. Høyreekstreme grupper vokser. De møter lite motstand av styresmaktene. De får holde sine demonstrasjoner, og de får vokse. Ofrene er ho-

mofile og innvandrere som tilfeldig og brutalt blir angrepet. Vi har politikere i Norge som spiller på frykt. De sier innvandrere truer velferdsstaten, eller muslimer truer norsk kultur. Rasisme er farlig fordi det fører til utestengelse, hat og vold, og fordi det splitter og setter oss opp mot hverandre.

Partiet Rødt jobber for at folk som kommer til Norge som flyktninger eller asylsøkere skal føle seg velkommen og inkludert. Rødt vil også ha offentlig finansiert informasjon om seksuell orientering og kjønnsuttrykk i kommunene, arbeidslivet, skole og barnehager samt sikre støtte til LHBT-organisasjoner og Rosa kompetanse. Stem Rødt, fordi fellesskap fungerer

YNGVE KRONSTAD-JOHANSEN
Stortingskandidat for Rødt-Vest Agder

Agder-politiets unntak

Fungerende politimester ved Agder Politikammer ga politiets syn på paragraf 100 i norsk Grunnlov som hjemler ytringsfrihet i Norge.

● Paragrafen gir alle muligheter for å ytre opplyst og åpne synspunkter og informasjon. Politimesteren hevder videre i TV2 sin nyhetssending 31/7-17 at paragraf 100 gir rett for den høyre ekstreme gruppa "Den Nordiske Motstandsbevegelse" å demonstrere og spre flygeblader i Kristiansand

sentrum lørdag 29/7-17.

Høyretradikal ideologi er fundert i tysk nasjonalsosialisme fra mellomkrigstiden. Den består av aggressiv, rasebasert nasjonalisme og uttrykker misnøye med den demokratiske styreform som den norske konstitusjon er grunnlagt på. Høyretradikalsmen retter sine angrep mot liberalisme, konservatisme og marxisme, og dyrker og fremmer "fører-prinsippet" som sitt eneste alternativ.

"Den Nordiske Motstandsbevegelse" synes å være av samme kaliber som Hvit Valgallianse og Stopp innvandringen som hadde sitt utspring fra det nasjonalistiske Fedrelandspartiet (1990), og de fremstiller seg som normale, nasjonalistiske og rasistiske aktivister med fortidig historikk som fremmer hvite menneskers overlegenhet.

I demonstrasjonen i Kristiansand retter de skytset på diskriminerende måte, mot homobevegelsens opplysningsarbeid. "Den nordiske Motstandsbevegelse" mener at seksualitet kun handler om at kvinner skal føde, og de fremmer intolerante homopolitiske synspunkter om å forby homoseksualitet og kriminalisere homofilt opplysningsarbeid. Flygebladet som ytrer kamp mot homobevegelsen, "Knus homolobben", virker truende og støtende og villedende.

Den fremstiller homofili som unormalt, folkefiendtlig og kulturmarskistisk ved at det er pervert. Denne fremstilling er i seg selv diskriminerende, og rammes av Straffelovens 13. kapittel paragraf 135a. Loven sier eksplisitt: "Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme

hat, forfølgelse eller ringeakt på grunn av; a) Hudfarge eller nasjonal eller etnisk opprinnelse, b) Religion eller livssyn, eller c) Homofil legning, leveform eller orientering.»

Agder Politikammer hadde kunnet stanst demonstrasjonen til "Den Nordiske Motstandsbevegelse" i Kristiansand med hjemmel i lov. Det burde de gjort. I stedet har politiet gitt sitt tydelige aksept av høyre radikalisme i Kristiansand, og i tillegg forsvarer sin unnlåtenhet ved å henvise til paragraf 100 om ytringsfrihet. Det er verdt å merke at nasjonalistisk verdensanskuelse var straffbart under og etter krigen på grunn av nasjonalsosialismens umenneskelige samfunn- og menneskesyn.

SVERRE J. AUNE

Er vårt lokale politi et støt-tepoliti for en nazistisk bevegelse?

Politiets ved ledelsen har etter min mening gjort en grov feilvurdering.

● Når politimesteren viser til ytringsfriheten i forbindelse med denne ikke godkjente demonstrasjonen sår han tvil om sin egen dømmekraft. Jeg undres om denne avgjørelsen, som tydeligvis er tatt på høyeste lokale hold, skyldes feighet snarere enn ytringsfrihet, eller kanskje engstelse for egen sikkerhet?

Her er det viktig å tilføye at man hadde fått tilbud om mannskaper fra Østfold. Politiet bygger opp under og hegner om et nazi-regime som vi ikke vil ha i vår by, ikke i Østfold, ikke i Norge eller andre land. Politiet har også muligheten til å benytte et lovverk som handler om å kunne stoppe en ulovlig demonstrasjon. Når vi i tillegg opplever at en av byens gode borgere Ole Tellefsen, blir lagt i håndjern for å vise sin solidaritet til alle motstandere av en nazistisk bevegelse, ja da kan vi med rette kalle vårt lokale politi for å løpe nazistenes ærend. Kanskje det verste med denne saken er å se bildet av stolte politifolk som eskorter nazistene.

Om det finnes en hjemmel for å la et nazi- og rasistisk parti for å ture frem som i dette tilfelle, finnes det også hjemmel som tilsier at ulovlig demonstrasjon kan stoppes. Her bør i det minste en kraftig refs fra øverste sentrale politimyndighet være på sin plass, og ikke tulle dere bort i unnskyldninger som «for å unngå vold og eskalering».

Men det var jo nettopp det politiet gjorde mot to av våre gode borgere, brukte vold. Forstå det den som kan! Det hører også med at Ole Tellefsen og Steffan Strandberg ble bortvist fra byen??

JUSTEIN KURDØL,
Kristiansand

SEND INN

KRONIKKER må være på maks 5000 tegn med mellomrom. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte. Manuskripter og bilder returneres bare etter avtale. Oppgi fullt navn, adresse og telefon. Adresse: debatt@fvn.no Kun forhåndsbestilte kronikker honoreres.

DEBATTINNLÉGG må være på maks 2500 tegn med mellomrom. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte. Manuskripter og bilder returneres bare etter avtale. Oppgi fullt navn, adresse og telefon. Fædrelandsvennen betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form. Adresse: debatt@fvn.no

MENING

DEBATT

NAZISME

Frykten er mitt budskap

Lørdag 29. juli marsjerte i samlet flokk en garde nazister uhindret opp Markens gate og okkuperte og blokkerte med flagg og bredbeinte bein den mest sentrale plassen i byens hovedgate.

● Folk som hadde et nødvendig ærend, løp rystet under og hurtig forbi flaggborgen av norrøne runeteg, eller gikk storøyd lange omveier rundt sperringen. Noen tok til motmæle og ble raskt tatt hånd om av politiet.

Nazistene hadde slått leir og opprettet sin egne militante makt og orden, midt i Kristiansand, omkranset av politibiler og politibetjenter som hadde til hensikt å forhindre uro, men også å følge politiet, å beskytte ytringsfriheten til nazistene.

Hva er nazistenes budskap? Gjennom handlinger, symboler, klær og utseende er deres eneste budskap å spre frykt og utrygghet, og spesielt hos ulike religiøse, etniske eller seksuelle minoriteter. De hersker gata ved å benytte vold eller true med vold. Og det er maktutøvelsen og volden som fanger nye rekrutter til banden. De aller fleste av oss blir paralyseret av trusler, truende atferd og avskyr og frykter vold. Dette vet nazistene, og derfor har de valgt frykt som deres viktigste budskap.

Er denne ytringsfriheten, dette budskapet, legitimt av politiet å forsvare?

TERJE NÆSS, leder av Kulturstyret, medlem av bystyret i Kristiansand

Dette var flaut!

Å oppleve at politiet eskorterer høyreekstreme som marsjerer i hovedgata vår, det er faktisk ikke flaut. Det er politiets jobb å sørge for lov og orden, på samme måte i Markens 29. juli 2017 som på Karl Johans gate i Oslo 9. april 1940. Det flaut er at politiet anholdt og truet med å gi bøter til de som protesterte.

● En tur på Arkivet forteller hvor en bokstavelig tolkning av politiinstruksen kan føre oss hen. Men det flaueste var alle som bare så på uten å reagere, den gang som nå. Det er vi, og ikke politiet som skal kjempe mot de holdningene som disse utlendingene står for, på alle fronter.

Det var heldigvis noen som reagerte. Blant annet to filmregissører og en tv-lærer. Det er ikke flaut at kulturarbeidere tok affære; vi lever av å vite hvordan folk kan påvirkes. Det flaut er alle som ikke tør se lik-

heten mellom debatten på 30-tallet og dagens holdninger på nett og i kommentarfelt. I dag kjempes det ikke med kanoner fra Oscarsborg eller flybomber, men mot hatytringer og «alternative fakta».

Det sto en gammel tulling og sang søndagsskolesanger for naziene – det er faktisk ikke flaut. Jeg sang «Jesus elsker alle barna» for de marsjerende utlendingene, fordi kampen ikke står om gatene, men om hjertene. Mange syntes at det var flaut at det skjedde i Kristiansand – midt i bibelbeltet, men da kan det kanskje være en trøst at jeg er en innflytter fra Bøler.

Det er flaut å tro at vi kan møte voldskriminelle med deres egne metoder. Vi vet ikke hvor mange våpen som ble paradert i lommene til «den nordiske motstandsbevegelse» på lørdag. Men hat må møtes med varme. La det bli en bevegelse av folk som synger søndagsskolesanger hver gang noen sprer disse holdningene. Nå er det fremdeles tid til å kjempe med kjærlighet. Det var det ikke i 1940. Vi må ikke oppdage at vi sov, slik Arnulf Øverland advarte oss mot.

Hvis du vil være med og syng den sangen med hele hjertet, så lyder den sånn:

Jesus elsker alle barna, Alle barna på vår jord. Rød og gul og hvit og svart Er det samme har han sagt. Jesus elsker alle barna på vår jord!

BJØRN AAS, medielærer, Kristiansand

Så fikk de det som de ville

Høyreekstreme gjennom gatene våre en lørdags formiddag i Markens, en gågate full av mennesker barn, voksne. Enten ute for å kose seg eller handle. Med andre ord det perfekte sted å foreta en markering.

● Aldri undervurder motstandene din. Denne demonstrasjonen var gjennomtenkt. Folkene bak den visste godt hva de gjorde da de marsjerte gjennom Markens.

Spørsmålet vi må stille oss er hva ønsket de å oppnå med dette. Hva kunne de tjene på å marsjere i en gate på et tidspunkt da de visste at det var «tjåka fullt» med folk. Jo publisitet. Publisitet om at de fremdeles finnes der ute,

gjøre eventuelle tilhengere oppmerksom på deres tilstedeværelse i vårt samfunn. Og det har de jammen meg fått. Bla igjennom aviser og lignende. Så de har oppnådd akkurat det de ville.

Dette var en demonstrasjon som ifølge politiet var meldepliktig. Det de gjorde feil var at de ikke hadde gitt beskjed til politiet at de ville demonstrere. Altså det politiet kaller en formalovertredelse. Om en annen organisasjon som for eksempel Røde Kors, Redd Barna eller lignende hadde gjort en sådan feil, ville vi da har gått ut i avisene og sagt at det er forferdelig at politiet ikke med makt avbrøt demonstrasjonen? Nei, det ville vi ikke.

Hvorfor da en slik oppstandelse denne gangen, jo fordi de sprer et budskap de fleste av oss er uenig i. Men er det nok til å kreve at politiet bruker makt for å stoppe dem? Nei, ikke så lenge det er en organisasjon som er lovlig. Så vi må spørre oss selv om vi skal gjøre forskjell på demonstrasjoner alt etter hvilket budskap de vil spre. Dersom organisasjonen er lovlig, må de ha samme rett som alle andre til å demonstrere. Måten vi best møter dem på er stillhet. Nekter vi dem å demonstrere eller forskjellsbehandler dem i forhold til andre, vil det kunne føre til at de får mer oppmerksomhet og det er det de ønsker.

Politiet håndterte dette på en utmerket måte. Lot dem gjennomføre demonstrasjonen, ikke noe bråk. Det som nå skjer er at politiet blir skyteskive for folks raseri fordi de gjorde den jobben de skal gjøre. Og hvem er det som tjener på dette? Jo, det er nettopp de som demonstrerte, da folk nærmest forlanger at de neste gang stoppes, og da blir det bråk.

Hvem er det som da har vunnet? Jo, de vi ikke ville skulle vinne. I en opphetet situasjon så er det lurt av og til å stoppe opp litt før en går videre. Hvilket samfunn vil vi ha? Et samfunn hvor alle skal få si og vise sine politiske meninger, eller et samfunn som gjør forskjell på hvilke politiske meninger som skal få lov til å uttrykkes? Det siste vil få slike organisasjoner til å gå under jorden, og det er ingen tjent med. Få meningene frem, bekjemp dem med ord og la politiet ta seg av dem dersom de gjør noe straffbart, slik som vi gjør med alle andre organisasjoner.

SVEINUNG SØNDERVIK JOHNSEN, advokat

PARKERING

Sirkus Furre, del 2

Vel, mine venner i Murbyljosjen. Så er det påan igjen. Nettopp ferdig med årets øresus, unnskyld Palmesus, så er det tid for Triquart.

● Fredag den 13. begynte som følger på lørdag den 29. På min bils frontrute henger en faretruede gull lapp: «På grunn av sykkeløp lørdag 29. juli og søndag 30. juli er det parkering forbudt». Videre med fremhevet skrift: «Hvis bilen ikke flyttes, blir den tauet bort» hilsen Kristiansand Parkering.

Hvor den blir tauet, og for hvem regning, står det intet om. Helsike, what to do now? Jeg ringer selvsagt. Etter mye venting og manglende kontakt, (kontakt i ordets betydning oppnår man vel aldri) får jeg omsider utbasunert min mening om saken. Samtalen lød omtrent slik:

«Hør her! Jeg har en gjensidig bindende avtale om Bosone-parkering. Den gir meg rett til parkering hele døgnet, hele uka hele året, så sant jeg betaler avgiften, på forskudd selvsagt. Det har jeg gjort. Dessuten har jeg ikke fått forhåndsvarsel om parkeringsforbudt hverken via telefaks, mail, SMS eller brevdue. Hva skal jeg gjøre?? Hvor skal jeg parkere?»

Selskapet svarer: «Det er ingen grunn til å ta en slik aggressiv tone! Vi bare utfører hva Furre å di har bestemt. Men, dere som er berørt (overkjørt, tenker nå jeg) kan parkere gratis i Kilden parkeringshus. Så da er det jo greit, vel?»

Vel, det pøs regner og det er en god kilometer å gå hjem igjen, så nei takk, det var ikke greit.

Heldigvis var iveren etter å skilte med parkering forbudt noe i overkant utført, slik at jeg og andre beboere kunne parkere visse steder i sonen allikevel. Det som på søndag viste seg å være med-aljens bakside, var at ingen kunne komme ut av området før etter kl. 13.00! Hva blir det neste, Furre? Strutse- eller Lama-løp Kvadraturen rundt?

Kristiansand Kommunes parkeringselskap tar årlig inn 2,5

millioner i avgift fra sine bosonekunder. Det er ganske ufattelig hvor dårlig disse «kunder» blir behandlet. Furre å di har lagt opp til et parkeringsmessig terrorregime, men ønsker og håper flere vil bosette seg i Kvadraturen?

Så var det dette med to tanker i hodet. Samtidig. Et foreløpig siste ugh fra:

ROLF WILHELMSEN, Brød & Sirkusbyen- Kristiansand

FART PÅ SJØEN

Vannscootere

I avisen 22. juli gir Egil Remi-Jensen uttrykk for at han misliker Peder Johan Pedersens henvisning til Høyre og Frps rolle i liberalisering av regler for kjøring med vannscooter som representant for Naturvernforbundet.

● Selv om Remi-Jensen har fått tilsvar, mener jeg likevel at Høyre og Frps rolle i den liberale åpning for vannscooterkjøring er blitt underkommunisert.

Jeg regner med at også Remi-Jensen er godt kjent med at regjeringen med Høyre og Frp faktisk fjerner de spesielle restriksjoner for vannscooter, noe ca 80 % av kommunene som avga høringsvar var mot. Etter mitt skjønn er kritikkerdige og lite demokratisk beslutning og som jeg mener fremstår som en «hilsen hjem» for Frp.

Sannsynlig har beslutningen fått de følger Peder Johan Pedersen beskriver. Båttrafikken utenfor Flekkerøya har jeg lite kjennskap til, men jeg tror det er lokale variasjoner på vannscooterkjøring. Uansett mener jeg å ha belegg for at det i området Ny Hellesund – Trysnes i Søgne er blitt en enorm økning med sjenerende kjøring. Mange kjører også ulovlig tett inn til land og gjennom trange sund med stor fart og preget av lek. Selv mindreårige barn tas med på vannscootere i høy fart. Det skapes utrygghet, støy og uro i skjærgården.

Selvfølgelig kommer dette i tillegg til en betydelig økning av småbåter som også bidrar til å bryte reglene. Det er på høy tid med revisjon av småbåtloven som bl.a. bør resultere i sterk begrensning av fart innaskjærs. Vi må få tilbake skjærgården.

JAN JØRGENSEN

VEKKER REAKSJONER

Stormberg-gründer Steinar J. Olsen ønsker å ansette nazistene som var med på demonstrasjonen i Kristiansand lørdag. ARKIVFOTO: RUNE ØIDNE REINERTSEN

Vil ansette nynazister

70 nazister deltok lørdag i en nazimarsj i Kristiansand. Nå ønsker Steinar J. Olsen i Stormberg å ansette dem.

KRISTIANSAND

I 14 dager vil daglig leder i Stormberg, Steinar J. Olsen holde av stillinger til de som deltok i den nazistiske demonstrasjonen i Kristiansand sentrum på lørdag. Det var Dagbladet som først omtalte saken.

I et Facebook-innlegg begrunner Olsen dette med at utenforskap er en av de største utfordringene når det gjelder rekruttering til nasjonalsosialistiske og fundamentalistiske organisasjoner, og at arbeidsgivere kan bidra til å redusere dette utenforskapet.

– Vi tror at lediggang fører til utenforskap og passivitet, og i den grad det er noen av de som marsjerte som ikke har jobb, så vil jeg gjerne ha kontakt med dem. Vi tror det kan være viktig for å redusere rekruttering til disse organisasjonene, sier Olsen til Fædrelandsvennen.

Hvorvidt en jobb i Stormberg vil endre nazistenes syn eller ikke, er han usikker på.

– Stormberg er en inkluderende arbeidsplass, med stort mangfold både i etnisitet og so-

sial bakgrunn. Jeg tenker som så, at med gode kolleger så ser jeg ikke bort i fra at synet på mennesker som er annerledes, kanskje vil endre seg. Men det vil være opp til den enkelte, sier Olsen.

FÅTT EN HENVENDELSE

Facebook-posten om de ledige stillingene ble lagt ut onsdag. Innlegget har skapt stort engasjement på Facebook, og torsdag morgen har det kommet inn en konkret jobbhenvedelse.

– Den er ikke så detaljert som jeg skulle ønske, så i dag skal vi sjekke ut om vedkommende faktisk var med i marsjen på lørdag, forteller Olsen.

– Er dette et pr-stunt fra deres side?

– De som kjenner Stormbergs engasjement, vet at dette er i tråd med hvordan vi tenker og hvordan vi arbeider. Inkluderende arbeidsliv dreier seg ikke først og fremst om ord. Det dreier seg om å gå fra ord til handling, sier Olsen.

UVANLIGE ANSETTELSE

Det er ikke første gang Stormberg går uvanlige veier for å ansette folk, og bedriften er kjent for blant annet å samarbeide med fengsler. Stormberg har som mål at 25 prosent av de an-

satte skal være mennesker som har hatt problemer med å komme ut i arbeidslivet.

– Erfaringen vår er at disse har klart seg utrolig godt når de har fått en jobbansjans, sier Olsen.

– FEIL Å PREMIERE DEM

Mali Steiro Tronsmoen (SV) er skeptisk til Olsens utspill.

– Tanken om å motarbeide utenforskap ved å gi folk jobb er veldig bra. Men det er mange andre som også kunne trenge den jobben. Å premiere de som demonstrerte for å nazifisere Sørlandet med jobb, mener jeg er feil, sier hun.

Hun legger også til at svært få av demonstrantene har tilknytning til Sørlandet.

– Det var i all hovedsak svensker og finner som demonstrerte.

Leder for NAV i Kristiansand, Heidi Døsvik, sier at de på generelt grunnlag ønsker at alle skal ut i arbeid uansett bakgrunn.

– Men det er også viktig å si at vi ikke vet noe om disse demonstrantene, hvor de kommer fra og om de allerede er i arbeid, sier hun.

TEKST: MARGRETHE SAGA
margrethe.saga@fvn.no

ir i tunnel

Holumkrysset–Mandalselva: Den siste biten inn til Mandal har planlagt byggestart i starten av 2020. Prosjektet omfatter også ny fylkesvei til Ihme. Motorveien er planlagt ferdig medio 2022.

Mandalselva–Herdalen i Lyngdal: Nye Veier jobber med en alternativ trasé og har ikke tatt stilling til når arbeidet skal starte. Det kan bli i 2022.

NORSKE ENTREPRENØRER

Kristiansand vest til Mandal øst er nå forhåndskunngjort, og i slutten av september får entreprenørene tilsendt konkurranse-dokumentene og kan kjempe om kontrakten på fire milliarder. Heieraas forteller om stor interesse for prosjektet som har byggetid på tre år. Til nå har det vist seg at norske entreprenører har vunnet alle kontraktene som har vært på anbud.

– Vi registrert at de norske entreprenørene har vært billigst og best. Vi vil ha den beste, og så langt har det vært de norske. Vi er ikke opptatt av om det er norske eller utenlandske entreprenører. De utenlandske må heve nivået sitt, sier Heieraas.

Kontraktene veies med 25 % på pris og resten på andre kriterier.

– Det er nok litt krevende å komme inn i norsk kultur og den konkurranseformen vi har hatt. Vi legger nå mer om til engelsk for å gjøre det enklere for dem. Men det er under norske forhold, og de norske entreprenørene burde ha konkurransefortrinn, sier Hovland.

– Så langt har det vist seg at det er de norske som er best, også er billigst, sier Heieraas.

Samferdselsministeren gleder seg over at norske entreprenører vinner fram.

– Jeg synes det er kjempebra. Jeg er så pass egoistisk på Norges vegne at jeg synes at det er bra hvis disse kontraktene kan gå til norske selskap. Er det sprengt kapasitet i Norge, er det bra å få inn hjelp fra utlandet, sier Solvik-Olsen.

TEKST: G
GEIR CHRISTIAN JOHANNESSEN
christian.johannessen@fvn.no

Anmelder nynazister for symbolbruk

Landsforeningen mot rasisme og Antirasistisk Senter anmelder Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM) for rasistisk symbolbruk under marsjen i Kristiansand.

Organisasjonene anmelder DNM for bruken av Tyr-runen, som de hadde trykket på flaggene de bar under marsjen i Kristiansand lørdag, skriver Klassekampen.

Symbolet ligner på en pil, eller bokstaven T, og betyr kamp og arv. Den symboliserer den norrøne guden Tyr. Symbolet ble blant annet brukt av SS-divisjonen «30. januar», årsda-

Nynazister demonstrerte i Kristiansand lørdag. FOTO: NTB SCANPIX

gen for Adolf Hitlers maktovertakelse.

Leder Mori Diakite i Landsforeningen mot rasisme side-stiller symbolet med hakekorset.

– Ja, dette er et like kraftfullt symbol som hakekorset. Det tør jeg påstå, sier Diakite til avisen.

Anmeldelsen ble levert mandag og er basert på straffelovens paragraf 185 også kalt rasismeparagrafen. Den ble skjerpet i 2005 til også å omfatte offentlig bruk av diskriminerende eller hatefulle symboler.

– Nynazistene ønsker å frata andre deres menneskerettigheter. Den nordiske motstandsbevegelsen vil forfølge homofile og de som støtter homofiles rettigheter. De anser også jøder og andre religiøse minoriteter som fiender som truer deres menneskesyn og verdensbilde, sier Diakite. NTB

INTERVJUET

Anine Kierulf (43) er ekspert på menneskerettigheter og ytringsfrihet. Hvordan ville hun reagert om hun sammen med mann og barn hadde vært i Markens gate da Nordisk motstandsbevegelse kom gående med flaggborgen og krav om å knuse «homolobbyen»?

Ytringsfrihetens forkjemper

Jeg ville opplevd det som svært ubehagelig. Jeg ville forklart barna hva de står for og hvorfor jeg mener det de står for er feil, og tatt initiativ til, eller latt meg mobilisere til motdemonstrasjon når ikke barna var til stede. Og jeg synes photoshoppingen av noen av demonstrantene der de grønne flaggene var byttet ut med regnbueflagg var veldig bra. Men jeg ville akseptert at demonstrasjonen var lovlig.

Du sier demonstrasjonen ikke var ulovlig, fordi den ikke er søknadspliktig, bare meldepliktig, samtidig som manglende melding kan straffefølges. Hvordan kan dette straffefølges hvis det ikke var ulovlig?

– Alle har i utgangspunktet ytringsfrihet uavhengig av form og innhold. Meldeplikten er for at politiet skal kunne legge til rette for å demonstrere uten at det oppstår vold eller sikkerhetsrisiko. Dermed er selve demonstrasjonen lovlig, selv om bruddet på meldeplikten kan bli straffefølgt. Demonstrasjonen, altså ytringen, blir bare ulovlig dersom det ytres eller handles ulovlig, som oppfordring til vold eller hatefulle ytringer, eller at det faktisk blir voldelig. Utgangspunktet i loven er at politiet skal la demonstrasjonen gå dersom det ikke er til fare for voldsomheter eller folks sikkerhet.

Hvilken lærdom bør Norge trekke av denne saken? Må det presiseres i loven eller regelverk til?

– Vi får aldri til et regelverk som er så presist at det løser alle problemer. Men jeg tenker at man trenger bedre informasjon om hvordan reglene er å forstå. Utgangspunktet i grunnloven om ytringsfrihet er uklart for mange, og man kan bli nedslått av hvor lite kunnskap det er om ytringsfrihet og hvorfor vi har den. Det er ikke første gang det har vært en uanmeldt demonstrasjon, noen oppløses, noen oppløses ikke,

Gjennom Markens gate i Kristiansand marsjerte Nordisk motstandsbevegelse lørdag, og skapte kraftige reaksjoner over hele Norge.

FOTO: JARLE R. MARTINSEN

FAKTA

Anine Kierulf

● Anine Kierulf (43) er jurist og fagdirektør ved Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter. Kierulf var tidligere forsker ved Senter for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo. Hennes fagfelt er konstitusjonelle spørsmål, menneskerettigheter og ytringsfrihet.

● Hun har vært rådgiver for Europarådet.
● I 2013 ble Kierulf Natt&Dags «Årets stemme» som «en forbildelig formidler av jus i den offentlige debatten, og fordi hun protesterer mot en innadvendt og berøringsvegrende kultur i akademien».

● I 2015 ble hun tildelt Norges forskningsråds formidlingspris for «for å være en viktig og troverdig stemme i offentligheten i spørsmål som angår menneskerettigheter og ytringsfrihet».

● Samme år fikk hun Akademikerprisen for «forskning og engasjement for ytringsfrihet og menneskerettigheter».

KILDE: WIKIPEDIA

det er gjenstand for politifaglige vurderinger som ikke skal ha med innholdet i ytringene å gjøre. Det er også viktig at mediene gjør research og opplyser om at dette har skjedd før, og at det som virker hårreisende kanskje ikke er så enestående likevel.

Hvilken betydning har det for folks reaksjoner at dette dreier seg om nynazister?

– Det har kjempestor betydning. Nazister som marsjerer vekker mest følelser, og det er egentlig veldig oppløftende. Følelsene er viktige, de er vår intuisjon for å beskytte samfunnet mot indre og ytre trusler. Det vil alltid være grupper som mange er redd for, islamister for eksempel, det er menneskelig og veldig bra at reaksjonene mot voldsideologier er sterke. Så må man tenke gjennom etterpå hva vi kan gjøre. Og da er det viktig å ha klart for seg at hovedproblemet ikke er at disse ytrer seg, men at de fins.

Du er blitt intervjuet flere ganger av en rekke medier både i forbindelse med demonstrasjonen i Kristiansand og den avlyste i Fredrikstad. Hvordan har du reagert på oppstyret rundt nazi-marsjen i Kristiansand?

– Med fare for å bli misforstått: Det er i hvert fall veldig positivt for oss som jobber med ytringsfrihet. Det gir oss en mulighet til å forklare hva ytringsfrihet er og hvorfor vi må beskytte den. Jeg har grublet litt på hva grunnen kan være til vår lave kunnskap om dette, og om Norge her skiller seg fra andre. Det som ofte må forklares er at vi beskytter ytringsfriheten ikke bare er av hensyn til ytreren, men at vi som borgere har rett på å få vite – og bli sjokkert over – at slike grupperinger og holdninger fins, og ta avstand fra det. Kampen for ytringsfrihet og demokrati er ikke vunnet en gang for alle, den må vi sammen kjempe hver eneste dag.

Fritt ord påpekte i en rapport for et par

år siden at den største trusselen mot ytringsfriheten i Norge er frykten for og motviljen mot å bli krenket. Hvilken betydning tror du det har?

– Jeg tror nok det ligger ganske dypt i oss alle at vi ikke ønsker å bli krenket, og den følelsen gjør kanskje at vi er villige å forby andre å krenke. Men vi må tåle å bli krenket, hvis ikke er ytringsfriheten en illusjon.

Kan slike holdninger og grupperinger bli styrket med forbudslinje ved at de går under jorden og får en felles identitet med en felles fiende i storsamfunnet?

– Ja, det er en bærende teori at det er bedre å ha dem i lyset. Ikke fordi trollene sprekker, men fordi vi da blir oppmerksomme på at de fins, og kan aksjonere ut fra det. Man kan ikke forby og regulere seg ut av alt, men vår samfunnsform er basert på at vi må ha tillit til at folk markerer mot slike holdninger. Orker eller gidder ikke vi som enkeltpersoner det, kan ikke staten redde oss heller.

Hvilke konsekvenser tror du denne saken får framover?

– Vi ser allerede at folk er blitt mer oppmerksomme på dette. Kanskje kan også politiet gjøre seg andre refleksjoner om hvordan de håndterer slike situasjoner. Da tenker jeg særlig på måten de to motdemonstrantene ble behandlet. Hvordan skal politiet sikre deres rett til å ytre seg? Kanskje kunne heller tre-fire politifolk stå seg rundt dem for å beskytte deres rett til å ytre sin mening slik de gjorde, og hindre at de ble voldelig angrepet av demonstrantene, i stedet for å fjerne dem?

TEKST: STEINAR VINDSLAND
steinar.vindsland@fvn.no

FOTO: SIGNE DONS/AFTEN POSTEN

Forfor vi har den.

oppløsning må ha en konkret politifaglig begrunnelse,» sier han. Han påpeker også at så lenge en demonstrasjon «går rolig for seg og ikke tyr til vold eller ulovligheter, har den også krav på politiets beskyttelse.»

Hvis dette er riktig, var arrestasjonen av Chr. Schuff og hans meddemonstranter utenfor Stortinget for et par år siden uhjemlet. (I tillegg til at straffen de fikk, er fullstendig i utakt med forsørelsens alvorlighetsgrad.) Enten tar advokaten feil, eller så begikk Oslo-politiet et ulovlig maktovergrep. I så fall må straffen frafalles og de arresterte få en offentlig oppreisning og erstatning for tort og sveie. Hvis Oslo-politiet derimot hadde rett, har Kristiansandspolitiet forsømt seg og advokaten tar feil.

«Politiet ansvar er å holde ro og orden og hindre voldsepisoder,» kommenterer statsministeren (FVN 2/8). De eneste som skapte uro og voldsepisoder (brukte makt) utenfor Stortinget den gangen, var politiet! Hendelsene viser at det er noe grunnleggende galt med rettsutøvelsen i vårt land. Noe som forøvrig også viste seg ved hendelsen på forsommeren om verkstedeieren i Vågsbygd som prøvde å verne sine verdier fordi politiet ikke gjorde det, og dermed fikk en klekkelig bot fra Datatilsynet fordi de der i gården åpenbart ikke har skjont at det ikke bare er tillatt, men i juridisk teori også påbudt, å bruke vettet ved rettsutøvelse.

Slik bidrar politiet og offentli-

ge myndigheter effektivt til å rive ned respekten for lov og orden iblant oss! For hvordan kan vi ha respekt for et system som verner forbryteren og straffer den fredslege og den forulempede?

LEIF-AAGE TØNNESEN

Usann argumentasjon fra politiet

I et tidligere innlegg i Fædrelandsvennen hadde jeg overskriften "Et tafatt og maktesløst politi". Jeg har lyst til å nansere hvorfor det ble denne tittelen.

I tillegg til den begrunnelsen jeg fikk fra politimannen, som brukte mye tid på å overbevise meg om at det gjorde rett da de kun tok seg av bråkmake som meg, som ytrert min mening om nazistene på mine måte, og dermed beskyttet de som ut fra det han sa: bare dukket opp, har også disse opplysningene blitt mer nyansert.

Politimannen uttrykte også at hadde søkt, ville de ikke fått tillatelse. Nå har jeg fått vite at de slett ikke trengte søke, de måtte bare melde i fra at de kom. Det hadde de heller ikke gjort, og begikk dermed en formalovertrødelse, som slett ikke skal legge grunnlaget for å nekte dem å ytre sine meninger. Men da må de også akseptere at slike bråkebøtter som meg, viser hva jeg mener om dem.

Jeg tørrspyttet mot pamfletten de rakte mot meg. Og deretter havnet jeg i en diskusjon med enkelte av dem.

Politiet fant altså grunnlag for å fjerne meg fra min rett til å si hva jeg mener. Det samme gjorde de med flere som protesterte mot deres tilstedeværelse i området. Blant annen min venninne, som jeg omtalte i mitt første innlegg. Hun ble truet med at de skulle lete henne opp og ta henne. Men politiet var ikke opptatt av denne voldelige trusselen. De rett og slett knebltet damen ved å true med å bøtelegge henne hvis hun ikke fjernet seg.

Så til politiets begrunnelse for sin oppførelse: Vi ville ikke at det skulle provoseres frem voldelige reaksjoner fra de demonstrerende nazistene!

Vel, den eventuelle voldelige reaksjonen var det nettopp politiets som skulle forhindre. Men i stedet knebltet de oss som gjerne ville vise vår avsky og satte en beskyttende vegg av politifolk mot at noen tok kontakt med nazistene da de forlot Markens. Hvis det var for å beskytte oss, så er det en dårlig måte å gjøre det på ved å true oss med bøter.

Politiet i Agder hadde mulighet til å følge nazistene underveis til Kristiansand, og få til en dialog om hvor de eventuelt skulle få lov til å demonstrere. Det at de bare dukket opp, er en usannhet som politiet bruker til å rettferdiggjøre sin tafatthet med. For allerede fredag kveld tilbød Øst politidistrikt ekstra ressurser til andre distrikter hvor demonstrasjonene

kunne finne sted. Men Agder-politiet takket nei.

Så kan jeg være enig med politimannen som forklart meg hvorfor de forholdt seg slik de gjorde. Men det forutsetter setter at foranledningen til demonstrasjonen var helt annerledes enn han sa den var, de dukket bare opp. Og i tillegg skulle begge sider hatt like stor rett til å si og vise sin mening. Innlegget er forkortet. Red.

ODDMUND HARSVIK,
Kristiansand

Ytrings- friheten

Etter at den nordiske motstandsbevegelsen demonstrerte i Kristiansand har debatten virkelig tatt av både i aviser, TV og på sosial medier.

● Nynazister, som den nordiske motstandsbevegelsen tydeligvis er, har en ideologi som går ut på å spre frykt. De bruker både verbale og fysiske trusler som virkemiddel for å oppnå frykt i befolkningen. Dersom jeg ikke tar helt feil så har vi en straffelov som inneholder lovbestemmelser om nettopp det med trusler og frykt.

Det er to bestemmelser i straffeloven som kan være aktuelle når det gjelder trusler. Det sies i straffeloven § 227 at man kan straffes med bøter eller fengsel inntil 3 år dersom man truer med en straffbar handling, og at dette er egnet til å fremkalle alvorlig frykt.

Etter straffeloven § 390a kan man straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år dersom man ved skremmende eller plagsom oppførelse krenker en annens fred. I tillegg har vi Straffelovens § 185 som setter forbud mot å sette frem diskriminerende eller hatfulle ytringer overfor andre mennesker på grunn av deres hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse. Symboler regnes også som en ytring. Det betyr at det kan være straffbart å bruke for eksempel et hakekorsflagg eller en KKK-uniform på offentlig sted, eller å fremsette lignende type ytringer som flagget eller symbolet representerer. Hvis noen bruker en KKK-uniform på offentlig sted og dette blir anmeldt til politiet, må politiet foreta en vurdering av om straffelovens regler er brutt, og om vilkårene for å ilegge straff er tilstede. Brudd på straffeloven § 185 kan straffes med bot eller fengsel inntil 3 år.

Ut fra dette perspektivet gjør jeg mine refleksjoner om hva som bør være en alminnelig oppfatning av ytringsfrihet og håndhevelse av loven. Den nordiske motstandsbevegelsen hadde tillyst en demonstrasjon i Fredrikstad. Etter det jeg har forstått var denne meldt til politiet der og de hadde ikke gitt tillatelse. Avslaget skal som utgangspunkt begrunnes og jeg ser ikke bort fra at kanskje politiet har nektet organisasjonen siden de helt klart signaliserer en holdning som åpenbart er med på å skape frykt og ikke minst, er skremmende og plag-

som i forhold til alminnelig ro og orden. Med andre ord har politiet fattet en beslutning som, etter min mening, er av forebyggende art i forhold til ro og orden.

Alt tyder på at den nordiske motstandsbevegelsen har forstått avslaget og derfor unnlatt å gjennomføre demonstrasjonen, eller at de rett og slett var redde for at overmakten ville bli for stor dersom de gjennomførte uten tillatelse. Det var tross alt 300 politifolk i beredskap og som kunne settes inn som innsats. Det er imidlertid gjør er å reise til Kristiansand og der gjennomfører der. Hva er det så som gjør oss alminnelige borgere så opprørte over hendelsen og politiets handlemåte i Kristiansand?

Det som jeg tror er tilfelle og gjengs oppfatning i befolkningen er at vi alle er for en ytringsfrihet, men det er vanskelig å godta at trusler om vold, skremmende og plagsom opptreden skal kunne godtas som ytring. Jeg tror dette er en oppfatning som hele Norge kan slutte seg til og da forventes det en lik håndtering av alle politidistrikter. Når vi får vite at politimesteren i Øst har sendt beskjed til Agder politidistrikt om sitt avslagsvedtak i Fredrikstad, at de har mobilisert og har 300 politifolk som kan bistå Agder, så blir det for meg noe uforståelig at Agder skulle legge seg på en annen linje. Alt av reformarbeid i politiet har hatt som hensikt å skape en robust etat som kan takle de verste tilfeller og kunne stable nok ressurser "på beina" i gitte situasjoner. Hvor blir det av en slik etat.

Det må være lov å stille spørsmål til justisminister, politidirektør og statsminister hva vi kan forvente av et politi opp mot slike organisasjoner og holdninger. Det mest oppsiktsvekkende er at politimesteren i Agder, som kanskje har et politikorps som er mest oppe å går på forebyggende tiltak i forhold til rasisme og radikaliserings, ikke har sett dette perspektivet og takket ja til ressurser for å stoppe en slik demonstrasjon.

TOR STÅLE STÅLESEN

Ingen nynazister i Kristiansands gater

Jeg mener bestemt at Den nordiske motstandsbevegelsen burde vært stanset lenge før den kom til Norge og Kristiansand.

● Etter min mening blir det galt og helt uvirkelig at disse folkene som hater Israel og som er holo-caust-fornektende får ture frem i Kristiansands gater, mens fredelige motdemonstranter som vil stå opp mot denne ekstremisme, blir fjernet og taet bort.

Her må det ryddes opp. Nok er nok!

VIDAR KLEPPE,
gruppelider for
Demokratene i Kristiansand

LØRDAG 5. august

Fædrelandsvennen

Grunnlagt 1875
– en liberal partipolitisk
uavhengig avis

**Sjefredaktør/
administrerende direktør**

Eivind Ljøstad

Nyhetsredaktør:

Jonas Mjaaland

Politisk redaktør:

Vidar Udjus

Kulturredaktør:

Karen Kristine Blågestad

Redaktører:

Monika B. Birkeland

Jostein Ravnåsen

Birgitte Klækken

SENTRALBORD

03811

ANNONSE: TAST 1

- Forretningsannonser
- Annonser for foreninger, lag og kunngjøringer

E-post: marked@fvn.no

ABONNEMENT: TAST 2

- Bestilling av abonnement
- Uteblitt avis
- Adresseendring

Web: fvn.no/minside

TIPS: TAST 3

- Tips til redaksjonen

SMS og MMS: 03811

E-post: tips@fvn.no

Postadresse:

Postboks 369
4664 Kristiansand

Besøksadresse:

Henrik Wergelands gt. 16
3. etasje

LOKALKONTOR

TIPS VÅRE JOURNALISTER

MANDAL

JARLE R. MARTINSEN

jarle.martinsen@fvn.no 918 85 107

LILLESAND

ERLEND OLSBU

erlend.olsbu@fvn.no 950 40 926

VENNESLA

ODD-INGE

RØNNING ULEBERG

odd.inge.uleberg@fvn.no 909 17 477

LEDER

Klok selvkritikk

Det er klokt av politiet i Agder å vise vilje til selvkritikk etter nazi-marsjen forrige lørdag. Ytringsfriheten må gjelde, men også dens spilleregler.

FOTO: STEINAR VINDSLAND

En uke har gått siden 70 nazister fra flere nordiske land marsjerte gjennom Markens gate i Kristiansand. Opptrinnet sjokkerte ikke bare byens innbyggere, men hele Norge. Siden har engasjementet vært stort.

Politiet forsvarte i de første dagene at demonstrasjonen ikke ble stanset. Men under et debattmøte i regi av Fædrelandsvennen torsdag ettermiddag tok fungerende politimester Arne Sundvoll selvkritikk på flere punkter – først og fremst på at forarbeidet ikke hadde vært godt nok.

Det var en klok erkjennelse. Ut fra det som nå er kjent, burde ordensmakten skaffet seg bedre informasjon om demonstrasjonen før den faktisk ble startet opp og kalt inn flere mannskaper slik at den kunne vært stanset.

Dette betyr ikke at ytringsfriheten ikke skal gjelde for nazister. Alle lovlige grupperinger er omfattet av denne grunnleggende rettigheten. Men det må ikke få feste seg et inntrykk av at nazister eller andre potensielt voldelige grupperinger skal få særbehandling, verken i forhold til ikke å melde inn en demonstrasjon på forhånd eller få politibeskyttelse under selve

Det må ikke få feste seg et inntrykk av at nazister eller andre potensielt voldelige grupperinger skal få særbehandling.

Fungerende politimester Arne Sundvoll sa under torsdagens debattmøte i regi av Fædrelandsvennen at politiet burde håndtert flere sider ved lørdagens nazimarsj på en annen måte.

demonstrasjonen. Slik lørdagens opptrinn utviklet seg, fikk nazistene beskyttelse av ordensmakten, mens de som forsøkte å demonstrere mot nazistene, ble pågrepet av politiet. Det har skapt sterke reaksjoner, med god grunn. Dessu til viktigere er det at politiledelsen viser vilje til å se med kritisk blick på egen opptreden.

Det positive som har kommet ut av den siste uka, er en større bevissthet blant folk flest om at nazismen fortsatt eksisterer og at dens støttespillere er i stand til å planlegge og gjennomføre en relativt stor demonstrasjon. Dette har igjen bevisstgjort svært mange om at denne hatefulle ideologien ikke kan ignoreres, men må bekjempes aktivt. Trolig er også et resultat av det som skjedde for en uke siden og alt engasjementet i etterkant, at politiet neppe en gang til vil tillate at en liknende demonstrasjon får finne sted på samme måte.

Det er i så fall positivt.

Dette skjer på fvn.no i dag

Møter Mjøndalen hjemme kl. 15

● Start spiller hjemme mot Mjøndalen kl. 15.00 i dag. Du kan følge oppkjøringen til kampen, tekstlivedekningen underveis, intervjuer og kommentarer. Pluss levende bilder etter kampen.

Følg oss på sosiale medier

På Twitter:
twitter.com/fvn_no
Nyhetsmeldinger og debatt

På Facebook:
facebook.com/fvn.no
Nyheter fra fvn.no

På Instagram:
instagram.com/fedrelandsvennen

■ **Presseskikk:** Fædrelandsvennen arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å ta kontakt med oss.

■ **Klager:** Pressens Faglige Utvalg **PFU** er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. Adresse: Prinsensgt. 1, postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. Telefon 22 41 56 80, faks 22 41 19 80.

■ **Publisering:** Fædrelandsvennen forbeholder seg retten til å publisere alt redaksjonelt materiale i alle mediehusets kanaler, og å lagre materialet i elektroniske arkiv og databaser som mediehuset har avtale med. Stoffet kan også publiseres i alle kanaler i mediehuset i samarbeid med. Publiseringsvilkårene gjelder uavhengig av om det betales honorar eller ikke.

■ **Personvernpolicy:** Våre brukeres tillit er av største viktighet for oss, og Fædrelandsvennen er derfor opptatt av å ivareta ditt personvern. I det vi har kalt vår personvernpolicy forklarer vi hvordan vi tar hensyn til personvernet. Les mer på fvn.no

PST-SJEF BENEDICTE BJØRNLAND

Venter flere nazidemons

PST-sjef Benedicte Bjørnland venter flere demonstrasjoner fra høyreekstremer. Men den største terrortrusselen kommer fortsatt fra islamister.

OSLO / KRISTIANSAND

– Vi vurderer det som sannsynlig at vi vil stå overfor demonstrasjoner med utgangspunkt i det høyreekstremer miljøet også i tiden som kommer, sier leder for Politiets sikkerhetstjeneste, Benedicte Bjørnland, til Fædrelandsvennen. Og med demonstrasjoner kan det oppstå voldelige sammenstøt med meningsmotstandere. PST-sjefen sier miljøet framstår bedre organisert enn før.

– FORNØYD MED INNSATSEN

Sist lørdag marsjerte 70 høyreekstremer fra Den nordiske motstandsbevegelsen gjennom Markens. Kritikken mot politiet har vært hard etter demonstrasjonen. – Når man evner å løse et politioppdrag uten at det utøves vold, at vold eskaleres, og uten at sikkerheten til innbyggerne er truet, så er det slik politiet skal forvalte maktapparatet sitt, sier PST-sjef Benedicte Bjørnland.

Politiet i Agder sier de fikk de første antydninger om demonstrasjonen klokka 07 lørdag, etter at svenske demonstranter ble stoppet på grensen. Bjørnland vil ikke kommentere når de fikk vite at stedet ble Kristiansand.

Politiet i Agder visste ikke at de høyreekstremer planla marsjen i Ynglingeforeningens lokaler i Kristiansand, som de leide allerede 20. juli. Bjørnland vil ikke kommentere om PST kjente til lokalet.

– Visepolitimesteren i Agder har tatt selvkritikk i at de ikke visste nok og ikke var godt forberedt. Er det noe PST kunne ha gjort annerledes i denne saken?

– Når man står ovenfor en demonstrasjon fra en ekstrem gruppe, vil bildet kunne forandre seg fra dag til dag, time til time, minutt til minutt. Vår jobb er fortløpende å formidle bildet vi ser.

Jeg kan ikke se hva vi skulle gjort annerledes, men vi må hele tiden forsøke å lære av erfaringer.

– Politiet lokalt sier de ble tatt på senga?

– Det refererer seg til selve demonstrasjonen og ikke miljøet i Agder. Jeg er ikke overrasket over at man synes det kom ganske brått. Men jeg har full tillit til at PST-leddet som jobber ut fra Agder-politidistrikt gjør en god jobb mot de høyreekstremer individene der nede, sier Benedicte Bjørnland.

IKKE UNDERVURDERING

– Noen vil hevde at politiet under vurderer risikoen for vold fra høyreekstremer og denne konkrete organisasjonen?

– De fem-seks siste årene har vi beskrevet trusselbildet slik at det ikke er noen grunn til å undervurdere trusselen fra høyreekstremer. Men det er ikke fra dem vi tror at vi kommer til stå ovenfor en terrorhandling, sier Bjørnland.

I trusselvurderingen for 2017, mener PST den største trusselen er islamske terrorister og hjemvendte fremmedkrigere.

– Per nå har høyreekstremer ikke en sterk, samlet ideologisk leder som støtter terror som virkemiddel. Det kan skje voldshendelser med utgangspunkt i miljøet, men da fra enkeltindivider eller løse organiserte grupper i randsonen, sier Bjørnland.

– NORGE ER IKKE SVERIGE

Bjørnland viser til hendelser i forbindelse med den store strømmen av flyktninger og asylsøkere i 2016.

– Da så man også tilløp til, og gjennomført, skadeverk og brannstifting på asylmottak. Det er ikke grunn til å slippe miljøet og la være følge med på utviklingen. Innvandring er en mobiliserende kraft for høyreekstremer,

sier Bjørnland.

I Sverige har medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelsen blitt dømt for bombeangrep mot blant annet asylmottak.

– Vi kan ikke sammenligne den høyreekstremer organiseringen i Norge og Sverige. Miljøet er annerledes, og det har blant annet sammenheng med trykket knyttet til asyltilstrømmingen i Sverige, sier Bjørnland.

I 2011 sto en høyreekstrem bak den så langt eneste terrorhandlingen i Norge i fredstid.

– Meg bekjent var gjernings-

mannen ikke organisert i noe høyreekstrem gruppe eller miljø. Vi kan aldri garantere at vi ikke igjen vil stå ovenfor en solo-aktør som med utgangspunkt i en eller annen form for ekstremisme, gjør en terrorhandling, sier Bjørnland.

– Mener PST at marsjen burde vært stoppet, i forkant eller underveis?

– Sett fra utsiden tenker jeg at når man løser et oppdrag uten at vold skjer eller eskaleres, så er det i utgangspunktet et gode. Hadde det kommet motdemonstrasjo-

ner ned til Kristiansand med konfrontasjon, så er det noe annet.

– Tenker du at denne type demonstrasjoner kan forsvares ut fra ytringsfriheten?

– I Norge har vi ofte valgt å løse det slik at man lar en demonstrasjon gå, og så håndterer man eventuelt straffbare forhold etterpå knyttet til vold eller hatefulle ytringer. Det å stanse demonstrasjoner uten at det er fare for voldelige sammenstøt med grupperinger, og å kvele ting før de kommer til uttrykk, er ikke praksisen man har hatt i Norge.

Over 200 møtte opp i amfi i Rådhuskvarteret torsdag kveld for å diskutere nazimarsjen. FOTO: STEINAR VINDSLAND

Politiet tar selvkritikk etter nazimarsjen: – Vi ble

Fungerende politimester Arne Sundvoll innrømmer at politiet kunne håndtert nazimarsjen annerledes.

KRISTIANSAND

– Vi ble tatt på senga, Hadde vi vært i en annen posisjon, hadde vi vært mer framoverlent og på hugget og hatt annen informasjon kunne vi kanskje stanst dette uten å gå på bekostning av ytringsfriheten, sa Sundvoll.

– Dette sa han under debattmø-

tet Fædrelandsvennen arrangerte torsdag kveld i Byhallen i Kristiansand om nazimarsjen.

Sundvoll ville ikke gå i detaljer om hva konkret som burde vært gjort annerledes, fordi politiet holder på med en grundig evaluering av det som har skjedd. Når konklusjonene av det arbeidet er klare, vil han være tydeligere på dette.

– Men vi ser allerede nå en rekke læringspunkter, og vi ønsker å formidle videre til politi i hele Norge hva vi lærer av dette, sa

han.

Godt over 200 mennesker møtte opp til debatten. To uniformerte politibiler, uniformert og sivilt politi var også til stede.

Varaordfører Jørgen Kristiansen bekreftet at han ikke ble orientert for etterpå og at han burde vært informert så snart politiet hadde fått informasjonen.

Kristiansen sa også at kommunen kunne bidratt med avgjørelse på om arrangementet skulle vært gjennomført. For kommunen har ansvar for faste stands, mens po-

strasjoner

– Det er ikke noen grunn til å undervurdere trusselen fra høyreekstremer. Men det er ikke fra dem vi tror at vi kommer til stå ovenfor en terrorhandling, sier PST-sjef Benedicte Bjørnland.

FOTO: NTB SCANPIX

Ytringsfriheten står veldig sterkt. Det tenker jeg er en styrke for demokratiet.

– Følger PST godt nok med på de høyreekstremer i Norge?

– Jeg kan ikke si at vi har fullstendig oversikt over alle ekstreme miljøer, enten ekstrem islamisme eller høyreekstremisme. Men jeg tror vi har en rimelig god oversikt. Vi følger med på enkeltindivider som kan ha evne og vilje til voldelige ekstreme handlinger. Og det er vårt mandat fra politikerne. Vi er ikke et meningspolitisk, det er lov å være radikal i Nor-

ge, sier Bjørnland.

PST-sjefen mener hele samfunnet, som skolen, andre offentlige instanser og foreldre har en rolle i forebygging av høyreekstremer.

– Det er ikke landets sikkerhetstjeneste som har virkemidlene til å hanke ut ungdommer som er på vei inn i noe uheldig, sier Benedicte Bjørnland til Fædrelandsvennen.

TEKST: EIVIND KRISTENSEN
eivind.kristensen@fvn.no

tatt på senga

litiet har ansvaret for det som beveger seg gjennom gaten.

– Hvis du hadde fått spørsmål om å tillate marsjen, Kristiansen, hva ville du sagt? spurte debattleder, Vidar Udjus, som er politisk redaktør i Fædrelandsvennen.

– Du kan være temmelig sikker på at jeg ville stoppet marsjen om jeg hadde fått sjansen, sa Kristiansen.

Ole Tellefsen var mannen som ble påsatt håndjern og fjernet da han stilte seg midt i gaten for å vise at han ikke var redd naziste-

ne. Han innrømmet på møtet at han var forberedt på å bli rundjult.

Sundvoll sa at nettopp dette var et eksempel på dilemma politiet må forholde seg til.

– Dette er det vanskeligste i demonstrasjoner, tjenestemenn og kvinner som der og da skal gjøre vurderinger. De vurderte da at det å ta Ole ut var det beste for å hindre at han ble offer for vold, sa Sundvoll.

STEINAR VINDSLAND

DØDSULYKKE I USA

Dreggen er en av Dyreparkens skumleste attraksjoner og er populær blant ungdom. FOTO: ARKIVFOTO

Dyreparken stengte karusell

Karusellulykken i USA rystet mange etter at folk ble kastet ut og en person omkom. Dyreparken har karusell fra samme produsent, og stengte den umiddelbart.

KRISTIANSAND

Per Arnstein Aamot frykter at «Dreggen», eller «Storslegga» som den het før, forblir avslått resten av årets sesong. Karusellen er Dyreparkens mest vågale attraksjon, og er produsert av nederlandske KMG. Det er samme firma som har laget «Fire Ball», karusellen med den fatale ulykken i Ohio i USA.

STENGTE SAMME DAG

– Vi stengte den samme dag som vi fikk høre om ulykken i USA. Det gjorde vi uten at det var funnet noe galt på vår attraksjon. Vi stengte den som en sikkerhetsforanstaltning, sier direktør for Dyreparken, Per Arnstein Aamot.

Samtidig gikk produsenten, ifølge Aamot, ut med et skriv til alle som har lignende attraksjoner i hele verden.

– De anbefalt oss å ha den stengt. Det akter vi også å gjøre, sier Per Arnstein Aamot. Den har nå stått stille i en uke.

FLERE KRITISK SKADET

En 18 år gammel gutt døde da han ble kastet av en karusell på Ohio State Fair i USA. Sju andre personer ble skadet i ulykken, flere av dem kritisk.

Videoer filmet av tilskuere viser hvordan karusellen svingte fram og tilbake som en pendel før den spant opp i lufta, kræsjet inn i noe som fører til at en del av karusellen fløy av gårde før den smalt i bakken.

En mann omkom og sju ble skadet i ulykken. Karusellen,

Dreggen er en populær attraksjon for ungdom i Dyreparken, men nå er den stengt. FOTO: REIDAR KOLLSTAD

songstart. Den har gått normalt gjennom hele sesongen. Vi gjorde det kun for å være på den sikre siden. Vi setter alltid sikkerheten først, sier Aamot. Dyreparken har ikke satset mye på denne typen skumle karuseller.

– Det har med målgruppa vår å gjøre. Vi satser jo mest på familier med barn opp til 12 år, men har jo noen attraksjoner for tenåringer også, som Badelandet og «Dreggen», sier Aamot.

GODKJENT I ÅR

Per Arnstein Aamot opplyser at det ikke var noe som tydet på det var noe galt med deres karusell. Den var godkjent før se-

songstart.

– Den har gått normalt gjennom hele sesongen. Vi gjorde det kun for å være på den sikre siden. Vi setter alltid sikkerheten først, sier Aamot. Dyreparken har ikke satset mye på denne typen skumle karuseller.

– Det har med målgruppa vår å gjøre. Vi satser jo mest på familier med barn opp til 12 år, men har jo noen attraksjoner for tenåringer også, som Badelandet og «Dreggen», sier Aamot.

STENGT I FJOR OGSÅ

«Dreggen» ble også stengt i fjor etter at en operatør fikk støt i seg. Aamot vil likevel ikke karakterisere karusellen som en problemattraksjon.

– Nei, vi har veldig høy oppe-tid på både den og andre attraksjoner, sier han.

Aamot sier de vil holde karusellen stengt helt til det blir klart hva ulykken i USA skyldes.

– Jeg er redd det drøyer ut og frykter den blir stengt hele sesongen, sier Aamot.

TEKST: ROALD ANKERSEN
roald.ankersen@fvn.no

En 18 år gammel gutt døde i en ulykke med denne karusellen i USA. FOTO: JAY LAPRETE / TT / NTB SCANPIX

SEND INN

KRONIKKER må være på maks 5000 tegn med mellomrom. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte. Manuskripter og bilder returneres bare etter avtale. Oppgi fullt navn, adresse og telefon. Adresse: debatt@fvn.no Kun forhåndsbestilte kronikker honoreres.

DEBATTINNLÉGG må være på maks 2500 tegn med mellomrom. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte. Manuskripter og bilder returneres bare etter avtale. Oppgi fullt navn, adresse og telefon. Fædrelandsvennen betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form. Adresse: debatt@fvn.no

MENING

DEBATT

NAZISME

Hatets talsmenn

22. juli deltok jeg på minnemarkeringen i Domkirken i ydmyk solidaritet med alle dem som mistet så mye for seks år siden.

● Akkurat en uke senere opplever vi så at hatets talsmenn tramper nedover Markens. Samtidig tramper de også på minnet om alle dem som ble ofret på hatets alter den skrekkelige dagen vi aldri må glemme. Og nettopp derfor blir politiets tafathet så utrolig sårt når de tillater hatets apostler å trampe fram som de vill!
TOR AUREBEKK

NAZISME

Syk ideologi

En flokk mannfolk marsjerer i Markens gate uten motstand. Flaggene symboliserer en syk ideologi lik Anders Behring Breivikks opptreden i retten.

● Den enkelte deltakers CV må ekskludere vedkommende fra alt arbeid i Norge.

Men det far folk som protesterer mot dette makabre budskapet som fikk håndjern og ble ført bort av politiet.

Skal store grupper få demonstrere landet rundt og fritt spre et sykt budskap? Da er det ikke lenge før grupper er på flere hundre.

Er ytringsfriheten så suveren, mener jeg at oppførselen til demonstrantene bør tilsis observasjon over lang tid.

ALF ANDERSEN

NAZISME

Nei til nazismen

Nazismen vil alltid finne grupper i befolkningen å hetse mot, samt lage det de mener er skjellsord på bekostning av disse gruppene.

● De generaliserer hetsten til den gjelder befolkningen generelt.

og løgner blir satt i system. Dette er deres metode og har en hensikt. Vi vet fra historien hva nazismen kan føre med seg når den får makt over samfunnet, vold og massedrap, begrunnet i rasehat og klassehat. Etter 2. verdenskrig tok vi et oppgjør med denne oppfatningen og avviste den. Nazismen er et terrorsystem og vil alltid trekke til seg kriminelle.

Ytringsfriheten står høyt, men må aldri stå over den nasjonale friheten. Derfor er der regler for ytringsfriheten.

NKP gir sin fulle støtte til de våkne enkeltpersoner og demonstranter som krever at nazistene skal holde seg vekke.

Vi oppfordrer alle til å delta i det tverrpolitiske samarbeidet mot nazismen.

Nei til nazismen.

RUNA EVENSEN,

leder i NKP

STIG ØDEGAARD,

1. sekretær, NKP

POLITIKK

Amerikanske politiske amatører

Politisk redaktør Vidar Udjus skriver i sin kommentar den 29/7 at nasjonalismen som Trump representerer hadde vært langt farligere om presidenten hadde vært en dyktig politiker. Når har Vidar Udjus funnet ut at det kan finnes dyktige politikere i USA?

● Kanskje personer som Rand Paul, Bernie Sanders, Tulsi Gabbard og Jill Stein, men knapt noen flere. I utenriks og sikkerhetspolitikken opptrer amerikanske politikere uansett president som uansvarlige villmenn som bare ønsker krig, død, ødeleggelse, regimeskifte terror og lidelse for andre lands sivilbefolkning.

Man kan neppe tro at det gjennomsnittlige IQ-nivået for amerikanske politikere er høyere enn 48.6. Forståelse for andre lands historie og kultur ligger på et null-nivå, og for amerikanske politikere er diplomati et fremmedord. Ingen amerikansk utenriksminister når verdens beste utenriksminister Sergej Lavrov lenger enn midt opp på leggen i diplomatisk kløkt. Amerikansk politikk er bygd på evig krig, verdenshegemoni, styrting av regimer, intervensjoner, død, ødeleggelse og terror. Demokrati er

totalt uforenlig med hegemonistiske prinsipper (Brzezinski). Denne forkastelige og ondskapsfulle krigspolitikken ligger fast uansett hvilken president som sitter ved makten. Om Trump er politisk tilbakestående og en amatør er det nå Pentagon, de krigshissende haukene i de neokonservative tenketankene og i Kongressen som nå får enda sterkere innflytelse over politikken.

Når USA intervensjoner i andre land og styrter regimer bryr de seg aldri om befolkningens ve og vel. Det er uansett USAs ekstreme egoistiske interesser man krever skal prioriteres. Denne nasjonalismen er like ille og farlig uansett om presidenten heter Trump eller ikke.

THOR KREFTING NISSEN,

Oslø

FORSØPLING

Venstre til valg på rene fjorder

Plastforsøplingen i havet er et enormt, globalt problem, og det har nådd din nærmeste strand. Venstre går blant annet til valg på en marin renovasjonstjeneste.

● Akkurat nå er fjorden på sitt beste. Varmet av en lang sommer, fristende å bade i, full av mat. Men vi svømmer i plast. Drikkeflasker, taustumper og annet avfall vasker inn på strendene våre. Makrellen vi fisker på hytta har det i magen. Kanskje er platen så liten at vi ikke ser den, og spiser den selv. For Venstre er det viktig at alle har tilgang til naturen, og at den skal være ren. Dyr og planter skal tas vare på, ikke ødelegges med uforsiktighet og forsøpling. Økosystemet har egenverdi, men havet er også matfat og jobbskaper.

Når vi skal bekjempe marin forsøpling må vi gjøre to ting på én gang. For det første må vi sette i gang en stor ryddeinnsats for å fjerne platen som allerede er i havet. I tillegg må sørge for at vi ikke fortsetter å forurense og forsøple.

Ryddeinnsatsen må gjøres på mange plan. Venstre mener det er behov for en marin renovasjonstjeneste – dedikert til rydding av kysten. Fremover må i større grad ta i bruk ny teknologi for å rydde og rense platen i fjordene, og det må settes av penger til forskning, slik at vi kan bli enda mer effektive i fremtiden.

For å hindre at vi forsøpler mer i fremtiden, vil Venstre få på plass flere pante- og returordninger og øke flaskepantene. Slik frister det mer å resirkulere platen enn å kaste den i naturen. All plast som ikke er bioplast eller resirkulert bør avgiftsbelegges, slik at færre

velger å bruke det. Det skal tross alt være enklest og billigst å velge miljøvennlig. Samtidig er det ikke slik at all platen som havner i fjorden har vært kastet med vilje. En del kosmetikk og tannkrem er tilsatt mikroplast, og det har forsvunnet ut i naturen gjennom avløpet. Heldigvis har Venstre nå sørget for at nå er forbudt å selge kosmetikk med mikroplast i Norge.

Plast er skadelig for naturen, fordi den tar så lang tid å bryte ned. En brusflaske på havets bunn bruker gjerne 450 år på å forsvinne. Når en fisk eller sjøfugl spiser biter av plast, fyller det seg opp i magesekken og gjør dem syke. Mange dør. På Sørlandet skal vi leve av havet lenge. Vi skal ha turister og fiske langs kysten. Alle som bor her skal kunne bade på sin nærmeste strand. Da er vi avhengige av at vannet er rent. Venstre kjemper for fjordene. Fordi vi er på lag med framtida.

PETTER N. TOLDNÆS,

stortingskandidat for Venstre

VALGET 2017

Valgkampnerver på høykant

Valgdagen nærmer seg med raske skritt, og man merker at politikernervene begynner å komme på høykant. Hyppigheten og graden av ufinhet øker.

● Sitat fra vg.no den 3. august: «Sylvi Listhaug bruker en gammel karikaturstrid som fersk ammunition i verdikampen mot Arbeiderpartiet». «– Hvilken politiker var det som hang en norsk redaktør ut til tørk for å ha trykket karikaturene? Ja, det var Jonas Gahr Støre. En person som nå ønsker å bli norsk statsminister, sier Listhaug i videoen».

Det dreier seg om at Jonas Gahr Støre kom med en offentlig unnskyldning for gjengivelsen av Kurt Westergaards Muhammed-karikatur i det kristne bladet Magazinet i 2006. Kanskje litt «upedagogisk» av Gahr Støre, sett fra én vinkel, men han var selv sagt redd for terrorhandlinger på norsk jord som følge av trykkingen, og gjorde derfor det lille han kunne for å forhindre noe slikt. Dette burde Sylvi Listhaug skjønne. Men i stedet vil hun nå at Gahr Støre skal be om unnskyldning for unnskyldningen – II år senere...

En II år gammel sak hentes altså fram i valgkampen. Men dette er ingenting mot dem som prøver å riste av seg det stadig mer populære Senterpartiet - for der må de 84-85 år tilbake i tiden. I det daværende Bondepartiet hadde de en telemarkning ved navn Vidkun

Quisling som forsvarsminister i perioden 1932-33. Og dette brukes nå for harde livet mot dagens Senterpartiet.

Det er visst bare en bagatell at Quisling forlot Bondepartiet i 1933, da han dannet sitt eget naziparti Nasjonal Samling, og at det var hele syv år etter det igjen, den 9. april 1940, at han ble den kjente svikeren. Quisling hadde altså forlatt Bondepartiet for syv år siden da han ble landsforræder - og 24. oktober er det 72 år siden han ble henrettet for det sviket.

I år feirer vi 80-årsdagen til både vår konge og vår dronning. Da Quisling forlot Bondepartiet skulle det fortsatt gå hele fire år for disse idag gamle menneskene ble født. Der har du tidsperspektivet. I det hele tatt: Hvis ikke motstanderne av Senterpartiet har noe nyere og mer solid å angripe den ansvarsbevisste og sympatiske Trygve Slagsvold Vedum (født 1978) og resten av partiet for, da må det stå dårlig til.

Frank Simonsen Søgne

FRANK SIMONSEN,

Søgne

BEHANDLING

Norske kreftpasienter må få medisinen som virker

Demokratene i Norge mener at det er en politisk skandale at det tar alt forlang tid for lovende medisiner blir utviklet til produktet taes i bruk på norske kreftpasienter her i landet

● De siste årene har verden opplevd en liten revolusjon innen kreftbehandling, og det medfører heldigvis at en rekke pasientgrupper som tidligere ikke hadde noe tilbud kan i dag leve lengre og bedre med sin kreftsykdom.

Dessverre så opplever man i dag i alt for mange liv går tapt fordi at nye og effektive kreftmedisiner ikke tas i bruk. I disse tilfellene mener Demokratene i Norge at det snarest må komme på plass en midlertidig finansieringsordning, slik at kreftpasientene raskt kan ta de nye medisinene i bruk som redder liv.

Demokratene i Norge ber derfor Regjeringen om å innføre et system for midlertidig finansiering av lovende legemidler som er til vurdering i beslutningsforum slik at ikke det økonomiske stopper muligheten til å ta i bruk nye medisiner. Verdens rikeste land Norge kan ikke være på U-landsnivå ovenfor norske kreftpasienter. Nok er nok!

VIDAR KLEPPE,

1. stortingskandidat for Demokratene i Vest-Agder

HELSETILSYNET VARSLET

Fagdirektør Per Engstrand ved Sørlandet sykehus mener det er oppsiktsvekkende at man ikke kan få tatt biopsi eller obdusere pasienter som kan ha Creutzfeldt-Jakobs sykdom. FOTO: TORE-ANDRÉ BAARDSEN

Sykehjemspasient døde trolig av kugalskap

En pasient som med stor sannsynlighet hadde kugalskap døde i Arendal i juni. Dette avdekket en oppsiktsvekkende mangel i norsk helsevesen.

ARENDALE

Det går fram av et varslingsbrev som sjefen for neurologisk avdeling ved Sørlandet sykehus, Martin Weisshaar, har sendt til Statens helsetilsyn.

Han skriver i varslingsbrevet at en pasient som med stor sannsynlighet hadde den såkalte kugalskapen for mennesker, Creutzfeldt-Jakobs Sykdom (CJS), døde ved et sykehjem i Arendal i juni i år.

VARSLET

Han varsler helsetilsynet om saken fordi det viste seg at ingen helseforetak i hele Helse Sør-Øst kunne foreta en biopsi, ta en prøve av hjernen, eller obduksjon. Det er den eneste måten å konstatere med absolutt sikkerhet at det faktisk var CJS.

Årsaken til at verken Sørlandet sykehus, Universitetssykehuset i Stavanger eller Oslo Universitetssykehus kunne gjøre jobben, var det ingen av dem har det utstyret som kreves for å oppfylle de spesielle smittevernprosedyrene som kreves når det gjelder denne dødelige sykdommen.

INGEN LABORATORIER

– Vi har hatt saken oppe i interregionalt fagdirektørmøte, det vil si fagdirektørene i de fire helseregionene. Ingen av dem kjente til laboratorier som kan utføre biopsien, men vi valgte å gjennomføre en grundig sjekk for å se om noen per i dag kan gjøre det. Dersom ikke vi finner noen steder, må vi vurdere å etablere et tilbud et sted i Norge, sier fagdirektør Geir

Fagdirektør i Helse Sør-Øst, Geir Bøhler.

Overlege Hans Blystad i Folkehelseinstituttet.

Bøhler i Helse Sør-Øst.

– Det er jo svært oppsiktsvekkende at vi ikke kan gjøre biopsi eller obduksjon av CJS i Norge. Jeg tok det opp med fagdirektørene, og de bare himlet med øynene da jeg fortalte om dette, sier fagdirektør Per Engstrand ved Sørlandet sykehus.

UKJENT

Overlege Hans Blystad ved Folkehelseinstituttet opplyser at det årlig meldes mellom 20 og 30 tilfeller av pasienter med mistenkt CJS i Norge, og at i fire-fem av

FAKTA

Creutzfeldt-Jakobs Sykdom

- Klassisk CJS oppstår på tre forskjellige måter:
- Sporadisk, vi vet ikke hvorfor dette skjer, og dette er den vanligste formen for CJS.
- Arvelig, cirka 5-10% av pasienter med CJS har et familiemedlem med CJS eller en genetisk mutasjon som kan assosieres med CJS.
- Smitte/kontaminering, noen kan få CJS fra menneskevev etter en medisinsk prosedyre som for eksempel hud eller hornhinne transplantasjon.
- Den nye typen Creutzfeldt-Jacob sykdom, variant CJS smitter ved: å spise kjøtt fra et dyr med kugalskap.

tilfellene konstateres det svært stor sannsynlighet for at det var denne sykdommen. Det er kliniske symptomer, samt EEG og MR som gir en sannsynlighet på rundt 90 prosent for at det er CJS.

– *Var du klar over at det per i dag ikke fins noen steder i Norge som kan utføre biopsi eller obduksjon?*
– Nei, det var ukjent for meg, sier Blystad.

Han sier det er viktig å kunne foreta biopsi eller obduksjon. Først og fremst for å være helt sikre på at det ikke er den såkalte «variant CJS». Den er en av fire utgaver av den dødelige sykdommen. På verdensbasis er det registrert knapt 300 tilfeller, og aldri i Norge. Blystad mener risikoen for at den skal registreres i Norge er forsvinnende liten.

SJELDEN

Fungerende avdelingsleder ved neurologisk avdeling Sørlandet sykehus, Magne Bø, sier CJS forekommer så sjelden som på én av halvannen million mennesker. Sykdommen kan ikke behandles og pasienten dør innen ett til to år etter at de første symptomene melder seg. Gjennomsnittsalder for de som rammes er 65 år.

– Symptomene er en rask utvikling av demens, muskelrykninger og tiltakende ustøhet, sier Bø. Han sier det ikke er slått fast hvordan sykdommen spres.

Grunnen til at de rammede individer ikke infiserer friske ved direkte kontakt er at smitten finnes i hele kroppen men er innkapslet i sentralnervesystemet og hjernen. Derfor er risikoen ved å utsette seg for infisert vev ekstremt høy, og rettsmedisinere har tidligere nektet å obdusere når det har vært mistanke om CJS.

TEKST: STEINAR VINDSLAND
steinar.vindslan@fvn.no

NAZIMARSJ

Politiet var tilstede, men grep ikke inn da en gruppe nynazister marsjerte i Markens lørdag 29. juli. FOTO: JARLE MARTINSEN

Anmelder Agderpolitiet etter nazimarsj

Organisasjonen Nye SOS Rasisme har anmeldt politiet for håndteringen av nazimarsjen i Kristiansand.

KRISTIANSAND

– Vi mener det er åpenbart at politiet i Agder handlet kritikkverdigg da de tilrettela for denne ulovlige nazimarsjen og vi forventer at avgjørelsen får konsekvenser, heter det i anmeldelsen fra Nye SOS Rasisme i Stavanger.

Anmeldelsen er sendt Spesialenheten for politisaker, med ordfører og varaordfører i Kristiansand på kopi.

KRITISKE TIL POLITIET

– Bakgrunnen er håndteringen av den ikke varslede nazidemonstrasjonen lørdag 29. juli, i Markensgate i Kristiansand, skriver Nina Narvestad og Kjæran Dahle i Nye SOS Rasisme i Stavanger i en e-post.

Nazimarsjen i Kristiansands gater fikk nasjonal oppmerksomhet.

Politiet i Kristiansand lot marsjen gå sin gang, noe mange har stilt seg kritiske til.

Politiet på sin side har i ettertid tatt selvkritikk for deler av håndteringen, og Arne Sundvoll, fungerende politimester, sa på et debattmøte

etter marsjen at de ble tatt på senga.

Sundvoll er en av enkelttjenestemenn som er nevnt spesielt i anmeldelsen. Den andre er stabssjef Bård Austad.

EGEN FACEBOOK-GRUPPE

– Arne Sundvoll har gått ut i media som beslutningstaker for den ulovlige nazimarsjen og Bård Austad har forsvart avgjørelsen i media. Beslutningstakerne bør rammes av denne anmeldelsen, heter det i e-posten fra Nye SOS Rasisme.

De to tjenestemennene har også fått spesiell oppmerksomhet gjennom en Facebook-side som har fått tittelen «Vi som krever visepolitimesteren i Kristiansand sin avgang».

Agder politidistrikt anmeldes for tre forhold:

At det norske delen av den nordiske motstandsbevegelsen fikk tillatelse til å vise seg mannssterke med sitt budskap, og dermed økt sine rekutteringsmuligheter.

At organisasjonen har fått økt selvtillit og en sterkere legitimitet av sitt budskap.

At Kristiansand ble omgjort til ns-sone som nazistene, og en direkte trussel for alle meningsmotstandere og alle som utpekes som nazismens fiendebilder. **JANNE BIRGITTE PRESTVOLD**

Slukket brann i propanflaske

Brannvesenet fikk rask kontroll på brannen i en propanflaske på Småslettene i Tveit.

KRISTIANSAND

110-sentralen meldte om brannen klokka 10.20 onsdag formiddag.

Meldingen gikk ut på at det brant i en propanflaske ved en bedrift på Småslettene.

Klokka 10.37 melder brannvesenet at de har kontroll på stedet.

– Brannen startet i tilknytning til en propanflaske. De ansatte på bedriften evakuerte og avventet situasjonen til

brannvesenet kom, sier brannsjef Jan Røilid i Kristiansandregionen brann og redning.

Røykdykkere ble sendt inn i bygget og fikk stengt ventilen på propanflasken.

Det pågår utlufting på stedet, og brannvesenet jobber med å ta kontroll på flaskene.

– *Hva er farene med en slik brann?*

– Hvis brannen slukkes, kan det lette gass ut i lokalet som kan antenne. I tillegg kan flasker som bli oppvarmet eksplodere, sier Røilid.

Årsaken til brannen i propanflaske er foreløpig ukjent. **CHRISTINA ØSTTVEIT GEIR CHRISTIAN JOHANNESSEN**

DEMONSTRASJON

Vi anmelder Agder politidistrikt**Til Spesialenheten for politisaker.**

● Nye SOS Rasisme Stavanger anmelder med dette Agder politidistrikt. Vi trekker spesielt frem to tjenestemenn, Arne Sundvoll, fungerende politimester i Agder og Bård Austad, stabssjef.

Bakgrunnen for anmeldelsen er håndteringen av den ikke varslede nazidemonstrasjonen lørdag 29. juli, i Markens gate i Kristiansand. Arne Sundvoll har gått ut i media som beslutningstaker for den ulovlige nazimarsjen og Bård Austad har forsvart avgjørelsen i media. Beslutningstakerne bør rammes av denne anmeldelsen.

I ettertid har PST kommet ut med at de er bekymret for Den nordiske motstandsbevegelsen sin aktivitet i Norge. Det nevnes som bekymringsverdig og en ikke ønsket utvikling at veldig mange svenske og noen finske nynazister ble importert til Norge og Kristiansand 29. juli. Forsker ved Senter for ekstremismeforskning hos UIO, Jacob Ravndal, sier det er den svenske delen av organisasjonen som «trekker i trådene».

Agder Politidistrikt anmeldes for 3 forhold:

1. Den norske delen av Den nordiske motstandsbevegelsen fikk tillatelse til å vise seg mannssterke med sitt budskap, og har dermed økt sine rekrutteringsmuligheter.

2. Organisasjonen har fått økt selvtilitt og en sterkere legitimitet av sitt budskap

3. Kristiansand by ble omgjort til ns-sone som nazistene selv beskriver det som, og dette var en direkte trussel for alle meningsmotstandere og alle som utpekes som nazismens fiendebilder. Direkte skader på tilskuere var at skuespiller Ole Tellefsen fikk brukket ribben og filmregissør Stefan Strandberg med sønn ble tilropt at de skulle spores opp for å «tas».

Etter demonstrasjonen hadde organisasjonen sin leder i Norge, Haakon Forwald, dette innlegget:

«At den 29. juli var en stor dag for Den nordiske motstandsbevegelsen og at vi gjennom vår demonstrasjon har skrevet oss inn i historiebøkene, er åpenbart. Oppmerksomheten er gedigen, og aldri for har vårt nettsted hatt like mange besøkere – og søknadene om å engasjere seg triller inn. Den 29. juli ble dagen da Den nordiske motstandsbevegelsen trosset systemets forsøk på å kneble oss, og gjennomførte organisasjonens første og største demonstrasjon på norsk jord. Det ble dagen

da Norges første nasjonalsosialistiske demonstrasjon i moderne historie ble gjennomført. Historie ble skrevet, og vi vil takke samtlige deltakere for en fantastisk dag. Det var en ære å innta Kristiansands gater sammen med dere! Hill Seier!»

Vi mener det er åpenbart at Politiet i Agder handlet kritikkverdigg da de tilrettela for denne ulovlige nazimarsjen og vi forventer at avgjørelsen får konsekvenser. *Innlegget er forkortet. Red.*

NINA NARVESTAD OG

KJÆRAN DAHLE,

for Nye SOS Rasisme Stavanger

VALGET 2017

Bla bla – men bruk stemmeretten**Om noen få uker er det som kjent stortingsvalg i Norge.**

● For et par dager siden traff jeg to ungdommer, som var i tvil om de skulle bruke sin stemmerett. De visste ikke nok om partiene, var egentlig uinteresserte i politikk og syntes det var mye rart som ble sagt og gjort av voksne folk.

Klart dere skal stemme, sa jeg med utestemme. En demokratisk rett, som bør brukes. Alle land har det ikke som vi. Studer partienes program, sa jeg, og stem på det partiet som appellerer mest. Jeg la til at de dog måtte huske at partiene var på overbudsjiden nå og at halvparten, eller mindre, aldri ville innfris etter 12. september. Hestehandel, mumlet jeg og forklarte begrepet.

Bla - bla. Vi tre var enig i at det sies og gjøres mye rart. Politikerne reiser Norge rundt og gjør seg folkelige og lekke og tror at velgerne, vi, er ganske tjukke i hodet.

Eldreomsorgen skal skinne - igjen! Det sa Jens Stoltenberg for 4 år siden, og det gjentas i dag. Littervis av kaffe og kilovis med bolle nyles på alders og sykehjemmene og aldri er vel eldre mer populære enn nå. Det klappes og nusses på eldre hud og løfte- ne sitter løserne enn gammel gummi- strikk på en godt brukt bukse.

Bla - bla.

Fakta. Vi ønsker fakta. Vi ønsker ærlige svar. Vi ønsker parti- program som virker fornuftige og ikke utskjelling av konkurrenter. Ingen kan alt alltid. Det er mer troverdig i et svar hvor en politiker sier at hen ikke kan svare på alt, enn slappe formuleringer som svirrer rundt som smør i en stekepanne.

Godt valg – og velg!

BERIT SVENSEN

NÆRINGS- LIV

Næringsminister Monica Mæøamd besøkte i forrige uke Peder Nærbø, styreleder i Bulk Eiendom, på Støleheia i Vennesla. FOTO: KOLLSTAD, REIDAR

Mens vi venter på Høyre**Fiberkabler til Europa er kritisk for utvikling av nye næringer og flere arbeidsplasser på Sørlandet.**

Næringslivet ber om statlig innsats for å få dette til, men næringsministeren lukker ørene for næringslivets behov og Ingunn Foss vil utrede en sak som allerede er ferdig utredet. Mens Høyre somler uinteressert videre, etablerer store aktører seg i våre naboland.

Oljekrisen har rammet Sørlandet hardt, og det skapes nesten ingen nye jobber under Høyre-styret. For å utvikle nye næringer og nye arbeidsplasser er det viktig at vi satser på de mulighetene vi har på Sørlandet. Flere steder i vår landsdel ligger det til godt til rette for å ta en posisjon i det voksende markedet innen datalagring.

Det prosjektet Peder Nærbø og hans firma Bulk as bygger opp på Støleheia i Vennesla er unikt. Her er planen å etablere ikke mindre enn verdens største grønne datalagringssenter. Peder Nærbø viser et utrolig pågangsmot med sin satsing for noe han tror på, og en industri som kan skape hundrevis av nye arbeidsplasser på Sørlandet.

Jeg har møtt Peder flere ganger. Hele tiden har han hatt fo-

kus på at det må etableres flere fiberkabler. Både innenlands og til Europa. Men han har også vært tydelig på at staten må bidra, fordi private aktører ikke vil eller kan gjøre dette alene. Næringsministerens svar er at det ikke er sikkert at staten skal bruke penger på dette fordi dette er noe private kan løse. Da lur- rer jeg på om hun ikke har hørt hva næringslivet sier, eller ikke forstår hva saken handler om.

Foran valget i 2015 traff jeg

●● Nei, Ingunn Foss og Erna Solberg. Det trengs ikke flere utredninger eller vurderinger. Det trengs handling

Peder Nærbø og lovet å fremme forslag i Stortinget om dette, og i mai 2016 vedtok stortinget følgende:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om hvordan det så raskt som mulig kan etableres flere fiberkabler til utlandet, blant annet fra Norge til Storbritannia og Tyskland, for å styrke grunnlaget for etablering av grønne datasentre og annen databasert næringsvirksomhet i Norge».

I februar i år, ni måneder senere etterlyste jeg svar fra regjeringen. Jeg ble da fortalt at

det var mottatt en rapport i desember fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som hadde utredet saken, og at det ville bli lagt frem en sak for stortinget så snart som mulig. Men nå, et halvt år senere, sier plutselig Høyres Ingunn Foss at regjeringen ikke bare kan konkludere, men at saken må utredes. Og statsministeren sier at de skal legge frem en vurdering av forslagene senere.

Nei, Ingunn Foss og Erna Solberg. Det trengs ikke flere utredninger eller vurderinger. Det trengs handling. Fiberkabler er kritisk infrastruktur som næringslivet trenger, og de ber staten være med å bidra til å øke kapasiteten. Da trenger vi også en næringsminister som lytter, og ikke tror at markedet kan løse alt selv.

Mens vi har ventet på Høyre, har Facebook, Google, Amazon, Microsoft og Apple etablert sine datasentre i våre naboland. Derfor trenger Sørlandet en offensiv regjering med en aktiv næringspolitikk hvor staten bidrar til at næringslivet kan lykkes. Slik får vi flere arbeidsplasser, og det var slik det ble skapt fem ganger flere jobber under vår regjering enn under Høyres ledelse.

ODD OMLAND,
stortingsrepresentant Ap

TORSDAG 17. august

Fædrelandsvennen

Grunnlagt 1875
– en liberal partipolitisk
uavhengig avis

**Sjefredaktør/
administrerende direktør**

Eivind Ljøstad

Nyhetsredaktør:

Jonas Mjaaland

Politisk redaktør:

Vidar Udjus

Kulturredaktør:

Karen Kristine Blågestad

Redaktører:

Monika B. Birkeland

Justein Ravnåsen

Birgitte Klækken

SENTRALBORD

03811

ANNONSE: TAST 1

- Forretningsannonser
- Annonsor for foreninger, lag og kunngjøringer

E-post: marked@fvn.no

ABONNEMENT: TAST 2

- Bestilling av abonnemnet
- Uteblitt avis
- Adresseendring

Web: fvn.no/minside

TIPS: TAST 3

- Tips til redaksjonen

SMS og MMS: 03811

E-post: tips@fvn.no

Postadresse:

Postboks 369
4664 Kristiansand

Besøksadresse:

Henrik Wergelands gt. 16
3. etasje

LOKALKONTOR

TIPS VÅRE JOURNALISTER

MANDAL

JARLE R. MARTINSEN

jarle.martinsen@fvn.no 918 85 107

LILLESAND

ERLEND OLSBU

erlend.olsbu@fvn.no 950 40 926

VENNESLA

ODD-INGE

RØNNING ULEBERG

odd.inge.uleberg@fvn.no 909 17 477

LEDER

Verktøy mot ekstremisme

Ekstremismen blomstrer stadig opp, i nye former og i nye kanaler. Vi må aldri tro at vi har vunnet kampen.

FOTO: JARLE MARTINSEN

Nazist-demonstrasjonen som fikk toge gjennom Markens gate i Kristiansand tidligere i sommer var en vekker for oss alle. Og kanskje denne påminnelsen, og debatten i etterkant, er noe av grunnen til at temaet engasjerer: Da Arkivet arrangerte debatt i Arendalsuka onsdag om globale hatideologier ville en fullsatt sal lære mer og drøfte hvordan vi skal forholde oss til dette, blant annet med innspill fra PST-sjefen Benedicte Bjørnland.

Det er bra og en riktig respons på det vi i sommer har erfart lokalt, og det vi ser skjer internasjonalt. Terror kjenner vi til gjennom stadige anslag. Den forskrekker oss, men overrasker oss dessverre ikke lenger. Men hele verden rystes nå av at den amerikanske presidenten Donald Trump likestilte nazister og antinazister da han skulle kommentere demonstrasjonene i Charlottesville i Virginia. Det gjør denne debatten bekymringsfullt aktuelt. For hva gjør vi når ikke engang verdensledere klarer å trekke grensene for hva som bør være legitime ytringer vi skal tolerere – og ikke?

Temaet ekstremisme vever seg inn seg i et annet tema som har vært mye drøftet i alle de ulike foraene i Arendalsuka. Nemlig utenforska-

Terror kjenner vi til gjennom stadige anslag. Den forskrekker oss, men overrasker oss dessverre ikke lenger.

Under Arendalsuka arrangerte Stiftelsen Arkivet debatt om ekstremismen, og en fullsatt sal ville høre debatten om hvordan situasjonen er og hvordan bekjempe den.

pet. Det handler om både de høyreekstreme strømningene og de islamistiske. Begge bevegelsene har fått ny energi av tilstrømmingen av flyktninger, av at verden globaliseres, at konflikter i land langt borte kan påvirke den politiske diskusjonen hos oss.

Derfor var også overskriften på debatten «Globale hatideologier – lokalt ansvar». PST-sjefen Benedicte Bjørnland er ikke uten håp. Hun mener godt forebyggende arbeid overfor sårbare grupper allerede er etablert og at det er effektivt. For målgruppen for denne forebyggingen vet vi ganske mye om hvem er – mistilpassede unge.

PST-sjefen holdt frem et annet viktig verktøy for bekjempelsen mot ekstremisme - den åpne, frie debatten. I Sverige er situasjonen annerledes. Nynazismen der har fått vokse i fred uten av offentligheten har våget diskutere det. Det må vi ta lærdom av. Vi må ikke gi ekstremismen et øyeblikks ro og inkludering og debatt er våre viktigste verktøy.

Dette skjer på fvn.no i dag

Følg Starts bortekamp

• Klokket 19.00 i kveld kan du følge Starts bortekamp mot Ull/Kisa på fvn.no. Bildet er fra møtet i sør i vår da en Ull/Kisa-spiller ble skadet.

Tajik i podcasten

• Aps nestleder Hadia Tajik stiller kl. 11 i dag i podcasten til Udjus og Blågis. Den går direkte og i opptak. Kl. 11.30 kommer Knut Arild Hareide.

Følg oss på sosiale medier

På Twitter:

twitter.com/fvn_no
Nyhetsmeldinger og debatt

På Facebook:

facebook.com/fvn.no
Nyheter fra fvn.no

På Instagram:

instagram.com/fedrelandsvennen

■ **Pressesjekk:** Fædrelandsvennen arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god pressesjekk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å ta kontakt med oss.

■ **Klager:** Pressens Faglige Utvalg **PFU** er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. Adresse: Prinsensgt. 1, postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. Telefon 22 41 56 80, faks 22 41 19 80.

■ **Publisering:** Fædrelandsvennen forbeholder seg retten til å publisere alt redaksjonelt materiale i alle mediehusets kanaler, og å lagre materialet i elektroniske arkiv og databaser som mediehuset har avtale med. Stoffet kan også publiseres i alle kanaler i mediehuset i samarbeid med. Publiseringsvilkårene gjelder uavhengig av om det betales honorar eller ikke.

■ **Personvernpolicy:** Våre brukeres tillit er av største viktighet for oss, og Fædrelandsvennen er derfor opptatt av å ivareta ditt personvern. I det vi har kalt vår personvernpolicy forklarer vi hvordan vi tar hensyn til personvernet. Les mer på fvn.no

KRITISK. Kari Henriksen kritisk til hemmelighold av rapport

Politiet holder nazi-evaluering

Politiet i Agder vil ikke offentliggjøre sin rapport etter nazimarsjen i Kristiansand. Selv innad i politiet er det kun et fåtall som får lese evalueringen.

Medlem av justiskomiteen på Stortinget, Kari Henriksen.
ARKIVFOTO

KRISTIANSAND

– Å offentliggjøre denne rapporten kunne vært med på å reparere den bristen på tillit politiet i Agder har fått etter demonstrasjonen, sier Kari Henriksen (Ap), Vest-Agder-representant og medlem av justiskomiteen på Stortinget.

Mange har rettet krass mot politiet etter nazimarsjen 29. juli. Gruppen «Den nordiske motstandsbevegelsen» fikk marsjere uhindret gjennom Markensgate og etablere seg med en flaggborg på Nedre Torv. De vel 70 høyre-ekstreme fra hele Norden hadde ikke meldt fra på forhånd.

Det er også kommet fram at politiet ikke visste at gruppen i god tid før marsjen hadde vært samlet i lokalet til en kristen forening i Kristiansand.

Nå foreligger en intern evaluering av hvordan Agder-politiet håndterte saken. Men det er få som får lese den.

OFFENTLIGGJØR IKKE

– Det er et internt dokument med polititaktiske vurderinger som er unntatt offentlighet, sier visepolitimester Arne Sundvoll.

Han har avvist Fædrelandsvennens forespørsel om innsyn.

– Men dette også et utrolig viktig instrument for å lære noe av

en sak som var omstridt og som mange har sterke meninger om. Hvem er det som får se rapporten?

– Den er presentert for Nasjonal ledergruppe i politiet og med særorgan som har nytte av det. Vi bruker den internt for å se på våre rutiner og lære hva vi bør gjøre annerledes neste gang.

Sundvoll har tidligere uttalt at det var forhold som politiet i ettertid ser man kunne gjort annerledes. Han vil nå ikke si hva som burde vært håndtert annerledes.

– Det vil jeg ikke si noe om. Dette er politifaglige vurderinger vi ikke offentliggjør, sier Sundvoll.

DELES MED FÅ INTERNT

Fædrelandsvennen kjenner til at evalueringen i skriftlig form kun har blitt delt med et fåtall ledere internt i politiet.

– Vi har hatt en gjennomgang av evalueringen i politidistriktets ledergruppe. De som nå arbeider med planverket vårt for å håndtere framtidige demonstrasjoner har fått denne til bruk i det arbeidet som pågår fortsatt. Evalueringen og videre arbeid med denne er åpent for alle som har behov i politidistriktet, sier Sundvoll. Orienteringen ble gjort muntlig.

Sundvoll sier at det blant annet er opplysninger fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST) i evalueringens dokumentet som gjør at dokumentet ikke blir delt bredt, heller ikke internt.

Fædrelandsvennen har spurt flere ledere i Agder-politiet om de har fått kopi av evalueringen.

Leder for Kristiansand-politistasjon, Ole Hortemo, vil ikke kommentere saken eller svare på om han har fått sett rapporten. Ordenssjef i Kristiansand, Dag Tallaksen, vil heller ikke bekrefte at han har fått se rapporten.

Radikaliseringskoordinatør Rose Olsen vil ikke kommentere saken eller svare på om hun har fått sett rapporten.

Bård Austad, leder av felles enhet for operativt tjeneste, sier han har lest rapporten.

– Jeg har vært med på å utarbeide elementer av den, og kan bekrefte at rapporten ikke deles internt eller eksternt. Den inneholder gradert materiale, sier Austad.

– NOE GALT

– En viktig målsetting med å ha så stort fokus på kultur og ledelse i politireformen var å gjøre politiet mindre lukket. Da kan man ikke fortsette som før, sier stortingspolitiker Kari Henriksen.

Hun forstår at evalueringen kan inneholde sensitive enkeltopplysninger, men mener deler av rapporten må kunne deles med offentligheten uansett.

– Jeg har forståelse for at polititaktiske opplysninger må un-

nas, men ikke avklaringer rundt ressurs spørsmål og andre vurderinger. Hvis ikke politiet klarer å lage en slik rapport, er noe alvorlig galt, sier Henriksen.

FURRE VIL ORIENTERES

Kristiansand-ordfører Harald Furre (H) sa kort tid etter nazimarsjen at han ville be politiet redegjøre for sin håndtering av situasjonen.

– Vi skal ha et møte i politirådet torsdag i neste uke. Da forventer jeg å få en muntlig redegjørelse om hva politiet burde og kunne ha gjort annerledes både i forkant, under og etter demonstrasjonen, sier Harald Furre.

– Vi du be om å få se politiets evalueringsrapport?

– Hvis det dreier seg om et internt politidokument, vil jeg ikke be om å få se dette – på lik linje som at politiet ikke får innsyn i kommunens interne dokumenter, sier Furre.

I et svar til Kari Henriksen sier justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen (Frp) at han deler oppfatningen om at evalueringen av slike hendelser «normalt ikke skal offentliggjøres».

«Men som ansvarlig statsråd vil jeg innhente evalueringsrapporten for nærmere gjennomsyn og vurdering av læringspunkter mv.» skriver statsråden.

TEKST: TARJEI LEER-SALVESEN

tarjei.leer-salvesen@fvn.no

TEKST: EIVIND KRISTENSEN

eivind.kristensen@fvn.no

●● Det er et internt dokument med polititaktiske vurderinger som er unntatt offentlighet.

ARNE SUNDVOLL, visepolitimester

Fædrelandsvennen inviterer til debatt: Kampen om venstresida

Arbeiderpartiet sliter på meningsmålingene, mens resten av venstresida går frem. – Hvorfor det, spør politisk redaktør Vidar Udjus i dag når Fædrelandsvennen inviterer til debatt.

KRISTIANSAND

– Debatten i dag er høyst aktuell fordi meningsmålingene viser store velgerbevegelser på venstresiden, sier debattleder Vidar Udjus, politisk redaktør i Fædrelandsvennen.

Debattmøtet arrangeres i «Byhallen» i Rådhuskvartalet klokken 17., og temaet er «Kampen om venstresida».

– Arbeiderpartiet har et stort

velgerpotensial, men sliter. Mens SV, MDG og til dels Rødt går frem. Hvordan forklarer politikerne det? Bidrar de andre partiene til å splitte venstresiden, og med det gjøre venstresiden mer uoversiktlig og mindre styringsdyktig? spør Udjus.

I panelet sitter Aps førstekandidat i Vest-Agder Kari Henriksen, Miljøpartiet De Grønnes førstekandidat Birte Simonsen, SVs førstekandidat Mali Steiro Tronsmoen og bystyrerepresentant Halvor Fjermersos i Rødt. Debatten blir streamet direkte på fvn.no, og det åpnes for spørsmål fra salen underveis.

Udjus trekker frem flere spenningsmomenter frem mot valget 11. september.

– Stortingsvalget 2017 blir et rekordspennende valg, der det meste er høyst usikkert. Det er

Kari Henriksen (Ap), Birte Simonsen (MDG), Mali Steiro Tronsmoen (SV) og Halvor Fjermersos (Rødt) møter til debatt i dag klokken 17.
ARKIVFOTO

usikkert hvem som havner over sperregrensen, og også høyst usikkert hvem som får utnevningensmandater, sier han, og fortsetter:

– I forkant av valget var det in-

gen kommentatorer eller eksperter som forutså Aps nedgang. Der er det tradisjonelt klart største partiet med det tradisjonelt klart sterkeste valgkampmaskineriet. I tillegg til vant Jonas Gahr Støre

partilederdebatte under Arendalsuka, sier Udjus.

EIRIN MARGRETHE FIDJE

ering hemmelig

Politiet fulgte de vel 70 nynazister fra Sverige, Norge og Finland som 29. juli inntok Sørlandets største by.
FOTO: JARLE MARTINSEN

Fine sensommerdager til helga

Meteorologen setter ikke framtiden på denne prognosen: Men til helga er det muligheter for veldig fine sensommerdager – for dem som tror.

KRISTIANSAND

- Det går rykter om kanonvær på Yr til helga?
- Den prognosen som ligger ute på Yr nå er i den optimistiske enden, humrer statsmeteorolog Vibeke Thyness.
- Ehhh. Vi er egentlig veldig klare for litt sommer her. Er det optimistisk?
- Nest mest optimistisk, faktisk. Av de 50 variantene som er utarbeidet, så finnes det 48 som gir dårligere vær enn det du ser på Yr nå. Dette er altså den nest mest optimistiske prognosen, sier Thyness.
- Vi har litt spriken-de prognoser. Og det kan bli veldig bra hvis de beste prognosene slår til, sier hun.
- Vi tar den gode prognosen – fyr løs!
- Det blir forbigående fint onsdag. Så er litt usikker fram til helga. Det ligger noe og lurer over Danmark som kan ødelegge litt torsdag og fredag. Men så viser altså prognosen en forsiktig høytrykks-opbygning. Og det kan bety virkelig fine sensommerdager, sier Thyness.
- Fortell mer.
- Det blir ikke sånn veldig varmt. Det er september nå med lengre netter. Med klarvær så starter temperaturene lavt på morgenen. Så vi får ikke mer enn cirka 20 grader, sier Thyness.

JAN ODDVAR EIDE

PRISFALL I
FK BUTIKKEN

MOTORSAG
MS 261 C-M VM 37 CM
Leveres med spesialsverd på 37 cm og egen bag!

MED BAG!

7 490,-

BENSIN OG SAGKJEDEOLJE

449,-

PAKKEPRIS!

-40%

TUFTE BAMBULL
DAME/HERRE/BARN
40% rabatt på alt utgående fra Tufte!

butikken

fkra.no/fkbutikken

Forbehold om utsolgt og trykkfeil i annonsen

Evje • Grimstad • Tvedestrand • Kristiansand (Rigetjønn) • Sørlandsparken • Mandal • Lyngdal • Flekkefjord

TORSDAG 31. august

Fædrelandsvennen

Grunnlagt 1875
– en liberal partipolitisk
uavhengig avis

**Sjefredaktør/
administrerende direktør**

Eivind Ljøstad

Nyhetsredaktør:

Jonas Mjaaland

Politisk redaktør:

Vidar Udjus

Kulturredaktør:

Karen Kristine Blågestad

Redaktører:

Monika B. Birkeland

Jostein Ravnåsen

Birgitte Klækken

SENTRALBORD

03811

ANNONSE: TAST 1

● Forretningsannonser
● Annonser for foreninger,
lag og kunngjøringer

E-post: marked@fvn.no

ABONNEMENT: TAST 2

● Bestilling av abonnement
● Uteblitt avis
● Adresseendring

Web: fvn.no/minside

TIPS: TAST 3

● Tips til redaksjonen

SMS og MMS: 03811

E-post: tips@fvn.no

Postadresse:

Postboks 369
4664 Kristiansand

Besøksadresse:

Henrik Wergelands gt. 16
3. etasje

LOKALKONTOR

TIPS VÅRE JOURNALISTER

MANDAL

JARLE R. MARTINSEN

jarle.martinsen@fvn.no 918 85 107

LILLESAND

ERLEND OLSBU

erlend.olsbu@fvn.no 950 40 926

VENNESLA

ODD-INGE

RØNNING ULEBERG

odd.inge.uleberg@fvn.no 909 17 477

LEDER

Etterlyst: Politimesteren

Politiets håndtering av nazimarsjen i Kristiansand, diskusjonen i ettertid og den hemmeligstemplede evalueringsrapporten har et forbausende fellestrekk: Total taushet fra politimesteren.

FOTO: IGARTANBELLAND

Politimester Kirsten Lindeberg var på ferie da nazimarsjen overrumplet Kristiansands innbyggere 29. juli i år. Derfor var det vise-politimester Arne Sundvoll som representerte politiets ledelse i diskusjonen som oppstod i etterkant av hendelsen.

Dette er en naturlig arbeidsfordeling for å avvikle ferien. Det er mulig det også har vært rasjonelt at Sundvoll har håndtert saken videre, noe han for øvrig har gjort meget bra i forhold til åpenhet mot offentligheten. Men på et eller annet tidspunkt må øverste leder for politiet komme på banen i en så viktig sak. Det er påfallende at politimesteren er taus i en sak som reiser så mange prinsipielle spørsmål knyttet til politiets rolle i samfunnet vårt.

Denne uken ble det kjent at politiets egen evaluering av hendelsen holdes hemmelig for offentligheten. Vi får altså ikke innsikt i hvordan politiet selv vurderer sin håndtering av nazimarsjen. Det er forståelig at deler av en slik rapport må holdes hemmelig, men å unndra hele rapporten er både betenkelig og beklagelig.

I etterkant av nazistenes provoserende marsj gjennom Markens er det avdekket flere for-

Det er påfallende at politimesteren er så taus i en sak som reiser så mange prinsipielle spørsmål knyttet til politiets rolle i samfunnet vårt.

Vi vet ennå ikke hva Politimester Kirsten Lindeberg mener om politiets håndtering av nazimarsjen i Kristiansand. Nå er også evalueringsrapporten hemmeligstemplet.

hold som gir grunnlag for å mene at politiet ikke hadde kontroll på situasjonen.

Under et debattmøte i regi av Fædrelandsvennen noen dager etter marsjen, tok visepolitimester Sundvoll selvkritikk og sa at politiet ble tatt på senga. I samme debatt sa Sundvoll at han ikke ville ikke gå i detaljer om hva som burde vært gjort annerledes, fordi politiet holdt på med en grundig evaluering av det som har skjedd. Når konklusjonene var klare, ville han være tydeligere på dette, sa han.

Nå er konklusjonene klare, men Sundvoll er taus. Har han fått munnkurv? Selv ikke internt i politiet er rapporten gjort tilgjengelig.

Alle skjønner at politiet stod overfor en ekstremt krevende situasjon da rundt 70 nazister på kort varsel dukket opp i Kristiansand, og det er heller ikke lett, selv i etterkant, å peke på en fasit på hva som hadde vært en riktig håndtering. Men det som er lett å påpeke er at i så prinsipielle saker bør øverste leder gå foran, vise åpenhet, forklare og begrunne de beslutningene som ble tatt.

Dette skjer på fvn.no og papir

Vipers-historien

● Til helga sesongåpner Vipers borte mot Glassverket. Vi har sett nærmere på den eventyrlige utviklingen klubben har vært gjennom de siste ti årene. Nå er Vipers favoritt til å bli Norges beste damehåndballag. Les Vipers-historien på papir og nett i morgen.

Følg oss på sosiale medier

På Twitter:

twitter.com/fvn_no
Nyhetsmeldinger og debatt

På Facebook:

facebook.com/fvn.no
Nyheter fra fvn.no

På Instagram:

instagram.com/fedrelandsvennen

■ **Pressesjekk:** Fædrelandsvennen arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god pressesjekk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å ta kontakt med oss.

■ **Klager:** Pressens Faglige Utvalg **PFU** er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. Adresse: Prinsensgt. 1, postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. Telefon 22 41 56 80, faks 22 41 19 80.

■ **Publisering:** Fædrelandsvennen forbeholder seg retten til å publisere alt redaksjonelt materiale i alle mediehushets kanaler, og å lagre materialet i elektroniske arkiv og databaser som mediehuset har avtale med. Stoffet kan også publiseres i alle kanaler i mediehuset i samarbeid med. Publiseringsvilkårene gjelder uavhengig av om det betales honorar eller ikke.

■ **Personvernpolicy:** Våre brukeres tillit er av største viktighet for oss, og Fædrelandsvennen er derfor opptatt av å ivareta ditt personvern. I det vi har kalt vår personvernpolicy forklarer vi hvordan vi tar hensyn til personvernet. Les mer på fvn.no

NAZIDEMONSTRASJON. Holdt politirådsmøte bak lukkede dører

Visepolitimester Arne Sundvoll, politimester Kirsten Lindeberg, ordfører Harald Furre og varaordfører Kristiansen samt noen få personer fra kommunen var til stede på politirådsmøte torsdag. FOTO: ERLEND IVERSEN SKARSHOLT

Vil endre regler etter marsj

Det ekstraordinære politirådsmøtet ble holdt bak lukkede dører på ordførerens kontor da sentrale personer i kommunen og politiet i Kristiansand skulle diskutere politiets håndtering av nazimarsjen.

KRISTIANSAND

– Noen sa en gang at ytringsfriheten er for kjeltringer. Det er ikke de normale og velkomne ytringene som er problematiske, men de ekstreme. Etter denne gjennomgangen er det veldig tydelig at ytringsfriheten står ekstremt sterkt i Norge, noe vi er glade for, sier Furre.

Han, varaordføreren og et knippe andre personer fra kommunen hadde torsdag et ekstraordinært politirådsmøte i forbindelse med den mye omtalte nazimarsjen. Politimester Kirsten Lindeberg, visepolitimester Arne Sundvoll og stasjonssjef Ole Hortemo stilte fra Kristiansand politiet.

VIL JUSTERE VEDTEKTER

På møtet, som ordføreren innkalte til i sommer, ble det gjennomgang av vurderinger og tanker

både hos politiet og kommunen knyttet til marsjen.

– Politiet er veldig tydelig på at det kun hadde vært mulig å nekte marsjen hvis ro og orden hadde vært truet, sier Furre.

Furre har tidligere uttalt seg kritisk til måten politiet håndterte Ole Tellefsen og Steffan Strandberg. I oppfølgingen videre etter møtet kommer kommunen spesifikt til å se på retningslinjer rundt demonstrasjoner.

– Vi håper kanskje å kunne justere politivedtektene på en måte rundt demonstrasjoner. Sånne som disse nynazistene er slettet ikke velkomne, men ytringsfriheten og lovgrunnlaget er så sterkt og tydelig slik at jeg kan ikke her og nå kan si at politiet burde ha gjort noe vesentlig annerledes, sier Furre.

Fungerende politimester da marsjen ble avholdt var Arne Sundvoll.

– Det var en rett vurdering av

oss å la de gå, ikke fordi vi ønsket det, men fordi vår rolle var å hindre ordensforstyrrelser, vold og skadeverk. Jeg sa også etterpå at vi hadde lærepunkter i alle fall på hvordan vi angrep det. Det står vi fast på enda, og det jobbes det med i politiet. Men dette er internt, for det er polititaktiske vurderinger som ligger til grunn for hvordan vi eventuelt kunne gjort ting annerledes, sier Sundvoll.

STØTTE AV DIREKTORATET

– Hadde dere støtte av politidirektøren på hvordan dere håndterte marsjen?

– Vi har støtte av politidirektøren ja, sier Sundvoll.

Politiet har vært i kontakt med politidirektoratet som bekrefter at de ikke hadde juridisk rett til å stoppe marsjen.

Uansett er politimester Kirsten

Lindeberg fornøyd med at kommunen tok initiativet til et møte med politiet.

– Dette med demonstrasjoner er komplisert. Det utfordrer oss, særlig når det er et budskap de fleste av oss reagerer på. Da blir det komplisert å holde helt klar standard på regelverket, og være sikre når det gjelder, sier Lindeberg.

– Du hadde ferie når demonstrasjonen pågikk, men har ikke vært på banen i etterkant. Hvorfor ikke?

– Jeg har ikke sagt så mye nettopp fordi jeg har vært veldig klar på at politiet hadde en politimester i sommer som håndterte det. Jeg hadde litt kontakt med Arne underveis. Men jeg synes det ble håndtert veldig bra. Når jeg da ikke har gått ut med noe utover det er det fordi det ikke har vært

behov for å korrigere noe som helst.

– Dere offentliggjorde ikke rapporten etter marsjen, og dette møte blir holdt bak lukkede dører. Hvorfor er alt så hemmelig?

– Vi må be om respekt for at hvis politiet skal kunne gjøre jobben sin så har vi en del politifaglige vurderinger og taktikk som politiet må ha for seg selv. Det er ikke en del av det offentlige bildet. Nettopp for å kunne ha en god dialog med kommuneledelsen i sanne saker, så er disse politirådsmøtene unntatt offentlighet. Det er et organ vi skal kunne diskutere nokså fritt i, og for å gjøre det beste for innbyggerne våre, sier Lindeberg.

TEKST: ERLEND IVERSEN SKARSHOLT
erlend.iversen.skarsholt@fvn.no

Arbeidsuhell at kommunen ikke ble varslet

Kommunen ble ikke varslet om marsjen av politiet. Det ble også tatt opp på møtet.

– Vi har stilt politiet spørsmål. Blant annet om når de fikk greie på dette, når varslingen kom. Og så har vi hatt en runde på at kommunen ikke ble varslet i det hele tatt. Det har politiet sagt var et

arbeidsuhell fra deres side, sier Furre.

– Vi er takknemlige for tydeligheten på at det var et arbeidsuhell, og at vi i læringa av dette skal ha en tettere dialog hvis noe sånnt skulle skje igjen, noe vi selvsagt ikke håper, forteller varaordfører Jørgen Kristiansen, som var

fungerende ordfører på tidspunktet.

27. september har politiet tilbudt å komme i formannskapet for å orientere om situasjonen.

ERLEND IVERSEN SKARSHOLT

NAZIMARSJEN. Politiet ville stoppe demonstrantene for å komme i dialog

Demonstrasjonstøget har tatt form på vei fra kirkegården til gågata. Ved parkeringsplassen før Frobudalen beordrer politiet de selverklærte nazistene i Den Nordiske Motstandsbevegelsen til å stoppe. FOTO: DEN NORDISKE MOTSTANDSBEVEGELSEN

Nazistene skjøv bort politiet

Med politiets innsatsleder Tom Einar Gausdal i spissen ble nazistene fire ganger beordret til å stoppe. Politiet ble fysisk skjøvet vekk med makt og marsjen fortsatte.

KRISTIANSAND

Det viser videofilmen som nazistene i Den Nordiske Motstandsbevegelsen selv har publisert på egen nettside og Youtube etter demonstrasjonen i Kristiansand i sommer, og som er delt på Twitter.

– Dette oppfattet ikke innsatsleder i situasjonen, skriver visepolitimester Arne Sundvoll i Agder politidistrikt til Fædrelandsvennen, som samtidig gjør det klart at politiet ikke hadde til hensikt å stoppe demonstrasjonen.

DIALOG OG AVKLARING

– Politiet skulle ikke bruke makt for å stanse demonstrantene, men dialog skulle benyttes. Det som framkommer av videoen er politiet som forsøker å få stanst demonstrantene for å få til den

dialogen, skriver visepolitimesteren.

Førsteamanuensis Synnøve Ugelvik ved juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo mener politiets håndtering av saken kan føre til privat rettshåndhevelse og større misnøye med politiet på grunn av mulig forskjellsbehandling.

DEMONSTRASJONEN

Lørdag 29. juli marsjerte 70 demonstranter fra Den Nordiske Motstandsbevegelsen fra kirkegården og inn i Markens gate. Med bevæpnet og fullt mobilisert politi med hjelmer langs hele demonstrasjonstøget, foran og bak.

– Bortsett fra et par bortvisninger ble det ikke funnet nødvendig å gripe ytterligere inn fra politiets side. Denne markeringen var ikke til fare for mennesker eller trafikk, og gikk i sin helhet rolig for seg, skrev stabsjef Bård Austad i en pressemelding fra Agder politidistrikt like etter demonstrasjonen.

Denne vurderinger står politiet fortsatt inne for.

STOPPET IKKE

Nå viser altså nazistenes egen videofilm at politiet faktisk beordret demonstrantene til å stoppe like etter at marsjen begynte ved parkeringsplassen til kirkegården ved Setesdalsveien. Dette var før de 70 demonstrantene kom til gågaten, som var tett pakket med folk denne lørdag for-

middagen klokken 12.

Visepolitimester Arne Sundvoll gjør det imidlertid klart at det aldri var politiets intensjon å stanse demonstrantene:

– Det var i intensjonen til oppdraget formidlet at politiet skulle forsøke å komme i dialog med demonstrantene for å avklare nærmere om hvor de hadde tenkt å demonstrere, hvor lenge de skulle holde på og hva som var deres plan for demonstrasjonen, skriver visepolitimester Arne Sundvoll til Fædrelandsvennen.

SKJØV POLITIET VEKK

Videofilmen viser videre at nazifolkene som har stilt seg

opp foran dem. Og skyver dem til side. Og fortsetter marsjen mot gågaten.

Tjenestemennene trekker seg som et resultat av dette til side, og går videre foran og langs demonstrasjonstøget.

Maktutøvelsen mot tjenestemennene er altså ifølge visepolitimesteren ikke registrert av politiets innsatsleder.

Påtaleansvarlig i politiet, Terje Kaddeberg Skaar, sier til Fædrelandsvennen at de fortsatt jobber med straffesaken i kjølvannet av demonstrasjonen, men at det ikke er avgjort ennå hva politiet vil foreta seg.

Onsdag morgen klokken ni møter visepolitimester Arne Sundvoll formannskapet i Kristian-

sand for å orientere politikerne om politiets håndtering av demonstrasjonen. Tidligere har politiets ledelse møtt kommunaledelsen i Politirådet, for å orientere om demonstrasjonen.

Den Nordiske Motstandsbevegelsen har ikke svart på Fædrelandsvennens gjentatte forespørsler om intervju til saken.

TEKST: JAN ODDVAR EIDE

jan.oddvar.eide@fvn.no

Se utdrag av nazi-videoen på fvn.no

– Uheldig for tilliten

Førsteamanuensis Synnøve Ugelvik ved juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo har forsket på politiets kontroll med borgerne, og effekten av denne kontrollen. Hun har ikke sett videoklippet, men stusser over politiets håndtering av saken

– Jeg stusser over at politiet godtar å bli «føyset bort» som beskrevet. Selv om det er et viktig formål for politiet å sør-

ge for at en demonstrasjon ikke fører til vold, bråk og uro, er det også svært viktig at politiet blir respektert. Om det framstår som politiet godtar å ikke bli respektert av en gruppe som åpenbart kan og til dels ønsker å oppfattes som ekstremister, er dette uheldig for allmennhetens tillit til politiet, mener jeg, skriver Ugelvik til Fædrelandsvennen.

– Klok håndtering

Advokat John Christen Elden har rost politiets håndtering som god og klok. Han sier politiet kunne nedlagt forbud fordi de ikke hadde nok tid til å vurdere demonstrantenes sikkerhet. På Twitter påpeker han også at det skal mindre til for at politiet kan nedlegge et forbud, når de ikke har fått melding i god tid. Men da politiet lot demonstrantene fortsette, er selve

demonstrasjonen å betrakte som lovlig og ha et krav på beskyttelse.

– Og når politiet skyves vekk fysisk av de som leder demonstrasjonstøget?

– Den som oppfatter og ikke følger en slik direkte ordre, kan både innbringes hvis det anses hensiktsmessig eller nødvendig, og i ettertid bøtelegges, skriver Elden til Fædrelandsvennen.

ONSDAG 27. september

Fædrelandsvennen

Grunnlagt 1875
– en liberal partipolitisk
uavhengig avis

**Sjefredaktør/
administrerende direktør**

Eivind Ljøstad

Nyhetsredaktør:

Jonas Mjåland

Politisk redaktør:

Vidar Udjus

Kulturredaktør:

Karen Kristine Blågestad

Redaktører:

Monika B. Birkeland

Jostein Ravnåsen

Birgitte Klækken

SENTRALBORD

03811

ANNONSE: TAST 1

- Forretningsannonser
 - Annonsor for foreninger, lag og kunngjøringer
- E-post:** marked@fvn.no

ABONNEMENT: TAST 2

- Bestilling av abonnement
 - Uteblitt avis
 - Adresseendring
- Web:** fvn.no/minside

TIPS: TAST 3

- Tips til redaksjonen
- SMS og MMS:** 03811
E-post: tips@fvn.no

Postadresse:

Postboks 369
4664 Kristiansand

Besøksadresse:

Henrik Wergelands gt. 16
3. etasje

LOKALKONTOR

TIPS VÅRE JOURNALISTER

MANDAL

JARLE R. MARTINSEN

jarle.martinsen@fvn.no 918 85 107

LILLESAND

ERLEND OLSBU

erlend.olsbu@fvn.no 950 40 926

VENNESLA

ODD-INGE

RØNNING ULEBERG

odd.inge.uleberg@fvn.no 909 17 477

LEDER

Alvorlig for politiet

Videoen av politiet som blir føyet vekk når de ber nazistene stoppe gjør inntrykk å se på. Episoden reiser enda flere spørsmål om politiets håndtering av nazimarsjen.

Vi håper politikerne krever gode svar fra politiet i formannskapet onsdag. Da skal politiet, ved visepolitimester Arne Sundvoll, orientere politikere i formannskapet om hendelsesforløpet denne lørdagen og politiets håndtering.

I sommer fikk som kjent rundt 70 nazister marsjere uten å bli stoppet, men fulgt av politiet, gjennom vår hovedgate Markens midt på dagen.

Mange borgere krever beskyttelse fra slike opptredener og vern mot slike ytringer. Dette er den viktigste debatten å ta i etterkant – hvor grensen skal gå for ekstreme ytringer? Skal nazisme tillates i ytringsfrihetens navn eller skal borgere ha krav på å slippe å se og høre slike ekstreme holdninger.

En annen viktig debatt i etterkant av demonstrasjonen er hvordan det lokale politiet håndterte situasjonen. Den omtalte videoen der nazistene nekter å stanse på politiets oppfordring ser ut som nok et eksempel på at situasjonen var ute av kontroll.

Politiet sier i en kommentar til videoen at da de ba nazistene stoppe var det for å stoppe dem for å prate, starte en dialog. Ikke for fy-

Dette skjer på fvn.no i dag

Sentralbanksjefen besøker Kristiansand

● Det skal blant annet handle om de økonomiske utsiktene når sentralbanksjef Øystein Olsen deltar på den årlige samlingen for Norges Banks regionale nettverk i dag. Les om besøket på fvn.no.

FOTO: MARTINSEN/JARLE

Debatten har kokt etter nazidemstrasjonen i Kristiansand i sommer.

sisk å stanse demonstrasjonen. Når de så blir føyet bort, som vi ser på videoen, skjønner vi at begge deler uansett ville vært fåfengt, et fåtall polititjenestemenn opp mot 70 nazister. Et ubesvart spørsmål er hvordan politiet ville håndtert situasjonen dersom det hadde kommet til kraftige reaksjoner fra motdemonstranter.

Politiet har vært sparsommelige med å gå i dialog med offentligheten for å forklare konkret hva de mener med «hensyn til en totalvurdering», som er en frase de har brukt for å forklare sine valg. Vi har tidligere uttrykt forståelse for at dette var en vanskelig situasjon for politiet, men vi er sterkt kritiske til at ikke debatten i etterkant har vært mer åpen fra politiets side.

Borgere i denne byen, og politikere som er valgt til å bestemme i den, trenger en forklaring på hvorfor en uanmeldt nazidemstrasjon kan valse ned gjennom Markens på en blank sommerlørdag. Det er skremmende med nazimarsjer, men det er også skremmende å se at ordensmakten blir skjøvet unna av demonstranter. Må vi venne oss til å tåle ekstremytringer i vårt frie samfunn, må det være fordi vi har hatt en stor og bred diskusjon om det. Og fordi politi og politikere har trukket grensen. Ikke nynazister.

Følg oss på sosiale medier

- **På Twitter:**
twitter.com/fvn_no
Nyhetsmeldinger og debatt
- **På Facebook:**
facebook.com/fvn.no
Nyheter fra fvn.no
- **På Instagram:**
instagram.com/fedrelandsvennen

■ **Pressesjekk:** Fædrelandsvennen arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god pressesjekk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, oppfordres til å ta kontakt med oss.

■ **Klager:** Pressens Faglige Utvalg **PFU** er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. Adresse: Prinsensgt. 1, postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. Telefon 22 41 56 80, faks 22 41 19 80.

■ **Publisering:** Fædrelandsvennen forbeholder seg retten til å publisere alt redaksjonelt materiale i alle mediehusets kanaler, og å lagre materialet i elektroniske arkiv og databaser som mediehuset har avtale med. Stoffet kan også publiseres i alle kanaler i mediehuset i samarbeid med. Publiseringsvilkårene gjelder uavhengig av om det betales honorar eller ikke.

■ **Personvernpolicy:** Våre brukeres tillit er av største viktighet for oss, og Fædrelandsvennen er derfor opptatt av å ivareta ditt personvern. I det vi har kalt vår personvernpolicy forklarer vi hvordan vi tar hensyn til personvernet. Les mer på fvn.no

FORMANNSKAPET. Hardt ut mot politiet etter nazimarsjen

– Dette finner vi oss faen ikke i!

Ap-politiker Trond Blattmann mener politiet oppførte seg «ubrukkelig» under nazimarsjen, og ikke har lært etter 22. juli-massakren.

KRISTIANSAND

Topplederen i Agder-politiet kom onsdag til formannskapet og forsvarte sin manglende inngripen under sommerens nazidemonstrasjon.

Da kokte det fullstendig over for Ap-representant Trond Blattmann, som mistet sønnen Torjus på Utøya 22. juli 2011.

– Jeg er lynforbanna på dere. Dere kommer med juridiske termer og unnskyldninger for det dere har gjort. Jeg synes det er skammelig. Politiets arbeid er ikke blitt bedre etter det som skjedde i 22. juli og den påfølgende Gjør-rapporten, freste Blattmann under ordskiftet i formannskapet.

Og kritikken stoppet så visst ikke der.

– DRITER PÅ DRAGET

Det var lørdag 29. juli at 70 demonstranter fra Den Nordiske Motstandsbevegelsen marsjerte fra kirkegården ved Gartnerløkka og inn i Markensgate – eskortert av politiet.

Trond Blattmann påpekte at dette er en kjent gruppe som slett

ikke drar på koseturer i skogen, men står for nazisme av verste sort. Eller svineri, som han kalte dem.

– Nok en gang driter vi på draget, og vi snakker her om en gjeng med akkurat samme ideologi som han som tok livet av gutten min.

Ved enden av formannskapets bord satt politiledelsen og fikk mer tyn enn de nok hadde ventet.

– Jeg synes det er totalt ubrukelig. Jernhælene får ferdes fritt, til tross for at alt de står for strider mot norsk lov. Dette var en makt-demonstrasjon, ikke en ytring, og var utelukkende ment for å skape frykt i befolkningen. Det ville dere ikke stoppe. Dette finner vi oss faen ikke i lenger, sa Blattmann.

– AV OG TIL MÅ VI BANNE

Da lød klubba fra fungerende ordfører Jørgen Kristiansen (KrF).

– Ordfører, jeg har opplevd noe du aldri vil oppleve fra denne bulkegjengen, kom det kjøpt fra Ap-veteranen.

– Vi bruker ikke banneord, påpekte Kristiansen.

– Jo, det gjør vi. Av og til må vi

det, sa Blattmann.

Visepolitimester Arne Sundvoll i Agder politidistrikt kommenterte slik:

– At du har opplevelser som gir deg grunn til å være forbannet på politiet, som jeg oppfatter at du er, har jeg forståelse for. Dette er ikke noe jeg eller andre i Agder politidistrikt ønsker å se i gatene i Kristiansand. Vi har gjort en vurdering, og er av den oppfatning at vi må ivareta ytringsfriheten. Så må vi se hva debatten medfører, sa Sundvoll, som var fungerende politimester på tidspunktet nazimarsjen fant sted.

Politimester Kirsten Lindeberg supplerte:

– Det var ikke ferieavvikling som gjorde at vi vurderte situasjonen som vi gjorde. Men på grunn av ferie sviktet varslingsrutinen overfor kommunen. Vurderinger som ble gjort er etter min oppfatning bra.

– BYEN BLIR VOLDTATT

Blattmann var ikke fornøyd:

– Nå har dere bommet igjen, når bommer dere neste gang? Jeg sier ikke at vi opplevde akkurat det samme som 22. juli, men poengene er de samme. Dere har

Ap-veteranene Trond Blattmann og Mette Gundersen var de sterkeste kritikerne mot politiet, mens varaordfører Jørgen Kristiansen (KrF) heller ikke var fornøyd. FOTO: REIDAR KOLLSTAD

Politimester Kirsten Lindeberg forklarte formannskapet om det juridiske grunnlaget politiet vurderte situasjonen ut fra, og mente ikke det var hjemmel for å gripe inn. FOTO: REIDAR KOLLSTAD

Av de 70 nazidemonstrantene var ifølge politiet 50 fra Sverige, 17 fra Finland og tre fra Norge. ARKIVFOTO: JARLE MARTINSEN

Arne Sundvoll (t.v.) og Kirsten Lindeberg. FOTO: REIDAR KOLLSTAD

Forfatter Øyvind Strømmen har skrevet boka «Det mørke nettet» om høyre-ekstremisme, kontrajihadisme og terror i Europa. FOTO: NTB SCANPIX

– Griseflaks at det ikke endte i masseslagsmål

– Bare tilfeldigheter gjorde at militante motdemonstranter på venstresiden med vilje til å bruke vold, ikke møtte nazidemonstrasjonen i Markens.

BERGEN

Det sier forfatter og journalist Øyvind Strømmen. Han har fulgt det høyreekstreme miljøet i Norge over år, og regnes som en av dem med mye kunnskap om nynazistene.

Demonstrasjonen i Kristiansand beskriver han som viktig for Den Nordiske Motstandsbevegelsen.

– Filmen av dem selv når de står opp mot ordensmakten og kan føyse bort politiet, har klart en propagandafunksjon og betyr noe for deres egen selvillit, sier han.

FARLIGE

– Den Nordiske Motstandsbevegelsen forfekter åpent nasjonal-sosialisme, som er en voldsideologi per definisjon. Den vil alltid innebære fare for praktisk voldsbruk. Både overfor politi og motdemonstranter som vi har sett

i Sverige og Finland, der folk er blitt alvorlig skadet og mistet livet. Det er også bekymringsfullt at dette miljøet søker kontakt til det russiske høyreekstreme miljøet, der terskelen for vold er lavere, og der vi vet at medlemmer har krigserfaring fra Ukraina.

GRISEFLAKS

– Så når politiet hevder det ikke var fare for ro og orden da de marsjerte gjennom Markens en lørdag ettermiddag?

– Det var griseflaks at det ikke endte i vold eller masseslagsmål i Markens, i aller høyeste grad. Jeg er relativt skeptisk til politiets avgjørelse. Ikke minst at de ikke brukte ekstramannskapene som sto klar på Rygge. Her har politiet gamblet med befolkningens sikkerhet. Det er bare tilfeldigheter som gjør at militante motdemonstranter på ytterste venstre, som også er villig til å bruke vold, ikke hadde bedre etterretning og kom til Kristiansand. Og jeg er ikke overbevist om at politiet hadde ressurser til å håndtere vold eller masseslagsmål som kunne oppstått midt i Markens, sier Strømmen. **JAN ODDVAR EIDE**

ikke lært noenting.

Jørgen Kristiansen var også mindre tilfreds:

– I mangel av bedre ord. Jeg opplever at byen blir voldtatt, de kommer utenfra og hærter byen.

Høyre og Venstres gruppeledere var kritiske til politiets håndtering, mens gruppeleder Mette Gundersen (Ap) gikk lengst.

– Jeg opplever at politiet blir satt i skammekroken nå, og mange av oss tenker det er et sted dere må sitte etter dette. Samfunnet kan ikke stille seg nøytrale til nazisme. Dere har en straffelov å forholde dere til, og der står det eksplisitt hvilke grupper som skal beskyttes – blant andre mennesker med en annen seksuell legning, hudfarge, religion eller etnisitet, fremførte hun.

– SKAL IKKE VURDERE

Gundersen mener byens innbyggere forventer en resolutt inngripen i framtida.

– Hvis de kommer igjen, lar dere de gå? Hvis Hells Angels kommer neste helg og vil gå uniformert gjennom Markens, lar dere de gå i ytringsfrihetens navn? Eller en gjeng sympatisører med IS?

Arne Sundvoll forklarte at da regelen for demonstrasjoner ble endret fra søknadspliktig til meldepliktig, var det lovgivers intensjon at denne type ytring ikke skulle stoppes med makt.

– Vår juridiske vurdering er at vi ikke skal vurdere budskapet. Det kan være vanskelig å forstå, men menneskerettighetene står sterkt. Vi har fått støtte for dette synet i politidirektoratet. Vår jobb er å vurdere om det som skjer kan få alvorlige konsekvenser, sa han.

Politimester Lindeberg avrundet debatten slik:

– På vegne av politiet, denne hendelsen skal vi gjøre vårt for at ikke skjer igjen. Vi har vår vurdering av regelverket, og hører at formannskapet mener den er feil. Jeg skal ta med meg synspunktene i møte med politiledelsen sentralt.

– STOR FORSTÅELSE

Etter møtet hadde ikke Trond Blattmann noe behov for å unnskyldes sitt harmdirrende innlegg.

– Jeg står hundre prosent for hva jeg sa, sier han til Fædrelandsvennen.

– Også banningen?
– Jeg er Trond Henry Blatt-

mann. Jeg banner.

Tilgivelsen satt løst hos varaordføreren fra KrF:

– Trond er i en helt spesiell situasjon. Jeg opplever at formannskapet har stor forståelse for at han kjenner på disse følelsene, det skulle bare mangle. Noe annet ville vært rart.

– Men banningen ville du vært spart for?

– Språkbruk er én ting, men følelsesutbruddet har jeg stor forståelse og respekt for.

TEKST: VEGARD DAMSGAARD

vegard.damsgaard@fvn.no

Justisministeren vil ikke svare på svekket tillit

Justisminister Per-Willy Amundsen (Frp) velger å la være å svare på hva han tenker om befolkningens tillit til politiet etter nazi-demonstrasjonen i Kristiansand.

OSLO

Mandag sa førsteamanuensis Synnøve Ugelvik ved juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo, at politiets håndtering av nazistene som føyet vekk politiet og ikke etterkom deres ordre om å stoppe, kunne være uheldig for allmennhetens tillit til politiet. Hun mener det kan føre til privat retts-håndhevelse og større misnøye med politiet på grunn av mulig forskjellsbehandling.

Fædrelandsvennen har spurt justisministeren om vernet om retten til å demonstrere er for sterkt, hvis befolkningen opplever at det svekker tillit til politiet?

Justisministeren velger å si svar å se bort fra Ugelviks bekymring for tilliten til politiet.

Dette er justisministerens svar på spørsmålet:

– Både ytringsfriheten og forsamlingsfriheten er grunnleggende forutsetninger i et demokratisk samfunn. Men rettighetene gjelder ikke uten grenser. De belegges blant annet av hensyn til den offentlige trygghet og for å forebygge kriminalitet, samt for å beskytte andres rettigheter og friheter.

Myndighetenes utfordring er å balansere enkelttilfellene. Det kan være krevende, særlig når det må gjøres under håndtering av en krevende situasjon, skriver justisministeren til Fædrelandsvennen.

Videre viser han til sitt svar i Stortinget 8. august i år.

Der sa han at politiets omdømme vil avhenge av mye mer enn håndteringen av en enkelt situasjon, og at han håpte denne saken ikke vil overskygge det positive omdømme norsk politi har.

JAN ODDVAR EIDE

SYNSPUNKT

Når hordene marsjerer i byens gater – en historie om menn og mus?

Fædrelandsvennen har hatt stort fokus på nazimarsjen i Kristiansand 29. juli. Dette har utvilsomt skapt stort engasjement og stor aktivitet i mediehusets fora, både på nett og papir.

Det er jo direkte imponerende å presentere nye førstesider i en to måneder gammel nyhetssak! Og det er virkelig en sak med mange elementer som skaper sterke følelser, noe som er selve drivkraften i en god mediesak. Vi har grafiske og provoserende bilder og film, vi har slemme skurker, feige purker og skinnende helter. For et drama! Og nå sist Trond Blattmann sitt velformulerte, følelsesladde og tydelige oppgjør med politiet, i en sak der han har all verdens autoritet og troverdighet. Det er faktisk ikke mulig å argumentere med Trond Blattmann i denne saken. I tillegg sier han akkurat det som veldig mange mener. Kommentarfeltene flommer over av positiv respons!

Likevel mener jeg det er grunn til å stille kritiske spørsmål med deler av Fædrelandsvennen sin dekning av saken. Jeg har ikke registrert at Fædrelandsvennen har belest om det ville vært LURT av politiet å slå ned på nazimarsjen. Hva man ville oppnådd med det? Knust nazismen? (På samme måte som de vil knuse «Homolobbyen»?) Mer om det senere.

I og med at jeg sjøl jobber i politiet, reagerer jeg selvfølgelig på at gode kollegaer henges ut som feige, pinglete, puddingpoliti osv i sosiale medier på bakgrunn av en video der nazistene angivelig brøyter seg forbi tjenestemennene. Tjenestemenn som fulgte sine ordre til punkt og prikke: Opprett dialog, ikke bruk makt, unngå konfrontasjoner og gatekamper. Så får tiden vise om noen blir straffet for å ikke ha fulgt politiets pålegg, eller annet i forbindelse med hendelsen. Jeg synes også det er merkelig at en avis på lederplass tar til orde for at det er politiet som skal bestemme hvilke ytringer som er akseptable i det offentlige rom. Jeg tror faktisk ikke de mener det, men det ville ta brodden av saken om de gav uttrykk for noe annet. På samme måte stusser jeg over det ensidige fokuset på at det er politiet og politiet alene som skal demme opp for en utvikling med rekruttering til ekstreme miljøer som ønsker å marsjere i byene våre.

Vi som samfunn vet veldig mye

Det er virkelig en sak med mange elementer som skaper sterke følelser, skriver kronikkforfatteren. Bildet er fra Fædrelandsvennens debattmøte i etterkant; fungerende politimester Arne Sundvold, SV-politiker Mali Steiro Tronsmoen, varaordfører Jørgen Kristiansen og sjefredaktør i Fædrelandsvennen Eivind Ljøstad. ARKIVFOTO: STEINAR VINDSLAND

om radikalisering og mekanismene bak en slik utvikling. I Agder har vi Arkivet, som er nasjonalt kompetansesenter på dette. Fædrelandsvennen har ikke hatt noe fokus på dette, jeg har heller ikke registrert at fagmiljøene har gitt seg til kjenne, kanskje på grunn av det sterke følelsesmessige engasjementet i saken. Den eneste vettuge/konstruktive røsten jeg har registrert i debatten er Stormberggründer Steinar J Olsen som tilbød seg å gi noen av nazistene jobb. Han har skjont hva radikalisering handler om! For meg handler dette nemlig ikke om ytringsfrihet eller om hva politiet burde ha gjort. Det handler om hva som er smart å gjøre for å hindre en oppblomstring av destruktive miljøer!

L oss da tenke oss at politiet hadde gjort som «alle» mener de burde ha gjort, og grepet inn med makt for å stanse nazimarsjen. La oss også si at politiet lyktes med det, uten at det oppstod gateslag, skader på 3. person eller eiendom. Hva ville man da ha oppnådd? Det ville selvfølgelig ha gitt oss en retthetstiltfredsstillelse, «the moral

For meg handler dette nemlig ikke om ytringsfrihet eller om hva politiet burde ha gjort. Det handler om hva som er smart å gjøre for å hindre en oppblomstring.

majority» ville kanskje ha applaudert dannet. Noen nerder ville kanskje ha bragt temaet ytringsfrihet på bane, men de ville nok ha en tung sak å selge. Men hva med nazistene? Ville de ha resignert? Skjønt at samfunnet ikke er modent for deres revolusjonerende og nyvinnende ideer? Funnet seg andre interesser og hobbyer? Funnet seg andre venner med sunnere interesser? Jeg tror ikke det! Uansett hvordan denne saken hadde forløpt ville resultatet ha blitt at nazistene sin gruppetilhørighet, gruppelejalitet og overbevisning ble styrket. De ville nok også rekruttert flere medlemmer. Det er nemlig en del elementer som ikke har særlig politisk engasjement, men som ikke liker politiet.

Dette er nokså allmenn kunnskap i gruppepsykologi. Dømming/fordømming av en gruppe styrker gruppens samhold og lojalitet. Gi dem en felles fiende (for eksempel politiet) så vil de stå skulder ved skulder! 45 amerikanske presidenter (og mange andre, inklusive 3 nordkoreanske...) kan ikke ta feil! I Norge har vi erfaringer fra tidlig 1990-tall,

da både Blitz-miljø og nynazister marsjerte og sloss med hverandre og politiet. Det var ikke gateslagene som avgjorde de kampene! Det har blitt sagt at ingen kamper kan vinnes på slagmarken, men alle kamper kan tapes på slagmarken.

Mekanismene bak radikalisering og rekruttering til ekstreme miljøer (spesielt høyreekstreme) handler i liten grad om ideologi. Det handler mer om manglende sosial tilhørighet, isolasjon/utstøting, mobbing osv. Med andre ord de samme mekanismene som forårsaker kriminalitet, psykiske lidelser og annen elendighet. Og det kan ikke politiet løse alene, det er et samfunnsansvar. Så får vi trøste oss med at ved denne korsvegen var det i hovedsak svensker og finner som marsjerte i byens gater. Men det kan forandre seg om slike hendelser håndteres dårlig. Og min mening er altså at konfrontasjon og fordømming vil virke mot hensikten.

FORMANNSKAPET. Advarer mot politivedtekter som gir innskrenkinger

Frps gruppeleder Stian Storbukås er redd for at kravet om sikkerhet blir brukt som et argument for å hindre ytringer man ikke liker. Han var med på å stemme ned et innspill til nye nasjonale politivedtekter i formannskapet på onsdag. I bakgrunnen står gruppeleder i Ap, Mette Gundersen og rådmann Tor Sommerseth. FOTO: KJETIL REITE

– Kan hindre ytringer man ikke

Etter nazidemonstrasjonen i sommer kom diskusjonen om nye politivedtekter. Men da politikerne fikk se forslaget, kom frykten for at man er i ferd med å begrense ytringsfriheten.

KRISTIANSAND

– Uansett hvor ubehagelige ytringene er, så er det mye viktigere å få dem opp i dagens lys enn å feie dem under teppet. Det har jeg null tro på at vil hjelpe, sier Frps gruppeleder Stian Storbukås til Fædrelandsvennen.

De siste månedene har debatten rast om demonstrasjonen som høyre-radikale «Nordisk Motstandsbevegelse» stod bak. Men samtidig skal kommunen si sin mening om nye nasjonale politivedtekter i form av en høringsuttalelse.

«Kommunen ønsker (...) at en

ser nærmere på forholdet mellom ytringsfriheten og borgernes sikkerhet» var en del av forslaget. Det var både Høyre, KrF og Frp kritiske til da saken ble diskutert på onsdag. De mener dette antyder en innskrenking i ytringsfriheten.

Det var Ap uenige i:

– Ytringsfriheten er en grunnleggende verdi som skal sikre at mindretallet kan ytre seg uforstyrret. Men det er også en lov som legger begrensinger – for ytringsfriheten er grunnleggende, men ikke absolutt. Den gir beskyttelse mot etniske minoriteter og seksuelle minoriteter. Dette var en demonstrasjon med

hatefulle ytringer mot en minoritet som har et spesielt vern i loven, nemlig homofile. En annen gang kan det være en annen gruppe. Jeg vil ikke illegge sensur, men man må kunne kreve at man begrenser seg når det gjelder hatefulle ytringer, sa gruppeleder Mette Gundersen.

Hun viser til at demonstrantene delte ut flygeblader der det stod «Knus Homolobbyen».

VIL IKKE BEGRENSE

I denne omgang er det kun de sentrale vedtektene som skal endres. I neste omgang kommer debatten om de lokale.

Formannskapet er enige om at kommunen skal varsles ved demonstrasjoner og at de skal kunne anvisse demonstrantene til et annet sted eller andre tidspunkt.

– Det fungerte utmerket under Arendalsuka. Der ble nynazistene henvist til et industriområde og ingen visste om at de demonstrerte, sa Mette Gundersen.

●● Dette var en demonstrasjon med hatefulle ytringer mot en minoritet som har et spesielt vern i loven, nemlig homofile. En annen gang kan det være en annen gruppe.

METTE GUNDERSEN,
gruppeleder Ap

Men flere i formannskapet var kritiske til hva det betyr at man må se nærmere på forholdet mellom sikkerhet og ytringsfriheten. Frykten er at man bruker argu-

mentet om sikkerhet for å hindre meninger man ikke liker.

– Det kan jo tenkes at en abortdemonstrasjon kunne få motdemonstrasjoner. Det er noen eksempler her som viser at man ikke må legge på for sterke begrensinger, sa varaordfører Jørgen Kristiansen (KrF).

HELLIG KU

Stian Storbukås advarte mot enhver formulering som kunne tolkes som en inngripen i ytringsfriheten.

– Det er veldig lett å lese at ytringsfriheten er under press når man leser dette. Jeg skal være varsom med å ha for mange hellige kyr, men ytringsfriheten er en hellig ku for oss.

Han mener man må kunne dele ut brosjyrer der det står «Knus Homolobbyen» uten å bli stanset av politiet.

– Det må være innenfor å si «Knus Homolobbyen» og vi må møte det med argument. Jeg me-

Fædrelandsvennen
Torsdag 19. oktober 2017

Kritikken etter demonstrasjonen i sommer har først og fremst dreid seg om politiets rolle. Trond Blattmann (Ap) har vært en av de sterkeste kritikerne. Her takker han rådmann Tor Sommerseth for forslagene kommunen har kommet med i forbindelse med nye nasjonale politivedtekter. FOTO: KJETIL REITE

Gruppeleder i Ap, Mette Gundersen, mener det trengs en grundig diskusjon om nynazister skal få lov å dele ut flygeblad der oppfordringen er «Knus Homolobbyen». Her sammen med (fra venstre): Trond Blattmann (Ap), Åse Løvdal (Ap), Jannike Arnesen (Ap) og Hans Petter Horve (Sp). FOTO: KJETIL REITE

ke liker

ner en slik påstand bunner i en vrangforestilling. Men du lurer deg selv hvis du tror at du løser dette ved å hindre ytringer.

Mette Gundersen svarer dette når Fædrelandsvennen spør om politiet bør gripe inn når noen deler ut et slikt flygeblad.

– Det er lov å se hvem som kommer med denne ytringen og det er nynazister. Man må se dette i den konteksten. Dette handler ikke om at Storbukås sender

en brosjyre til meg over bordet i formannskapet. Men hva betyr «Knus Homolobbyen»? Er det en oppfordring til vold? Dette viser hvor vanskelig dette spørsmålet er og her er det ikke et svar man kan sette to svar under, sier Mette Gundersen.

TEKST: KJETIL REITE
kjetil.reite@fvn.no

Ble enige om høringsinnspill

Selv om politikerne er uenige om hvor grensen skal gå, ble de til slutt enige om et høringsinnspill som fikk flertall.

Kommunen skal varsles før en demonstrasjon. Men det skal kun være en orientering og kommunen skal ikke blande seg i hvordan den gjennomføres.

Politiet skal kunne henvise demonstrasjoner til andre steder eller be dem gjennomføre demonstrasjonen på et annet tidspunkt. Politiet skal ta hensyn til borgernes sikkerhet.

De nasjonale reglene skal fastsettes av Stortinget. Så kan kommunene i neste omgang vedta sine lokale vedtekter som skal være innenfor de nasjonale.

Søker om ny seilskutefest

Formannskapet i Kristiansand er klare for et nytt Tall Ships Race. Men denne gangen er ikke alle politikerne like begeistret.

KRISTIANSAND

Det er de gode erfaringene fra de foregående arrangementene som er bakgrunnen for at politikerne vil sende en ny søknad.

– Vi har hatt dette arrangementet to ganger nå, og det har vært en veldig fin folkefest, sa KrFs gruppeleder Grete Kveland Skaara i formannskapet på onsdag.

Kristiansand har arrangert Tall Ships Race både i 2010 og 2015. I 1968 var de også vertskap for forløperen til Tall Ships Race.

KLAR IGJEN

Nå er byen klar for en ny folkefest, men det skjer ikke uten innvendinger. Utgiftene for Kristiansand kommune er ikke ubetydelige. Ved forrige seilskutefest ga kommunen et rent pengebidrag på åtte millioner i tillegg til tjenester som har en antatt verdi på 1,3 millioner. Dette framgår av innstillingen til saken. Kristiansand havn bidro også med 1,5 millioner.

– Nå skulle jeg gjerne sett det samme engasjementet ved en stor musikkfestival, men hvis dette er noe vi kan enes om, så skal Venstre være med på det, sa Petter Benestad (V).

Men i Høyre mener de Kristiansand nå må ta en pause fra seilskutefester. Kommunen vil nemlig søke om å få Tall Ships Race ved første mulighet, noe som betyr at den kan komme tett på sammenslåingen av Søgne, Kristiansand og Songdalen i 2020.

– Vi synes dette er veldig mange penger. Vi må også huske på at vi skal slå sammen kommunene, og dette må markeres på en måte som betyr at vi også må bruke veldig mange penger. Dette vil bli to arrangementer tett på hverandre som vil koste mye, sier gruppeleder Renate Hægeland til Fædrelandsvennen.

VIL UTSETTE

Høyre mente man måtte vente med å sende søknad til etter 2020 når de tre kommunene er slått sammen. Da kan også det nye bystyret si sitt om en ny folkefest.

Men flertallet ville altså at man søkte om Tall Ships Race ved første anledning som mest sannsynlig er i 2022.

Det er anslått at arrangementet hadde rundt 500.000 besøkende sist gang det ble arrangert.

TEKST: KJETIL REITE
kjetil.reite@fvn.no

Extra
billig!

Hos Extra får du alle dine hverdagsfavoritter til extra lave priser.

coop.no/extra

Coop Extra Norge extra_norge

24⁹⁰

KLEMENTINER/
MANDARINER

Pr kg

14⁹⁰

APPELSINER
Pr kg

EXTRA
BONUS
11%
på all fersk
frukt & grønt
+ 1000000
til bruk av Coop Medlemskort

19⁹⁰

POTETER

Assorterte. 2 kg. Pr pose
Pr kg 9,95

Frysede
fiskefavoritter
fra Findus!

-30%

FINDUS FISK

Fryst. Fra 225 g

-30%

REGAL PRODUKTER

Fra 400 g

Flusk 2% kjøpeutbytte i Coop Sørvest

EXTRA
EXTRA STORT UTVALG TIL EXTRA LAVE PRISER